

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Aspectes de lexicografia: representació i interpretació gramaticals

Mercè Lorente Casafont

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – SenseObraDerivada 4.0. Espanya de Creative Commons**.

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – SinObraDerivada 4.0. España de Creative Commons**.

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0. Spain License**.

TESI DOCTORAL

Aspectes de lexicografia:
Representació i interpretació gramaticals

Mercè Lorente Casafont

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

1994

Aspectes de lexicografia:
Representació i interpretació gramaticals

Programa de doctorat: Variació en el llenguatge 1991-93

Departament de Filologia Catalana

Premi Extraordinari de Doctorat de la Universitat de Barcelona 1994-95

Premi Pompeu Fabra 1997 de l'Institut d'Estudis Catalans

Doctoranda: Mercè Lorente Casafont

Directora: M. Teresa Cabré Castellví

Aspectes de lexicografia:
Representació i interpretació gramaticals

VOLUM II

Prototipus de diccionari argumental de verbs

Mercè Lorente Casafont

Universitat de Barcelona

1994

ÍNDEX VOLUM II

Introducció al Diccionari	5
Aplicació d'un model gramatical	6
Fonts	7
Selecció de les entrades	7
Selecció dels exemples	9
Altres aspectes de la macroestructura.....	10
Microestructura del prototipus.....	11
Sistema de codificació	13
Prototipus de Diccionari Argumental de Verbs	19
Índex de verbs	557

Introducció al Diccionari

La lexicografia descriptiva actual sembla que ha de pivotar al voltant de tres innovacions metodològiques fonamentals. En primer lloc, la selecció de les dades ha d'abeurar-se en els grans magatzems de dades lingüístiques reals que ofereixen els projectes de corpus de llengua informatitzats. En segon lloc, la codificació de les entrades dels diccionaris descriptius ha de basar-se lògicament en la potència explicativa que ens ofereix la lingüística teòrica. I per últim, els lexicògrafs necessiten esquemes d'implementació que afavoreixin la sistematització i complementació de les dades que manipulen en l'elaboració d'un diccionari.

Ens referim a aquestes implementacions amb la denominació de *prototipus de diccionari*. Com el seu nom indica, un prototipus no és un diccionari usual preparat per a la consulta dels usuaris finals, sinó que es tracta d'un model previ, especialitzat i sovint parcial: *previ*, perquè és una de les matèries primes que utilitzarà el lexicògraf per confeccionar un diccionari determinat; *especialitzat*, perquè només és accessible als lexicògrafs que coneixen en certa mesura la sintaxi que s'hi utilitza; i *parcial*, perquè en general s'ocupa exclusivament d'algun dels aspectes de l'estructura del diccionari.

El treball que presentem aquí no és, doncs, un diccionari de règim verbal usual, sinó que vol respondre al concepte de prototipus de diccionari que acabem de definir. El *Prototipus de diccionari argumental de verbs* és un producte pensat en l'aplicabilitat lexicogràfica d'un model gramatical que ens permeti codificar els verbs d'una llengua a partir de criteris exclusivament sintàctics. D'aquesta manera, la codificació lexicogràfica equival a la descripció i a la classificació sintàctica dels verbs que, des del vessant teòric, es puguin fer dins del mateix model lingüístic.

En síntesi, el prototipus de diccionari presenta una estructura molt simple que inclou l'entrada del lema verbal, accepcions semàntiques diverses, la codificació sintàctica relacionada amb cadascuna de les variants d'una accepció, alguns exemples per a cada codi i diverses notes informatives.

El principal objectiu d'aquest treball és establir un sistema de codificació lexicogràfica que permeti representar la informació lèxico-sintàctica dels verbs catalans i que expressi les relacions establertes entre les variants sintàctiques d'un mateix lema verbal. D'acord amb els pressupòsits exposats al capítol 9 de Volum I, la codificació proposada ha de garantir les propietats d'adequació a l'objectiu aplicat, coherència amb el model gramatical teòric, sistematització de les dades regularitzables, uniformitat respecte del tipus d'informació que

permet representar, la informació lèxico-sintàctica, i claredat expositiva.

Aplicació d'un model gramatical

Tal com hem defensat en el Volum I, la tria de la Gramàtica Lèxico-Funcional (GLF) com a model lingüístic apte per a la implementació lexicogràfica ens sembla del tot adequada. D'una banda, l'orientació lexicalista del model presenta avantatges evidents per poder explicar les relacions regulars entre les diverses variants sintàctiques d'un mateix lema verbal i per poder donar compte, alhora, de les restriccions lèxiques que fan inviables certes formes¹. I d'altra banda, la inclusió en el model de certs mòduls teòrics com la Teoria Argumental, la Teoria Temàtica i la Teoria de Projectió Lèxica ens permet tractar les diverses informacions sintàctiques i semàntiques del lèxic de manera autònoma, cosa que fa augmentar l'adequació descriptiva i explicativa de la gramàtica de manera que podem obtenir bons resultats en la caracterització de certs fenòmens de relació lèxica².

D'acord amb això, la nostra codificació pretén reflectir aquesta organització autònoma dels nivells de descripció lèxica. Hem optat per representar, en primer lloc, la informació referida a l'estructura argumental dels verbs, que és la dipositària dels aspectes purament sintàctics del lèxic i que ha fonamentat el nostre criteri de classificació verbal (Vegeu Capítol 7 del Volum I). En segon lloc, i per tal de completar la caracterització de les formes verbals, hem inclòs també en la codificació informació referida a l'estructura temàtica de les unitats seleccionades. La representació d'ambdós tipus d'informació conserva l'esperit d'autonomia que ens ofereix el marc teòric.

Els factors sintàctics que fem ressaltar a partir de la codificació principal són perfectament compatibles amb els pressupòsits teòrics de la GLF i de la Teoria Argumental:

- (a) Nombre d'arguments d'un predicat verbal.
- (b) Ordre de prominència dels arguments en l'estructura argumental.
- (c) Regla lèxica que relaciona les variants sintàctiques d'un mateix lema verbal³.

¹ Per exemple, si considerem que la impossibilitat d'alguns verbs de tenir un correlat passiu resulta d'una restricció de tipus lèxic, sembla coherent que els casos de passivització regulars s'expliquin també en el mateix nivell de descripció.

² Per exemple, en relació al paral·lelisme entre formes intransitives de verbs ergatius, verbs inacusatius i verbs existencials; o entre formes passives i formes ergatives.

³ La GLF hipotetiza regles de redundància lèxiques que permeten explicar aquest tipus de relació sintàctica sobre la base de la modificació de l'estructura argumental (Vegeu Capítol 8 del Volum I). En aquest sentit, distingim entre formes lèxiques bàsiques i derivades.

La codificació secundària expressa la identificació de cadascun dels papers temàtics assignats a les posicions argumentals, segons la jerarquia temàtica exposada al capítol 5 del Volum I.

Tot i que, per coherència metodològica, hem inscrit el nostre treball en un model gramatical determinat, la Gramàtica Lèxico-Funcional, el sistema de codificació que proposem no exclou la possibilitat d'emmarcar-se en un altre model teòric sempre que tingui una orientació lexicalista i assumeixi les teories Argumental i Temàtica.

Fonts

Els verbs ressenyats en aquest treball són el resultat d'una selecció quantitativa del conjunt total de verbs inclosos en el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932) de P. Fabra⁴.

Els exemples que hem recollit en aquest treball són manllevats de la Base de Dades Textual de la Llengua Catalana (BDTLC) que organitza, per lematització, el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC)⁵ de l'Institut d'Estudis Catalans.

Hem utilitzat també, com a fonts de consulta d'algunes accepcions verbals, el *Diccionari de la llengua catalana* (1982) d'Enciclopèdia Catalana i el *Diccionari català-valencià-balear* (1926-1962) de Mn. Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll.

Selecció de les entrades⁶

El *Diccionari general de la llengua catalana* conté un total de 8140 entrades verbals. La selecció percentual que n'hem fet no ha estat calculada sobre el nombre total, sinó sobre la distribució de les entrades verbals sota cada lletra inicial.

⁴Les Oficines Lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans m'han proporcionat llistats alfabètics i ordenats per codi gramatical dels verbs del diccionari, extrets de la seva base de dades.

⁵La base de dades del CTILC conté l'any 1994 35.000.000 d'ocurrències que van des de l'any 1833 fins a 1988. El percentatge de textos literaris és aproximadament d'un 20% i el de textos no literaris, d'un 80%.

⁶Per a més informació, vegeu els criteris de selecció del material (Vol. I: Cap. 9; Vol. III: Annexos) i els llistats de la base de dades per a la selecció de verbs SELVERBS (Vol. III: Annexos).

El criteri quantitatiu que ha regit la selecció s'articula en els punts següents:

- Per a les lletres del DGLC que contenen de 1 a 200 entrades verbals, hem aplicat un percentatge de selecció del 20%.
- Per a les lletres de DGLC que contenen de 200 a 500 entrades verbals, hem aplicat un percentatge de selecció del 10%.
- Per a les lletres del DGLC que contenen més de 500 entrades verbals, hem aplicat un percentatge de selecció del 5%, amb un límit màxim de 50 verbs per lletra.

De l'aplicació d'aquest criteri, en resulta una selecció de 551 entrades verbals, distribuïdes per lletres com ens mostra el quadre que reproduïm a continuació.

Lletra	DGLC	%	SELECCIO
A	894	5	44
B	266	10	26
C	628	5	32
D	1125	5	50
E	2173	5	50
F	237	10	24
G	174	20	34
H	41	20	8
I	207	10	20
J	24	20	4
L	111	20	22
M	265	10	26
N	57	20	12
O	88	20	18
P	427	10	42
Q	27	20	6
R	582	5	30
S	319	10	32
T	293	10	30
U	30	20	6
V	122	20	24
X	46	20	10
Z	4	20	1
Total	8140	6,77	551

*Taula 19. Selecció d'entrades (SELVERBS.DBF)
Reproduït del Capítol 9 del Volum I*

Un cop hem establert les quantitats de selecció per a cada lletra del DGLC, hem fixat un segon criteri d'ordenació, de manera que el 50% de la quantitat establerta de cada lletra correspon als primers verbs de l'ordenació del DGLC i l'altra 50% de la quantitat establerta, als darrers verbs de l'ordenació. Així, per exemple, els 44 verbs que hem seleccionat de la lletra A corresponen als primers 22 verbs i als darrers 22 verbs del conjunt de 894 verbs que hi ha a la lletra A del DGLC.

Hem optat pels criteris quantitius i d'ordenació anteriors per tal de no orientar la selecció cap a factors de freqüència d'ús i per evitar la supeditació a aspectes morfològics o formals.

Selecció dels exemples

Després de la selecció dels 551 lemes verbals, la Base de Dades Textual de la Llengua Catalana ens ha proporcionat exemples relacionats amb 423 lemes⁷.

Com en la selecció d'entrades, el primer criteri de selecció d'exemples ha estat de tipus percentual i diversificat. Així per a cada lema localitzat a la BDTLC, hem aplicat un percentatge de selecció sobre el total d'ocurrències de cada lema segons els paràmetres expressats en la taula següent⁸.

Ocurrències BDTLC	% seleccionat
De 1 a 125	100
de 126 a 225	50
de 226 a 600	20
de 601 a 1399	10
de 1401 a 3000	5
de 3001 a 5000	3
de 5001 a 10000	2
més de 10000	1

*Taula 20. Selecció d'exemples (CORPUS.DBF)
Reproduïda del Capítol 9 del Volum I*

⁷ Això vol dir que per a 128 dels lemes seleccionats, la BDTLC no conté ocurrències lematitzades, només recull exemples metalingüístics o bé presenten algun tipus d'error (Vegeu Vol. I: Cap. 9 i Vol. III: Annexos).

⁸ Amb l'excepció dels lemes *baixar* (10% de 4125), *buscar* (5% de 3750) i *pujar* (5% de 5892), en què hem consultat un major nombre d'ocurrències perquè, després de les primeres consultes, constatarem buits de variació lèxico-sintàctica evidents.

El segon criteri de selecció d'exemples no ha pogut respondre a factors totalment objectivables, ja que en el moment de l'elaboració d'aquest treball encara no poden aplicar-se a la BDTLC programes informàtics d'anàlisi i càlcul estadístic de coocurrències sintagmàtiques. Amb aquesta restricció, hem optat per una selecció aleatòria basada en la lectura de la totalitat de les ocurrències seleccionades i la seva relació amb cadascuna de les variants sintàctiques possibles per a cada lema i cada accepció.

És possible que aquest sistema de selecció impliqui el fet que no apareguin en el prototipus de diccionari totes i cadascuna de les formes reals dels lemes verbals entrats, però la consulta exhaustiva de totes les ocurrències seleccionades i les revisions posteriors ens permet suposar que les mancances no seran prou significatives en relació als objectius del treball.

Altres aspectes de la macroestructura

Després d'exposar els criteris de selecció i les fonts de les entrades i del corpus de treball, cal fer referència a d'altres aspectes que afecten la macroestructura del prototipus de diccionari: la forma i l'ordenació de les entrades.

El lema verbal és la unitat de tractament del prototipus de diccionari. El lema és una forma arbitrària, no marcada des del punt de vista morfosintàctic, que la tradició lexicogràfica ha identificat amb la forma d'infinitiu per als verbs catalans.

La innovació de la nostra proposta respecte d'altres productes lexicogràfics convencionals consisteix en el fet que no hem inclòs cap lema en la forma pronominal. Els diccionaris tradicionals, per contra, acostumen a incloure lemes amb clític reflexiu en el cas de verbs pronominals absoluts. En aquest treball hem optat per la posició generalitzada en el camp de la lexicografia informatitzada que prefereix una lematització més sintètica⁹.

El prototipus de diccionari respon a una ordenació alfabètica i inclou només els 423 lemes verbals que han rebut alguna assignació de codis i exemples.

La transcripció del lema, en negreta i amb una font gràfica de tamany superior a la normal, encapçala la pàgina a l'esquerra. A la dreta, hi hem consignat el número de lema que

⁹ Curiosament, sembla que l'opció ha estat encertada sobretot quan en el tractament de les dades hem localitzat ocurrències no pronominals de verbs que tradicionalment s'han consignat d'aquesta manera.

correspon a la numeració correlativa dels lemes seleccionats per al treball¹⁰.

Microestructura del prototipus

Les informacions que s'han consignat sota de cada entrada o lema són les següents:

1. Lema i codi gramatical de la font DGLC
2. Nombre d'ocurrències del lema en la BDTLC
3. Nombre d'ocurrències consultades en la BDTLC
4. Acepcions semàntiques
5. Codificació argumental i temàtica de cada variant del lema
6. Alguns exemples extrets de la BDTLC per a cada codi
7. Identificació de cada exemple
8. Notes

La primera informació ens permet constatar si la codificació del lema de la font (DGLC) ha rebut la mateixa codificació que el contingut de l'article del prototipus ens ofereix. La segona i tercera informacions aporten dades sobre la representativitat dels resultats respecte de la font BDTLC.

A continuació, i només en alguns lemes verbals, els números romans entre parèntesis presenten els apartats de les acepcions semàntiques diferents, que poden identificar-se o no amb la variació de formes sintàctiques¹¹. Hem utilitzat sinònims parcials o paràfrasis per introduir aquestes acepcions.

Sota de cada títol d'accepció apareixen els codis numèrics que encapçalen les diferents formes verbals i que expressen, com veurem més endavant, la informació lèxico-sintàctica, la informació temàtica i, si cal, la regla lèxica aplicada en cada cas.

Darrera de cada codi hem introduït d'una a quatre ocurrències de la Base de Dades Textual de la Llengua Catalana, com a exemples il·lustratius de l'ús. Hem intentat transcriure els textos sense modificacions, tal com els hem consultat en la font textual informatitzada¹². Cada exemple té atribuïda una sèrie numèrica que inclou la identificació del text, la localització de l'ocurrència en el Corpus Textual i l'any del text.

¹⁰ Com que la numeració segueix l'ordenació alfabètica dels 551 verbs seleccionats inicialment, els salts en la numeració corresponen als lemes que no han rebut codificació per manca d'exemples.

¹¹ Generalment cada variant argumental d'un lema comporta diferències significatives respecte de les altres, però hi ha casos en què un lema conté variants semàntiques amb una mateixa estructura argumental.

¹² De manera que qualsevol error de transcripció respecte de la BDTLC és de la nostra responsabilitat.

Es pot observar que alguns codis i exemples estan sagnats per l'esquerra de la pàgina respecte d'altres. Amb aquesta simple convenció, quan consultem la pàgina o pàgines d'un lema, podem distingir fàcilment les formes verbals que resulten de l'aplicació d'un regla lèxica i podem copsar també l'ordre d'aplicació d'algunes d'aquestes regles.

Hem inclòs en cada article notes a peu de pàgina que poden fer referència a les accepcions, a les codificacions o als exemples. Hem intentat, a més, que la redacció d'aquestes notes sigui molt sintètica, de manera que, quan fem referència a aspectes de control de predicats secundaris, a l'assignació de papers temàtics o a la projecció dels arguments en categories sintagmàtiques i en funcions gramaticals, utilitzem esquemes propis del mecanisme de la GLF.

Sintetitzem l'organització de les dades en les pàgines del prototipus de diccionari mitjançant l'esquema següent:

LEMA	núm.
Lema i codificació en el DGLC Nombre d'exemples en la BDTLC Nombre d'exemples consultats	
(I) Accepció 1 (només quan hi ha més d'una accepció)	
CODI 1 Exemples	
CODI 2 Exemples	
CODI 2A REGLA LÈXICA Exemples	
CODI 2B REGLA LÈXICA Exemples	
CODI 2B' REGLA LÈXICA Exemples	

(II) Accenció ²	
CODI 1	
Exemples	
CODI 1A	REGLA LÈXICA
Exemples	
.../...	

Taula 21. Esquema de presentació de les dades en els articles del prototipus de diccionari. Reproduïda del Capítol 9 del Volum I.

Sistema de codificació

La proposta de codificació que presentem intenta reflectir les informacions pertinents al criteri argumental, que ens permet descriure i classificar les formes verbals atenent als aspectes que hem indicat abans:

- Nombre d'arguments o poliadicitat del predicat
- Organització interna de l'estructura argumental o prominència d'uns arguments respecte de la resta
- Predictibilitat o impredictibilitat de la forma verbal a partir de l'aplicació d'una regla lèxica

Recordem que aquests tres aspectes estan directament relacionats amb l'estructura argumental que, com ja hem vist en els capítols 5 i 7 del volum I, conforma de manera exclusiva el nivell de representació lèxico-sintàctica.

Les tres primeres xifres de la codificació expressen aquests tres aspectes mitjançant un joc de posicions i de xifres que exposem a continuació:

PRIMERA POSICIÓ	
Relació de la forma verbal codificada amb d'altres formes del mateix lema. Aplicació de regles lèxiques.	
<i>1</i>	<i>Predicat bàsic no predictable</i>
<i>2</i>	<i>Predicat derivat o predictable per una regla lèxica</i>

Taula 22. Codificació argumental, primera posició.

SEGONA POSICIÓ	
Nombre d'arguments	
<i>0</i>	<i>Sense arguments</i>
<i>1</i>	<i>Un argument</i>
<i>2</i>	<i>Dos arguments</i>
<i>3</i>	<i>Tres arguments</i>

Taula 23. Codificació argumental, segona posició.

TERCERA POSICIÓ	
Anàlisi de l'organització argumental interna	
<i>1</i>	<i>Amb argument extern</i>
<i>2</i>	<i>Sense argument extern</i>

*Taula 24. Codificació argumental, tercera posició.
Reproduïdes del Capítol 9 del Volum I.*

Les xifres situades a la dreta de la barra inclinada codifiquen, de manera complementària, l'assignació de papers temàtics que reben els arguments. L'autonomia de l'estructura argumental respecte de l'estructura temàtica condiciona la nostra proposta de codificació que ha de representar les dues informacions de manera relacionada però independent.

Encara que, d'acord amb el plantejament inicial, el nostre principal interès era codificar la informació lèxico-sintàctica o argumental, a partir de la qual hem proposat una classificació dels verbs catalans, la referència en la codificació dels papers temàtics assignats als arguments ens permet aclarir possibles dubtes al voltant de factors de prominència argumental¹³ i alhora destriar entre variants relacionades amb accepcions semàntiques diferents.

Per acabar aquesta presentació, reproduïm, a continuació, el quadre que fa explícits els codis de la codificació temàtica i, en la pàgina següent, un exemple de codificació.

¹³ Per exemple, les proves relacionades amb l'assignació de paper temàtic AGENT o EXPERIMENTADOR clarifica el caràcter intern o extern de l'argument que es projecta en la posició de SUBJ.

Finalment, i pel que fa a les conclusions que poden derivar-se del prototipus i de la codificació, remetem al capítol 10 del Volum I.

CODI	PAPER-θ
01	AGENT
02	CAUSA
03	INSTRUMENT
04	EXPERIMENT
05	META
06	ORIGEN
07	LLOC
08	TEMA

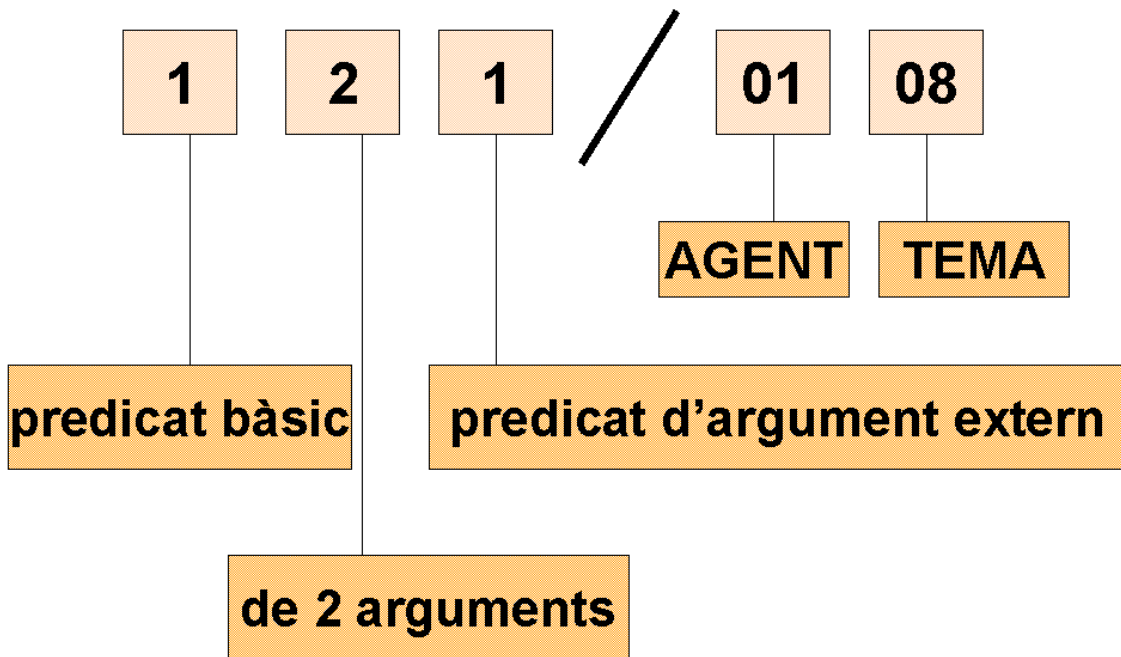
Taula 25. Codificació temàtica

SÍMBOLS	SIGNIFICAT	CAT(GLF)
01[P]	Predicatiu (controlat per l'argument indicat)	ACOMP
[P01]	Clàusula d'infinitiu (controlada per l'argument indicat) Clàusula completiva (controlada per l'argument indicat)	VCOMP OCOMP

*Taula 26. Predicacions secundàries
Reproduïdes del Capítol 9 del Volum I.*

PROPOSTA DE CODIFICACIÓ GRAMATICAL:

CRITERI ARGUMENTAL

Mercè Lorente Casafont

**PROTOTIPUS DE
DICCIONARI ARGUMENTAL
DE VERBS**

abaixar

003

DGLC: abaixar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 488

Corpus de mostra: 74

121/0108

però per pròpia iniciativa abaixa el to, el redueix a un murmuri que sembla endur-se les explosions en benefici de la música

5/234,6,6/1967

Va aconseguir-ho amb molt d'esforç i, abaixant el cap un xic, es posà els dits davant

8/171,30,8/1965

Van abaixar les ballestes de la persiana, la persiana es va obrir de bat a bat i un jove amb pijama va fer pst...pst... amb els llavis

35/15,32,2/1962

I tement que ella no es faci mal, abaixa l'espasa

377/41,29,9/1930

211/(0108) REFL

és l'actitud noble i caritativa de qui s'abaixa a l'infant o al caigut per atendre'l o aixecar-lo

744/45,9,1/1935

quan passaréu per un canyar, las altas canyas s'inclinarán saludantvos ab respecte, abaixant se fins quasi tocar sos plumeros á terra

1796/42,2,5/1902

212/08 PASS/RF

Veniu a punt. A veure si m'ajudeu a tancar això... Malden un per cada banda i la tapa es va abaixant mentre dins se sent una remor de trencadissa

5/192,2,11/1967

La figura 10 representa el primer temps de la genuflexió senzilla, ço és, el moviment

del genoll dret que s'abaixa fins a terra
786/73,20,7/1934

212/08 PASS

De cop i volta, es veié que era abaixat un cristall del carruatge i que pel marc sortia el cap impressionant del dentista
436/32,4,9/1955

Desitja, no de ser exaltat, sinó de ser abaixat
823/121,10,5/1959

Després de moltes discussions, el descobriment de Pfeiffer fou admès i el pont llevadís de la torre de Koch fou lentament abaixat
1189/41,32,12/1950

212/08 PASS(adj)

Abaixat el genoll fins a terra sense fer pausa, es redreça al moment, però amb la deguda gravetat
786/73,14,10/1934

121/0208

iodurs i, sobre tot, nitrats, que abaixen la tensió arterial
513/75,26,13/1920

les forces mecàniques, físiques i químiques no paren un moment de modificar la seva escorça, abaxant les muntanyes y terraplenant les mars
1801/3,14,7/1905

És un cos groc bru, deliqüescent, que es troba en el comerç moltes vegades mixtificat per a abaixar el preu
1169/27,26,6/1922

212/08 INCO/RF

El cel s'abaixava cada vegada més
68/116,25,4/1965

I de la mateixa manera, una branca curulla de fruita, s'abaixà per tal que la nena n'arrenqués més pomes
379/98,4,12/1937

ja que la temperatura de l'atmòsfera s'abaixa, quan augmenta l'altitud
1758/13,38,6/1902

212/08[Q] INCO/RF

Per terme mitjà cal comptar que per 30-50 ctm. de profunditat, s'abaixa 4 unitats el rH.
312/58,8,2/1938

111/01¹

per allà dalt de la sèrra abaixen els tres Reis Magos a cavall ab llurs criats i acompanyament
441/37,3,3/1947

les pobres criatures, que passen més que Pere Porter quan va abaixar al Infèrn, per no entendre
ni pòch ni gens al professor
666/8,21,5/1914

abalançar

004

DGLC: abalançar-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 31

Corpus de mostra: 30

121/0108²

Aleshores riu, abalança una mica el cos, i la faldilla acaba de remuntar-li fins a mitja cuixa
5/251,19,1/1967

211/(0108) REFL

Un clamoreig d'aprovació ressona. Era que Arnau a l'impuls de l'emotivitat causada per
les paraules de Jofre, pronunciades amb tan viu accent de sinceritat, s'havia abalançat
abraçant-lo efusivament
377/26,3,1/1930

¹ Variant de *baixar*.

² Única ocurrència no reflexiva

Els parents i els amics que em veien ballar davant el difunt s'abalançaren per deturar-me

68/98,33,6/1965

221/(0108)05 REFL³

Em quedo o me'n vaig? Decideix. Zorbàs -vaig dir, contenint-me per no abalançar-me als seus braços

68/36,13,8/1965

M'abalanço d'improvís a llurs esquenes, el sobto amb esgarrips

2925/33,11,10/1948

De bursada ha agafat una eina i s'ha abalançat sobre Abel

18/56,30,7/1936

la desventurada Miquela abalançant se cap al rectó volía ferirlo y cridava: aquest home, aquest home es la causa de tot

2096/25,32,2/1889

comedias en que 'ls personatjes se trovin en lo seu verdader lloch sense abalançar se á un cantó ó altre

2010/37,12,4/1878

Se m'abalança, m'agafa per les espatlles. -Balles? -em preguntà amb passió⁴

68/95,27,4/1965

Un esperit tendre i poc enrobustit en la virtut no pot resistir la impetuositat de tants de vicis com se li abalancen tumultuosament⁵

829/94,14,2/1959

³ META(SP), P=('a, cap a, sobre')

⁴ META(DAT): Podem considerar que la pronominalització és una prova per assignar al segon argument el paper temàtic META

⁵ AG(metafòric), META(DAT)

DGLC: abaltir-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 34

Corpus de mostra: 34

121/0108⁶

I això a despit d'haver-lo volgut abaltir

455/29,34,8/1942

que abaltim en poques hores el treball d'anys de reconstrucció

17/214,28,7/1960

121/0208⁷

volgué oblidar de les seves pors, sobreposar-se a aquella impressió que l'abaltia

8/142,26,7/1965

212/08 INCO/RF⁸

Quan s'abaltia el sol, ben ajaçat en l'alta heura de la paret regalimosa del jardí

2145/323,2,3/1963

212/08 INCO/RF(E)⁹

Emporion, l'antiga ciutat grega, després romana, viva i animada durant segles, lloc de reunió dels mercaders mediterranis del món antic, s'és abaltida a poc a poc

732/34,9,7/1928

212/08 PASS(adj)

Aquesta figura tan ben abaltida és una antiga coneixença del comentarista

1/157,2,5/1984

121/0208¹⁰

Un lleu sopor, causat pel ressol i l'ambient del fum del tabac, abaltia a poc a poc els reunits

388/185,16,10/1946

⁶ Fer caure algú o alguna cosa, ensorrar

⁷ Idem nota 6

⁸ Pondre's

⁹ Forma en desús PASS + RF

¹⁰ Endormiscar

Abans de descalçar-se obrí el balcó de bat a bat perquè l'aire l'abaltís i tirà la cortina a poc a poc

1158/134,8,4/1974

212/08 INCO/RF¹¹

Feia xafogor i la Teresa, que començava a abaltir-se, sentí que una gota de suor li corria galta avall

1158/95,4,9/1974

Després de dinar m'he abaltit al marge, a ple sol, mentre, lluny, cantava una puput

4/182,15,9/1975

És possible? S'ha abaltit amb el cap a mercè dels trontolls del cotxe

62/32,2,9/1955

abanderar

007

DGLC: abanderar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0108

Calien, en el segle passat, per a comprar un veler i abanderar-lo, una pila de tramitacions

409/103,3,3/1929

Mentre regiren, els naviliers de la Península abanderaven llurs vaixells a Montevideu, amb drets reduïdíssims

409/103,25,1/1929

¹¹ Endormiscar-se

abaratir

008

DGLC: abaratir

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 53

Corpus de mostra: 50

121/0208

La màquina, en un fogar industrial intel·ligent, mai no redueix el nombre d'obrers. El que fa és augmentar la producció. Amb la conseqüència obligada d'abaratir-la
66/181,24,7/1938

l'afluència de blats d'Aragó, d'altres parts d'Espanya i àdhuc de l'estranger podia abaratir el gra del país
1599/129,13,8/1957

El canvi tecnològic obre nous mercats i abarateix els mitjans de producció, cosa que duu a la creació de noves empreses amb personal i capital reduïts
1303/77,5,1/1984

212/08 INCO/RF

Si amb les mateixes hores i els mateixos obrers pot fer més material elaborat, indiscutiblement que s'abarateix l'article
66/181,26,6/1938

Aviat o tard, però, el producte s'abarateix i es vulgaritza
1434/105,22,3/1960

la riquesa del país sofrirà un notable augment y la vida del individu s'abaratirà
1883/184,23,1/1906

abarrotar

010

DGLC: abarrotar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 2

131/010708¹²

la finalitat del qual sembla no ésser altra que la d'abarrotar la memòria infantil d'un cert nombre de cants sentimentals

368/8,9,2/1931

222/0708 PASS

Però, degut a molts abusos comesos, pels quals eren abarrotats materialment de llibres els llibreters, aquests han reduït aquest servei a un sol exemplar

560/39,24,2/1936

abassegar

011

DGLC: abassegar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 43

Corpus de mostra: 42

121/0108

Veiem, doncs, com el desig de prendre, d'abassegar els objectes dels quals està desproveït, forma part dels desigs primordials de l'infant

1227/109,4,9/1985

La majoria coincidien en que els catalans abassegaríem tots els títols, tant els individuals com per equips

1678/1,31,2/1952

Vaig combatre un polític eminent, personalment honestíssim, que havia abassegat per molt de temps la confiança i l'admiració dels nostres

2116/3,1,5/1929

¹² OBJ(LLOC), TEM(SP), P='de'

121/0208

Com una música que t'omple les orelles i se te n'entra endins fins a abassegar-te per complet
11/48,6,1/1977

Un vol de mosquit pot abassegar-nos l'esguard en detriment del paisatge
971/33,37,1/1959

És considerable, gairebé imponent, el nombre d'italians que abassegaren la indústria hotelera
497/314,4,1/1954

212/08 PASS

i l'estranger que arriba aquí és bassegat de seguida per la calor i per la mandra
16/141,25,1/1964

S'esdevenia però, que la poca escultura oficial o monumental que durant la primera meitat del segle XIX es produïa a la Península era abassegada per Madrid i Lisboa
1945/79,30,2/1926

212/08 PASS(adj)

Culpable, el rèptil fugí als matolls sense adornar-se'n Eva, que, abassegada pel menjar, no veia res més, llevat del fruit
67/324,33,2/1953

Això m'ha menat a oposar les zones on el substrat ha pogut fer sentir la seva influència a les zones on el substrat ha emmudit, abassegat per la força de la romanització
942/200,19,4/1981

perquè tota la nostra atenció està abassegada per la contemplació del sacrifici cruent del calvari
811/91,4,10/1962

abastar

012

DGLC: abastar

Nombre d'exemples a BDTLC: 625

Corpus de mostra: 48

VU

(I) Aconseguir

121/0108

i els olímpics la varen transformar en un monstre horrible, que devora tota la carn humana que abasta, amb preferència la dels nens

1/48,12,3/1984

Ja veuràs, ara aniré a abastar unes quantes cireres

379/94,2,7/1937

Alhora no pot abastar allò que és la seva llar d'una manera més íntima i tranquil·litzadora: el llit; ja sigui el llit dels seus pares, ja sigui el bressol

980/174,21,4/1979

121/0208

I és la constància la que abasta els èxits

553/11,10,7/1930

(II) Cobrir

122/0708¹³

Aquesta afirmació massa simple abasta un problema molt complex

944/16,15,2/1982

l'exempció sols hauria d'abastar, en pura lògica, les operacions efectuades fins al despatx de Duanes

1318/30,19,7/1985

La pastoral abasta la totalitat de l'obra comuna a la qual tots els fidels han de col·laborar a la seva manera

862/9,9,6/1987

per haver-hi en el sexe femení aquesta circumstància etiològica especial que abasta la majoria

¹³ OBJ(LLOC)

de malalts litíassics
529/54,2,3/1923

122/0508¹⁴

La producció del ram de la fusta abasta prop dels 7000 milions de pessetes
1468/80,28,8/1971

Aquestes xifres, que abans del 1966 no havien assolit importància pròpia, abastaven l'any 1970
els 6733,6 milions de pessetes
913/69,4,4/1980

132/050608¹⁵

presenta una gamma d'aplicacions que abasten, des de les comunicacions tradicionals, fins als
enllaços amb ordinadors
1303/93,8,3/1984

El Bisbat d'Oriola es denomina ara d'Oriola-Alacant i la seua jurisdicció abasta des del límit
meridional del Regne de València fins els Arxiprestats de la Vila Joiosa, Xixona i Callosa d'en
Sarrià
1468/102,26,2/1971

(III) Fornir de provisions

121/0107

Cal impulsar un mercat de productes que abasti tot l'àmbit dels Països Catalans
1374/356,23,1/1987

211/01 INTR

Aquests mercats poden comparar-se als que en l'actualitat hom celebra quotidianament
als nostres petits nuclis i que sols abasten per les necessitats diàries
1494/43,8,1/1973

231/010708 TRANS¹⁶

La planta potabilitzadora d'Abrera, que abasta poblacions com Sabadell i Terrassa
d'aigua del Llobregat, es va paraitzar ahir a la tarda

¹⁴ Arribar a; SUBJ(TEM), OBJ(META)=QUANT

¹⁵ Cobrir, Fig. anar de X a Y

¹⁶ TRANS: OBJ(LLOC), TEM(SP), P='de'

1878/3,33,4/1987

211/(0108) REFL

Els nou vinguts comencen a treballar per tal d'abastar-se, però com que no disposen ni de les eines ni dels coneixements necessaris l'activitat es limita al conreu d'un tros d'hort i a la cria de bestiar

980/32,41,4/1979

222/0708 INCO/RF

La ciutat antiga, relativament allunyada del riu, per estar situada amunt de l'enlairada costa, s'abastava d'aigües potables per mitjà de basses, pous i cisternes

1598/180,3,8/1955

abatre

013

DGLC: abatre	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 295	
Corpus de mostra: 44	

121/0108

Diries que un enemic invisible i totpoderós -que uns anomenen Déu i d'altres diable- s'entesta a abatre'ns, però nosaltres restem en peu

68/325,22,1/1965

Hèrcules, adonant-se que el drac que guardava les taronges d'or anava a atacar-lo, l'abat sota els seus peus

251/19,17,15/1958

I veieu com es manifesta aquesta ànima que voldríeu dominar i abatre i ofegar per sempre, si poguéssiu

412/107,11,3/1928

Un home espolsa (o abat) que en diuen a Mallorca, les ametlles que arrepleguen cinc dones

502/68,4,5/1923

LSP (agricultura)

211/(0108) REFL¹⁷

Amb les dents llargues i blanques, s'abaten damunt els cossos dels caiguts, dels qui elles promouen el sacrifici, i els xuclen la sang
1/43,13,2/1984

deixen l'illa completament desemparada i exposada a l'acció dels vents continentals, que encara s'hi abaten sense trobar-hi obstacle
269/33,23,14/1950

perquè el mal temps s'ha abatut profusament sobre els patrimonis dels seus monestirs de Ripoll i de Cuixà
1421/152,24,10/1948

212/08 PASS

Quant a les seves conductes tròfiques, cal esmentar que en un cirerer de Matadepera foren abatuts 53 exemplars en no gaires dies
950/82,30,3/1981

i així la totalitat del barri de Capdevila i el monestir dels agustinians, fora de la protecció de les muralles d'Igualada, hagueren d'ésser irremeiablement abatuts
1600/53,8,1/1953

121/0208

Ràbia, pietat, odi, despit: una agitada barreja de sentiments l'exaltaven i l'abatien alhora
62/105,2,6/1955

en canvi, les canyes creixen ràpidament, però a la tardor el vent les abat i no se'n parla més
272/61,4,3/1951

El trasllat a París el reféu una mica, però l'hivern el tornà a abatre
1158/72,19,5/1974

212/08 PASS

L'home que no permet que el seu esperit sigui abatut ni transtornat per la sequetat ni la impotència
823/173,13,2/1959

¹⁷ Deixar-se caure, llençar-se

212/08 PASS(adj)

esclafada per una enemiga força irreductible, per un destí advers. Abatuda per la infinita melangia del fill

149/159,24,6/1932

Polifem s'havia ajaçat com un bou abatut pel mall

763/58,19,7/1932

s'preocupavan única y exclusivament de presentar un cos abatut per la falta de vida

1970/79,4,6/1895

212/08 INCO/RF¹⁸

l'afflicció sentida pels estols dels nostres juristes davant del sovintejat retret que s'ha abatut damunt de l'heretament

273/202,14,6/1953

Vaig a dedicar unes breus paraules, a parlar-vos del tercer dels terribles flagells que s'abaten damunt de la humanitat

418/214,19,6/1937

El perill de la Creuada que el Sant Pare predicà, s'abat damunt la nostra Catalunya

631/19,8,3/1920

abdicar

014

DGLC: abdicar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 102

Corpus de mostra: 99

121/0108¹⁹

I es preocupen, al mateix temps, de conservar els avantatges que dins el món burgès tenen reservats, sense per això abdicar les seves condicions d'antagonistes, ni deixar d'enunciar-les

¹⁸ Caure

¹⁹ TEM(SN); 14 ocurrencies de 102

3/74,23,3/1964

Qui no fa aquest curt raonament és que ha abdicat la qualitat d'home pensador
794/39,18,1/1934

en el cas que el baró hagués abdicat els seus drets d'elecció, a favor dels pobles
1599/124,14,10/1957

Segons la latitud el sol abdica el seu paper il·luminador màxim²⁰
980/143,39,3/1979

121/0108²¹

i van fer us de tots els procediments possibles per a poder obrar aquestes feines dintre les ordenacions gremials sense abdicar de la seva personalitat de fusters
284/45,6,3/1956

una versió catalana de la filosofia escocesa haria permès a Espanya de modernitzar-se, sense abdicar de la seva essència
875/54,31,6/1978

sense aquests instruments cabdals per a la normalització lingüística, que són la ràdio i la televisió, la Generalitat hauria abdicat d'un dels seus principals objectius
1374/354,1,5/1987

Amb la mateixa noblesa i valentia que utilitzava les armes, no abdicava tampoc dels seus ideals
1714/3,3,5/1923

211/01 INTR²²

El rei Carles ha abdicat a favor del seu fill
6/114,29,2/1967

Calia rabejar-s'hi, persistir en la ignomínia, abdicar definitivament sense cap mena d'esperança
62/256,27,8/1955

y quan l'auguri 's compleix y el Rey abdica y se'n va fastiguejat, y's proclama la

²⁰ Fig.

²¹ TEM(SP), P='de'; ocurrences des de 1834

²² Limitat semànticament (monarquia, càrrec)

República
2097/39,2,8/1912

212/08 PASS²³

Molts regionalistas parlan y's queixan de usurpacions de facultats, quan en realitat aquestas facultats son per ells mateixos abdicadas
1667/12,41,1/1889

121/0108²⁴

Caiguts en sas presons ja es major lo poder ab que pot detenir-nos en son domini, y no tractará per cert d'abdicar se de tal poder
2267/28,18,4/1853

prometo á dit Geroni (...) que li pagaré dits cent duros ab diner metalich y en lo modo, termini, y ab las seguretats que la calendada escriptura conté, ó conforme debia pagarlos al Benet N.; abdicant me de contravenir á esta obligació
2193/69,15,2/1834

abellir

015

DGLC: abellir	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 102	
Corpus de mostra: 101	

(I) Agradar

122/0408²⁵

A la filosofia, el naixement de les noves ciències mai no li ha abellit
870/15,10,9/1970

²³ 1 ocurrencia de 102
²⁴ Variant RF; TEM(SP); 2 ocurrencies de 102
²⁵ EXP(+cas), SUBJ(TEM)

no els abelleix la feina ingrata, amagada i terriblement absorvidora del regiment de l'escola
406/92,29,8/1931

Els mètodes experimentals, però, no abelleixen al matemàtic
1201/8,13,6/1934

122/0408²⁶

vet aquí que no m'abelleix, ni gens ni mica, haver de recordar els esmentats amics
1388/17,2,4/1979

M'hauria abellit d'estudiar-les i discutir-les, però sentia recança d'afluixar en l'exercici de la càtedra
826/120,28,5/1966

Ha sorgit una convenció i ens ha abellit d'acceptar-la
980/173,21,7/1979

212/08 EXTR/DAT

El vent agita els avets i l'àlber. No abelleix de sortir de casa, i gairebé es comença a enyorar l'estufa
4/196,17,1/1975

i s'havia d'anar amb cura de no esclavissar-se en els comentaris (...), si no abellia d'arriscar-se a tibantors passatgeres
1/53,5,2/1984

121/0208²⁷

no abellint li may el cor de publicar un volum de ses poesíes
1789/17,1,1/1899

(II) Avenir-se a

122/0405²⁸

I com fos que ja estava prompte, per tal de no semblar ingrat, a abellir-me a allò que em

²⁶ TEM(VCOMP)

²⁷ Variant TRANS, amb DATIU ètic

²⁸ Variant RF

demanaven
761/175,14,5/1929

I no sols impulsà en els seus súbdits l'alt conreu de les lletres, sinó que ell mateix s'abellí a conrear-les
668/19,10,3/1916

Teodosi fou dòcil a l'imperi de la veu divina i s'abellí als seus novells destins
761/116,17,5/1929

(III) Desitjar

122/0408

No necessitava res ni ningú. No abellia res.
390/350,3,8/1947

El jove doctor abellia quelcom més; pretenia que els seus específics passessin els mars i les fronteres i arribessin, sobretot a dominar el mercat de l'Amèrica Llatina
353/139,1,13/1953

a les pressons es forja l'ànima dels pobles si entre reixes hi ha homes que abelleixen la vida
455/30,10,1/1942

(IV) Embellir

121/0108

Estudiem axí, com es degut, la nostra llengua procurant abellir la y perfeccionarla
1784/23,2,2/1894

211/(0108) REFL

Però és que la dona no s'abelleix per allò a què l'han estimulada a abellir-se (=la seducció), sinó que es limita a assimilar passivament un estereotip
1172/164,34,5/1978

121/0208

Sempre ressona grata en nostres ohidos la veu que'ns recorda las épocas més ditxosas de la vida puig, méntres se complau la imaginació ab engalanarlas y abellir las, se nos dilata l'cor ab

la esperança de que tornarán
1629/7,19,5/1883

sense la llar de foch á son aprop, la bagor vivificant de la quitxalla y lo variat explet de flors,
frúytes y llegums del hort ó del jardí qu'abelleixen la casa payral se moriría d'anyorança!
1679/92,1,6/1898

En la vida privada, dins del santuari de la família, arrenca ab mà impía las flors que mes
haurian d'abellir la
1629/11,36,2/1883

candoroses com la ignoscencia qu'abelleix llurs ánimes angelicals
1679/7,11,3/1898

abeurar

016

DGLC: abeurar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 106

Corpus de mostra: 104

121/0108²⁹

Jaume abeurava l'animal, el posava al corral i entrava amb ells a la masia
8/119,4,1/1965

Joan del Santo havia anat a abeurar l'euga a l'abeurador
2/215,25,2/1947

El reietó nòmada abeurava a les fosques els seus ramats
1281/150,8,4/1961

121/0108³⁰

se'n torna pel passadís lateral, abeura la punta dels guants en la pica de marbre, es senya fent

²⁹ Fer beure

³⁰ Mullar

una creu molt esbarjosa; surt
49/210,28,9/1931

aleshores Simeó, amb plor tan gran que banyà la columna i abeurà la terra, va fer aquesta oració
761/53,6,4/1929

211/01 INTR³¹

en un lloc on els animals no puguin anar a abeurar, puix que els potportar malalties
975/203,9,1/1981

Els bous es queden sense abeurar, que per un finestró no valen cordes
1282/38,36,6/1961

Alguns carrers no eren sinó un pas o "call" per on els manlleuencs portaven llurs ramats a abeurar al Ter
1482/301,36,6/1928

211/(0108) REFL³²

Aquest poble m'abandonat a mi, fontana d'aigües vives, i s'abeura en les cisternes corrompudes
611/265,6,7/1928

i els gossos s'abraonen damunt dels amants, els trossegem sense pietat, i després s'abeuren en el bassal de llur sang
324/119,14,6/1947

i per apaivagar la set m'abeurava joiosament en les fonts tèrboles
55/150,27,4/1934

Racine s'abeurà i nodrí la seva obra de les obres dels grans clàssics
323/9,7,7/1923

i ara ens queda un sentiment religiós arrapat entre el gran públic que s'abeura amb els dogmes de la vostra doctrina, talment com si fos una religió³³
66/69,16,4/1938

Quant a aquesta, inlassable, s'abeura en totes les manifestacions de la cultura

³¹ Beure
³² Beure
³³ Fig.

universal³⁴
316/13,24,3/1948

221/(0107)08 TRANS³⁵

un dels millors solistes s'abeura de conyac en tanta dosi que obliga els seus companys a mantenir-lo cossolat
2612/9,11,5/1975

Vaig abeurar-me de vida pagesa i cançons
973/44,4,7/1960

212/08 PASS³⁶

fins d'un got d'aigua fou durament privat, y com de fel y vinagre fou amarguísimament abeurat
1665/31,13,1/1903

212/08 PASS(adj)³⁷

Queda tot ben abeurat Quant deixa de ser regat
2890/73,1,4/1849

212/08 PASS/RF³⁸

col·locat el mosaic hom ha d'assegurar que (...) ningú no el trepitgi, i a les 48 hores de la seva col·locació, aproximadament, s'abeura, operació aquesta que consisteix a escampar per la seva superfície, amb un escombra, una aiguada de ciment
572/49,31,4/1934
LSP (construcció)

abillar

017

DGLC: abillar	VT
---------------	----

³⁴

Fig.

³⁵

Forma transitiva derivada de la forma REFL: beure molt, omplir-se; TEM(SP), P='de'

³⁶

Única ocurrència

³⁷

Única ocurrència

³⁸

Única ocurrència

Nombre d'exemples a BDTLC: 65 Corpus de mostra: 64

121/0108

Després abilla el novell profès amb totes les vestidures de son novell estat
1367/71,29,8/1919

les nostres modistes abillaven nines a la darrera moda com després les substituïren per petits maniquís sense cap
497/96,44,7/1954

y millor que ningú ha sapigut habillar el xisto popular ab vestidures de gracia aristocrática
1930/26,33,2/1912

211/(0108) REFL

S'abillen amb una mena de bates blanques que semblen túniques
391/198,18,3/1946

és l'elegància que consisteix, com afirma Brummel, l'arbitre del refinament, "en abillar-se bé sense cridar l'atenció".
497/71,29,5/1954

Si una noia surt sola, tindrà el seny d'abillar-se modestament per no cridar l'atenció
1808/2,9,2/1934

212/08 PASS

Era abillat de làmines de bronze daurat, en les quals es veien esculturats força ocells i altres animals
1367/37,14,5/1919

dóna per suposat que la ment és abillada per l'acció del món exterior per a distingir o identificar les coses d'aquest món
587/125,25,4/1918

Sovint els actors més menuts són abillats de tropa infernal
980/240,4,1/1979

212/08 PASS(adj)

Mal menjat, mal abillat i, quan la política anava de mal borràs, la policia sempre anava

al sen encalç
298/39,5,9/1957

Algun cop també els acompanyava un xai o moltó ben abillat. Era tot un espectacle
2763/4,30,7/1978

y l'habitació que us ofereixen deuria estar més ben habillada
1751/145,25,5/1909

abismar

018

DGLC: abismar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 14

Corpus de mostra: 14

121/0108³⁹

Per aquesta raó hem procurat sempre abismar les distàncies que ens separen
412/77,18,7/1928

221/(0108)07 REFL⁴⁰

Si em segueixes pels camins de l'abstracció i t'endinses o t'abismes en la idea, el teu discurs m'haurà d'empetitir a la força
1/171,3,5/1984

Jo ja no feia de barber i menava una vida fredament calculadora, esperant només la nit per abismar-me en el vici del joc i enfebrat a guanyar diners
1283/22,23,8/1960

el jove, deformat així, es desarrela de la terra nadiua, l'abandona amb disgust i s'abisma a la capital, que ja sobrepoblada, no ha de fer res d'ell
1564/1,22,9/1923

³⁹ Fer abismal, engrandir

⁴⁰ Llençar-se, endinsar-se, caure

212/08 INCO/RF⁴¹

les contínues lluites havien aruïnada la hisenda i exhaurida la terra, i no fa sinó abismar-se en els regnats de Felip III

1454/23,19,13/1920

222/0708 PASS(adj)⁴²

El progressiu anivellament de classes, la democràcia afermada; abismada la Rambla, sobretot a la nit, en un innegable i pintoresc clima popularista

1109/36,36,2/1983

abjurar

020

DGLC: abjurar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 23

Corpus de mostra: 23

121/0108⁴³

i Enric de Navarra, legítim hereu, puja al tron, abjurant el protestantisme

1454/23,5,7/1920

amb cor sincer i una fe que no fingeixo, abjuro, maleeixo i detesto els errors esmentats

933/14,33,11/1972

el seu gendre Tutankhamen abjurà, de grat o per força, en nom d'Aton i torna al culte d'Amon

2548/3,35,3/1935

121/0108⁴⁴

i Galileu va haver d'abjurar dels seus pretesos errors davant el Tribunal de la Inquisició, a Pisa

418/170,16,5/1937

⁴¹ Única ocurrència

⁴² Única ocurrència

⁴³ TEM(SN)

⁴⁴ TEM(SP), P='de'

Perque los homens qui adjuvan de la fé, després solen abjurar de la rahó, y negan la virtualitat de les idees

1638/14,2,10/1912

Recared, monarca que després d'un Concili que convocà, abjurà de l'arrianisme per a abraçar la religió catòlica

1553/2,31,1/1923

211/(0108) REFL⁴⁵

y lo cristià qui renuncia á Jesús, qui's fá contrari á Jesús dexa d'eser home, s'abjura á sí meteix

1638/7,25,9/1912

ablamar

021

DGLC: ablamar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 4	
Corpus de mostra: 4	

121/0208

Sense ocurrencies

212/08 INCO/RF

com foc erràtic, d'uns vapors grassos que la nit condensa, voltat pel fred, pel moviment s'ablama

67/319,25,7/1953

Ja entrada l'Edat Moderna -època en què l'esperit de creació s'ablama- la unanimitat dels aciençats pel que pertoca a l'essència del foc es va trencar

603/32,4,7/1963

Però si el llenço al foc i s'ablama, el canvi ja és d'altra mena

640/70,13,1/1960

⁴⁵

Única ocurrencia

L'obtingueren, en efecte, de les boscúries ablamades pels corrents de lava volcànica
603/127,6,6/1963

ablanir

022

DGLC: ablanir

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 63

Corpus de mostra: 61

121/0108

els fills innocents de Pere i de Constança, possibles hereus, un dia, dels regne de Sicília,
podrien ablanir les ires papals i cloure la pugna entre les dues potestats
330/93,23,4/1950

Per fi acordaren l'ajust el sinyó Pasqualet de Pipa, sabater botillós que aixina com ablania la
sola ab la llengua, aixina va ablanir lo cor del seu consogre
378/101,5,1/1935

Hi esmuny un coixí que reposava a l'altra banda, l'ablaneix amb uns copets
5/201,9,2/1967

211/01 INTR

Tracta, gestiona, negocia, afalaga pera ablanir; calla tal vegada pera mellor conseguir
2761/136,10,1/1885

121/0208

oferir-los de tot, i si aço no era prou per a ablanir-los, mamprendre'ls a estacades i tombollons
378/42,23,1/1935

La corba -no el fred escaire- ablaneix la junció de façanes i l'escultura la humanitza
definitivament
1272/14,31,5/1974

Arribà Nadal, el gran dia que ablaneix totes les ires i fa sensibles tots els cors

2047/17,27,7/1931

211/02 INTR

Un veí sense caràcter a poc a poc enerva i ablaneix
829/94,16,5/1959

212/08 INCO/RF

Ell s'ablaní davant el meu cas i aconseguí d'ablanir-me
55/191,22,5/1934

Per tant, si et passes la vida provant de fugir del foc que intenta ablanir-te i preparar-te
per tornar-te el teu veritable jo
823/103,24,5/1959

Zorbàs compregué i se li va ablanir el cor
68/243,7,7/1965

212/08 PASS

i, amb pluja, créixer fruits damunt un terra que hagi estat ablanit, per tal que en mengin
els qui hi tinguin sojorn
67/274,22,4/1953

Molts aliments no podrien ser engolits si no fossin abans degudament mastegats y
ablanits per la salivació
1621/21,37,1/1912

El seu destí és de ser ablanides i preparades en aquesta vida, per la voluntat de Déu, per
rebre, a la seva mort, el segell del seu propi grau de semblança amb Déu en Crist
823/103,11,8/1959

212/08 PASS(adj)

-Suivez-moi ja compreneu que amb aquesta indumentària... diu l'home gentilment,
ablanit per l'urc del vagabund
55/797,14,6/1934

Bella, elegant, sensible, refinada, intel·ligent, ablanida i sensualitzada pel luxe i les
comoditats en terres d'Amèrica, ha hagut de fer un gran esforç per a adaptar-se al
tarannà burgès i assenyat de la nostra gent
388/139,11,1/1946

o duhent a la terra, amarada de sang y ablanida pel nou diluvi, el brot d'olivera de la coloma de Noé
601/9,28,4/1915

avenir

024

DGLC: avenir-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 674

Corpus de mostra: 48

(I) Concordar, anar bé amb

131/010508⁴⁶

Sense ocurrencies

222/0508 INCO/RF⁴⁷

El Comte estava indecís. No sabia quina escollir ni com poder saber quina de les quatre s'avenia millor amb les seves inclinacions i pensaments
377/29,20,8/1930

Avui, de segur, deu fer un dia d'aquells que s'avenen amb el caràcter d'August
388/80,5,2/1946

L'estil d'aquells aparells de fusta bellament esculpida, s'avenia amb el del monument
412/116,4,6/1928

212/(0508)⁴⁸

És clar que ells dos s'avenien molt
49/150,29,7/1931

Gaietà Huguet era també un gran amic del canonge mallorquí, però no s'avenien gens

⁴⁶ Forma causativa defectiva

⁴⁷ Argument de referència META(+cas), P='amb'

⁴⁸ SUBJ[+PL], META i TEM coindexats, RECIPR

en la manera de veure la posició relativa del valencià i el català
931/24,9,5/1962

El balanç, que fa el punt, és que, si no ens avenim, trenquem el tracte quan canti el gall
a mitjanit
1282/38,4,12/1961

212/08 PASS(adj)

Cada dia som més pocs i més mal avinguts
5/57,6,9/1967

(II) Estar disposat, estar d'acord, voler

112/04[P]⁴⁹

hem de pensar que Verdaguer, que potser trobava masa monòtona la tensió declamatorià de
l'obra, s'avingué, aconsellat per Collell, a fer un descans
251/22,32,11/1958

Segons les vostres instruccions, m'he avingut a fer-li un 2 de descompte sobre els preus
normals
708/107,22,5/1927

Si el propietari no s'avé a realitzar la millora, la Junta autoritzarà l'arrendatari a practicar-la per
compte del propietari
1529/231,43,9/1969

122/0405

Té un caràcter que s'avé a tot i prou que se'n sortira amb el seu bon humor
763/121,12,9/1932

És clar que a nosaltres ens ve molt costa amunt de creure que En Cambó s'avingui a un negoci
d'aquesta natura
412/116,4,6/1928

(III) Creure

⁴⁹ SUBJ = (VCOMP SUBJ); Variant RF

122/0408⁵⁰

no es podia avenir que aquelles dues "senyores" fossin les filles d'ell
8/23,33,7/1965

Prudenci no es pot avenir que el màrtir gloriós vagi a il·lustrar amb la púrpura de la seva passió
una altra ciutat que no fos la nadiua ciutat de Saragossa
761/247,10,8/1929

No ens sabem avenir que ens hagin retornat, protestada per manca de pagament, la lletra
708/79,15,4/1927

aventurar

025

DGLC: aventurar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 195

Corpus de mostra: 72

121/0108⁵¹

Aquestes qüestions són obscures i resulta exposat aventurar res
27/55,26,4/1965

Hi ha casos en què, recolzant en la lògica de les classificacions, hom pot aventurar hipòtesis
versemblants
53/70,20,3/1971

Sols ens permetem aventurar una classificació de quants autors hem citat de passada
876/20,32,1/1966

121/0108⁵²

-Potser el sistema d'ensenyança no encaixa amb la manera de ser d'aquest noi...- aventurà

⁵⁰ OBJ(OCOMP)

⁵¹ TEM(SN)

⁵² OBJ(O)

tímidament i per dir alguna cosa
62/179,1,7/1955

121/0108⁵³

Perquè a l'hora d'aventurar quin ha de ser el signe del nostre futur, no tot comença ni tot s'acaba en afirmacions, congregacions i proclames explícitament polítiques
1481/1,24,6/1976

211/(0108) REFL

de tant en tant, a la seva taula, s'hi aventurava un cavaller de bones intencions proveït d'un relatiu entusiasme
39/14,25,7/1932

Tu bé ho faries, no en dubto, aventurar-te ple d'audàcia cap a un indret prou lluny de les angoixes
67/156,10,4/1953

Feia dies que la seva manicura estava malalta. "Si el divendres continua igual, hauré d'aventurar-me amb una altra..."
390/125,11,3/1947

211/(0108[P]) REFL⁵⁴

L'any 1652, l'abat francès Hautefeuille s'aventurà a provar un motor que funcionava cremant pólvora
605/5,15,9/1966

Em vaig aventurar a dir-li que segurament devia tenir idees eròtiques
675/25,17,8/1966

L'instint maternal de la senyora Clotilde s'aventurava a intercedir molt més que a interrogar
62/78,14,9/1955

212/08 PASS/RF

Amb moltes reserves es poden aventurar les xifres del quadre V
1303/105,38,1/1984

que no sigui temerari perquè la vida no s'ha d'aventurar sinó per Déu i per les causes

⁵³ OBJ(OCOMP)
⁵⁴ SUBJ = (VCOMP SUBJ)

que ell permet
1427/14,9,12/1936

averganyar

026

DGLC: averganyar Nombre d'exemples a BDTLC: 1 Corpus de mostra: 1

VT

121/0108

Una última cocció pot averganyar o malmetre tota la labor precedent
997/104,7,10/1982

avergonyir

027

DGLC: avergonyir Nombre d'exemples a BDTLC: 274 Corpus de mostra: 38
--

VT

121/0208

i us asseguro que allò que m'avergonyeix és pensar que algú que ara no refusaria d'allargar-me la mà pugui odiar-me tan intensament
62/228,18,13/1955

s'acompanya gairebé sempre del menyspreu, de la repulsió per tot allò que li recorda un passat que l'avergonyeix i l'humilia
415/140,20,2/1924

però serà una aberració tipogràfica impròpia del temps, que avergonyirà la premsa moderna

543/14,15,6/1929

121/0208⁵⁵

Lo vici sol avergonyir casi sempre al mateix viciós
1717/22,19,4/1909

211/02 INTR

En el text original el sentit és: l'esperança no avergonyeix, no fa baixar la cara
94/100,10,6/1974

212/08 INCO/RF

Em vaig avergonyir
68/139,36,3/1965

Frederic es desesperà a soles, s'avergonyí de la seva feblesa⁵⁶
39/178,4,7/1932

En encendre el llum sembla que cadascú s'avergonyeix d'exibir el seu rostre⁵⁷
62/32,29,9/1955

Tots els convidats s'avergonyien que una pobra gosés comparar els seus infants amb els
d'una senyora⁵⁸
1282/26,35,5/1961

212/08 PASS(adj)⁵⁹

Tots dos estàvem com avergonyits, còmplices d'una canallada
55/309,32,6/1934

⁵⁵ OBJ(SP), P='a'
⁵⁶ ADJUNT(CAUS(SP)), P='de'
⁵⁷ ADJUNT(CAUS(VCOMP), (VCOMP P)='de'
⁵⁸ ADJUNT(CAUS(OCOMP))
⁵⁹ 1 ocurrència de 38

DGLC: avesar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 137

Corpus de mostra: 43

131/010508

Heu d'avesar el cuch de l'oreya a n'aqueixa serenata

707/59,20,3/1905

I, segons deia el meu pare, calgué avesar-les al proselitisme de classe, pacientment, amb traça

1244/76,4,6/1974

222/0508 INCO/RF

ja feia dies que havia renunciat la sommiada possessió de Conxa; s'havia avesat a la constant adoració, i tota la part hospitalària de la pell de la seva amant la sabia massa de memòria

39/76,18,8/1932

Jo m'he avesat a les grandeses, m'he avesat al xampany i als pollastres rostits

68/64,16,5/1965

Jo no teni gaire gana perquè l'estómac s'havia avesat als esgarrafadors horaris de Barcelona

1244/51,31,1/1974

212/08 PASS(adj)

D'aquesta manera, l'explorador avesat arriba a pujar quasi dret sobre l'escala

741/106,10,4/1958

De massa ben avesada, ara tot li és poc

49/178,15,4/1931

121/0108[P]⁶⁰

avesem els nostres adolescents a sentir València, Alacant, Mallorca, Castelló amb tanta familiaritat com Barcelona o Girona

1112/18,25,5/1946

212/08[P]INCO/RF

⁶⁰ (OBJ) = (VCOMP SUBJ)

Des de sempre s'havien avesat a escriure'n en nom d'altres persones
315/122,24,11/1948

és el d'aquells oradors que, perquè la vista de les coses i persones no els distregui,
s'avesen a parlar en públic tenint els ulls tancats
744/201,3,6/1935

He d'avesar-me a alternar amb aquest succedani de sogre?
2925/69,24,3/1948

212/08[P]PASS

la prohibició de cremar els cadàvers com era avesat de fer-ho a l'Índia
603/118,33,6/1963

si no fos com som avesats a contemplar-ne totes les imatges amb tendra emoció
816/183,27,3/1917

212/08[P]PASS(adj)

Avesada la col·lectivitat a veure en el mestre i en l'escola alguna cosa de foraster i
desadaptat
406/72,14,2/1931

Estem tan ben o mal avesats a transportar en blanc i negre totes les coses que viuen en
el cinema
2133/1,21,13/1930

mira com la boira li esfuma totes les llunyanies; i encara sembla que no hi estiguis ben
avesat
49/258,28,8/1931

aviar

030

DGLC: aviar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 39	
Corpus de mostra: 38	

121/0108

En Quimet el va aviar amb un crit
35/37,25,1/1962

Mr. Brent m'informa que un amic seu va haver de renunciar a aviar coloms missatgers de França a Anglaterra
71/313,25,10/1982

És a punt d'aviar el disc, l'un peu a terra, l'altre basculant encara
427/23,26,2/1919

121/0308

Si el carril no pot aviar aquest farratge, que és la producció dominant d'Urgell, ¿què n'hem de fer?
465/4,19,6/1917

211/(0108) REFL

Lo dia 5 d'Agost, molt dematí, nos aviém a l'estació per seguir lo nostre viatge per Italia
2385/4,17,1/1908

i, per a que 'ls Jurats pogueren pronte aviar-se, se nomenen uns quants prohòmens per ajustar Concell ràpidament
1444/36,31,10/1928

212/08 PASS/RF

ab l'espetch dels tirs que en senyal de joya s'aviaran desde dalt de la torre del homenatge
1978/11,35,12/1877

212/08 PASS

el Gremi encarregà un castell de focs, el qual, aprens de l'Ajuntament, fou aviat a la plaça del Mercadal i no al portal de Sant Pere
313/202,31,8/1954

212/08 PASS(adj)

Forsas de mar y terra 's destinaren á tal empresa y aviada l'expedició caygué la escuadra y l'exércit sobre Alacant
1799/46,4,6/1898

212/08 INCO/RF

L'amor veritable s'avia vers el seu punt d'origen
829/69,28,2/1959

li féu fer un salt tan descompasat, que la meitat del contingut del flascó s'avià sobre el
taulell
393/87,10,8/1951

les cames se'm posaren a tremolar i les llàgrimes se m'aviaren cara avall
393/213,17,4/1951

aviciar

031

DGLC: aviciar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 13	
Corpus de mostra: 12	

121/0108

I la germana de Tomàs s'estira les mànegues per no aviciar-les amb arrugues
49/115,34,8/1931

La cuiden, fins i tot l'avicien, protegint-la dels seus depredadors naturals
935/69,29,12/1978

t'aviciaré mentre em siguis dòcil i m'esforçaré fins i tot a estimar-te
2925/54,28,10/1948

121/0208

com si obsequiar-nos massa li semblés una cosa mal feta, que ens pogués aviciar
51/44,11,6/1970

et fa perdre el judici dels valors morals i avicia la teva elecció de tal manera, que no pots
distingir clarament el bé del mal
823/136,14,9/1959

No solament perquè perden la personalitat amb les imitacions sinó perquè es fan malbé les pròpies facultats i avicien la veu amb una manera de cantar que no és la seva
989/140,6,1/1955

222/0508 INCO/RF

Que depressa ens aviciem al benestar, al confort
435/191,1,4/1956

212/08 PASS(adj)

No té els ulls aviciats per cap manera rutinària de veure ni de mirar les coses perceptibles
908/78,4,6/1971

tot aspirant el pur perfum de mel de les acàcies, aviciades per tant anys d'enyorança romàntica
388/9,14,8/1946

avidar

032

DGLC: avidar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 3

121/0108

Aquell estiu havia aconseguit avidar divuit classes de rosers
206/266,31,2/1966

amb el desig de remeiar el cansament d'aquella seva tan dolça esposa que avidava el fillet no nascut encara
275/108,7,7/1951

212/08 PASS

Si quan Jesús encara era avidat en les entranyes virginals de la seva mareta, aquesta no deixava ni un sol instant de donar-li el culte de la més vívida devoció

275/116,3,6/1951

avinar

036

DGLC: avinar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108

Sense ocurrencies

212/08 PASS(adj)

los ulls ferits de la rojor de les foguerades, per cert no tant ardentes com llurs ventres
avinats

378/113,32,4/1935

avisar

038

DGLC: avisar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 738

Corpus de mostra: 55

131/010508⁶¹

Qui la feia -el guaita o guaitador- tocava una trompeta a determinades hores de la nit avisant
l'hora al veïnat

1506/38,2,9/1964

⁶¹ TEM(SN, OCOMP), META(SP)

S'avisava a tothom que els grups seran dissolts i que les forces dispararan sense respectar edats ni sexe

1499/119,20,2/1936

131/010508⁶²

En avisar-nos la seva visita, ens previngueren que es tractava d'un gran intel·lectual

391/130,28,1/1946

131/010508⁶³

el tabaler que amb el ronc so de la caixa ens avisava que un caporal o sergent llegiria una ordre, una proclama, un mandat

538/5,23,7/1925

Aneu vosaltres fins al mas per a recollir els bagatges i avisar les nostres famílies que vinguin a peu fins ací

386/122,7,11/1940

L'Armanda, quan veié que la Marieta i l'Esperança començaven a despullar-se, les avisà que no es traguessin els pantalons per si hi anaven els nens que qui sap on estaven entaforats

1158/186,13,3/1974

131/010508⁶⁴

Els advertiments de l'esperit Sant se succeiran de ciutat en ciutat, avisant-lo de les presons i contrarietats que l'esperen a Jerusalem

905/21,21,11/1982

que inquirim si les nostres modistes obliguen a les seves fadrines a aquests excessos de treball, i que, una volta les haguem avisat, de que els retirarem els nostres encàrrecs si continúen fent treballar les noies en aquestes condicions

449/153,8,9/1916

221/0105 INTR⁶⁵

el tercer de servei ja havia baixat a la porta, i es topà amb Ranalies al moment que tornava d'avisar la parella

39/198,21,1/1932

⁶² TEM(SN), META(pronom)

⁶³ DOBLE OBJECTE: TEM(OCOMP), META(SN)

⁶⁴ TEM(SP), SP=(P + SN, P + OCOMP), P='de'; META(SN)

⁶⁵ META(SN)

La Teresa li digué amb quatre paraules el que havia de fer: avisar en Miquel i donar-li aquells diners

1158/56,19,6/1974

212/05 PASS

un cos d'especialistes (oculista, otòleg, psiquiatra, dentista) encarregats de l'inspecció dels orguens de llur respectiva incumbència, que intervindrien quan fossin avisats pel metge inspector

484/16,8,7/1917

quan no estat ni avisada la jurisdicció normal competent

2020/97,23,2/1931

212/05 PASS(adj)

El senyor del guardapols, avisat per la senyora, va venir a la cuina, amb posats molt ben educats, i va obrir l'aixeta

35/102,14,4/1962

221/0108 INTR

La dona que avisa els enterraments, va veure l'Albí en les feines del vell Lleganya⁶⁶

391/217,20,2/1946

També hi havia un corneta que avisava de les hores de l'àpat del començament i de la fi de la feina⁶⁷

682/11,30,12/1976

211/01 INTR

El soci vol vendre el vi: sols dèu avisar amb dos dies de temps

486/88,52,9/1916

l'he començada a rebre misteriosament a casa els meus pares, on sopem i dormim, sense haver avisat

2363/84,41,6/1920

131/020508⁶⁸

Cal que alguna cosa avisi a la consciència del valor dels pesos desplaçats en primer lloc

⁶⁶ TEM(SN)

⁶⁷ TEM(SP)

⁶⁸ TEM(SP), META(SP)

1188/21,30,7/1950

221/0208 INTR⁶⁹

llavors és quan la sensació avisa que el contacte s'ha establert entre dues coses que creiem que són internes

587/170,14,4/1918

avituallar

039

DGLC: avituallar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 7

Corpus de mostra: 7

121/0107⁷⁰

fou Genoveva qui organitzà primerament la carestia i després avituallà la ciutat amb còpia de blat

761/36,18,6/1929

però la definició del qual pot extreure's del sentit dels citats preceptes dient que és la persona encarregada d'avituallar i representar el buc en el port en què es trobi

1318/29,10,9/1985

211/(0108) REFL

Aixís s'avituallà y reuní les tropes, sorprenent als enemichs

1834/34,7,4/1907

212/07 PASS/RF

Estirada que era la càrrega a la bodega i a la coberta, formant cobertades, la barca s'avituallava, aferava les veles a les antenes, varava i partia

409/180,7,7/1929

⁶⁹ TEM(OCOMP)

⁷⁰ OBJ(LLOC)

212/07 PASS(adj)

També demostrà esta i altres disposicions, que no era esta rejó la pijor avituallada
1444/39,20,4/1928

Malgrat aquestes dificultats, la moral dels expedicionaris és alta, atès que els
campaments estan ben equipats i avituallats
1296/104,32,4/1986

avivar

040

DGLC: avivar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 165

Corpus de mostra: 57

121/0108

no't deixis vèncer per la por, ans al contrari, aviva ta confiança de que Déu pot, sab i vol
assistir-te
808/29,15,6/1915

Aribau, sense saber-ho, sense proposar-s'ho, tindrà cura d'avivar-lo i de posar la teia que
abrandi la gran foguerada
894/16,33,6/1963

La fornal encesa i l'aprenent estirant la corda de la manxa per avivar el foc i evitar que s'apagui
975/74,4,7/1981

121/0208

Maldestre, només trobo un gemec lent i una sorda desharmonia que no aviva la força de cap
pedal
6/66,10,4/1967

Les festes nadalenques i la Setmana Santa contribueixen periòdicament a avivar-ne el record i
estimulen la glossa poètica
260/8,30,5/1952

El cantar aviva el sentiment i la imaginació de l'infant
368/20,19,5/1931

121/0308

Elena aviva els colors i deixa la roba blanquíssima. Sabons Camp a l'avantguarda en detergents per a la mestressa de casa

1876/1,3,1/1966

212/08 INCO/RF

i a aquell agüelo enamorat de Marieta se li avivava la passió de tal manera, que no podia traure's del pensament ni la veu que el despreciava

378/144,2,6/1935

Presca la llet ben calenta, s'augmenta sa digestibilitat: la motricitat gàstrica s'aviva, i la mescla de l'aliment i el suc digestiu es realitza amb més intensitat

461/24,3,4/1917

cal que aquest amor no minvi i s'avivi més i més cada dia

1104/34,27,4/1922

212/08 PASS

Los esquinsos de claveller que se plantan, se han de guardar del sol, fins que sian avivats

2066/171,1,3/1852

212/08 PASS(adj)

sinó que fixen la seva consideració avivada per la fe en Jesucrist crucificat

869/67,5,7/1916

En aquest lleixiu avivat per la calcs deu passar s'hi repetidas vegadas lo blat

2321/235,21,10/1843

És natural que de moltes relíquies i de moltes imatges hom conti prodigis, avivats per la fe senzilla i sincera dels nostres avis

459/220,2,2/1955

DGLC: avorrir

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 462

Corpus de mostra: 59

(I) Causar avorriment

121/0104

vés corrent a trobar una tal, fes-li la cort. No l'avorreixis, jo pago, dorm amb ella
68/250,20,1/1965

la majoria d'amics meus d'ací tenen un gran interès i no m'han avorrit mai
206/746,2,3/1966

121/0204

Oh, m'avorreix tant de descriure els llocs on no voldria viure
29/29,31,3/1966

212/04 INCO/RF

Algún cop, en els escassos moments que al meu torn m'avorreixo, m'intranquil·litza, els
seré franca
1/153,24,2/1984

perquè trobo que amb els homes puc parlar de tot, i no m'avorreixo com amb les meves
amigues íntimes
39/176,23,5/1932

Fins l'Enric m'estimava a la seva manera; al mateix temps s'avorria terriblement al meu
costat. Els homes s'avorreixen amb les seves dones, però no saben viure sense
435/110,18,4/1956

(II) Odiar

122/0408

No vull que vostè pugui creure que vaig avorrir el meu pare perquè era pobre
435/105,23,5/1956

Hi ha qui avorreix els camins, i tant com pot, li agrada de tirar el dret
971/43,9,4/1959

No ens avorrien aquests amb el major dels odis?
2925/75,15,3/1948

Josep pogué veure clarament que els seus germans no avorrien a Benjamí com l'havien avorrit a ell⁷¹
800/48,32,1/1919

212/08 PASS

I Sant Pau diu que els detractors són avorrits de Déu
760/132,24,5/1933

lo perque los qui son de Deu serán avorrits pel mon pervers
1639/11,8,1/1909

Era avorrit a mort pel Senat que el considerava suspecte d'haver agitat els aliats
2192/93,11,2/1935

212/08 PASS(adj)

semblava un còmplice del mateix feudalisme que l'oprimia: el feudalisme avorrit pel cristià lliure
79/59,9,7/1962

Hom comprèn l'efecte enorme que la seva obra féu a la generació anterior avorrida per la petulància professoral i la solemne mediocritat
206/428,9,2/1966

Per fi, abatut pels exercicis, aclaparat pel dejuni, avorrit per la inacció, romangué sobre la palla cap jup
222/177,2,4/1928

⁷¹ Abans de 1932 hi ha oscil·lació OBJ/OBJ2

DGLC: avortar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 75	
Corpus de mostra: 73	

(I) Perdre un fill, provocar-se un avortament

111/01⁷²

Havia avortat dues vegades i estava disposada a tornar-hi amb un gran aplom
39/132,5,5/1932

i després d'haver fet tots els possibles per avortar, encara confiava deslliurar d'amagat de tothom
55/119,30,6/1934

ens trobem en la trista circumstància que la dona que va avortar no pot ésser portada a judici perquè va morir en l'intent
1171/58,3,7/1978

112/04⁷³

Sense ocurrències

222/0408 TRANS

Aquell dia feren un fill. Que na Margalida va avortar als tres mesos de dur-lo dins
1329/110,5,10/1972

(II) Aturar, espatllar

121/0108

Per evitar això, el transcrit article faculta al Batlle per avortar la prerrogativa dels Consellers mitjançant la declaració d'urgència
909/68,18,5/1983

121/0208

⁷² SUBJ[+control]

⁷³ SUBJ[-control]

als quals suposen a més de l'acció purgant, una acció específica local, que pot de bon començament abortar o atenuar notablement la malaltia

1766/15,40,8/1907

La ràpida presència de l'exèrcit avortà la subversió

1522/395,8,1/1974

212/08 PASS

tramen un simulacre de complot per tal de provocar uns fets que després han d'ésser avortats perquè així convé a les finalitats polítiques d'unes autoritats

371/25,19,5/1937

si són avortats en llur origen, difícilment podran adquirir virulència

1155/24,9,7/1973

212/08 PASS(adj)

després d'un primer intent avortat per l'Esperit

905/21,4,10/1982

(III) No néixer, espatllar-se

112/08

els mals que, repartits, damunt dels segles han de pesar, jo els porto tots alhora perquè els preveig, i dintre meu avorten per tal de turmentar-me abans de néixer

67/418,29,7/1953

Mes altres vegades la arrel aborta ó 's desenrotlla molt menys que les branques

1757/51,1,6/1907

Quant al moviment actual, ha abortat per manca d'unanimitat en el personal

2018/74,23,1/1921

DGLC: badallar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 97	
Corpus de mostra: 97	

111/01

El propietari s'emportava dos o tres homes i els altres se'n tornaven a jeure sota els arbres, a badallar, dormir, gratar-se els polls
55/519,37,11/1934

badar

047

DGLC: badar	VV
Nombre d'exemples a BDTLC: 293	
Corpus de mostra: 44	

(I) Abstreure's

112/04

i també els que sento decisivament indiferents -que baden del tot, o bé s'adormen, o fan cara d'enze
51/114,36,3/1970

Després m'ha dit que tothom bada, que la poca solta és immensa, que no hi ha res a fer
206/130,31,10/1966

Sospito que Tamburini ha badat, les conseqüències han estat lamentables
206/489,25,4/1966

(II) Obrir

121/0108

Mar...xin! Bada la porta del vestíbul fosc
5/157,7,1/1967

va començar un d'aquells monòlegs de víctima irritada que Frederic escoltà sense badar boca
39/130,3,6/1932

212/08 INCO/RF

que la porta es badà novament
1698/14,4,5/1940

quan els borrons van á esclatar, les flors á badarse, y les fulles á descapdellarse
2067/83,7,2/1872

badocar

048

DGLC: badocar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 7	
Corpus de mostra: 7	

112/04⁷⁴

sense esperar ningú només pel plaer de badocar com feien les meves ties fadrines
11/65,14,8/1977

badoquejar

049

DGLC: badoquejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 10	
Corpus de mostra: 10	

⁷⁴ Badar

112/04⁷⁵

i s'iniciaven amb aquest acte els brillants i espectaculars festeigs que feien badoquejar els barcelonins durant una mesada

485/18,11,4/1956

bagolar

051

DGLC: bagolar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 4

Corpus de mostra: 4

111/01

guaytava ab menyspreu a n'aquelles besties dites superiors, retòrcers y bagolar, ubriages d'alegría

707/160,2,5/1905

baixar

053

DGLC: baixar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 4125

Corpus de mostra: 364

(I) Descendir, moure's en sentit descendent

⁷⁵ Badar

111/01

Amb ràbia per dintre pujà l'escala; topà amb uns que baixaven
376/52,22,4/1938

Era dia de mercat i, de tots els pobles de la rodalia, dones i homes havien baixat a comprar i vendre
68/108,21,5/1965

112/[P08]⁷⁶

Continuava el mal temps; les aigües del riu baixaven tèrboles i agitades
8/17,8,1/1965

121/0105⁷⁷

Al matí baixo al poble, on parlo amb el pintor Mercadé, que treballa a la plaça
4/197,15,1/1975

121/0106⁷⁸

Quan he tornat a baixar dels campanars, el gros dels visitants era a la cripta
272/44,22,5/1951

121/0107⁷⁹

baixà d'esma les escales i es trobà l'entrada de la casa obturada per un gran arbre
4/155,8,7/1975

122/0708⁸⁰

El camió havia baixat mig carrer de Salmeron amb el xofer mort
376/53,22,4/1938

212/07 PASS/RF

⁷⁶ En els casos de fenòmens de la natura en funció de SUBJ en predicats de moviment hem optat per la codificació inacusativa, de manera que hem assignat a l'únic argument el paper temàtic TEMA.

⁷⁷ Baixar a(META)

⁷⁸ Baixar de(ORIG)

⁷⁹ Baixar les escales, els esglaons, el carrer, etc; OBJ(LLOC(SN))

⁸⁰ Quan la funció de SUBJ està ocupada per una forma lèxica amb el tret semànticament [-animat], hem integrat la variant del predicat *baixar* en el conjunt de verbs inacusatius. En el cas de formes diàdiques els dos arguments, TEMA i LLOC, es projecten categorialment en SNs i realitzen les funcions gramaticals de SUBJ i OBJ respectivament.

Ara l'escala de la vida s'ha de pujar i s'ha de baixar, perquè en aquest món, en definitiva, no hi tenim res més a fer

436/202,21,1/1955

(II) Desplaçar alguna cosa a un nivell més baix

121/0108

Sí; l'angúnia no l'havia deixat ni un moment, ni entre el traüt somort dels anants i vinents pel seu entorn, ni en les dificultats de baixar la caixa pels reblincons de l'escala

393/81,22,3/1951

Ell, encara amb més de compte que el seu predecessor, baixava donya Magdalena quan havia de sortir a passeig; ell tornava a pujar-la⁸¹

393/148,22,3/1951

De vegades la veig; i si va amb el marit no em diu res, baixa els ulls⁸²

15/93,17,5/1971

hagué de baixar veles en veure's atacat amb la forca⁸³

1000/107,20,7/1964

212/08 PASS

acompanyant-la fins a l'església, on és baixat el pi del carro a pes de braços col·locant-lo en l'atri del temple

266/347,7,9/1951

(III) Fer baixada

112/07

Aquesta plana baixa insensiblement cap al sud-est

1004/63,15,14/1976

⁸¹ Quan l'OBJ és [+animat] rep la interpretació més restringida d'incapacitat o bé es tracta d'un predicat causatiu (fer baixar).

⁸² Baixar els ulls, la mirada, el nas, el braç, etc.

⁸³ Locució: baixar veles, plegar veles.

122/0608⁸⁴

Enmig de la llar és penjat un gros sac que baixa del sostre lligat amb una gruixuda corda
404/82,11,5/1932

(IV) Disminuir

112/08

Abans, el preu del vi pujava o baixava segons una pedregada o segons un fred
486/3,27,14/1916

El moviment de Constantinoble disminuí sensiblement: la recaptació de tramvies, el baròmetre més exacte i més sensible de la vida d'una ciutat, baixà en un divuit per cent
415/118,3,4/1924

i en canvi els preus amb valor de la pta. de 1963 segons el cost de la vida a pagar al pagès baixa de 29,54 (1963) a 17,52 (1975)⁸⁵
1116/86,24,12/1977

La durada mínima desitjable no haria de baixar de 15-20 segons⁸⁶
300/95,18,6/1930

que, en efecte, per deixadesa o mala fe dels encarregat, el menjar hagués baixat tant de qualitat, que només era bo per als animals⁸⁷
497/336,27,10/1954

(V) Abaixar, fer baixar

121/0108

L'ajuntament baixà a deu pessetes l'import de les falles i els fallers ho agraïren, plantant-ne

⁸⁴ Penjar, caure.

⁸⁵ Baixar de un nivell a un altre

⁸⁶ Ser menor

⁸⁷ Aquesta accepció de *baixar* presenta una característica peculiar, comuna a d'altres predicats inacusatius que indiquen alternança de nivell, que té com a resultat una doble projecció sintagmàtica: (a) La qualitat del menjar baixa; (b) El menjar baixa de qualitat. En l'exemple (b) sembla que s'ha produït una extracció del nucli del sintagma nominal cap a la posició d'adjunt CAUSA.

vint-i-nou
448/74,29.4/1953

121/0208

El sostingut puja un semitò el so de la nota; el bemoll el baixa també un semitò; el doble-sostingut el puja dos semitons, i el doble bemoll el baixa dos semitons
1122/12,25,7/1919

baladrejar

054

DGLC: baladrejar Nombre d'exemples a BDTLC: 31 Corpus de mostra: 31	VI
---	----

111/01

I diu tot anant cap a la porta i baladrejant ...
376/179,7,10/1938

que enlloc d'anar-se'n les nits a baladrejar passa les hores tancat amb els llibres del pare
455/106,34,2/1942

221/0108 TRANS

caigué cridant bojament el nom dels seus fills, palpant els cossos sens vida, baladrejant mots d'un amor desesperat, mossegant-se, maleint-ho tot
149/183,17,7/1932

baladreja homilies recolzades en textos
2143/63,14,1/1952

No solament els filòsofs sinó àdhuc els historiadors, baladregen que el senyor, o professor, en Tal, que sovint està inscrit en els registres⁸⁸
77/48,15,2/1970

⁸⁸ OBJ(OCOMP)

Una dona abaldufada baladrejava: -Mira en Miquel!⁸⁹
149/113,8,4/1932

212/08 PASS/RF

encara y mes que may se baladrejan drets individuals y soberanía de les nacions
1858/22,3,7/1891

balafiar

055

DGLC: balafiar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 5

Corpus de mostra: 5

121/0108

és, sembla, balafiar tota la riquesa de la història de la filosofia
868/53,13,7/1970

121/0208

economitzar el treball. No es pot permetre que les màquines el balafiïn, perquè llavors no en quedarà per a l'obrer
66/180,4,6/1938

211/01 INTR

La persona arrisca i balafia sense mirar el preu
676/117,23,8/1964

balançar

056

⁸⁹ OBJ(O)

DGLC: balançar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0208⁹⁰

Sense ocurrencies

212/08 INCO/RF

Balançant-se entre aquests dos extrems -el cofoisme pragmàtic d'acceptar un fet existent; el mil·lenarisme de la catàstrofe redemptora-, Catalunya anà a poc a poc passant la corda fluixa de la recuperació del sentit de l'Estat i de l'administració
17/182,32,1/1960

212/08 PASS

Aquestes guies són balançades a mesura que la bobina va creixent, i es van alçant d'acord amb aquest creixement
698/145,29,8/1976

balancejar

057

DGLC: balancejar	VU
Nombre d'exemples a BDTLC: 108	
Corpus de mostra: 108	

(I) Moure's oscil·lant

121/0108

El pare balanceja suaument el nen a dreta i esquerra dues o quatre vegades
1309/40,39,8/1987

⁹⁰ Forma causativa defectiva.

La vaig seguir, la devorava, la devorava amb els ulls, però no em saciava veient-li balancejar les anques com les campanes per Pasqua
68/108,30,7/1965

211/(0108) REFL

Ja sabem que Pinito pot balancejar-se en forma esborronadora
1000/58,6,7/1964

211/01 INTR

El nebot que encara tenia l'arruixador quasi ple, a l'oir a son tio, se va torbar un poc, va balancejar damunt la rama on estava, i
378/75,6,13/1935

121/0208

tant si la calma com si la maregassa balanceja la nau amb força
1313/8,44,2/1985

212/08 INCO/RF

La vela morta es balanceja dalt del pal
397/91,30,6/1950

112/08⁹¹

La temperatura balanceja dels 39 als 40 graus
480/45,38,1/1915

(II) Quadrar, tancar

121/0108

Hi ha qui balanceja 'ls comptes mitjançant una escripturació de varis a varis
1792/98,6,4/1907
LSP (comptabilitat)

112/08

Aquest compte balanceja amb el compte Emprèstit-Obligacions del Passiu

⁹¹ Oscil·lar

446/151,23,2/1928
LSP (comptabilitat)

bufetejar

058

DGLC: bufetejar Nombre d'exemples a BDTLC: 27 Corpus de mostra: 27	VT
--	----

121/0108

Cosme es va haver de contenir per no bufetejar la seva dona
62/82,34,3/1955

En arribar a l'aresta, un vent terrible els bufeteja⁹²
1296/28,16,10/1986

212/08 PASS

Com si fos la gaseta dels xinesos no s'absté de recullir les espècies més fantasioses i absurdes. Com la de què el senyor Santaló fos bofetejat per una electora
2033/3,13,4/1934

bugadejar

060

DGLC: bugadejar Nombre d'exemples a BDTLC: 1 Corpus de mostra: 1	VI
--	----

121/0108⁹³

⁹² Metafòric

accident que sol tenir remei, sobretot en robes blanques, tornant a bugadejar-les i aprestar de nou

493/62,12,8/1918

bugonar

061

DGLC: bugonar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

111/01

Mentres cassavan, sentían cóm las abellas bugonaván tot anant de flor en flor

1842/23,25,7/1891

buidar

062

DGLC: buidar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 518	
Corpus de mostra: 66	

121/0107

Estava encara ombrívol, una mica esllanguit de rostre, pà·lid, i les mans, en buidar el poal a la pica, li tremolaven

2/215,28,2/1947

212/07 INCO/RF

Madam Hortènsia mirà al seu voltant; el món s'havia buidat

⁹³ Única ocurrència. El DGLC només recull la forma transitiva.

68/167,2,7/1965

212/07 PASS/RF

En honor de cada un, les copes s'anaven buidant
763/58,9,1/1932

231/010708 TRANS⁹⁴

Sense ocurrències

222/0708 INCO/RF

la febre de produir, de voltar-se d'estris, i el món es buida d'entranyes i es balma
1148/59,14,3/1967

bullir

063

DGLC: bullir

VU

Nombre d'exemples a BD TLC: 1189

Corpus de mostra: 93

112/08

Es passà una mà pel front, bullia

11/69,13,4/1977

Gran catifa de brases -roserar ardent- sota les calderes on bull el saborós menjar

4/33,29,3/1975

212/08 PASS/RF

També es pot preparar una sopeta de bescuit, esmicolant-ne dos; s'amaren amb aigua i es bullen amb 100 a 200 grams de llet fins que formen una sopeta

325/49,29,1/1937

⁹⁴ Buidar un recipient (LLOC) del seu contingut (TEMA).

121/0108⁹⁵

Sense ocurrencies

burinar

064

DGLC: burinar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 7	
Corpus de mostra: 7	

121/0108

tremp i habilitat manual més que suficients per a buidar o burinar gravats

1156/62,33,4/1947

212/08 PASS(adj)

representaren ja el pobre allargant un palmell burinat per les ratlles de la dissort

1033/108,12,2/1961

La costa està retallada, menjada i burinada per l'aigua

742/211,15,6/1958

burlar

066

DGLC: burlar-se	VP
Nombre d'exemples a BDTLC: 338	
Corpus de mostra: 51	

⁹⁵ Forma causativa: fer bullir.

(I) Evitar, enganyar

121/0108

Ell demostrà repetides vegades que podia burlar totes les intrigues i escapar-se de totes les emboscades

333/60,16,7/1955

Tant si els empleats de l'Hospital feiem els ulls grossos, com si els estudiants eren prou audaçs per a burlar la vigilància

353/117,42,10/1953

212/08 PASS

confiança que ha estat defraudada, burlada i escarnida per vosaltres

2027/4,52,4/1933

(II) Riure's d'algú o d'alguna cosa

121/0108⁹⁶

No es burli de mi. Tingui'm pietat

55/291,4,3/1934

Tots nosaltres, de petits, hem sentit un profund respecte davant la impressionant parella i sempre, al mateix temps, ens hem burlat dels ninots estrafets i cap-grossos

1540/1,4,5/1955

burxar

067

DGLC: burxar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 62	
Corpus de mostra: 62	

⁹⁶ Variant RF: TEM(SP), P='de'

121/0108

Jo, francament encuriolit, vaig burxar una mica el cafeter perquè m'aclarís les coses
393/122,1,5/1951

Dirigits per sota mà per Xor Miqueli, els anticatalans sempre eren a palau burxant l'orella de l'Emperador
377/83,18,5/1930

121/0208

Hi ha nits que en posar el cap sobre el coixí, tot el d'abans torna de no sé on i, ala, ala, comença a burxar-me com si es tractés d'un corc
24/69,20,7/1937

211/02 INTR

La beatitud dequeia i la inquietud començava a burxar
55/545,17,4/1934

En el cervell del cabdill una idea burxa, obsessionat, i ell vol tractar de donar-li forma
2183/17,21,8/1934

que calgui tolerar impunement que els altres burxin en la nostra existència
62/64,19,2/1955

212/08 PASS(adj)

Burxat per un obscur defici, en Jordi se'n va anar en ple sol cap al poblat negre
1281/197,24,1/1961

burxinar

068

DGLC: burxinar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0208

Bufa'm l'ull, que una pestanya m'hi burxina i l'engavanya
2311/88,13,3/1973

buscar

069

DGLC: buscar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 3750

Corpus de mostra: 156

121/0108

Abans eres la gala de les festes: ell venia a buscar-te i pujaves a la plaça amb ell
2/76,21,8/1947

El moliner mirava cap al fons de la barrancada, com si busqués les restes del molí en aquella
fosca
435/50,38,2/1956

sols busquen figurar a la nòmina i que se'ls deixi tranquils⁹⁷
700/76,20,4/1970

li estalviarem al qui hagi d'escriure l'engunia d'haver de rumiar i buscar en els diccionaris si en
lo que escriu ha de posar-hi la una o l'altra⁹⁸
662/28,4,8/1914

212/08 PASS/RF

Però certament que l'aglutinant d'aquesta complexitat de pensament s'ha de buscar en
una voluntat superior
877/54,2,7/1965

⁹⁷ OBJ(VCOMP)

⁹⁸ OBJ(OCOMP)

butxaquejar

070

DGLC: butxaquejar Nombre d'exemples a BDTLC: 18 Corpus de mostra: 18
--

VI

111/01

Butxaqueja i es treu una tarja protegida per una funda de plàstic
5/224,32,4/1967

cabdellar

071

DGLC: cabdellar Nombre d'exemples a BDTLC: 63 Corpus de mostra: 61
--

VT

(I) Fer un cabdell

121/0108

Josep, amb els braços alçats, ajudava mentrestant la seva mare a cabdellar una troca
62/198,25,4/1955

una operació similar a la que feien les notes àvies cabdellant el fil abans de posar-se a fer mitja
507/53,31,1/1928

pel pretext que donaven els desenfeinats per a fer la migdiada i cabdellar una becaina a l'escalf
de la música⁹⁹
459/168,8,2/1955

⁹⁹ Fig. cabdellar una becaina.

Quan el xarambeco no és utilitzat, el cabdellen a un tros de suro

530/82,21,3/1927

LSP (pesca)

211/01 INTR

És el meu lloc i és el lloc on els meus treballen, lluiten, esperen i blasmen, fan els seus fills, descabdellen, capdellen¹⁰⁰

15/23,10,6/1971

212/08 PASS

No volem ni hem de voler que la nostra personalitat sigui cabdellada per la reacció, sinó expandida en tractes i coneixences universals¹⁰¹

1695/6,32,1/1944

212/08 PASS/RF

Que'l fil se capdellava en fusades semblants a les produïdes en màquines de invenció posterior

1945/17,11,5/1911

212/08 INCO/RF

el senyor Pons transparenta el fil polèmic que durant molts anys seguí cabdellant-se a l'entorn del teatre mallorquí¹⁰²

927/73,7,5/1970

Que en tots els llits on es cabdella l'acotxi una mà de repòs

29/78,32,8/1966

L'ànima es teixeix una vida, i s'hi cabdella com el cuc de seda en el seu capoll

1203/123,23,4/1937

(II) Llucar

112/08

Si la terra que ha de ser plantada no està lliure, lo planter se fortifica en lo criadero y las cols y

¹⁰⁰ Fig.

¹⁰¹ Fig.

¹⁰² Fig.

ensiams hi comensan á capdellar
1866/9,7,1/1886

Ha de sembrar agrellas, espinachs, ravens, sorrofol, cebas y cols de capdell per posar en planter ántes del hivern, y també lletugas que han de capdellar á la primavera
2466/30,10,5/1834

Algunas vegadas una part de las vcoliflors de tardor (que han de ser de la varietat mitj dura) no han capdellat encara al sobrevenir las geladas
1866/152,3,4/1886

cabeçar

072

DGLC: cabeçar	VI
Nombre d'exemples a BD TLC: 3	
Corpus de mostra: 3	

112/08

y se suspen lo regar que, si 's feya ab molta frecuencia, impediria á las cebas de cabessar
1866/131,2,3/1886

Se núan las ramas dels alls á fi de que cabessin millor
1866/281,6,1/1886

cabestregar

075

DGLC: cabestregar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

111/01¹⁰³

Damunt aquest bòria avall, on el reu cabestreja
2925/59,24,8/1948

caboriejar

076

DGLC: caboriejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 1

112/04¹⁰⁴

Ximpleries! Em reviscola veure't, Margarita, car em caboriejo entre fraram
2925/46,27,1/1948

cabotejar

077

DGLC: cabotejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 1

112/08

La barca s'havia anat endinsant, havia ja gairebé girat del tot, quan Tino Costa reculà un xic per prendre impuls, saltà a la barca i rodà fins al fons, mentre la nau cabotejava ja amb les veles inflades

2/95,22,1/1947

¹⁰³ No hi ha ocurrencies transitives.

¹⁰⁴ Variant RF: única ocurrencia.

cabre

079

DGLC: cabre

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 1151

Corpus de mostra: 75

122/0708

Bé es prou faenta l'hostalera: riu i no cap en el gipó

33/63,20,4/1928

i damunt aquella tauleta mesquina on no em cabien ambdós colzes

55/325,34,7/1934

A dins es donaven i es rebien trepitjades a dojo, perquè a les hores de ball no hi cabia ni una agulla, i sovint els balladors s'entrebancaven amb una arruga de la catifa posada sobre els terrossos mal aplanats

491/227,1,8/1946

portaven a dins una ànima catalana que no els hi cabia al pit

1056/341,10,11/1931

122/0708¹⁰⁵

no ens ha de cabre cap dubte que l'oli, i per lo tant l'oliver que ens el proporciona, és el primer arbre del món

521/21,15,3/1920

Aquesta ha sigut la obra magna, la obra feconda de la poètica Institució que aquest any m'ha capigut l'honra de presidir

1937/32,25,7/1909

És una cosa que no cap al cap que la TV no depengui del Ministeri de Cultura¹⁰⁶

¹⁰⁵ Ocurrences Fig.

¹⁰⁶ TEM(OCOMP)

1095/8,20,7/1968

212/08 EXTR/LOC¹⁰⁷

Tampoc cap considerar disputa administrativa el tenir terrenys compresos en un expedient d'expropiació forçosa

453/402,27,2/1914

no cap, tan sols, parlar de sistemes

1047/80,19,3/1968

Fins i tot cabria invocar algun cas de "pensador" autèntic i vigorós

1671/55,21,1/1969

cabrejar

080

DGLC: cabrejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 1

112/08¹⁰⁸

El cap i la part anterior de la còrpora eren de lleó, la posterior li va sortir de drac, la del mig es confonia amb el cos d'una jove cabra. Cabrejar no li agradava gens, però amb una impotent còlera havia d'acceptar-ho

1/52,5,10/1984

cabridar

081

¹⁰⁷ OBJ(VCOMP)

¹⁰⁸ No hi ha ocurrencies de l'accepció de *LSP(mar)* recollida al DGLC, ni de l'accepció popular *fer emprenyar, molestar*.

DGLC: cabridar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 1	

121/0208¹⁰⁹

Aleshores comença a reguitnar, damunt els responsables del greu cadarn, un cúmul d'improperis i marramaus que li cabriden ganes d'escampar sang
2925/37,10,3/1948

cabriolar

082

DGLC: cabriolar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

111/01

rastregem les petjades d'Aman, el qual cabriolarà avui a la cort, al nostre ballet, a l'hora de les postres
2925/60,17,3/1948

cabussar

083

DGLC: cabussar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 13	
Corpus de mostra: 13	

¹⁰⁹ L'única ocurrència del corpus analitzat pertany a Espriu i correspon a l'accepció figurada *provocar*. No hi ha ocurrències de l'accepció recollida al DGLC: *parir la cabra*.

131/010708

qui introduïu al Paradís les ànimes justes, i les ànimes impiadoses cabusseau en la perdició
761/53,15,2/1929

221/(0108)07 REFL

I es va cabussar dins el llit amb el ferm propòsit de seguir, desperta, fent castells en
l'aire
390/275,18,4/1947

211/(0108) EXTR/LOC

No havien sentit dir mai que una persona pogués cabussar-se -com els ànecs
435/40,38,9/1956

Jo vaig cabussar-me altra volta i amb quatre gambades vaig poder traslladar-me
a la riba
1811/16,17,1/1937

221/0107 INTR

fem per manera de copsar-ne els antecedents històrics cabussant tan lluny com podem
en el passat
53/256,24,1/1971

131/020708

I l'abisme de negror que el coixí li posa als ulls s'inflama d'estels sangonosos i verds, abocats
cap a una carrera frenètica que s'emporta Laura i la cabussa en el vertigen
49/154,28,1/1931

Llur envestida cabussà altra volta les contrades en l'angoixa i el terror
355/22,24,2/1947

allò que determina i fixa el tràgic destí de Hölderlin, allò que l'havia de cabussar, essent encara
jove, en el negre avenc de la follia
769/147,18,10/1929

caçar

084

DGLC: caçar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 643

Corpus de mostra: 48

121/0108

A la rada hi ha els nens despullats que es capussen i cacen la moneda que cau del pont dels paquebots

16/291,6,8/1964

¿Com ho fas això de caçar ocells vius, trapella?

18/23,32,1/1936

Els neandertals caçaven diverses espècies d'aus

1238/152,56,1/1985

211/01 INTR

caça amb una Hammerless, única a Comarquinal, i esclafa l'aviram dels pobles amb el seu Bugatti esquitxat de fang

49/7,13,10/1931

La gent del gat salvatge dormia durant el dia i caçava de nit, ja que estava dotada d'una vista penetrant

53/128,33,6/1971

Un altre dia -un diumenge- l'Arnau de Sant Pons havia pujat fins a l'ermita tot cassant y havia entrat peradonalsi les bones tardes

707/126,21,9/1905

212/08 PASS

El golut és gairebé l'únic membre de la família de les mosteles que no pot ésser caçat amb parany

53/64,13,6/1971

Finalment, però, l'any 1979 poguérem contemplar i analitzar el contingut estomacal d'un exemplar que, sens dubte, ho era. Havia estat caçat en una pedrera del terme de Parets del Vallès

950/97,34,13/1981

varen ésser caçats com a conills i enterrats en un femer, tal com en algun temps en el meu poble de Tèrmens es feia amb el bestiar

1388/15,13,4/1979

212/08 PASS/RF

A empentes i crits no es cacen les llebres

700/78,5,7/1970

s'ha caçat i es caça aquest remugador per sa pell, per ses carns, i per tal de satisfer el caprici i la vanitat

728/13,14,1/1916

exclamà, tot llençant la fletxa de l'arc: "Així s cacen les feres!"

1613/62,20,3/1905

caciquejar

085

DGLC: caciquejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

111/01

es una paradoxa que ningú la comprendria, si no fós per què aquests bons senyors, que ens tenien acostumats a manar des de molts anys; i a caciquejar de la manera més escandalosa amb tota mena d'assumptes

2333/10,3,1/1934

cadellar

086

DGLC: cadellar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 3

111/01

La baronessa, després de negar a aquesta una petita almoïna, se'n burlaria perquè se li va presentar carregada de vailets. La captaire li contestaria: "Vós podeu cadellar com les gosses".

En efecte, la baronessa, d'un sol part, va tenir set fills

1516/48,9,5/1961

Un dia que visitava la casa d'una amiga íntima, em vaig trobar que la reina de la llar, un brillant exemplar caní danès, havia cadellat feia pocs dies i estava voltada de quissets

391/29,15,1/1946

Y are, noy... ¿Que t'ha cadellat la gossa?

2533/9,2,7/1896

cuinar

087

DGLC: cuinar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 161

Corpus de mostra: 50

111/01

Allí cuinaven, menjaven i dormien una vintena d'homes, la majoria d'ells italians gesticuladors

55/547,27,7/1934

Actualment hom cuina a l'aire lliure, al corral que hi ha darrere la barraca

290/44,18,8/1957

Cal no oblidar que la dona de la casa cuina, serveix i menja simultàniament

1157/5,4,8/1933

221/0108 TRANS

Si es tracta de verdures, cal cuinar-les amb poca aigua i en un recipient cobert
1274/32,10,10/1984

i una mica lluny de Gràcia, el secular "Hostal de la Farigola", a Vallcarca, cuinava també saboroses menges, entre les quals es distingia, quan era el temps, la llebre assaonada amb aiguardent i espècies
485/127,27,10/1956

mentre la gana apretava el paeller cuinava la paella com qui feia una obra mestra
1286/205,25,7/1962

La premsa ha cuinat, en bona part, aquesta atmosfera que avui respirem¹¹⁰
1560/6,31,5/1976

212/08 PASS

Així un vegetal gustós és cuinat i l'exemplar individual és destruït
71/219,5,1/1982

És una norma elemental d'higiene no tocar amb les mans cap tipus d'aliment que no estigui envasat o embolcallat i que, posteriorment, no permeti de ser rentat o cuinat
1274/31,23,8/1984

Llevat d'una part de la carn de moltó, que, com hem dit, era feta en ast, ignorem com era cuinada la resta de la carn i l'aviram, de la caça i el peix
330/53,13,3/1950

212/08 PASS/RF

Als hortolans de València, que no son gens pobres, no els agradava d'haver de dormir en el mateix lloc on es cuinen els menjars durant el dia
290/35,21,10/1957

la descomposició de l'oli és funció de la temperatura a què arriba, del temps de fregit i del tipus d'aliment que s'hi ha cuinat
1274/30,29,1/1984

Mentre a dalt es cuina l'anomenada "guerra de les galàxies", en les profunditats

¹¹⁰ Fig.

s'emparen els submarins portamíssils de les superpotències¹¹¹
1313/46,4,8/1985

212/08 PASS(adj)

Aquest sopar d'hostal és modest, però ben cuinat
386/190,3,9/1940

L'esport havia matat l'amor lent i ben cuinat. Les noies a la platja li feien la impressió d'animals andrògins¹¹²
39/238,19,1/1932

Allò que portem a dins és en gran part literatura, pòsit que hi han deixat lectures, converses, lliçons rebudes, espectacles de mil menes que hem presenciats, tot pastat i cuinat pel nostre esperit¹¹³
1132/34,4,5/1982

cuinejar

088

DGLC: cuinejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

111/01

A ma tia, la major, li agradava més llegir i escriure que no cuinejar
1245/110,17,1/1978

¹¹¹ Fig.

¹¹² Fig.

¹¹³ Fig.

cuirassar

089

DGLC: cuirassar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108

Sense ocurrències

211/(0108) REFL

Soc un Sthendal en petit i em vull cuirassar d'energia, de fredor, contra els sentimentalismes, la tendresa

55/602,8,7/1934

cuitar

090

DGLC: cuitar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 183

Corpus de mostra: 60

111/01¹¹⁴

el crit alarmant de l'home que en vol salvar un altre d'un greu perill: "Aparta't, cuita, que ve una bèstia carregada!"

55/674,15,11/1934

En Joan, llisquent com un argent viu, cuità cap a la porta i obrí

222/71,5,2/1928

Sentí una passos darrera seu. Si cuitava, els passos també. Si alentia, els passos igual

376/173,8,1/1938

¹¹⁴ Apressar-se

111/01[P]¹¹⁵

Laura cuita a abocar-se a la finestrella, i la mutació del paisatge encara la sorprèn més
49/5,9,2/1931

Quan va sentir els passos de la seva mare cuità a vestir-se igual que els altres dies
62/69,24,2/1955

Allí on veuen un motiu que pot representar un vincle ancestral, cuiten a apropiar-se'l
314/11,9,5/1936

111/01[P]¹¹⁶

Els negociants i fabricants cuitaven d'aprofitar-se'n per treure les existències que tenien a
Barcelona i posar-les en seguretat a Reus i Tarragona
336/225,13,4/1952

i com que accepta de bon grat l'informe salamanquí, cuità de posar-lo a mans d'una nova
comissió
924/140,29,5/1973

Un representant del Bisbe, arribat amb retard, cuità de beneir-ho tot
1577/3,21,5/1964

culejar

092

DGLC: culejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

112/08

En la serra verdeja, y en la casa culeja. La granera
1748/85,8,9/1912

¹¹⁵ SUBJ = (VCOMP SUBJ); (VCOMP P) = 'a'

¹¹⁶ SUBJ = (VCOMP SUBJ); (VCOMP P) = 'de'

culminar

093

DGLC: culminar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 314

Corpus de mostra: 51

112/08

I el procés no culminarà fins davant les mateixes portes del segle dinou quan tota Europa haurà consumat un cicle d'absolutisme i un de lliberalisme no menys absolut

78/63,5,3/1967

Dues foren les ocasions memorables en què culmina esplendorós aquest heroic apostolat en defensa i honor de la llengua del nostres avis

716/23,22,4/1933

Els Encantats, per exemple, vora l'estany de Sant Maurici, amb les seves formes granítiques retallades, abruptes, culminant en dos cims bessons, són -segons la llegenda- dos caçadors

1445/86,7,9/1967

El moviment vaguístic inicià un vertiginós ascens, que té el seu punt àlgid en les revoltes camperoles del 1911 i culmina, com veurem, posteriorment, en l'onada vaguista del 1919

1551/89,21,11/1981

121/0108

Expedicions que assoliren cotes superiors als 8000 metres però que no culminaren el cim

1296/89,3,2/1986

Amb el seu congrés legalitzat -una victòria de tots els demòcrates, no ho oblidem- el PSOE ha culminat una llarga etapa de refermament públic i de consolidació d'un espai polític ben clar

1481/15,22,5/1976

212/08 PASS

La complexitat i rendiment creixents de la màquina apunten a una finalitat darrera que és la creació del robot, l'artefacte quasi humà, en el qual són culminats els dos

conceptes antinòmics que esmentàvem fa un moment
1434/36,24,1/1960

212/08 PASS(adj)

El gol va materialitzar-se després d'una bona jugada d'Arias i Flaqué culminada per Vico
2755/22,22,2/1988

Els primers perills vindrien del cantó asturià, amb jugades sensacionals (minuts 13,19 i 20) culminades per Ferrero, Morán i altre cop Ferrero
2775/1,29,1/1978

culpar

095

DGLC: culpar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 92

Corpus de mostra: 92

121/0108

I la pitjor cosa és que no podem culpar ningú d'ells
49/235,15,1/1931

Estàs fatigat, no et puc culpar; però després no diguis que sóc tancat
851/8,8,1/1981

M'entengui, no vull culpar els intel·lectuals
1072/25,9,6/1975

121/0108¹¹⁷

però a ningú no podria culpar d'aquesta mort, en canvi podria culpar-lo d'haver destruït, deliberadament, en si mateix, la respectabilitat
6/101,25,3/1967

¹¹⁷ ADJUNT(CAUS(SP)), P='de'

sinó que la policia ho aprofità per a culpar els anarquistes de la mort d'en Seguí
298/90,24,2/1957

121/0108¹¹⁸

L'eminent enginyer D. Eusebi Estada va culpar mil vegades el nostre Ajuntament perquè no's decidia mai a temps a reglamentar les coses indispensables
1126/36,5,7/1921

211/(0108) REFL

només ens podem culpar a nosaltres mateixos si aviat ens trobem cansats i irritables
1663/12,8,2/1967

El col·loqui es fa pròpiament parlant, així com un amic parla a un altre, o un servent a son senyor, quan demanant alguna gràcia, quan culpant-se d'alguna malifeta¹¹⁹
791/61,10,1/1930

Les esquerres i les dretes es culpaven mútuament¹²⁰
298/61,5,8/1957

212/08 PASS/RF

sí que es pot culpar l'arbitre que va perjudicar l'equip local
2754/48,8,6/1982

També, amb massa freqüència, s'ha culpats l'esquerra d'una manca de preparació
1072/12,15,1/1975

212/08 PASS

Molts d'aquests podrien ésser titllats d'il·lusos, culpats de temeraris, però alguns hi queien sense mala fe
700/63,24,1/1970

Ningú no pot ésser culpats de fructificar més, si té més saba¹²¹
331/21,36,5/1919

Igualment alguns caracteritzats eclesiàstics foren culpats de fomentar la desobediència

¹¹⁸ ADJUNT(CAUS(OCOMP))

¹¹⁹ ADJUNT(CAUS(SP)), P='de'

¹²⁰ RECIPR

¹²¹ ADJUNT(CAUS(VCOMP)), (VCOMP P)='de'

al nou Govern
1599/66,17,7/1957

121/0108¹²²

Que no es culpi, doncs, a l'Església de la situació anòmala a què s'ha arribat
788/70,10,4/1934

però no' n culpem als autors ni als comedians catalans
670/28,21,5/1914

però no podria en aquest moment culpar a l'Estat de què entorpedeixi les reformes urbanes
1126/46,6,4/1921

cultivar

096

DGLC: cultivar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 973	
Corpus de mostra: 76	

121/0108

la cura principal de la seva vida consistí a anar cultivant la mala fama que li atribuïen
8/121,1,6/1965

Si primer cultivà la poesia com un artifici d'enginy, després la utilitzà com un clam
271/27,30,8/1953

En lloc de la passivitat i la indiferència cal cultivar, en matèria educativa, un esperit exigent
fiscalitzador i intervencionista
406/74,10,6/1931

212/08 PASS/RF

En molts indrets del Pirineu es cultiva, per exemple, el blat de primavera, que, sembrat
a l'abril, es sega a darrers de setembre

¹²² TEM(SP), P='a'

1445/91,31,2/1967

La naturalesa del terreno pot també influir de manera molt marcada en la varietat d'arròs que's deu cultivar

467/7,22,7/1914

En el cas que l'ametller es cultivi entre cereals, es deu procurar adoptar una rotació que no solament no sigui esquilmant, sinó que deixi a la terra les substàncies nutritives que l'ametller necessita per al seu desenrotllament normal

502/29,29,8/1923

212/08 PASS

És evident que certes zones poden ser cultivades amb rendiments alts de manera permanent

923/125,6,4/1971

Quedem, doncs, que cada activitat ha d'ésser cultivada pels entesos en ella

1007/124,4,3/1927

Més amunt són cultivades altres plantes més resistents al fred

1445/91,26,1/1967

212/08 PASS(adj)

Arbre que, ben cultivat, arriba a voltes a una alçada considerable

504/22,13,4/1921

Quatre cossos, per tant, cultivats per l'exercici

1000/81,5,1/1964

A Catalunya existeix un percentatge de terres cultivades per agricultors mitjançant el pagament d'una renda al propietari

1116/22,11,1/1977

curar

097

DGLC: curar	VV
-------------	----

Nombre d'exemples a BD TLC: 1415

Corpus de mostra: 50

(I) Guarir

121/0108

Jesús, cal no oblidar-ho, manà als apostols no solament batejar i predicar, sinó també curar els malalts

789/134,6,7/1934

Ara, això sí, ja hi ha 400 institucions que curen el drogaadicta

1394/11,14,10/1986

Per a aliviar o curar determinades enfermetats, és tradicional prendre bullidures de certes flors

705/80,4,5/1974

Per cert que un ferrer del Pedró, que tenia l'obra al costat del convent de les Jerònimes, es féu molt cèlebre curant la lloadura per allà l'any 1830

975/75,25,6/1981

121/0308

Aquest decuit s'empra en gargarismes, locions, glopeigs, i també en beguda. Estronca la sang del nas, absorbint-se pels narius; mitiga o cura les morenes aplicant-se en compreses

1430/54,19,7/1954

Renovant los draps sovint manté una acció refrigerant y per aqueix motiu cura las inflamacions y baixa la febra

1786/5,23,6/1899

Un decuit de quatre unsas de fullas secas per un porró d'aigua, prenentho á xicras, cura 'l reuma y 'l poagre

1786/40,7,6/1899

212/08 INCO/RF

L'home restà astorat i afirmà que ell mai n'havia begut, que sols bevia àigua, molta àigua, i ha seguit el seu consell restringint-la enormement, i amb això s'ha curat

461/32,6,7/1917

no vol dir que alguns dels malalts que ingressen a l'assistència manicomial actual, no es

curin, però sí que vol dir que si es curen, és malgrat de no ser expressament assistits
966/81,37,4/1979

La diabetis es cura radicalment amb el Vi Uranat Resqui
2019/5,18,2/1924

212/08 PASS

Havia estat curada a la cova de Cro-Magnon pel vell cabdill de la tribu i els seus fills?
741/148,14,1/1958

es que lo vellós li portá á son retiro de Montserrat á ser curada dels mals esperits una
sua filla
2087/20,5,2/1868

perquè moltes vegades representen una quantitat passiva si vénen a viure de la caritat
pública o a ésser curats en un hospital
417/164,19,1/1935

212/08 PASS(adj)

per a afavorir el creixement dels teixits una vegada curada la lesió són recomanades
pomades a base de nitrat argèntic, balsam del Perú
309/25,18,3/1937

Altres vegades, fins després de curada una supuració, més si hi hagut negligència en
posar-se en cura, pot quedar sordera
484/8,5,6/1917

131/010508¹²³

Del darrê esguard que et donava ningú no te'n pot curar i dels esguards que la mort dóna sols
ella ens en pot salvar
34/74,7,6/1923

112/08

so tingut necessitat de sostenirla en un tifòdic molt greu per espay de 22 dies y el malalt va
curar perfectament
1766/29,28,11/1907

¹²³ DOBLE OBJECTE: META(SN) i TEM(SP), P='de'

(II) Tenir cura d'algú o d'alguna cosa

121/0108¹²⁴

i fou fundada una confraria composta de dotze notaris i dotze oficials dels gremis més distingits, els quals curaven del culte de la capella on és la pica
404/172,3,1/1932

Diem només que Catalunya es mou; que a l'estranger funcionen oficines que curen de l'expansió i de la internacionalització del nostre problema
412/79,22,9/1928

algunes incursions de jansenisme, gal·licanisme, regalisme, pietisme, que amaten Roma curava d'estrangular tantost com naixien¹²⁵
826/49,28,6/1966

ara, si polemista és aquell que, en possessió d'un concepte que enten millor, cura d'imposar-lo per mitjà del convenciment apropiat
2121/15,24,8/1923

121/0108¹²⁶

Flaubert afegeix que, essent una representació, no hem de curar-nos més que de representar
1262/94,16,1/1919

212/08 PASS(adj)

y les roses y clavells exuberants dels nostres jardins, curats per l'art y la ciència
1835/5,22,2/1911

cursar

098

DGLC: cursar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 272

¹²⁴ TEM(SP), P='de'

¹²⁵ TEM(VCOMP), P='de'

¹²⁶ Variant RF

Corpus de mostra: 40

(I) Emetre una documentació, transmetre un telegrama

121/0108

Steinheil, Morse i Hugues s'enginyaren fins a reduir a un sol fil d'exigència de les transmissions i cursar doscents telegrams per hora

604/24,27,6/1965

Caldrà doncs, per part del treballador cursar un avís previ i justificar la certitud del motiu al·legat

909/76,5,2/1983

En tal sentit van cursar denúncies; però tot fou en va

1504/48,21,2/1971

212/08 PASS/RF

Aquesta petició s'ha cursat i aprovat per part del Patronat de la nostra Escola

979/29,8,5/1979

ja s'havien cursat les invitacions

2022/34,34,6/1974

212/08 PASS

Una petició d'un tal Moisès Austin fou cursada per a traslladar-hi tres-centes famílies

457/86,8,2/1958

Calgué una disposició del Govern, que advertís que o seria cursada la correspondència on el nom de la capital estoniana no fos escrit "Tallinn"

746/57,23,3/1936

Fou cursada una ordre circular telegràfica a totes les províncies

1565/41,33,4/1962

212/08 PASS(adj)

La seva amarguesa, de caràcter obsessiu, vingué agreujada per un altre cop: la demanda de divorci cursada per la seva muller

1000/213,36,11/1964

(II) Rebre un ensenyament, estudiar

121/0108

quan cursava el tercer de Projectes, el professor Rogent li havia encarregat de projectar un hospital

272/108,20,6/1951

Als setze anys es traslladà a Barcelona, per tal de cursar l'últim any de batxillerat

296/16,3,8/1954

Però, ja cursant el noviciat, va rebre la visita de Constança Miquel

790/8,1,9/1927

212/08 PASS

per la mateixa orientació dels estudis, els quals són cursats als hospitals universitaris

1117/62,4,1/1978

212/08 PASS(adj)

Estudis universitaris cursats per noies

1042/105,5,3/1969

(III) Anar, circular

112/08

La branca dreta (ventricle dret), de forma cilíndrica, cursa immediatament per sota de l'endocardi fins al peu del múscul papil·lar anterior

537/12,11,5/1928

El paper de seda cursa de dreta a esquerra i al quedar recobert amb el suro és enrotllat al final de la màquina sobre l'ànima d'entrega

698/141,12,5/1976

curtejar

099

DGLC: curtejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 23

Corpus de mostra: 22

112/08

Els diners comencen a curtejar

1488/109,18,4/1917

És un capellà menut, encongít dins la sotana que li curteja

49/49,14,1/1931

La Rioja només s'acosta a la nostra zona quan la seua anyada curteja

976/164,24,7/1983

El temps curteja y no podem entretenir-nos

2089/16,8,3/1908

curullar

100

DGLC: curullar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 28

Corpus de mostra: 28

121/0108

Amb el desenrotllament d'aquest tema curullarem la nostra tasca, donant fi al present curset

587/215,27,1/1918

D'aquesta manera, incrementa la real satisfacció d'engendrar una criatura i de curullar els desigs de l'esposa

871/89,3,1/1974

121/0208

La jornada ha transcorregut i no ha pesat; ha emplenat totes les hores i ha curullat una satisfacció

971/74,11,8/1959

Després dels rètols de les botigues es succeeixen els anuncis la redacció dels quals, en general, curulla la indignació de les persones cultes

497/46,4,6/1954

131/010708¹²⁷

i cambriers polits, amatents a curullar-vos de xampany la copa

62/240,18,3/1955

222/0708 INCO/RF

Des del lliendar del crepuscle us parla l'home d'anys i d'experiència veient borronar els plançons que es van curullant de flors i auguren abundosa anyada

328/3,3,9/1957

i la zona de circulació profunda es va curullant de terra rossa que la circulació subterrània no basta per a evacuar

741/76,14,4/1958

222/0708 PASS

Perquè quan la nostra intel·ligència i voluntat són perfectament lliures de tota afecció creada, són immediatament curullades del do de l'amor de Déu

823/204,11,2/1959

212/07 PASS

Si les llacunes internes de cada classe no poden ésser curullades pel recurs a d'altres classes

53/264,15,2/1971

¹²⁷ LLOC(SN), TEM(SP) P='de'

custodiar

101

DGLC: custodiar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 93	
Corpus de mostra: 93	

121/0108

I sempre més la Mare de Déu de la Divina Providència ha rebut sovint, i especialment el dia de la seva festa, l'homenatge fervorós de la família que té el goig de custodiar-la i dels altres devots del rodal

318/182,20,11/1958

Cap a quarts de deu del matí, la guàrdia d'assalt, que tota la nit havia custodiat els presos al calabós de l'Ajuntament, va donar-los la llibertat

1499/140,21,6/1936

En sortir ja confraternitzaven amb els guàrdies que custodiaven l'edifici

1499/90,31,3/1936

212/08 PASS/RF

es troba mencionada en el titulat "Libre Vermell" que es custodia en l'Arxiu-Biblioteca del Monestir de Montserrat

354/30,15,5/1948

La castedat sacerdotal s'incrementa, es custodia i es defensa també amb un gènere de vida

828/68,4,8/1967

datant d'aleshores la formació de registres de documents, que en nombre de 6.800 volums, se custodien a l'Arxiu de la Corona d'Aragó

1275/45,10,7/1915

212/08 PASS

Desembarcat el cadàver, fou portat a Sant Pau del Camp, i més tard, va ésser custodiat en una capella construïda expressament

459/216,20,7/1955

Tot quant constitueix el tresor i documentació de la germandat és custodiat pel director

primer
1302/39,24,3/1947

Per tant, amb aquella gran diligència amb què és custodiada la ciutat en temps de pesta creixent
829/85,15,7/1959

212/08 PASS(adj)

darrera, avançava el pal·li, custodiat per homes, que el voltaven i s'obrien camí amb atxes a les mans
8/208,28,3/1965

va reduir a presó l'abat Fèlix Ramoneda i el féu conduir a Castella fortament custodiat per soldats
1467/8,9,2/1964

La falla del carrer Pascual i Genís, encara que custodiada per sis municipals, fou assaltada a les tres de la matinada pels "gomosos" del Fum Club
448/75,15,1/1953

dallar

103

DGLC: dallar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 41	
Corpus de mostra: 40	

121/0108

Tot seguit els dos cavallers, en cos de camisa, i ajudats per Isidre i els mossos, dallaren amb coratge mitja tona d'herbatge farmacèutic, especialment cultivat a la hisenda
1288/24,30,5/1960

puig que d'aquelles recordo que uns segadors van dallant lo blat al compàs d'una habanera
2010/62,8,6/1878

121/0107

És l'època de dallar els prats amb dalla que sempre hauria d'estar molt esmolada
682/7,32,5/1976

A les àrees de reserva de l'estepa hom ha hagut d'arribar a dallar la praderia cada 3 anys
1004/155,35,10/1976

211/01 INTR

No vaig saber mai on dallava ni concretament què dallava, perquè al mas hi havia tres màquines dallaires que menaven els italians
55/535,14,2/1934

212/08 PASS

com també que desde el dia dos de Febrer en avant no li será permés de fer pasturar ningun genero de bestiar particularment lo de llana en los prats situats en lo terme de Lupiá y en las demás Masias fins que serán dallats
2628/8,34,5/1833

212/08 PASS/RF

Si tot seguit d'haverse dallat y retirat del camp la trepadella ó planta forratjera que sigui, hi ha en el terreno la saó necessaria pera practicar un bon desfons, no convé despreciar l'oportunitat
1883/166,9,7/1906

Sols se pot dallar una volta est trébol
2067/253,26,7/1872

damnar

105

DGLC: damnar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 27	
Corpus de mostra: 25	

121/0108

I fem remarcar essencialment que damnar l'odi no és pas damnar la lluita

331/11,8,6/1919

Elogiant en principi la pràctica de les belles danses tradicionals de la terra catalana, noble exercici, i damnant el ball de parelles, dit de societat, estimulador de passions desordenades
444/104,11,9/1920

Per axó la Iglesia ha condempnat per heretges, als qui blasfemavan de la carn y la damnavan com cosa diabólica
1641/8,3,7/1911

211/02 INTR

segons com és cantada, una cançó pot damnar o pot redimir
324/138,19,7/1947

121/0208

El que a mi em féu sant, a ell el damnà
391/154,3,5/1946

Prescindint de l'esclavitud, i de la diferència de castes, que per si sola damnava una bona partida de la humanitat a les majors misèries i sofriments
407/33,15,5/1930

212/08 PASS

Aquí serà demanar vergonya i confusió de mi mateix, veient quants han sigut damnats per un sol pecat mortal, i quantes vegades jo mereixia ser condemnat per sempre per tants pecats meus
791/57,6,4/1930

L'objecte, però, pel qual calia d'obligar a entrar en l'Islam a un món remís, no era pas el filantròpic de salvar les ànimes dels que altrament haurien estat damnats
797/134,24,7/1921

A Espanya i a l'Abissínia, l'afavorir els corrents imperialistes italians és sant; el contrari és damnat
1432/22,30,9/1937

212/08 INCO/RF

Arnau es damnà per haver intentat violar una monja morta, en el convent de Sant Joan
324/67,26,3/1947

nosaltres, almenys, no recordem cap aparegut que s'hagi damnat per una causa igual
324/31,16,9/1947

qui prega se salva i qui no prega se damna (o se condemna d'ell mateix a les penes
eternes)
841/59,1,2/1964

212/08 PASS(adj)

Diem -diu la padrina, despenjant uns grans rosaris de la paret negrosa,- mes no resem
per l'ànima damnada; mal profit li faria al Comte Arnau!
1225/54,15,11/1917

tu, quina mà s'aixecà irada sobre el maternal ventre y vagares damnat pels amples
camps florits
1929/45,32,2/1908

damnificar

107

DGLC: damnificar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 7	
Corpus de mostra: 7	

121/0108

Segurament, allò de què l'acusa el text dels Gesta, allò que feien tants altres barons i cavallers:
damnificar les terres del rei i dels seus homes
330/108,9,5/1950

pregària, davant les tropes i el poble, adreçada a la Mare de Déu a fi que, amb la seva divinal
ajuda, puguin obtenir "una sencera i complida victòria fins a deixar del tot destruïts i abatuts els
infeels que volen damnificar els béns i les cases
1243/90,15,1/1978

121/0208

Ho foren les riuades del 1676, 1678 (..), 1685 o 1686, 1694 i 1695, esteses sobretot pel Delta
oriental (Marines de Cornellà i L'Hospitalet), mancat de la protecció dels terraplens, i que

damnificaren moltes cases de pagès
1504/26,12,9/1971

212/08 PASS

considerant que 'ls pagesos del plà del Llobregat eran molt sovint dampnificats pels lladres que 'ls furtavan los fruyts y altres bens
1614/36,8,4/1877

y que, si qualsevol de ells era dampnificat ó robat per algun lladre ó bandoler, tocás la campana
1614/36,23,3/1877

212/08 PASS(adj)

Es va donar compte d'una comunicació del ministre d'Hisenda agraint la que se li va trametre per haver condonat la contribució als propietaris damnificats per l'incendi de les Gavarres
2116/67,14,1/1929

La quantia dels crèdits computables no serà superior a 50.000.000 (cincuenta milions) de pessetes per a cada empresa, i l'informe del Departament d'Indústria i Energia sobre la seva condició d'empresa damnificada pels aiguats
2908/490,83,1/1984

dansar

108

DGLC: dansar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 289	
Corpus de mostra: 43	

111/01

exaltat per l'alegria, es posava a cantar amb ell, i acabava per alçar-se i posar-se a dansar
2/150,11,8/1947

Altres vegades l'he trobat sota la lluna dansant espiritualment com una mena d'Isadora Duncan
16/104,6,8/1964

Perdoni, tenc aquest rigodon compromès. I mentre ella dansava, el galant desdenyat restava immòbil contra la balustrada, en actitud romàntica

27/164,1,4/1965

111/01¹²⁸

La llum de la llàntia feia pampallugues i quatre ciris dansaven entorn del cos mort

149/150,9,5/1932

Les cues dels cavalls dansen quietament en l'aire i llurs crineres es gronxen amb tota parsimònia

376/106,15,9/1938

221/0108 TRANS

Tot és original a Roc Sant Gaietà, puix que àdhuc el Club on les parelles dansen els balls de moda, està posat sota unes roques naturals

1110/64,32,9/1970

Darrere de les ovelles, els dansaires de Torrebertran, que cada tres anys baixen a posta, dansen la dansa del pastor

1242/160,19,2/1974

212/08 PASS

Creiem que l'estudi que resta indicat pot convèncer per ell mateix que la cançó del comte Arnau fou dansada

324/25,25,10/1947

com igual fou dansada a Madrid el 1657, amb motiu de les festes dedicades a celebrar la naixença del Príncep

1375/2,36,5/1948

212/08 PASS/RF

No sabem que a Sants es dansés cap ball especial, propi de la localitat

485/217,6,5/1956

¹²⁸

AG(metafòric): moure's

danyar

109

DGLC: danyar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 130

Corpus de mostra: 44

121/0108

El millor seria fer de tot això un miracle! Que els monjos es creguessin que Déu s'ha fet barber i l'ha afaitat i després l'ha estossinat per haver danyat el monestir

68/313,25,9/1965

211/01 INTR

Fer mal pel gust de fer mal, danyar únicament pel gust de contristar el germà, és cosa baixa, vil i avorrible

760/117,18,9/1933

No hi ha ningú tan baix que no tingui poder pera danyar

1665/120,17,13/1903

211/(0108) REFL

El poble que no exerceix pas aquesta funció se danya des del punt de vista relatiu i des del punt de vista absolut

468/13,26,10/1915

121/0208

A la primavera roseguen els brots tendres, no arriba a formar veritable plaga, encara que danya els ametllers

502/63,20,4/1923

Es queixen a més d'un sistema molt rígid de controls i llicències amb tot el seguici de corrupcions, les quals danyen la iniciativa privada

1576/2,2,2/1959

Tot miasma corromput Te danya molt la salut

1922/30,18,2/1888

No saps que'l molt menjar al cos danya?¹²⁹
3107/7,2,7/1950

211/02 INTR

Danya més la ira que no la injúria
829/45,15,1/1959

Més danya una unsa de deshonra pública que una arroba d'infamia secreta
1665/37,20,2/1903

212/08 PASS

Però qui haja vensut, diu l'Apocalipsis, no serà danyat per la mort segona
1644/41,31,4/1910

En aquest mes y en lo precedent, las plantas, y encara més las fruytas, están expuestas á ser danyadas per las formigas, vespas y moscas
2466/32,12,5/1834

Pera conservar la frescor seria bo posar palla al rodador del peu dels arbres plantats novament, y de todas las plantas que poden ser danyadas per la calor
2466/28,19,2/1834

212/08 INCO/RF

Si això no es respecta, aquests aparells podrien danyar-se
1660/67,86,6/1988

estant conformes en dir "que la terra se danya molt si la llauran ó cavan molt seca ó molt humida"
1973/102,31,2/1890

212/08 PASS(adj)

I, encara, les nostres pròpies comunitats ¿no han resultat danyades al seu torn per la satisfacció i per l'acumulament de tradicions, d'institucions, de corrents doctrinals cada vegada més allunyats del pensament inicial de la Reforma?
825/67,8,6/1967

reorientar la vida, reintegrar en la nova opció la realitat total de l'home danyada pel pecat

¹²⁹ TEM(SP), P='a'

863/76,7,8/1985

dar

110

DGLC: dar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 1344

Corpus de mostra: 94

(I) Donar

131/010508

Li vaig dar la mesada entera; ho recorda?

30/3,39,5/1921

El pagès ha de lluitar, perquè no li daran res

1116/195,2,2/1977

"Raja" tió! sinó et daré un cop de bastó!

1280/32,30,4/1948

221/0108 EXTR/DAT

El Dr. Butler, que ha dat gràfic compte del procés, ha emprès de llevar als coptes el retret d'haver ajudat els invasors àrabs¹³⁰

797/30,10,7/1921

212/08 PASS/RF

Llavors ningú tindrà talent de or, riqueses ni argent esperant tots quina serà la sentència que es darà

1280/47,12,5/1948

Els pètals en infús teïforme, són cordials i sudorífics; se'n pot dar als infants en les afeccions bronquials

¹³⁰ Locució: dar/donar compte d'alguna cosa.

1430/105,21,5/1954

En les terres planes y que tinguen un subsol apropiat, se deuran dar conreuades fondes a fi de que la capa de terra que a llaura siga del major gruix possible

1754/74,20,6/1898

212/08 PASS(adj)

Mancava, però, encara la lluita fortíssima per a l'alliberació dels remenses, abans d'arribar a la sentència arbitral dada per Ferran II, a Guadalupe, el 21 d'abril de 1486

414/134,21,3/1919

(II) Considerar, atendre, tenir en compte¹³¹

212/08 PASS(adj)

forma 'l bicarbonat de sosa, qual producte, dat lo preu á que 's cotisa, deixaria alguna utilitat

1973/111,16,8/1890

Així, doncs, si t'estimes estima Déu, dat que el teu amor, a tu aprofita, no pas a Ell¹³²

829/70,36,6/1959

(III) Causar, provocar

121/0208

En Lluís Marià Vidal va publicar aquest any una interessant nota que ha dat, com veurem, lloc a discussions de gran interès¹³³

1433/79,18,6/1946

els vins rancis ó licorosos, que, per altre part, tant renom y profit podrien dar, fets degudament en comarques calentes

1777/6,16,16/1906

L'amor ens dará vida, l'estudi ens dará llum y 'l passat 'ns dará força pera alcançar lo que volem

¹³¹ Aceptació defectiva, només possible amb una construcció de participi absolut que configura un alocució molt productiva.

¹³² TEM(OCOMP)

¹³³ Locució: dar/donar lloc a alguna cosa.

2308/22,8,11/1873

212/08 INCO/RF

Demanes el criat? Pot dar-se el cas que no estigui en disposició d'acudir¹³⁴
829/125,18,5/1959

(IV) Considerar

121/01[P08]¹³⁵

no's parlava d'altra cosa: els uns daven ja com a certa la mort del pretendent
1743/16,5,6/1910

211/(01[P08]) REFL

Un poeta hauria pogut comparar un moviment d'astres amb una caiguda de pomes; i
s'hauria dat per content
332/24,19,14/1923

(V) Fer

121/0108

Llavors és quan s'albira el campanar ert i estàtic, contemplant embadalit com va passant poc a
poc la pubilla del cel, que va vestida de dol i que surt a dar el vol per la negrosa volta
1655/3,5,5/1953

hi ha constantment un guaita que, ullera en mà, explora l'horisont, prest á dar la senyal de
alarma al atansarse l'enemich
1771/162,13,6/1900

en vista de lo destemplat del llenguatge, que no debia dar se lectura de tal petició en Consell
1995/67,12,1/1878

121/02[P08]¹³⁶

podria dar nos a entendre qu'en Gascó, com tants altres forasters qu'están molts anys en terra

¹³⁴ Locució: dar/donar-se el cas + OCOMP

¹³⁵ SUBJ[+controlat]

¹³⁶ OBJ = (VCOMP SUBJ)

catalana, may sapigué parlar bé la nostra llengua
1908/7,21,2/1908

dardar1

111

DGLC: dardar1

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 2

111/01

Sortosament -fa, mirant cap al descampat per on els uniformats especials darden d'una banda a l'altra, llevat d'un d'ells

5/195,31,4/1967

Ben just si existeixo: de tots els fantasmes que avui darden per la ciutat, no n'hi ha cap que sigui tan fantasma com jo

63/41,11,8/1969

dardar2

112

DGLC: dardar2

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 2

121/0108

Mes per demunt de la Vida i de la Mort, s'alcen les naus i les cúpules altíssimes, s'esberlen els finestrals transparentant la Gloria, darden el cel les agulles i campanars amb un espiritualisme sursum corda

1745/34,10,4/1913

211/01 INTR

L'Àngel segueix pels boscos aromàtics, i el veu Adam, segut ran de la porta del seu recer frescós, mentre dardaven els raigs del Sol, que era al zenit, encesos, caient a plom, per escalfar la terra

67/176,5,6/1953

datar

113

DGLC: datar	VV
Nombre d'exemples a BD TLC: 660	
Corpus de mostra: 58	

(I) Posar data

121/0108

Sense ocurrencies

212/08 PASS

Aquest document fou datat a Barcelona per en Francesch de Tamarit, als 4 d'abril

1008/49,1,3/1925

(II) Determinar una data

121/0108

Ara bé, per raons molt diverses, he datat aquestes cobles amb posterioritat a l'any 1445

50/154,22,8/1968

El gravat és molt acurat i revela un perfeccionament en la tècnica que pressuposa una maduresa en l'art i una seguretat en la tècnica. Hom el data vers els anys 1360-1370

1156/36,32,16/1947

Si Villanueva hagués copiat les inscripcions ara estariem informats de quin era el text del Vell Testament o dels Evangelis del qual es serviren els pintors, i ens podrien ajudar a datar els frescos

1276/26,2,6/1948

212/08 PASS

Aquests jaciments poden ser datats a finals del Würm antic (40.000 anys)

1238/162,24,4/1985

212/08 PASS/RF

té molta similitud, encara, amb un altre, amb els mateixos elements, que es data vers l'any 1410, i podríem dir que és exacte a un bacinet procedent d'una església espanyola

50/125,37,11/1968

diu que aquestes poden datar-se molt bé de durant els anys 1358 a 1380

982/46,2,1/1934

(III) Existir des de certa data

112/08

L'ús del gravat en fusta, però, data de molt abans d'ésser aplicat per a l'estampació de naips

249/7,17,3/1938

És un poble d'antiga ascendència, però la seva importància com a nucli urbà, d'una exquisida distinció, és del tot moderna i no data més enllà del vuit-cents

485/161,3,13/1956

El començament de la infecció data, per regla general, dels anys de la pubertat

562/39,17,9/1929

daurar

114

DGLC: daurar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 200	

Corpus de mostra: 70

121/0108

El 10 de desembre del 1.656 s'acordà destinar part dels diners que tenia la Confraria a daurar la imatge de Sant Joan del retaule

246/20,20,5/1958

com el gran daurador Josep Ruiz, que és el qui a Barcelona va començar a daurar enquadernacions artístiques

1348/185,34,12/1985

Sovint, en arribar al llindar del Parc, jo li deia: "No vinguis més", desitjós de no haver de mentir, de no haver de daurar la meva misèria. Però ell em seguia fins a casa¹³⁷

55/259,6,5/1934

Daureu-ho amb l'ou debatut. Feu incisions en el pastís, tot formant un dibuix

609/27,5,2/1968

LSP (cuina)

121/0208

El sol daurava les branques a la vora del camí, i Mila parlava, parlava

2/292,22,3/1947

Una llum que fa brillar l'empedrat, que daura els murs de les cases, que fa resplendir les botigues, que vesteix de púrpura els vianants, que sorprèn els ulls de les dones

55/820,5,1/1934

Un dels beneficis del cristianisme ha estat de daurar tota la vida de perspectives d'eternitat

859/58,13,2/1971

212/08 INCO/RF

Mentre es torra el pa i es daura l'arengada, encén un cigarret

206/210,23,12/1966

És el temps que es dauren les taronges i els ametllers treuen els primers rosats de coral

206/463,39,3/1966

L'oli no ha d'ésser molt calent, per permetre als bunyols d'inflar-se i daurar-se després

¹³⁷ Fig.

609/119,26,6/1968

212/08 PASS(adj)

En arribar al Temple, l'Orfeó Català, sota la batuda del mestre Millet, entonà un cant funerari a redós d'aquella arquitectura genial, daurada per la llum del sol ponent

272/155,15,1/1951

Jo no he de fer l'apologia d'aquell temps, daurat per la celistia de l'il·lusió, comparant-lo amb l'època present

2099/29,6,2/1900

davallar

115

DGLC: davallar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 1192

Corpus de mostra: 94

(I) Descendir, moure's en sentit descendent

111/01

Me vaig aixecar abans de trenc d'alba i, de puntes per por que em sentissin, vaig davallar fins en es portal, vaig llevar es forrellat i vaig sortir a sa clastra

11/76,6,7/1977

Vaig davallar, vaig omplir el palmell de la mà d'aigua de la mar, vaig mullar-me el front i els polsos

68/89,9,2/1965

112/08

els torrents impetuosos davallaven a la plana

732/106,24,2/1928

I viceversa: alguns dels rius que davallen vers el sud tenen l'origen en territori francès

1445/63,12,2/1967

121/0105¹³⁸

Desoïnt la veu de la prudència, Rovira i Montoriol davallaren al nou pou, sense incidències, l'un després de l'altre

741/100,15,1/1958

121/0106¹³⁹

A l'estació, en devallar del tren, els quatre patricis foren calorosament aclamats

1567/13,21,6/1965

121/0107¹⁴⁰

Davallem la costa, entrem a les veritables terres de pagès

55/494,33,4/1934

De primer només copsa paraules deslligades. Davalla uns quants graons. Ell enraona i Aloma no pot acabar d'entendre què diu de la seva salut

376/69,28,1/1938

Sempre un petit rajolí d'aigua davalla els pendents i ve a alimentar el tros situat més baix

749/143,31,5/1934

(II) Portar una cosa a un nivell més baix

121/0108

Sense ocurrències

212/08 PASS

Havent, doncs, conseguit de Pilat els sacerdots que permetés que els còssos fossin davallats al cap d'una crucifixió de només tres hores

816/239,20,2/1917

no hi havia camí d'esperar que la sentència d'un jutge de Roma, sobretot essent tan justament pronunciada contra dos d'ells, fos anul·lada, i el delinqüent davallat de la Creu

¹³⁸ Baixar a (META)

¹³⁹ Baixar de (ORIG)

¹⁴⁰ LLOC(SN)

816/206,1,6/1917

Quant aquesta escena arriba a la seva fi, és retirada, mitjançant uns rails, a l'extrem oposat, i el seu lloc és ocupat per la segona plataforma, mentre que la retirada és davallada al soterrani

1128/92,27,3/1975

(III) Fer baixada

112/07

havent deixat a n'aquell coll els camins del coll de Santa Elena, i el que davalla vers els pobles del Montseny o de La Costa

1101/60,12,7/1920

El mantell detrític davalla suaument cap a l'W i ateny pels voltants de Bellvís i el Poal els 220 metres d'altitud¹⁴¹

600/36,9,4/1968

espadats formidables que davallen verticalment al mar

732/126,26,6/1928

L'àrea vitícola que comença a Aras de Alpuente (NW de València) i que davalla per tota la conca del Túria fins a les mateixes portes de Carlet, ja sobre la Vall dels Alcalans, està repartida per paisatges de relleu molt desigual¹⁴²

976/73,4,4/1983

(IV) Caure

112/08

De la mateixa manera que la neu i la pluja, diu el Senyor per boca del profeta Isaïas, davallen del cel i no se'n tornen, sinó que assaonen la terra, l'amaren

811/60,11,6/1962

Vacil·là sota la bufetada, la pedra li rotllà de l'espatlla i davallaren tots dos fins a terra

1282/36,26,11/1961

¹⁴¹ Fer baixada i ésser més baix

¹⁴² Abastar, tenir una certa extensió

Sentia la suor que entrava als ulls, corria pels llavis, davallava pel coll, regalimava per les espatlles, i tot el cos
1284/142,28,7/1959

(V) Disminuir

112/08

aquesta temperatura era lleument més baixa prop de la terra i davallava fins als @ a la badia de Roses
269/79,13,10/1950

Observant les cèl·lules cardíques i renals de la rata vella, Barrows demostra que la quantitat de succinoxidasa davalla d'un 10 a un 15 per 100 entre les edats d'un i dos anys
702/23,37,7/1970

després de l'ascensió de Kennedy a la Presidència, els estocs d'or davallaren a 17.000 milions
1087/46,36,4/1962

debanar

117

DGLC: debanar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 14

Corpus de mostra: 11

121/0108

i va tenir la idea de debanar aquells capolls per estreure'n els fils
981/42,1,9/1982

s'havia de refer el canó, devanant lo de nou ab el tornet
1945/27,32,5/1911

El foc la fetillava; debanava pensaments sense control¹⁴³
62/202,26,2/1955

no el que trobava cada dia quan es ficava al llit, on l'esperava la penosa tasca de debanar els inútils pensaments de sempre¹⁴⁴
62/169,37,11/1955

211/01 INTR

Sota del llum, donzelles rossejants van debanant a la debanadora
2548/1,3,2/1935

debategar

118

DGLC: debategar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 5	
Corpus de mostra: 5	

(I) Debatre

121/0108

Sense ocurrències

212/08 PASS/RF

En tota la qüestió que es debatega entre Itàlia i Iugo-eslàvia, ens és semblant que cal més estudiar les actituds i el treball de Venizelos que no pas el dels que representen en la Conferència de la Pau els interessos d'aquells dos països
416/241,14,7/1919

111/01¹⁴⁵

¹⁴³ Fig.

¹⁴⁴ Fig.

¹⁴⁵ Variant RF: lluitar, dubtar

Sert es debatega i cerca febrosament les concrecions plàstiques que han de fornir-li els elements, al selecció dels temes a desenrotllar

1052/5,33,3/1936

(II) Bategar

112/08¹⁴⁶

La Mila se sentía la camisa enganxada a la esquena, molla com si acabés de trèurerla de la bugada, y el cor li devategava esvalotadament

707/14,2,7/1905

(III) Batre

112/08¹⁴⁷

y l'ayre fort y acanalat que li feya debategar com una flàmula'l corn del devantal, se les enduya ràpidament enllà

707/294,13,9/1905

debatre

119

DGLC: debate	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 473	
Corpus de mostra: 74	

(I) Discutir, polemitzar, lluitar

121/0108

¹⁴⁶ Única ocurrència

¹⁴⁷ Única ocurrència

Així mateix li preguem que esmorteeixi força la imatge de les nobles institucions sàvies que solem conèixer avui sota el nom d'Acadèmies, amb els seus personatges seriosos i les seves sessions solemnes, debatent qüestions transcendents
254/161,12,9/1954

De l'antiguitat més remota, metges i filòsofs han debatut en tots els seus aspectes l'interessant problema de la població i de la natalitat
562/4,27,10/1929

ha gosat presumptuosament de preguntar i debatre els títols de Jesús a la meua amor i al meu servei
816/105,22,4/1917

212/08 PASS

Pot dir-se que, en cadascun dels plets concrets que en aquella conferència foren debatuts, no estigué Turquia enfront dels Estats cristians
415/101,26,3/1924

El problema de l'origen del poder fou debatut en les Corts Constituents de la República
794/117,21,9/1934

En una polèmica de la qual no donaré massa detalls perquè n'he estat informat privadament, han estat debatuts alguns aspectes de la situació actual de la novel·la catalana
903/48,5,2/1961

212/08 PASS/RF

El lloc de concentració és l'església, on se celebra un funeral pels confreres morts durant l'any, i tot seguit passa a debatre's l'ordre del dia
73/18,10,8/1976

en última instància és una altra cosa el que es debat
76/16,28,1/1972

Sembla, fins i tot, que la categoria i la transcendència del plet que es debatia havien d'empènyer el Conqueridor a posar en joc les més fortes influències que pogués exercir damunt del papa
330/98,29,9/1950

212/08 PASS(adj)

Aquestes fórmules tenen l'avantatge de fer ressaltar un problema tradicionalment

debatut per la filosofia occidental
53/177,13,2/1971

car si, comptat i debatut, el poder de fiblar resulta útil a la comunitat, compliria tots els requeriments de la selecció natural, encara que causés la mort d'uns pocs dels seus membres¹⁴⁸
71/191,25,8/1982

Irònicament diu el fisiòleg de Liège que, fet i debatut, la necessitat d'una nova teoria del ritme cardíac no es deixava pas sentir¹⁴⁹
537/17,25,11/1928

111/01¹⁵⁰

El tancaren, i el pare i la mare eren a fora i el van sentir tota la nit, debatent-se contra portes i finestres, destrossant-se els punys, el cap, i udolant com un animal, emplenant-los tots d'horror
8/84,18,2/1965

-Doncs per què borda! -replicà, fosc, el bordegàs; i estirà, amb sanya, una altra ploma a l'animal, que es debatia contra son pit
393/153,20,2/1951

I tots sabem com es debat la llengua, i com haurà de debate's, encara, si vol sortir-se'n
936/20,30,12/1976

112/04¹⁵¹

Entretant, com era ja hora de sopar, els directius del Círculo es debatien en un conflicte que no tenia sortida: es tractava de qui havia de presidir la taula
27/105,1,3/1965

Tino Costa, aquella nit, en els dubtes en què es debatia, pensà d'anar a veure el vell Baldà, el professor, son antic conegut
2/54,23,10/1947

i ningú no havia sabut entrellucar l'horrible angoixa amb què jo em debatia feia temps¹⁵²
55/127,3,9/1934

¹⁴⁸ Locució: comptat i debatut
¹⁴⁹ Locució: fet i debatut
¹⁵⁰ Variant RF: lluitar
¹⁵¹ Variant RF: Fig. dubtar
¹⁵² ADJUNT(SP), P='amb'

(II) Batre

121/0108

Debateu l'ou en un plat pregon i rodó. Vessey a poc a poc la salsa calenta, i continueu debatent l'ou per assegurar el lligat de la salsa

609/103,4,7/1968

Per altra part, rompràs tres ous; debatràs es blancs dins 2 lliures (80 cl.) d'aigo

705/52,14,7/1974

Debateu la clara d'un ou fins a punt de neu i afegiu-hi unes gotes de suc de llimona

1310/32,38,2/1985

212/08 PASS/RF

En una cassola es debaten, ben debatuts, tres ous junt amb cinc cullerades de les de sopa de sucre en pols

540/30,5,7/1930

se debatrán ab sucre y canyella la quantitat de ous que corresponga

2757/43,12,1/1835

Per la formació dels esponjats se debat primerament ab una clara de ou la quantitat que sia suficient de sucre ben blanch y fi

2759/38,23,1/1837

212/08 PASS(adj)

remenant-ho ben bé, fins que formi una pasta espessa i sense gromulls, per a barrejar-hi de seguida la clara d'ou, ben debatuda

540/38,4,4/1930

Una vegada tot ben debatut, amb un poc de llimona i canyella, i fets es crespells se couen

699/41,20,5/1973

després quan está fret se remou ab una espátula lo sucre afeginthi per parts quatre claras d'ou ben debatudes y un rajet d'aygua fresca á fi de que surti més blanch

1987/62,11,5/1883

debilitar

121

DGLC: debilitar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 211

Corpus de mostra: 74

121/0108

Els estralls que ocasionen aquests insectes poden ésser molt greus. Debiliten les plantes en extreure els suc vegetals, dels quals s'alimenten

220/91,9,3/1937

Després, situats a les fortificacions de les quals hom vulgui fer us, es combatrà l'enemic, (sense deixar-lo descansar) ocasionant-li el major nombre de baixes possible i debilitant-lo tant com es pugui

532/21,32,9/1925

Encara que comencem vigorosament, probablement començarem a debilitar l'acció al cap d'un minut o dos de raspallar

1310/50,32,4/1985

121/0208

Aquests pensaments debiliten la religió, de la mateixa manera que l'existència d'una burgesia crítica i una noblesa descontenta va debilitar la monarquia

287/153,25,2/1956

Ni la vaga ni la violència no capaciten els addictes al sindicalisme, ans al contrari, debiliten l'home i l'organització moralment i física

455/121,11,2/1942

En certs sectors de la nostra societat existeix encara l'opinió que la masturbació debilita l'organisme, que causa impotència i pèrdua de vigor físic i mental

1312/38,14,5/1985

211/02 INTR

Los tres primers son tònics, los tercercs son purament de neteja, i los últims fan suar i

debiliten
480/67,13,10/1915

212/08 INCO/RF

Quan la comunicació es debilita o es corromp em perdo profundament a mi mateix
676/72,20,8/1964

Ni tan sols s'adonà que amb aquesta decisió es debilitava ell mateix en perdre els amics i tots aquells que se li havien llançat als braços
917/58,13,4/1982

l'Estat, el poder públic organitzat, que feia temps que anava debilitant-se i fraccionant-se, acabà per dissoldre's
1421/249,15,7/1948

212/08 PASS(adj)

surten al pati buit on llurs petjades desvetllen ressons remots i debilitats per la distància
5/160,37,3/1967

Rares vegades aquest insecte constitueix malaltia per sí sol, sinó que quasi sempre el trobem atacant ametllers debilitats per altres malalties
502/62,30,7/1923

Es pot modelar un cervell, modificant la mateixa personalitat del subjecte, no solament emprant la lobotomia o la química, sinó simplement provocant reflexos condicionats en un cervell debilitat per càstigs i recompenses
1148/115,21,5/1967

debutar

122

DGLC: debutar Nombre d'exemples a BDTLC: 126 Corpus de mostra: 46

VI

111/01

També el fill de Narcís Oller, J. Oller i Rabassa, que ja havia debutat en plena joventut amb dues novel·les agradables, reprenia l'any 1930, amb Quan mataven pels carrers, la seva vocació de narrador

258/66,19,5/1954

El 26 de febrer debutà al Teatre Apolo la companyia dramàtica d'en Miquel Cepillo amb el melodrama Los dos pilletes

448/67,3,5/1953

La notable companyia del Grand Guignol de París, debutarà aquesta nit al teatre Novetats

2116/10,9,4/1929

en Kubala va debutar amb el Barcelona en un partit amistós celebrat el dia 12 d'octubre de 1950, contra l'Osasuna de Pamplona

2172/28,30,1/1962

decandir

125

DGLC: decandir-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 64

Corpus de mostra: 62

121/0208

el cansament, la fam i la consciència cada vegada més viva de la seva misèria li anaven decandint el pas

222/79,16,5/1928

jo voldria respondre a la demanda que m'haveu fet de ma paraula, portant en aquest ambient senyorívol l'harmonia d'una cançó; d'una cançó verge de les malvestats que ens volten, dels refinaments que'ns decandeixen

1225/5,7,7/1917

211/02 INTR

¿L'alimentació influeix també en la moral dels individus? Sí, una nutrició deficient, decandeix i desequilibra

444/46,5,5/1920

212/08 INCO/RF

No s'anà decandint i decantant com si realment la fatiga el vencés: l'han abatut d'un sol cop

62/26,1,3/1955

ja que si un excés d'aquestes plantes paràsites creix en el mateix arbre, aquest es decandirà i morirà

71/82,26,5/1982

En Rosés fou un dels quatre o cinc -no n'hi havia pas gaires més- que es feren dir sí senyor a les darreries del segle passat. I no afegim els començos d'aquest perquè, en entrar-hi, la seva estrella ja va començar a decandir-se

349/32,90,9/1949

Y en tant es cert això, que sols cal fixarse en lo que esdevé en les cases ahont no hi ha fills, quines acaben per decandir se y arruinar-se, si han sigut poderoses, ó no prosperan ni creixen, si son de recursos escassos ó de médis modestos

1679/47,30,1/1898

212/08 INCO/RF(E)¹⁵³

Veusaquí potser una de les causes més essencials perquè s'és decandit l'Art cristià

1745/41,15,4/1913

112/08

Angelina, la filla, gràvida de pocs mesos, decandí de sobte; se li manifestaren alternatives de febres altes i desordres de tots l'organisme

49/206,8,1/1931

La democràcia burgesa, i, amb ella, la seva manifestació més característica, el parlamentarisme, ja abans de la guerra començaven a decandir

107/55,13,1/1930

Per un procés invers al del seu desplegament, la literatura catalana decandeix, cada vegada més, en els segles XVIè, XVIIè i XVIIIè

712/35,5,5/1927

La pluja havia decandit. En canvi el vent udolava sinistre a les xemeneies

¹⁵³ Forma en desús RF + PASS

1288/29,14,4/1960

decantar1

126

DGLC: decantar1	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0108

bategant sota les planes dels grans prosistes y poetes, decantant la volada dels pensadors,
empenyent la força dels genis

1726/63,20,6/1906

decantar2

127

DGLC: decantar2	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 807	
Corpus de mostra: 65	

(I) Inclinar

121/0108

Diu que Chamberlain ha decantat decisivament la balança a favor de Hitler

4/207,1,3/1975

Sense més ni més decanta el cap i reclina la galta en la mà amorosa

49/174,6,8/1931

Esbatana els ulls i es troba amb un rostre clar; decanta la mirada i topa amb l'anell que ha llançat un reflex roig

376/177,16,3/1938

211/01 INTR¹⁵⁴

pujant per els vessants de la serra de Navall fins arribar a cosa de 15 minuts al camí de Sant Marçal que s'atravessa i decantant vers el N. en altres 10 minuts s'és als corrals de can Rovira

1101/25,12,6/1920

211/(0108) REFL¹⁵⁵

Apareixia molt escotada i en decantar-se mostrava un pitam ubèrrim, blanc, pastós, unit, com la massa trontollosa d'un llevat

55/336,18,8/1934

Josep es decanta i s'espolsa no sap què del camal dels pantalons

62/32,31,10/1955

El Sant Pare, un comparet de fina rialla italiana, es decantà a Cebrià, que seia al seu costat

149/59,15,1/1932

211/(0108[P]) REFL¹⁵⁶

i recordant-nos de la nostra antiga amistat, ens decantem a concedir-vos l'ajornament que ens demaneu

708/93,14,1/1927

221/(0108)05 INC/DAT¹⁵⁷

¿Què ha de fer un xicot que ha vist mig món, sinó decantar-se per una persona com tu, que saps de tot, que ets bonica, que no tens gens gastades les mans, i rius i cantes mal fos davant de vint-i-cinc persones, sense canviar el color de la cara?

49/152,32,8/1931

Dissortadament abunden els periodistes que es decanten pel tragí de la gran ciutat i que en gran allau envaeixen els ministeris en recerca de guanys i de

¹⁵⁴ Anar en una direcció.

¹⁵⁵ SUBJ[+control]

¹⁵⁶ SUBJ = (VCOMP SUBJ)

¹⁵⁷ Fig. META(SP), P='per'

prebendes
455/94,12,7/1942

121/0208

la importància de València durant l'Edat mitjana, enfront de la resta del país poc poblat i molt islamitzat, havia de decantar a favor seu totes les primàcies
79/29,2,4/1962

Aquest petit incident, en lloc d'irritar-me, ha decantat la meua admiració per la manera fina i subtil que gasten els xinesos en el negoci
16/118,8,1/1964

Pero si com molts suposan lo realisme decanta al poeta á la pobresa de forma y aspror de llenguatge, recorreguém á coros d'altre género
2206/36,4,8/1876

212/08 INCO/RF¹⁵⁸

Després el pare faria una becaina assegut a la butaca; el cap se li aniria decantant a batzegades
62/178,6,4/1955

Les llengües birmana i tibetana, que usen arrels secundàries per indicar les relacions, fent-ne veritables enclíiques i decantant-se així vers l'aglutinació
667/23,32,10/1917

Aleshores l'ànima s'aguanta en la seva donació amb una gran empena i amb una gran pau; es dóna, a propòsit de tot, sense reflexionar, com la flor naturalment es decanta envers el sol
827/39,20,1/1959

212/08 PASS

Per la imaginació som decantats devers l'infinit i, per tant, al desconhort
436/43,24,2/1955

Aquesta vegada, la repressió fou decantada vers els catalanistes d'esquerra i els republicans
455/54,4,6/1942

Si, doncs, el seguim, no serà pas tot afegint honraments a nostres caps, i coronant-nos

¹⁵⁸ SUBJ[-control]

amb grandeses solament humanes, que serem reconegut com a un de son seguici, sinó quan els nostres caps siguin decantats, i humiliats davant d'Ell
816/154,3,4/1917

212/08 PASS/RF

fent per manera de mig despendre 4-5 tires d'escorça, que es decanten després en avall per col·locar en son lloc el petit born procedent de l'eixart
584/80,7,7/1935

212/08 PASS(adj)

els homes que les anaven traient de la casa caminaven mig decantats pel vent, que escampava olor de mort
1158/321,8,3/1974

Respirava sorollosament, decantat el cap sobre el pit, tot agitat i tremolós
8/164,8,3/1965

112/08¹⁵⁹

Els capitans de les goletes s'acabaven el vi i la cervesa de la casa i tot anava decantant cap a una zona prostibulària de les més vermelles
16/199,30,7/1964

(II) Passar un líquid d'un vas a un altre per separar-ne el pòsit

121/0108

Aquesta operació de reomplir i decantar l'aigua tèrbola, la farem tantes vegades com siguin necessàries, fins que en un pòsit ràpid de l'esmailt al fons del vas l'aigua quedi neta i transparent
997/44,23,6/1982

212/08 PASS/RF

en la massa gaseosa, disolt el cloro, formant-se alhora una dissolució d'aigua rica en cloro que és la que es decanta en el volum d'aigua que vol esterilitzar-se
517/21,36,11/1923

212/08 PASS

¹⁵⁹ Fig. semblar

L'argila purificada és passada pel sedàs en unes basses, on és decantada l'aigua i s'assola

1256/9,32,1/1977

212/08 PASS(adj)

rentat lo depòsit obtingut y decantada cada volta l'aygua; s'ha tractat lo residuo per aygua acidulada ab lo clorhídric

1841/33,25,3/1886

dominar

128

DGLC: dominar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 3449

Corpus de mostra: 92

(I) Tenir prominència, exercir un domini

121/0108¹⁶⁰

El poble turc es troba en ses darreries sobreposat políticament a les munions d'antigues races que dominà violentament i que l'han anat xuclant i esbandint

416/101,6,1/1919

com ho demostren diversos baixos relleus egipcis i assiris i l'Arc de Titus a Roma, on hi ha presoners hebreus vestits a l'estil dels pobles que els dominaren

470/7,10,1/1916

121/0108¹⁶¹

S'acudí a la revolució per la mateixa revolució, per la gresca i la platxèria que comportava llançar-se al carrer i dominar-lo, irreflexivament, entre flames i sang

17/207,27,9/1960

¹⁶⁰ OBJ[+animat]

¹⁶¹ OBJ[-animat]

confessà que ell tota la vida s'havia esforçat a dominar el seu geni; que usualment ho assolía, però algun cop el geni podia més que no pas ell
272/26,20,1/1951

121/0108¹⁶²

Les dones volem ser afalagades, perseguides, si cal; només ens domina i ens atreu el llenguatge amorós
62/106,24,7/1955

ni el totalitarisme més fort ha pogut dominar l'esperit dels territoris que domina
287/102,7,2/1956

La tònica amb què el càntic de Maria inaugura el cant d'Israel vol dominar també el recull més important dels càntics d'Israel
844/124,13,11/1973

121/0108¹⁶³

tampoc els castellans no passen pels mecanismes de la fàbrica estructuralista per dominar l'estructura de llur llengua
900/108,3,7/1967

De cada 100 arquitectes 10 arriben a dominar la tècnica
1007/33,15,1/1927

Val a dir que coneixen molt bé el llatí i dominen la llengua catalana, però no són músics o, si ho són, generalment no són ells qui fan la musicalització del text
1139/186,8,7/1971

211/(0108) REFL

perquè tenir caràcter no vol dir dominar als altres, sinó dominar-se a si mateix
444/117,15,3/1920

S'esforçà a dominar-se amb aquestes reflexions; intentà abstreure's en el treball
8/136,22,4/1965

212/08 PASS

El territori humà general en el qual la hipòtesi de treball "Déu" trontolla és dominat

¹⁶² AG(metafòric)

¹⁶³ Fig. conèixer bé

sempre pel Déu viu
845/102,35,10/1971

un intent de rebaixar els salaris dels miners ocasionà una vaga general. Va ésser dominada perquè el govern conservador tenia al seu costat l'opinió pública en la majoria del país
1437/114,26,7/1961

aquella nació no es pot dir que sigui oprimida ni dominada
1461/15,15,1/1938

212/08 PASS(adj)

a Malikolo potser sentireu aquest gust de paradís encara no dominat pel blanc, però ja m'ho explicareu, si és que en torneu viu
16/171,31,4/1964

És home per al qual l'erudició i les humanitats no són tot just un hàbit que un no està prou avesat a dur, sinó l'instrument ja quasi ben dominat i que obeeix dòcilment la mà
315/105,21,3/1948

Si dominat per aquesta vocació o per una altra demà em trobés en possessió d'una gran fortuna, no crec que deixés la vocació de cantó
436/65,26,7/1955

(II) Sovintejar, abundar

122/0708

Ja hem vist que els sòls pedregosos són desfavorables per a les gramínies; sempre hi dominen les plantes llenyoses, la mida de les quals disminueix a mesura que les precipitacions es fan més febles
1004/62,29,3/1976

Al Prelitoral i a la Costa, aquest tipus de cases de diversos pisos domina encara a les comarques agrícoles del nord i del sud
1419/55,4,4/1935

212/08 EXTR/LOC

En ple hivern i en determinats i comptadíssims dies, quan domina el vent del nord, baixa a 0°, però solament durant unes hores de la matinada

1468/45,13,4/1971

212/08 PASS(adj)

Succeeix una cosa semblant en certes comunitats dominades per plantes anuals

923/53,7,2/1971

(III) Sobresortir

122/0708

La música de les danses és seca i monòtona i domina sobre tots els instruments el brogit del gran tambor, tocat frenèticament amb les palmes

16/247,25,1/1964

en les muntanyes de Sant Grau a l'O. de Girona, que dominen el Ter, i que pertanyen encara al conjunt del Montseny¹⁶⁴

749/62,39,2/1934

Aquesta ermita del terme municipal de Castellar del Vallès domina un paisatge muntanyenc, reduït però formós, solcat pel Ripoll¹⁶⁵

318/60,4,2/1958

(IV) Albirar

121/0107

Des del cim es domina el Montseny, el Far, les serres de Cabrera i de Puig Sacalm i una gran part del Pirineu i de la Costa Brava

491/244,8,11/1946

212/08 PASS(adj)

Sos carrers, dominats per las enlayradas penyas del Montserrat, son estrets y en pendent

1990/6,38,3/1881

¹⁶⁴ OBJ(LLOC(SN))

¹⁶⁵ OBJ(LLOC(SN))

domtar

129

DGLC: domtar		VT
Nombre d'exemples a BDTLC:	9	
Corpus de mostra:	7	

121/0108

L'Església ha domtat aquelles races salvatges, els ha fet acceptar l'Evangeli
794/222,27,1/1934

Car l'home que res no creu ni res no espera, no podent contenir ni domtar les seves concupiscències, ha de llançar-se sobre el present i arrapar-se, com un frenètic, al moment que passa
794/32,21,7/1934

Es verament bonich lo agafar una barra de metall que sembla feta per estarse sempre dreta y erta y escalfantla, picanthi á sobre ab bras ben fort, forjarla á gust, tallarla, escursarla, arrodonirla, domptar la com si fos cera calenta
1612/111,15,5/1892

donar

130

DGLC: donar		VT
Nombre d'exemples a BDTLC:	58412	
Corpus de mostra:	536	

(I) Proporcionar, oferir

131/010508

Ell assenyala cap a la documentació. -Us la vaig donar a vós mateixa...
5/319,6,4/1967

Sí, anem-hi! -pidola l'altra filla. -De passada l'Angelina em donarà la mostra de l'escot de ganxet que m'ha promès
49/21,28,4/1931

Va treure del cofre els vestits del seu difunt marit i me'ls va donar, i m'abraçà i em suplicava que tornés
68/258,9,6/1965

Déu et doni la felicitat, Sileta; tota la felicitat que et mereixes¹⁶⁶
2/303,30,3/1947

la dona que l'havia alletat en el seu pit, la dona que li havia donat la vida amb perill de la seva; era la seva mare, la seva pròpia mare¹⁶⁷
393/79,35,6/1951

221/0108 EXTR/DAT

Per donar una idea de la importància d'aquesta fira, cal dir només que el Consell de Cent féu fer una crida, privant la circulació de tota mena de vehicles pels carrers principals
404/11,9,9/1932

La definició que donen els diccionaris d'una noció sol consistir en un resum de la comprensió¹⁶⁸
899/38,3,3/1975

211/(0108) REFL

Donar-se, és fer justícia. Donar-se és oferir-se un mateix i amb ell totes les coses
827/39,22,1/1959

Quin altre, aquest Abraham de la revolució, patriarca de la nissaga lluitadora del mall i la paleta, pare del neguit social i Ulisses de les persecucions, fèrtil en escapades i elàstic que no es dóna mai!¹⁶⁹
55/180,1,2/1934

212/08 PASS

¹⁶⁶ Fig.
¹⁶⁷ Fig.
¹⁶⁸ AG(metafòric)
¹⁶⁹ Rentre, rendir

Per consegüent, aquell que en un principat no descobreix els mals quan neixen no és savi de debò: i això és donat a molt pocs

917/95,10,13/1982

212/08 PASS/RF

En aquestes dues obres no es donen dades sobre la qualitat i difusió de les races

503/16,31,7/1922

S'haurien de donar les facilitats a les institucions agrícoles perquè celebressin concursos entre llurs associats, a l'objecte de premiar el petit propietari que més es distingís pel bon tractament dels boscos

519/113,17,5/1919

La pols del fruit es dona com a carminatiu a la dosi de 20 a 50 centígrams i com a antiespasmòdic de 1 a 4 grams

504/126,20,6/1921

(II) Considerar, atendre, tenir en compte

212/08 PASS(adj)¹⁷⁰

L'existència dels dipòsits de la CAMPSA, és també ara subjecte a una forta controvèrsia.

Representen un evident perill, donada la proximitat de zones urbanes i turístiques

1164/131,40,8/1974

perquè pensem que és un tema suficientment complex per merèixer un apartat per si sol, donat que a vegades aquesta no conveniència s'origina en la pròpia inflació¹⁷¹

914/125,20,3/1981

li és més fàcil al burgès de provar, en emprar el llenguatge que li és propi, la identitat de les relacions mercantils i individuals, o encara les relacions humanes en general, donat que aquesta llengua mateixa és un producte de la burgesia¹⁷²

940/43,20,5/1979

¹⁷⁰ Accepció defectiva, només possible amb construcció de participi absolut que configura una locució molt productiva.

¹⁷¹ TEM(OCOMP)

¹⁷² TEM(OCOMP)

(III) Causar, provocar

131/020508

Joves i vells, tothom a la guerra, i la guerra els xuclava i els donava la mort
35/165,30,1/1962

s'havia afluït molt, tenia la color gairebé verda; les galtes, enfonsades; la barba un xic
crescudada li donava una vaga semblança amb les imatges d'alguns sants
2/179,22,11/1947

La força que em donava aquest pensament era una cosa esgarrifosa
55/652,26,9/1934

La música de Beethoven em dóna la sensació d'una música que camina, que s'evadeix
206/437,33,8/1966

221/0208 EXTR/DAT

El sistema dóna molts bons resultats, de tal manera que, reincorporada Mallorca a la
Corona en temps de Pere el Cerimoniós, fou acceptat com a principi bàsic de la
reestructuració del domini mediterrani empresa per aquest monarca
17/137,2,5/1960

Quant a les aigües miraculoses que hom prenia per devoció tradicional, tenien una
diada assenyalada de virtut remeiera, i donaven motiu a ingènues i pintoresques festes
de pietat popular
353/158,7,10/1953

212/08 INCO/RF¹⁷³

Àdhuc en països de nobilíssima història i en pobles sovint admirables, s'hi
donen, en les avinenteses més sorprenents, explosions de xenofòbia
276/113,4,4/1953

Mai no s'han donat casos de lesions permanents en els atacats per aquests
agressius
309/15,17,6/1937

En aquestes famílies solament es donen aquestes personalitats anormals o
també hi ha altres tipus de psicopaties?

¹⁷³ Ocórrer

547/44,22,5/1935

El començament de l'hivern es dona exactament en la posició contrària, és a dir, quan l'hemisferi nord és inclinat al màxim en la direcció contrària al Sol i els seus raigs ens arriben el més inclinats possible
1205/33,52,7/1985

(IV) Considerar

121/01[P08]¹⁷⁴

Em vaig pensar que potser havia trobat un company que li convenia més que no pas jo i vaig veure els meus pensaments d'abans de sopar com els pressentiments d'un fet que la meua imaginació ja donava per acomplert
55/712,24,4/1934

Arribats a aquest punt, gairebé podria donar per acabat el meu parlament, però em preocupen certs punts jurídics
419/85,33,7/1934

Així s'explica que Gaudí esmercés dècades en la solució de les naus del Temple de la Sagrada Família, (...), i que els acabaments de les llanternes que clouen les capelles absidals no els donés com a definitius fins al cap de catorze anys de treballar-hi
296/38,9,5/1954

Nosaltres hem procurat donar com a més verídiques les hipòtesis sostingudes per un major nombre d'estudiosos, però fent conèixer les opinions contràries
417/207,28,7/1935

212/08 PASS

els costums són donats com a normes externes, abans d'engendrar sentiments interns
866/102,18,3/1969

(V) Fer

121/0108

¹⁷⁴ SUBJ[+control]

Una vegada, l'Apa acompanyà l'erudit francès Pelliot, que havia vingut a Barcelona a donar una conferència, a la llibreria d'en Babra

349/32,24,8/1949

Amb la major naturalitat del món, un remer esquimal dóna en l'aigua un capgirell complet, quedant-se un instant cap-per-avall amb el cos dins de l'aigua

405/150,33,2/1932

Flo sols li havia donat una besada, però havia hagut de pagar com si haguessin passat la nit junts: cinc-cents francs forts

1328/86,8,2/1970

Mila s'ha aixecat ja del llit; està feble i sent que les cames se li dobleguen, i que les parets de l'estança donen voltes al seu entorn¹⁷⁵

2/356,12,10/1947

212/08 PASS

Aquesta incertitud ha d'ésser evidentment inferior a l'impuls total que, durant tot el temps T de la pesada, pot ésser donat pel camp gravitacional a un cos de massa X

65/92,3,11/1967

212/08 PASS/RF

Contra les multes i les sancions penals imposades per les autoritats municipals es donarà recurs d'alçada davant els Judges d'instrucció del respectiu partit

394/141,256,4/1933

212/08 PASS(adj)

Per exemple, anem a trobar la vertadera llargada de la recta A donada per les seves projeccions @

775/98,6,8/1935

121/01[P05]¹⁷⁶

També els donà a entendre que era temerós de Déu

800/38,16,1/1919

Crec oportú donar a conèixer alguns consells elementals per als qui desitgin iniciar-se en aquest, diguem-li passatemps

1340/51,3,3/1986

¹⁷⁵

Fig.

¹⁷⁶

OBJ2 = (VCOMP SUBJ)

211/01[P]EXTR/DAT

El coqueteig, per tant, entre cometes i d'una manera que no sigui tan pejorativa com donava a entendre la seva pregunta, seria aquest punt de transició entre la fidelitat a unes arrels

1072/170,34,4/1975

(VI) Estar encarat a un lloc

122/0708

La casa era senzilla i fosca, fora de dues habitacions que donaven al carrer que baixava a la plaça de vendre

35/186,20,2/1962

Per aquesta finestra que dóna a un jardí amb roques, ruïnes i xiprers de morter armat, entra la llum de la pàl·lida lluna que ve de passar una satisfactòria revista pels cementiris de la comarca

1033/95,13,1/1961

En un angle, prop del dilatat balcó que donava al carrer, hom podia veure la gran novetat del moment en els cercles musicals, el pianoforte

1288/44,13,10/1960

(VII) Rendir, produir benefici

112/08

El mèrit d'aquesta munió de bons obrers és més d'admirar perquè el desenrotllament de la nostra indústria no donava pas prou per a tenir-los tots ocupats

335/75,32,9/1952

Tampoc no dóna per a tant... Aquí el que compta és el diner

436/259,2,3/1955

(VIII) Tendir

212/08 PASS¹⁷⁷

A la qüestió, com el gènere gramatical neix en el substantiu, s'ha respost per molt de temps que l'home primitiu era donat a la personificació
667/30,5,11/1917

donejar

131

DGLC: donejar

VI

Nombre d'exemples a BD TLC: 2

Corpus de mostra: 1

111/01

Donejà, de jove, massa i, ja vell, tenia la mirada entontida, la voluntat fluixa: mínima expressió d'home. I la taverna fou el seu refugi¹⁷⁸
149/58,18,5/1932

dormir

132

DGLC: dormir	VI
Nombre d'exemples a BD TLC: 2934	
Corpus de mostra: 121	

111/01¹⁷⁹

Al cap de tres hores de bombardeig ha cessat l'alarma i he pogut dormir un parell d'hores, després de prendre un hipnòtic

¹⁷⁷ Accepció defectiva, només possible amb formes passives.

¹⁷⁸ Accepció no recollida al DGLC.

¹⁷⁹ SUBJ[+control]

4/169,3,8/1975

Vaig anar adormir a ca sa veïnada i en tota sa nit no em fou possible d'aclucar l'ull
11/89,35,4/1977

I vaig dormir, malgrat tot, de les nou a les dues de la matinada
16/186,15,3/1964

Ai de la dona que podia dormir amb un home i no ho ha fet!
68/135,8,2/1965

112/04¹⁸⁰

No són somnis, doncs, els nostres somnis. Cal despertar només als que, distrets en altres coses de més plasticitat, encara dormen¹⁸¹
1630/15,12,1/1912

i el tabernacle de Sara, que en la tomba ja dormia, fou dels novells esposos habitacle¹⁸²
41/42,3,8/1918

112/08¹⁸³

L'apetit nostre fonamental, es la fam. Després ve l'amor; però tot dorm en nosaltres, que ja la fam afirma el seu dret a l'hegemonia del cos
1627/60,4,7/1907

121/0208¹⁸⁴

Sense ocurrencies

212/08 INCO/RF

Ab el cant del mariner s'ha dormit la donzella, a la remor de les ones
441/199,13,3/1947

212/08 PASS(adj)

Les campanes alarmants desperten els ciutadans, mig dormits pel sol que cau, agafen els instruments i en força fan recular als pirates
1652/16,28,3/1980

¹⁸⁰ SUBJ[-control]
¹⁸¹ Fig. distreure's
¹⁸² Fig. ésser mort
¹⁸³ Fig. estar en repòs
¹⁸⁴ Variant d'adormir, causativa.

dormisquejar

133

DGLC: dormisquejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 2

112/04¹⁸⁵

L'home del gos llegia el diari i la bèstia, als peus de l'amo, dormisquejava

1244/44,8,7/1974

Dues truges de mamelles rosades dormisquejaven sota un garrofer

68/229,27,11/1965

dormitar

134

DGLC: dormitar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 6

Corpus de mostra: 6

112/04¹⁸⁶

patis de grans porxades, patis fresquívols, frondosos de palmeres i bananers, de llimoners i de begònies gegants, patis de flors, de lloros, de gats i de vells dormitant en gandules

1394/32,32,11/1986

Procuraren, això sí, despertar a quants i quants dormitaven a la sombra, sense gaudir per llur

¹⁸⁵ SUBJ[-control]

¹⁸⁶ SUBJ[-control]

somnolència de la claror de la veritat
1949/8,3,5/1937

Però la boira, amb les seves flonjors humides, preserva la ciutat d'influències estranyes, perquè vegeti entre els seus sants morts i vius; perquè dormiti recollida en ella mateixa i no li fugin ni els mals pensaments¹⁸⁷
49/29,29,9/1931

112/08¹⁸⁸

I Teresa, moguda per una voluntat que dormita sota la voluntat aparent, se l'acosta als llavis
49/120,35,3/1931

dosar

136

DGLC: dosar2

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 17

Corpus de mostra: 16

121/0108

Alguns autors dosen separadament l'humus, i tots aquells residus orgànics que encara no s'han descompost
312/74,9,3/1938

La solució definitiva que dona la Ciència del sòl, ja l'hem vista: dosar només la part assimilable, aquella que pot utilitzar el vegetal
312/74,21,13/1938

212/08 PASS

Quant als filtres de llum (écrans), han d'ésser convenientment dosats
1169/8,8,1/1922

¹⁸⁷ EXP(metafòric)

¹⁸⁸ Estar en repòs

212/08 PASS/RF

L'àcid (o la base), doncs, s'havia de dosar sense reacció de neutralització, sense fer variar la seva concentració

1168/8,9,10/1949

212/08 PASS(adj)

El menjar estava tan ben dosat que no hi havia perill d'indigestions

1277/86,5,6/1943

dosificar

137

DGLC: dosificar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 56	
Corpus de mostra: 56	

121/0108

Quan es comprí dextrina seca cal sols dosificar l'aigua que conté i mirar-la amb un comptafils fort

493/34,19,8/1918

No cal que l'anàlisi sia completa; n'hi ha prou dosificant l'anhídrid i l'òxid carbònic i l'oxigen

773/46,14,6/1931

L'home, gràcies als enginys que inventa, subjecta i dosifica l'energia per aconseguir la velocitat en els desplaçaments

850/38,5,10/1979

Per tant, cal dosificar bé el temps dedicat a l'audició

1151/60,14,7/1981

211/01 INTR

Aquells que es dediquen molt exclusivament al treball dels vitrificables poden confeccionar-se els seus propis tons dosificant minuciosament i mesclant alguns vitrificables entre ells

997/146,27,2/1982

212/08 PASS

Si l'adjunció d'òxid d'estany és dossificada a un punt just, els esmalts resten a mig camí d'opacifitat i transparència

997/34,12,9/1982

212/08 PASS/RF

Però ja he il·lustrat en detall com l'estudi del diàleg que té lloc a classe pot investigar els mecanismes específics pels quals es transmet i es dosifica el coneixement

944/125,21,6/1982

però si es dosifiquen convenientment aquests mitjans, poden servir per a captivar el seu interès

1003/210,5,11/1967

212/08 PASS(adj)

la manera d'emocionar i de convèncer és la d'expressar-se en termes naturalism i encara que l'artifici, ben dosificat, és necessari per a donar relleu i colorit a la paraula

459/190,44,8/1955

on es fa la cura climàtica amb regularitat, amb gimnàsia respiratòria i helioteràpia ben dosificada

548/40,14,6/1936

La kanamicina és ototòxica i nefrotòxica, però hi ha prou experiència per assegurar que, ben dosificada, el risc és mínim

671/143,22,6/1972

La barreja de races estava ben dossificada, el clima era sa, la terra fèrtil

1437/133,10,7/1961

212/07 PASS(adj)

quan Mari, ben dosificat de vi, en ple entusiasme muscular, se us presenta davant dels ulls

16/250,34,5/1964

però sempre m'ha semblat que la seva pirotècnia és massa perfecta, que els seus coets són massa ben dosificats de llums i d'ombres per a no ésser fruits d'una elaboració prèvia

206/671,12,2/1966

dotar

138

DGLC: dotar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 715

Corpus de mostra: 59

121/0108

dotar o acomodar els fills o donar-los carrera o ofici

1093/53,15,8/1962

Si 'ls pares moren sense haver dotat als cabalers ni en testament ni en capítols, la dotació sol ferla l'hereu d'acort ab el mateix cavaler

1977/32,29,2/1908

però si no té ànima, si Déu no l'ha dotat amb l'esperit sensible i exquisit, mai no aconseguirà l'expressió i la flexibilitat que el cant necessita per emocionar¹⁸⁹

989/81,11,11/1955

Hauria estat perfectament just que, enamoradís com sóc de mena, la naturalesa m'hagués dotat d'un nas elegant, graciós, fascinator...¹⁹⁰

206/150,5,5/1966

211/(0108) REFL¹⁹¹

I comptem igualment, en primer terme, amb la simpatia dels pobles petits, dels Estats acabats de constituir, de les nacionalitats que lluiten, com nosaltres, per formar-se cultura pròpia i dotar-se de propis organismes de govern

495/28,29,4/1920

Llegía molt y s'esplayava en les creacions dels escriptors que queyen a les seves mans

¹⁸⁹ ADJUNT(SP), P='amb'

¹⁹⁰ ADJUNT(SP), P='de'

¹⁹¹ SUBJ[+control]

freturós de nudrirse 'n pera dotar se de una vida propia
2108/11,13,3/1916

212/08 PASS

es converteix després en un important centre d'interessants excursions, mercès principalment a aquelles construccions de caràcter industrial i exòtic amb què han sigut posteriorment dotades i aparentment profanades
1451/11,16,2/1923

212/08 PASS/RF

Avui, sobretot a les ciutats i a les poblacions d'importància, constatem que les noies no es doten, o que es doten molt rarament
1093/34,18,9/1962

212/08 PASS(adj)

Precisament, la taquimudesa es mostra més aviat entre individus ben dotats intel·lectualment que entre individus retrassats
300/172,13,5/1930

Poques són les veus que naturalment no tenen defectes d'emissió, fins les més ben dotades de naixença
1180/15,7,10/1918

121/0107

Volem palesar ací l'entusiasta aportació amb que han correspost els industrials manlleuencs, (...), per tal de dotar esplèndidament l'hospital, de tal manera, que podrà considerar-se com una de les millors clíniques de l'encontrada
450/85,23,5/1951

á las darrerias del segle catorze, dos benemèrits fills de Girona, fundan els collegis que portaren el nom de sos respectius promotors, dotant los generosament
1847/76,17,11/1900

Semblantment a França, Suïssa dota la seva Associació central amb la quantitat de 200.000 francs¹⁹²
1050/209,26,5/1932

¹⁹² ADJUNT(SP), P='amb'

Caldrà, com a mesura complementària, dotar el món rural d'escoles professionals¹⁹³
1116/151,12,6/1977

212/07 PASS

I aquesta Junta de Comerç Exterior ha d'ésser dotada de tots els elements tècnics i científics de la importància excepcional que la seva tasca reclama
395/68,4,1/1937

Decret de 22 d'octubre de 1979, pel qual el Departament de Sanitat i Assistència Social és dotat de la seva estructura orgànica bàsica
2907/479,121,3/1979

212/07 PASS(adj)

i constitueix cada un d'ells un centre de lluita anticancerosa perfectament dotat i sostingut per les Universitats, Municipis, Caixes d'assegurança contra malaltia i invalidesa, etc.
546/5,17,3/1935

dragar1

139

DGLC: dragar1	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 14	
Corpus de mostra: 14	

121/0108¹⁹⁴

Qui sap si a més d'un malalt en desvari l'aparició dels monstres de cartó i il·lustrina del bestiam de Corpus els espaordia com si totes les fúries infernals haguessin envaït les cambrades per dragar-los tots!
353/38,39,7/1953

desaparegué enmig d'un prat accidentat com si la terra l'hagués dragat
741/154,13,7/1958

¹⁹³ ADJUNT(SP), P='de'

¹⁹⁴ Engolir, empassar.

los pobles han de oir la veu de la Iglesia davant de l'enigma ferotge que amenaça dragar la civilització, que desgràcia tantes famílies, que escandalitza a les ànimes
807/5,18,6/1915

121/0108¹⁹⁵

Perquè, no en dubti, a poc que es descuidi, se 'l dragaran de viu en viu, sense mirament ni compassió de cap mena
393/171,8,5/1951

i d'allí no aconseguiren arrabassar-lo fins i a tant que aquella boca horrible, després de dragar-se el macàbric destí, fou novament closa amb maons i morter
393/83,14,3/1951

211/01 INTR

La Mila, sense protestar, se'n entornà a la cuyna, hont altra gent forana tampoch parava de dragar, y en la sala y cambra seguí la saturnal grollera
707/159,24,8/1905

dragar2

140

DGLC: dragar2	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0107

Cinc cents soldats dragaven la rada de Selèucia, que aleshores servia de port a Antioquia
761/241,1,3/1929

Als canals dits, no hi circulen les aigües, i cal anar-los netejant, dragant-los
1202/45,19,5/1984

¹⁹⁵ Variant RF (DATIU ètic)

121/0307

Sense ocurrencies

211/03 INTR

la màquina feta segons l'estil de les que serveixen per dragar
2067/197,18,11/1872

dramatitzar

141

DGLC: dramatitzar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 33	
Corpus de mostra: 33	

121/0108

L'"amor", en tant que sentiment específic, com el veiem en la Vita nuova o en la Dame aux Camélias, com l'experimenten els protagonistes actuals de les novel·les rosa o dels films acaramelats, com l'expressà el Petrarca i el dramatitza Shakespeare
3/10,23,4/1964

Amb la meua tendència a dramatitzar les coses, m'havia promès a mi mateix de no demanar almoïna sinó en un cas extrem, per no morir-me de fam
55/725,7,4/1934

Ha abusat de la pietat, ha vessat innumerables llàgrimes, ha dramatitzat les seves desventures... És evident que està malalta; fins i tot se li han decandit les mans
62/145,27,2/1955

Veus-aquí la llegenda que Sofocles dramatisà sobre l'escena
1613/43,19,1/1905

211/01 INTR

No vull dramatitzar ni exagerar, sinó dir-ho amb paraules senzilles
973/68,13,3/1960

Rudy no dramatitza, no fa posar els cabells de punta. El domador de color és un dansari ben humorat i somrient

1000/67,21,3/1964

Renunciar als teus "ideals"? No dramatitzis. Ningú t'ho demana

1244/43,35,6/1974

121/0208

El vell marí recercava en la memòria i ensopegava amb un nou detall que dramatitzava tot seguit la seva veu engolada

149/96,1,9/1932

Aquest exemple, que dramatitza tots els altres, demostra ben clarament que confondre racisme i afecció a la pròpia llengua és una estultícia evident i una palesa mala fe

901/8,27,4/1963

212/08 PASS

Al romans titolat Lo Sagrista de Gerona, que porta per lema Si val molt lo rey en Jaume, no valen poch sos guerrers, ha tocat lo primer accésit de la englantina, per ser ben dramatisat l'assumpto y ben presentats los personatjes que intervenen

1999/53,22,3/1883

El qualificatiu de "docu-drama", emprat avui en els medis televisius, pretén insinuar que és basat en fets documentals però dramatitzats per l'autor del guió

2775/76,21,3/1978

dreçar

143

DGLC: dreçar	VU
Nombre d'exemples a BDTLC: 338	
Corpus de mostra: 52	

121/0108¹⁹⁶

Havia dreçat, doncs, l'orella peluda, espiant. En aquell moment vaig arribar jo

¹⁹⁶ Posar dreta alguna cosa

68/137,13,2/1965

Dreçà el cap i féu l'ullet. -Potser també veuré la vídua -mormolà
68/150,1,1/1965

i, amb els dos dits d'una mà, es pren el cos penià intentant dreçar-lo al màxim; amb l'altra mà cal intentar exterioritzar el gland, completament
1038/110,27,1/1980

Quant als cavalls que prenién part a les curses, hom els havia entrenat des de feia temps. Hom els havia dreçat amb tota la cura, i res no s'havia negligit, ni els aliments, ni la higiene, a fi que servessin l'agilitat i la lleugeresa volgudes¹⁹⁷
763/40,25,1/1932

El ginecòleg té dificultats amb el tendal, hi ha massa gent perquè pugui dreçar-lo, infermeres i ajudants, i el mateix doctor, desapareixen contínuament entre la massa¹⁹⁸
5/10,32,4/1967

Abans d'endinsar-se a l'altre continent, dreça dos monolits, un damunt de cada riba¹⁹⁹
763/142,23,9/1932

ha dreçat, en glosses, apèndixs o regles d'esquivar mots, llistes de reals o falsos sinònims sobre els quals cal parar atenció²⁰⁰
2734/15,31,3/1971

Al cim d'aquestes carenes hercinianes, alguns conífers drecen llur silueta típica damunt d'horitzó²⁰¹
732/120,27,4/1928

211/(0108) REFL

La tarda és dura. L'esquena se'm parteix. De tant en tant he de dreçar-me i posar-me totes dues mans als ronyons. És feixuc, el treball corporal, senyors
55/609,10,5/1934

si algú temut els sobta mentre es lliuren al son, tot d'una es drecen, no estant del tot

¹⁹⁷ Fig. educar, entrenar

¹⁹⁸ Muntar

¹⁹⁹ Posar un monument

²⁰⁰ Construir

²⁰¹ Forma transitiva d'origen metafòric, que sembla respondre a una doble projecció sintagmàtica: (a) Alguns conífers drecen llur silueta; (b) La silueta d'alguns conífers es dreça.

desperta, i es desficien
67/28,9,10/1953

un dels tres gossos que hi jeia es dreçà amb un ronc profund i uns ulls roents com els d'un llop
222/119,15,1/1928

212/08 PASS

Aquest és el resum de les diverses objeccions i dificultats principals que poden ésser dreçades amb justícia contra la meua teoria
71/393,17,5/1982

trameta la poma a Mercuri i li encarrega que condueixi Juno, Minerva i Venus a la serra d'Ida on serà dreçat el tribunal de Paris
763/212,3,11/1932

Un cop esdevingué perfectament petri, el bolet fou dreçat, com un monument, en el jardí de l'Acadèmia de Ciències
1288/198,17,7/1960

212/08 PASS/RF

Enfront de l'"Instituto Industrial", que assolí poc èxit, es dreçaren, a Madrid, la "Unión Comercial" i la "Sociedad Mercantil Matritense"
336/305,23,11/1952

212/08 PASS(adj)

Segons una estadística dreçada per l'Assemblea de fabricants cotoners de Barcelona, l'any 1829, amb motiu d'un repartiment de quotes, hi havia aleshores 16 fàbriques que s'ocupaven exclusivament de la filatura de cotó
336/244,1,11/1952

perquè la qualitat perceptora d'aquest signe superi els obstacles dreçats tant per les bromes del temps com per una punta de maldat
861/94,28,6/1986

A la burgesia catalana el moviment obrer li havia servit d'ariet per a socavar el mur dreçat pels partits centralistes alternants
1489/43,31,10/1965

212/08 INCO/RF

aquí, sobre l'altura, els arbres es dreçaven enmig d'una vasta quietud, immòbils,
fantasmals

8/142,2,3/1965

Al fons de la gran plaça porxada, es dreça la Casa de la Ciutat

49/14,19,9/1931

Salvador Seguí era una figura senyera que, refulgent, es dreçava per sobre els obstacles

298/95,5,1/1957

drenar

144

DGLC: drenar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 58	
Corpus de mostra: 58	

121/0107

caldrà suprimir tot seguit l'enguixat i ens trobarem en presència d'un flemó de les beines que
caldrà drenar per incisió llarga

311/114,6,10/1938

LSP (medicina)

Dreni's el ventre del subjecte malalt; dreni's la seva pell

511/10,41,3/1923

LSP (medicina)

i solament drenant el seu budell per mitjans terapèutics mèdics o quirúrgics, és com s'arriba a
la curació del procés

512/13,6,9/1921

LSP (medicina)

Com han drenat aquests crèdits les caixes rurals del País Valencià?²⁰²

1046/171,14,3/1973

²⁰² Fig. eixugar un crèdit, cobrir el deute.

121/0307

una tromba d'aigua recollida per l'embut exterior de l'avenc, que drena una vasta extensió, va sorprendre dos exploradors

741/132,16,8/1958

La riera de la Bisbal drena aquesta plana

1557/63,5,10/1983

212/07 PASS

Tan aviat com les torberes són drenades i la creixença dels esfagnes s'interromp, es cobreixen ràpidament d'una landa

1004/182,42,11/1976

A més, la llana en brut d'Aragó havia començat a ser drenada pels genovesos

1558/34,15,9/1985

212/07 PASS(adj)

La primera és el Camp de Lliria, entre la Serra Calderona (906 m), drenada pel Túria i la seua afluent Rambla Castellarda

976/74,1,10/1983

Semblanment passa a la conca de l'Amazones, en les terres drenades pel Rio Negro, que du "aigua negra", és a dir, aigua amb col·loides húmics que procedeixen de l'humus brut

1004/37,8,1/1976

tinguérem de produir extenses obertures y penetrar en els espays inter-musculars al objecte de no deixar cap foc mal drenat

1764/16,20,10/1909

LSP (medicina)

121/0108

Hom creu que l'afecció incontrolable en tots els pobles civilitzats a assistir als partits de futbol, almenys una vegada la setmana, és deguda a la necessitat de drenar els impulsos agressius acumulats durant els sis dies de treball

692/10,17,8/1973

Per tal de satisfer les seves necessitats creixents, drenà a fons els recursos amb què podia

comptar la ciutat i els particulars²⁰³
336/222,18,11/1952

121/0308

Els dipòsits d'aigua de Tatzboaz, Topolnitza i desenes d'altres més petits que s'estan construint per tot el país, drenaran milions de metres cúbics d'aigua
1659/29,14,10/1948

Quan les conduccions d'aigua de la zona baixa del massís, fins avui encara mal visitades pels espeleòlegs, són insuficients per a drenar el cabal aportat per les precipitacions, alguns avencs s'omplen parcialment d'aigua
741/76,1,6/1958

122/0608

Durant el procés fixador, les mucoses drenen fluid orgànic que es satura de formol
219/20,11,7/1947
LSP (medicina)

212/06 INTR

i que una ferida infectada del compartiment anterior no drena bé per l'altra i a la inversa
311/90,8,3/1938
LSP (medicina)

212/08 PASS

Un cop abatuda la capital de Catalunya i dissolta pel mariscal duc de Berwick la Diputació del General, les seves cobejades rendes (...) i les del Consell Municipal barceloní, encara més crescudes, foren drenades a l'Erari reial²⁰⁴
1599/47,8,6/1957

dringar

145

DGLC: dringar Nombre d'exemples a BDTLC: 68
--

VI

²⁰³ Fig. desfalc, fer un desfalc.
²⁰⁴ Fig.

Corpus de mostra: 66

121/0108²⁰⁵

Oh, la Rambla! Les modistetes i les mecanògrafes. Els pardals amb la seva cridadissa d'eterna continuïtat, els plàtans frondosos i els tramvies que dringant la camapaneta es segueixen en interminable processó, atapeïts de treballadors

455/161,35,3/1942

212/08 PASS

Per les experiències acumulades, se sab com han de sonar en l'oït l'un y l'altre objecte a l'esser dringats

1621/28,29,14/1912

212/08 PASS(adj)

Mans, esguardeu-vos dins el treball, com fràgils vidres dringats epr l'aire

2146/7,16,2/1975

112/08

Estira la cadena al cim de la qual dringa una campana

5/200,2,7/1967

Dringuen les campanes per la migdiada. A l'altar, els sants s'han desvetllat

149/161,17,1/1932

La frase fa bonic, cal reconèixer-ho: dringa amb una certa elegància romàntica, i la podem repetir entre les nostres amistats

3/61,5,3/1964

Sóc absolutament incapaç de trobar una rima que dringui com bona moneda

6/65,8,7/1967

222/04[P08] INC/DAT

Dispensi, senyor Salom, però vostè, respectes a part, em dringa a ximple

1/139,29,2/1984

²⁰⁵

Única ocurrència agentiva; la majoria d'ocurrències són construccions causatives (fer dringar).

dropejar

146

DGLC: dropejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 2

111/01²⁰⁶

El temps passa, patró, hi ha coses més importants a fer que dropejar, aquí
68/208,34,5/1965

dubtar

147

DGLC: dubtar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 2090

Corpus de mostra: 81

121/0108

No es pot dubtar avui d'aquesta missió hispànica de la Catalunya del Vuitcents²⁰⁷
17/162,31,4/1960

No he dubtat mai de la justesa de la nostra causa, però jo no puc suportar la guerra²⁰⁸
455/164,11,3/1942

Encara que és un insectívor, hem comprovat que a l'hivern, a causa de l'escassetat del seu aliment preferit, no dubta a alimentar-se de fruits²⁰⁹

²⁰⁶ SUBJ[+control]

²⁰⁷ TEM(SP), P='de'

²⁰⁸ TEM(SP); P='de'

²⁰⁹ TEM(VCOMP); (VCOMP P) = 'a'

950/63,5,8/1981

i els Sants Pares de la nova Església no dubtaven en combatre als pagans amb els seus mateixos oracles de les sibil·les²¹⁰

1150/6,20,1/1918

Encara que dubto que ensopegueu un racó pur i al vostre gust²¹¹

16/171,33,4/1964

i dubtem que el nostre criteri faci rectificar el criteri de ningú²¹²

988/230,34,1/1953

211/01 INTR

Per a cada associació, els meus informadors descrivien sense dubtar l'evolució estacional de la fauna i dels recursos alimentaris

53/61,18,8/1971

Dubtava, vacil·lava. Era absurd, però les cartes "devien" existir

62/208,7,5/1955

No és una cosa que hagi pensat mai (dubta a l'hora de contestar), ni tampoc sé certament si voldrien sonar amb jo

2750/4,23,11/1982

dulcificar

148

DGLC: dulcificar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 19	
Corpus de mostra: 16	

121/0108

²¹⁰ TEM(VCOMP); (VCOMP P) = 'en'

²¹¹ TEM(OCOMP)

²¹² TEM(OCOMP)

L'arquitectura catalana, (...), va poder fer seu amb entusiasme, en canvi, el sentit barroc de l'interior, si bé dulcificant el seu dramatisme i accentuant la nota gloriosa en un sentit d'alegria
321/149,14,1/1955

El Crist ressucita no sols per a no morir mai més, sinó per fer viure els seus fidels d'una nova vida, dulcificar-los la mort i garantir-los després la immortalitat en la benaurança
333/217,7,2/1955

Com que naturals resultan sechs, los dulcifican ab sucre al ferse la cullita, ó ab esperit, fentne mistelas
1973/56,7,7/1890

121/0308

reb immediatament un bálsam suavíssim que dulcifica lo pesar
2277/48,13,3/1859

212/08 INCO/RF

tot en ella respirava pau, i fins l'ambient, a l'entorn d'ella, semblava haver-se dulcificat
2/347,23,6/1947

Pels voltants de Ca la Ciutat, els urbans, sobretot els municipals són una altra cosa, els surt la intimitat fora, l'autoritat se'ls dulcifica
2364/94,10,13/1921

duplicar

149

DGLC: duplicar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 142	
Corpus de mostra: 49	

121/0108

Rivers i Pearce han duplicat aquests experiments usant el virus III
561/33,17,5/1929

Si en lloc d'haver-hi un camp magnètic creat solament amb dos pols, nord i sud, hi posem dos

imants complets, haurem duplicat la producció d'energia
605/62,18,2/1966

121/0208

L'ús de la nova maquinària ha permès duplicar la productivitat de les terres, però en general ha duplicat simultàniament la velocitat dels processos de degradació
923/122,10,9/1971

I la Confraria barcelonina, satisfeta per un èxit que ha duplicat els seus càlculs, es complau de constatar-ho en aquestes pàgines
1302/117,10,1/1947

212/08 PASS

Aquesta forma pot ésser transmesa, modificada o duplicada, encara que fins ara solament sabem duplicar-la a curtes distàncies
1069/116,31,3/1965

A més, l'harmonia evangèlica de la naturalesa del fet sempre és duplicada també amb la semblant harmonia del seu context
861/102,28,4/1986

212/08 PASS/RF

si bé cal dir que en els processos infectius, en particular processos de pit, amb febre alta i que el cor s'afebleixi, es pot impunement duplicar la dosi i sostenir-la més temps
504/63,15,7/1921

212/08 INCO/RF

Al costat d'una dona bona les penes es redueixen a la meitat, i es dupliquen els plaers
451/74,22,9/1917

i tant la seva producció com el consum presenten un creixement exponencial pràcticament constant, que es duplica si fa no fa cada deu anys
685/79,8,5/1978

El nombre de centenaris s'ha duplicat al nostre país des del començament del segle
859/102,14,9/1971

122/0708²¹³

²¹³ SUBJ(LLOC)

Respecte als mots acabats en -s precedida de vocal tònica, pot dir-se que els mateixos que dupliquen la -s final del singular en afegir la terminació -os per formar el plural, (...), dupliquen també aquella -s per a la formació del femení
270/204,23,9/1950

112/08²¹⁴

Recobriu la pasta amb un drap; ha de duplicar de volum²¹⁵
609/119,11,2/1968

El 1771, els ingressos quasi han duplicat, però la raó d'això es troba sobretot en la incorporació de la meitat de les rendes de Gironella
1548/62,12,1/1975

dur

150

DGLC: dur	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 7916	
Corpus de mostra: 127	

(I) Portar, carregar

121/0108

Ella li allarga el càntir que duu a la mà. -Vols beure?
5/180,8,7/1967

l'escot que duu, li deixa nus els braços i li descobreix un triangle de pell bastant generós sota la gorja
39/164,26,8/1932

La Maria volia ser com la mamà per poder dur vestits brodats amb pedretes
1158/211,7,3/1974

²¹⁴ Variant no RF

²¹⁵ Cas de doble projecció sintagmàtica: (a) La pasta ha de duplicar de volum; (b) El volum de la pasta s'ha de duplicar.

121/01[P08]

Ho duien ben preparat, els fotuts. Moros, italians i carlins
1242/102,16,4/1974

i la canalla feia molt de soroll acompanyant els homes que la duien agafada pels peus i pels braços
1244/91,15,6/1974

Duia la roba mullada i s'apretava el pit
1283/15,15,1/1960

122/0708²¹⁶

Els dictàmens s'aprovaran per majoria de vots i tenen la singularitat que només han de dur la signatura del qui ha actuat com President, no pas la de tots els assistents
909/169,20,6/1983

et diu que ho lamenta molt però que el paper del director de l'escola primària no te'l pot legalitzar perquè no du la firma del Proviseur del Lycée on el teu fill ha fet el primer cicle
1244/63,20,9/1974

L'estol que duia els expedicionaris, compost de trenta naus grosses i moltes galeres, es feia a la mar el mes de setembre de 1269²¹⁷
1513/34,17,3/1955

212/08 PASS

Parlem en pretèrit perquè, salvant alguna excepció, Nostramo és dut en cotxe
497/169,11,7/1954

212/08 PASS/RF

Les mànegues es duien estretes des del colze al puny; tant que la mà no hi passava
470/18,22,2/1916

212/08 PASS(adj)

La processó s'inicia, (...), per una esquadra de la Guàrdia municipal muntada amb uniforme de gala, i antigament de soldat de Cavalleria o d'Infanteria, a la qual segueixen les banderoles i enmig la senyera de la Ciutat, dutes per reis d'armes

²¹⁶ SUBJ(LLOC)

²¹⁷ SUBJ(LLOC) = vehicle

1301/71,5,9/1978

(II) Menar, conduir

131/010508

Es conco en Toni me'n dugué a sa possessió on estava d'amo
11/75,21,7/1977

Vaig dur també Gusi a la cova que hi ha sota l'illa de Cala Pedrosa
742/225,3,1/1958

Hom encomana a Vigués l'adquisició d'una nova ruleta. I ell la duu personalment a Barcelona, on se li tributa un homenatge humorístic
1129/14,22,4/1976

212/08 PASS

La melassa era duta de Cuba a Barcelona dins d'uns caixons de zenc
409/154,18,4/1929

131/020508

Era un jove maduret, però alt i ben plantat, i semblava un excel·lent subjecte. L'havien dut a Barcelona uns afers relacionats amb la indústria metal·lúrgica
39/234,15,7/1932

Per altra banda, aquest tema ens duria a un estudi molt ampli de la qüestió; ¿comprèn?²¹⁸
1072/13,26,8/1975

dos bustos femenis de F. Camps Ribera, que ens duen a la memòria certes pinzellades d'En Nonell, però molt més diluïdes
1064/49,16,4/1931

132/050708²¹⁹

guanyarem, en escalada que podem catalogar com a molt difícil, els seixanta metres següents, que ens duen a una gran plataforma on podrem fer bivac
1140/129,34,9/1975

²¹⁸ Fig.

²¹⁹ SUBJ(LLOC)

222/0507 INTR

hom sacrificava una de les cambres de la part davantera de la planta baixa per a instal·lar-hi, amb independència, l'escala que duia al pis
485/319,36,11/1956

121/02[P08]²²⁰

inclou la idea de reunió de gent asseguda, sense pressa ni impaciència, còmodament instal·lada per a debatre amb calma, serenitat i temps els afers que els han dut a congregar-se
909/103,10,13/1983

Per aquest mateix camí, una etimologia onírica (o el record dels ancestres arrelat a la memòria inconscient) ens podria dur a relacionar les caravel·les amb els primitius sacrificis humans oferts als genis de la mar
1297/63,11,4/1986

211/02[P]INTR

Són particulars raons cojunturals, socials, econòmiques i de molta altra mena les que duen a fer del castellà l'idioma d'un grup
78/181,30,4/1967

(III) Fer

121/0108

Però ni el nombre, ni la distribució el poble (...) no els empeny a dur vida a part²²¹
73/222,2,6/1976

131/010508

sinó que tingui en compte els diferents factors i condicionaments -també els col·lectius i estructurals- que estan en joc en una situació objectiva de pecat, per tal de dur a terme la seva transformació²²²
863/37,11,1/1985

222/0508 PASS

²²⁰ Construcció causativa: OBJ = (VCOMP SUBJ)

²²¹ Locució: dur una vida.

²²² Locució: dur a terme alguna cosa.

Tot era dut a compliment per la meva redempció²²³
816/214,29,5/1917

222/0508 PASS/RF

Els estudis que s'han dut a terme demostren la millor acceptació o pitjor del professor per part de l'alumnat²²⁴
1221/40,17,5/1987

últimament a França, a Anglaterra i als EUA s'han dut a terme experiències interessants en nadons i nens molt petits²²⁵
1221/7,40,12/1987

durar

151

DGLC: durar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 3098	
Corpus de mostra: 76	

112/08

Sileta, en el temps que havia durat la seva absència, s'havia convertit en una doneta
2/25,5,3/1947

però tenim l'espai suficient per a poder dormir i meditar una quarentena de dies, que és el que durarà el viatge
16/7,14,9/1964

Mentre durà la guerra, foren llegits, especialment, dos periodistes
206/454,22,7/1966

A partir dels anys vint, comença l'edat d'or de la raça Prat, que va durar aproximadament fins l'any 1956 ó 1957

²²³ Locució: dur a compliment alguna cosa.

²²⁴ Locució: dur a terme alguna cosa.

²²⁵ Locució: dur a terme alguna cosa.

1315/7,80,9/1985

Al poble de Cortalada la pluja torrencial durà per espai de 48 hores
2019/21,4,2/1924

dutxar

152

DGLC: dutxar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 20

Corpus de mostra: 20

121/0108

Un italià o un alemany, mercenaris al servei d'un general traïdor o d'un bisbe amb botiga santera, pot, amb molt de goig, dutxar amb metralla les nostres ciutats
1432/13,20,13/1937

211/(0108) REFL

Les mou l'interès d'acabar aviat per tal de poder-se dutxar
911/71,24,8/1979

Després de dutxar-me i de prendre cafè amb llet, va trucar el telèfon
1187/5,3,3/1981

No fuma ni beu, fa gimnàstica, dorm amb la finestra oberta estiu i hivern i es dutxa amb aigua freda. Admirable!
1669/1,13,9/1974

Anava per la banda del pou comú del poblat, quan sentí les rialles de les joves negres que s'hi dutxaven. Poaven l'aigua i se la llençaven l'una a l'altra²²⁶
1281/163,28,10/1961

121/0308

Sense ocurrencies

²²⁶ REFL(RECIPR)

211/03 INTR

un aparell es posa en moviment i fa massatges, dutxa, eixuga i enllustra en cosa de segons

390/326,14,2/1947

eclipsar

153

DGLC: eclipsar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 101	
Corpus de mostra: 101	

121/0108

Hom treia els drapets al sol d'aquell tal o tal altre aristòcrata que despenia més del que posseïa, dels menestrals pervinguts que, amb llur fortuna, pretenien eclipsar i, sovint ho feien, els nobles de llinatge, dels daltabaixos d'algunes famílies

485/306,8,7/1956

Acostuma a ésser gent que no tolera que uns amics, uns familiars, puguin gastar més que ells i, per eclipsar-los, gasten sense mesura

700/62,8,5/1970

121/0208

Durant una sèrie d'anys la personalitat absorbent d'En Ricard Moragas eclipsa les altres figures de ballarins que van desfilant pel Gran Teatre

1056/354,38,6/1931

Avui, quan pensem en la tragèdia o parlem de tragèdia, pensem inevitablement en la tragèdia grega i en el teatre elisabetà, que semblen, en grans línies, eclipsar tots els altres tràgics i totes les altres escoles de tragèdia

105/18,27,6/1961

212/08 PASS

com no podrà mai ésser eclipsada la bellesa de les estatués gregues per la consideració

dels vicis polítics i socials i els mals costums de la Grècia
331/16,31,7/1919

I com hem dit més amunt: encara que als ulls de la comunitat hagi estat eclipsat per delictes més espectaculars, com és ara violències i delictes sexuals
1227/27,13,9/1985

El problema nacional era eclipsat pel problema social
1489/65,15,4/1965

212/08 INCO/RF

Quan una indústria s'eclipsa, se n'ha d'aixecar una altra d'adaptada al moment
66/189,10,10/1938

Fou més tard que l'esperit de la capella s'anà eclipsant i a restar sens utilitat
318/173,8,6/1958

Una part dels companys ha preparat el carregament dels bagatges en una camioneta facilitada per un funcionari, el pagador Sanahuja, que és l'únic funcionari del Parlament que no s'ha eclipsat del tot
386/122,17,3/1940

Totes les religions hagueren d'eclipsar-se davant una religió que responia a les aspiracions del poble
802/57,33,6/1938

El Sol no té qui 'l miri sinó quan s'eclipsa; lo mateixa la Lluna
1665/120,2,14/1903

212/08 PASS(adj)

Dominat i eclipsat per les foguerades de la imaginació, no va saber capir que la societat va tot temps cap endavant i no cap endarrera
1367/88,2,1/1919

A Entre tinieblas la falta d'ofici quedava eclipsada per unes monges heroïnòmanes, entre les quals destacava la genial Julieta Serrano
1394/1,25,2/1986

Una vegada eclipsat el feudalisme com a minoria dirigent del país, amb l'adveniment dels Trastàmara en començar el segle XV, entra en escena la segona oligarquia catalana, la derivada dels prohoms medievals o ciutadans honrats

1496/16,21,3/1969

economitzar

154

DGLC: economitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 41

Corpus de mostra: 41

121/0108

Els Ministeris d'Economia -deia molt seriós Ximénez- són els únics que no economitzen els diners

397/244,5,7/1950

El fenomen de la inhibició té lloc quan l'individu economitza l'ús de la pròpia llengua perquè li sembla tenir la sensació que és una cosa inferior, i no fa servir la llengua

406/44,33,1/1931

una sola central nuclear de 1000 MWe economitza cada dia una quantitat de petroli suficient per a alimentar tots els automòbils, els camions, els transports col·lectius, els trens, els vaixells i els avions d'una ciutat d'un milió d'habitants

1305/136,22,1/1984

ab lo que'm portá ma estimada muller y ab lo que he economisat en vint anys de treball, no'm falta lo necessari pera passar tranquilament la existencia

2072/13,12,7/1879

211/01 INTR

D'antuvi érem sobris, per economitzar, però després Josep demanava un licor, un cigar, i jo no volia ésser menys que ell

55/660,11,1/1934

No refreneu res, no economitzeu, despeneu, malgasteu ¿Per què no adquiriu un piano, una ràdio, un cotxe?

66/161,20,1/1938

Durant uns anys solia afegir-se per economitjar, un 20% de fulles de roldó molt que reemplaçava un 10% de sumac
608/44,20,1/1959

121/0208

També caldrà establir noves estructures de creixement que no perjudiquin tant el medi ambient i economitzin materials que escassegen
1669/53,32,3/1974

edificar

155

DGLC: edificar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 705	
Corpus de mostra: 56	

121/0108

El 1875, Pons va comparar els terrenys a Puig-reig, on edificà la colònia que portaria el nom de la família
1646/69,26,5/1986

Albareda, per Oliba mateix, explica com el comte Guifred el Pilós havia edificat la casa per primera vegada des dels fonaments
1421/214,2,4/1948

però podia destruir amb una frase tota l'obra que la poetessa havia edificat amb tants d'anys de treball²²⁷
27/98,28,7/1965

Quan deixen de sentir la passió de la llibertat, no saben edificar les llibertats²²⁸
676/112,15,11/1964

211/01 INTR

²²⁷ Fig.

²²⁸ Fig.

Les esperances d'obtenir una concessió, rara vegada formen l'aport d'una societat, car seria edificar en la sorra, doncs podria ésser denegada la demanda i quedar sense efectivitat la societat

446/54,35,6/1928

una partida que gravaria el pressupost municipal, al termini de pocs anys vindria compensada per la contrapartida en els ingressos, motivada per arbitris i cànon, que, en benefici de la col·lectivitat, és lícit imposar a l'individu que edifica

1061/14,17,9/1933

No hi ha cap ens capaç d'urbanitzar i edificar al mateix temps

1200/83,71,4/1982

212/08 PASS

Els seus murs i capelles laterals, axí com l'absis, amb la volta d'aquesta part de l'església, foren edificats durant la primera meitat del segle o cap a 1350

248/100,24,8/1952

Dita església fou edificada amb almoines del poble barceloní

278/21,212,9/1949

Y es que aqueix saló, despulla, pero despulla verament grandiosa del antich edifici gòtic sobre quals enderrocats murs fou aqueixa nova llotja edificada

1940/50,35,7/1890

212/08 PASS/RF

Aquestes objeccions s'edifiquen gratuïtament, a tort i a dret, la reticència és permanent

206/120,17,1/1966

no es comprèn que l'establiment es mudés quan el nou carrer estava edificant-se, fins al punt que l'any 1852 ja era completament urbanitzat

497/308,29,2/1954

En la part de llevant de la vella Bàrcino, on corrien les aigües del Rec Comtal i properes a l'esplanada coneguda per "Pla d'en Llull", va començar a edificar-se en el segle XII un eixempla que fou una prolongació de la ciutat

690/9,3,12/1976

212/08 PASS(adj)

Una vegada edificats els cons inicials per les primeres erupcions, els volcans han passat per fases de repòs i d'activitat alternades, assenyalades per emissions de lava i per

l'edificació de nous cons
732/168,1,6/1928

Els llibres escolars parlaven molt de El Escorial, dels gran monuments arqueològics edificats per l'imperi espanyol i de les belleses naturals dels altres països
1132/9,12,1/1982

121/0107²²⁹

Sense ocurrencies

212/07 PASS

també, quan els vessants eren edificats, hi anaven a parar les escorrialles i filtracions dels braços i reguerols dels horts, que sabem que existiren allí dalt en gran quantitat, durant tota l'Edat mitjana
1598/45,12,6/1955

editar

156

DGLC: editar
Nombre d'exemples a BDTLC: 567
Corpus de mostra: 87

VT

121/0108

El 1843 la casa Brusi editava la revista religiosa, política i literària La Sociedad
274/72,17,4/1949

Però la contribució de Caxton a la cultura anglesa és formidable; va editar 96 títols sense cooperació ni assistència de cap protector
560/9,2,6/1936

Aquesta mateixa revista ha editat les seves traduccions del poeta anglès Coventry Patmore
669/10,24,1/1918

²²⁹ OBJ(LLOC)

212/08 PASS

Les alumnes de l'Institut s'ocupaven a preparar traduccions, que serien editades quan hagués vist la llum La dona i la cultura
388/146,26,1/1946

La Guia Telefònica de Catalunya serà editada en català
610/17,43,8/1923

Recollectio casuum, o mètode y art molt breu en romans y molt clar pera aprendrer la gramàtica de la llengua llatina. Fou editat a Lleida, a la impremta de Miquel Prats, l'any 1578
1041/52,2,4/1970

212/08 PASS/RF

malgrat les disposicions dels reis, els textos de les Gramàtiques llatines i gregues, els llibres de lectura, i els comentaris s'editaven en les dues versions: castellana i catalana
6/37,7,9/1967

s'han editat un parell de catàlegs sobre grups de recerca que treballen en biotecnologia i àrees afins
1300/109,17,7/1986

L'any 1987 es van editar al Principat al voltant de cent-quaranta discs de música catalana o en català
1357/44,21,9/1988

212/08 PASS(adj)

Entre els anys cinquanta i seixanta, m'arribà esporàdicament un butlletí editat a Tolosa de Llenguadoc per un grup d'anarquistes
11/35,21,4/1977

El Llibre dels morts, a Egipte, i Els Oracles caldeus, a Assíria, són obres editades pels respectius col·legis sacerdotals
560/5,19,3/1936

hem vist admirables cartells de Seguretat editats per organismes que tenen per únic fi la lluita contra els accidents
575/52,23,6/1934

educar

157

DGLC: educar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 809

Corpus de mostra: 63

121/0108

i amb aquesta mena de records els mestres d'escola eduquen els seus deixebles
3/202,12,4/1964

I, des d'aquell dia, l'àvia Antònia va destinar les nits a plorar els seus fills i els dies a lluitar per
criar i educar els seus néts
379/73,24,12/1937

i això perquè llibertat i responsabilitat són absolutament inseparables, perquè educar l'una i
educar l'altra resulta el mateix
899/24,26,4/1975

211/01 INTR

Ara bé, per a aquest individu, educar serà una tasca diferent del que ací exposem
1148/83,34,10/1967

qualsevol amateur pot ser pare de família i pot educar
2749/64,6,7/1974

211/02 INTR

Com que la freqüentació de la muntanya educa, hom cregué que calia aprofitar-se'n per
aconseguir una recreació dels catalans
971/114,37,1/1959

212/08 PASS

Sé d'unes quantes cases on els fills majors foren educats en català, mentre que a la
menudalla li han parlat el castellà des del dia del seu naixement
78/181,34,8/1967

Pascal va ser educat directament pel seu pare, el qual va pensar que el seu fill no era
prou madur per estudiar matemàtiques i va fer que estudiés llengües

1320/11,24,1/1986

Gauslí era fill natural del rei Hug Capet i fou educat al monestir de Fleury, on prengué l'hàbit de jove i estudià les lletres amb fervor

1421/94,18,2/1948

212/08 PASS/RF

Sabem que els éssers humans, essent com són individus, no es poden educar en massa i que l'escola no pot substituir l'educació individual

867/206,14,12/1971

212/08 INCO/RF

L'educand també educa i l'educador s'educa en el procés d'educació

360/71,14,10/1937

el noi que entra d'aprenent a una casa ha d'haver-se educat abans per a aquell aprenentatge, ha de sentir l'amor d'aquell aprenentatge

442/145,21,4/1927

retratat son esperit en l'esperit dels pobles forts, y, aconvoyant se amb ells pera educar se en la plenitud de la vida

1687/9,32,7/1907

edulcorar

159

DGLC: edulcorar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0108

Sense ocurrencies

212/08 PASS/RF

Se'n fa un decuit al 1 o 2%, que és amargantíssim i no s'ha d'edulcorar

1430/39,9,4/1954

212/08 PASS(adj)

És, en efecte, el pianista honest abans de tot, seriós, profund i sense cap concessió fàcil.
(...) Omet els trets vertiginosos, els espetecs dels fortíssims i les tintes edulcorades del
ara tan prodigat pedal de celeste

1560/8,34,5/1976

efectuar

160

DGLC: efectuar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2174	
Corpus de mostra: 93	

121/0108

Desaparegudes le muralles, la benedicció del terme de Barcelona hom va continuar
efectuant-la, però sense espectacularitat, d'una manera més íntima, i no l'efectuà ja el bisbe,
sinó un canonge o un beneficiat

459/286,9,5/1955

No he pogut efectuar alguns cobraments de què em refiava, i no goso insistir per por de perdre
els clientes

708/60,6,5/1927

Els socis del Club Muntanyenc Barcelonès, que, per aquells temps, realitzaven algunes
exploracions d'avencs del Massís de Garraf, tingueren coneixement de la descoberta i
efectuaren alguns descensos a l'Avenc dels Esquirols

741/115,16,4/1958

212/08 PASS

Tant la recollida dels ferits com llur trasllat a l'anomenat primer hospital estacionari
eren efectuats durant la nit

358/156,24,3/1937

Totes les coccions han estat efectuades amb foc oxidant

520/37,15,6/1922

El Departament de Proveïments serà l'únic comprador a Catalunya del blat excedent a cada localitat i totes les adquisicions seran efectuades a través de la "Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya"

579/6,11,7/1937

212/08 PASS/RF

Aquest càrrec recau cada dia en una persona diferent, la qual és responsable que el programa s'efectuï en l'ordre i la forma previstos

73/110,16,5/1976

La realització de les obres i serveis públics pot realitzar-se per la pròpia Administració -gestió directa- o pot efectuar-se mitjançant l'activitat dels particulars

394/148,6,9/1933

ja el desembre anterior s'havia suspès el lliurament per a personal, i el pagament no es pogué efectuar fins al cap d'uns quants mesos

582/15,26,10/1935

212/08 PASS(adj)

Aquesta observació es comprova en les estatuets exposades al Museu del Louvre, i s'ha confirmat en les proves per nosaltres efectuades

520/25,6,3/1922

després d'efectuada la cocció es refreda la crema i es gela com els demés

540/50,15,2/1930

En infants més grans d'un any, l'últim estudi efectuat per la SIOP el 1974 ha demostrat que la radioteràpia pre-operatòria (...) implica un pronòstic més bo

687/180,23,11/1976

212/08 INCO/RF

El procés d'unió dels soviets no s'efectuà d'una manera unilateral

122/189,17,9/1935

Per la ceràmica reunida podem avui creure en la penetració de nuclis ètnics diferents de l'element indígena, encara que no podem determinar en quina forma s'efectuà la fusió dels dos elements

294/25,14,12/1952

Aquest pas sempre s'efectua d'una òrbita exterior a una altra més interna en el sentit de
L a K
568/42,10,2/1934

efeminar

161

DGLC: efeminar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 8

Corpus de mostra: 8

121/0208

Mòlts plahers, afeminan als esperits

1665/119,20,3/1903

212/08 INCO/RF

I aquesta disposició a efeminar-se i a dissimular la virilitat, que a Europa implica el
descrèdit i el menyspreu, sembla que a la Xina és considerada i admesa per tothom

16/119,25,4/1964

La gràcil figureta blanca i rossa de la noia s'efeminava més, i perdia una gran part del
seu càndid infantilisme

388/231,22,1/1946

En temps d'Alexandre Magne s'havien efeminat, embolquellant-se la testa amb vels,
com les dones

470/6,33,7/1916

L'home que va sempre amb dones s'efemina

2749/4,29,2/1974

eguinar

163

DGLC: eguinar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 2

111/01

Un cavall eguinava, proper. -Ja el tenim aquí

149/87,18,3/1932

Movia el cap de banda a banda, eguinant com un cavall. Feia, amb la boca tancada, la remor dels cans que es barallen

1284/169,24,8/1959

eixalar

165

DGLC: eixalar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 13

Corpus de mostra: 13

121/0208²³⁰

A la llarga, però, el localisme va eixalar-li les ales quan va fallar-li la important base financera indispensable

1876/62,25,3/1966

tancar-la en els reduïts límits dels temps i de l'espai és eixalar-la i fer-la espeternegar dins d'una gàbia que li ve petita

451/126,13,4/1917

són coses que no sols eixalen la volada de l'orador, sinó que l'atueixen

²³⁰ Fig.

744/41,17,8/1935

En canvi una immigració excessiva eixala els impulsos naturals i exigeix que tota la sang, tota la vitalitat, s'esmerci a trobar ordre o lloc, forma o encaix per als elements pervinguts
746/71,1,5/1936

211/02 INTR

L'amor fa comprendre, i dóna ales a l'ànima. La fredor eixala i mutila
612/48,5,12/1928

212/08 PASS(adj)

Ocell nostrat orb, eixalat, purpurí de sang i de vergonya
31/57,4,2/1934

Mes no glorifiqueu, ¡oh pobles de Catalunya! la memoria del rey Ferran, esparver
aixalat per les estisoras d'una dona
1941/52,12,3/1889

eixalbar

167

DGLC: eixalbar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 4

Corpus de mostra: 4

121/0108

Un llit d'estisora amb una màrrega. Les parets fora eixaubar; sols esquerdejades
973/80,25,2/1960

211/01 INTR

Arrebossar consisteix a cobrir el parament d'una paret amb una capa de morter de calç o de ciment, d'un centímetre de gruix aproximadament, tapant clots i altres imperfeccions per a deixar-la plana i a punt de remolinar o eixalbar
1224/109,6,14/1983

eixamenar

168

DGLC: eixamenar-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 4

Corpus de mostra: 4

121/0108²³¹

Hom haurà de determinar aquests agrupaments (a França n'hi ha dos-cents o tres-cents) no oblidant que el que cal fer és, d'antuvi, limitar-ne l'extensió, després eixamenar-los
995/83,35,4/1964

212/08 INCO/RF

I de seguida als mars, als estuaris, badies i calancs se n'eixamenen innúmeres bandades, vols de peixos
67/255,21,6/1953

En aquest mes coincideix més d'una reina dins les arnes i, per tant, una d'elles marxa acompanyada d'un bon grup d'obreres (s'eixamenen) i, totes juntes, es traslladen fins a trobar un matoll o branca o casa on es paren formant una mena de fus
682/9,3,5/1976

112/08²³²

quan la naturalesa es cobreix de flor i el nèctar abunda, les abelles comencen la construcció de cel·les reials i es preparen per eixamenar amb la reina nada l'any anterior
1340/47,16,3/1986

eixamorar

169

²³¹ El DGLC només recull l'accepció RF.

²³² Variant no RF

DGLC: eixamorar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 8

Corpus de mostra: 8

121/0108²³³

De la pell més ordinària, en Canonge en feia una dóngola fina o un xarol selecte en eixamorar-la-hi

349/49,60,8/1949

No escapa la nostra terra i els seus exultadors a la tesi tainiana, però cal fer sobresortir el millor cantor d'ella (...); el que la volta amb l'aixada i la fa orejar al sol; el que la eixamora i la mira cada dia

745/32,16,1/1934

121/0208

Així com si una idea és l'expressió d'una vida profunda, substancial, que eixamora tots els esdeveniments superficials de la meua consciència²³⁴

618/36,19,3/1928

121/0208²³⁵

els orfeons aquests, tan nostres i característics, que mantenen el caliu de la nostra ànima nacional eixamorant altre vegada amb les cançons de la terra els llavis oblidadissos que tot hora tendeixen a assecar-se

1182/30,15,6/1918

212/08 PASS(adj)

Es sentí eixamorat pel ventet suavíssim i per la gran blavor del cel esbatanat

388/127,16,7/1946

eixamplar

170

²³³ Eixugar

²³⁴ Fig.

²³⁵ Humitejar (accepció no recollida al DGLC).

DGLC: eixamplar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 812

Corpus de mostra: 63

121/0108

Passen los cavallets, com centaures, mescla de cartó i de filador, recordança de les lluites d'alarbs i cristians, ab elms i turbants, espases rovellades, ficats dins los cavallets, botejant, pegant geringonses i redondeles, eixamplant lo rogle al dansar
378/70,2,3/1935

Són molts els cassos de comerciants de poca responsabilitat econòmica, que no tenen medi d'aixamplar els seus negocis, perquè la seva firma no es suficient per a cobrar desseguida les lletres de vendes fetes
447/22,14,1/1918

Podríem, naturalment, eixamplar aquesta formulació a qualsevol propietat d'un conjunt ordenat d'elements
765/22,25,2/1933

Els mamífers eixamplen el seu domini en varietat i nombre
933/280,6,3/1972

121/0208

L'Amor fa més subtil la intel·ligència i eixampla el cor
67/290,6,2/1953

L'hivern ens encongeix el cos i l'ànima, però ve la calor i ens eixampla el pit
68/199,8,4/1965

La mobilitat pot eixamplar els horitzons culturals de l'individu i injectar nou dinamisme a la societat
850/62,7,4/1979

212/08 PASS

Els ossos d'una extremitat podrien ésser escurçats o eixamplats en un grau qualsevol i esdevenir embolicats gradualment per una membrana gruixuda
71/369,36,4/1982

hi hagué una reforma de la moneda d'argent per tal de donar-li un cert pes i un tipus nou en la qual la creu que tradicionalment restava reduïda en molt països -no pas a Catalunya- al centre de l'àrea de la moneda, era eixamplada fins ocupar tota aquella
985/20,21,5/1934

es tracta d'una zona intermèdia, d'una esquerra, que ha estat eixamplada en el transcurs del segle present
1155/45,31,1/1973

212/08 PASS(adj)

Riu amb tota la boca, descaradament. A la seva cara eixamplada per la riella hi ha quelcom de sinistre, de repulsiu
55/595,8,1/1934

212/08 INCO/RF

Però encara han de recórrer tot un espai d'arbres, vorejar unes pedres i davallar cap a una canal espessa d'herbes altes que després es va eixamplant
5/279,10,7/1967

Passaven les tardes dels diumenges asseguts al menjador sense dir-se res. Quan la meva mare va morir, aquest viure sense paraules encara es va eixamplar
35/24,29,1/1962

al vespre, un extraordinari Simbad el Mariner, que s'asseu al mau davant amb les cames encreuades, obre la boca, parla i el món s'eixampla
68/117,35,9/1965

La taca de llum -molt pobra- s'eixampla i es veié la silueta
397/82,1,8/1950

La mainada s'hi acosta, i la rotllana va creixent, s'eixampla, car les dones també hi fan cap amb l'esguard interrogador i amb la temença d'escoltar coses greus i trsbalsadores
455/145,21,10/1942

DGLC: eixancar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0108

Sense ocurrencies

211/(0108) REFL

Un dels dos rapsodes s'asseu, eixancant-se a la cadira, de manera que el respatller, on se recolça de braços, li queda entre les cames
973/103,1,7/1960

En Josep, quan havia vist el cavall de cartó, s'hi havia aixencant a damunt i el cavall havia començat a volar
1246/36,10,6/1976

eixancarrar

172

DGLC: eixancarrar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 3	
Corpus de mostra: 3	

121/0108²³⁶

A Durro, poble veí de Taüll, l'acosten al foc després de sopar i, a vegades, mentres va evacuant les llaminadures, la mare de família eixancarra al més menut dels fills cavalcant-lo sobre la tronca
1280/26,8,10/1948

212/08 PASS(adj)

La secretària s'interessa, ara ben eixancarrada en la seva cabina
5/37,34,7/1967

²³⁶ TEM(SP), P='a'

La A ja no és solament dues cames eixancarrades, ni la I un pal, ni la O una magnífica rodona
2172/10,34,8/1962

eixarcolar

173

DGLC: eixarcolar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 8	
Corpus de mostra: 8	

121/0107²³⁷

Eixarcolar sovint el viver a fi de facilitar que les plujes i l'aire penetrin en la terra, per tal d'evitar el fenòmen de la capil·laritat i mantenir-hi així la humitat, ultra allunyar-ne les herbes nocives

584/87,23,2/1935

Era el moment propi per treballar la vinya extirpant tota mena d'herbes. Calia també eixarcolar els sembrats amb el magalló de dos caps

682/7,13,3/1976

121/0108²³⁸

No eixigeix mes esta planta que axarcolar la, y cabarla una, ó dos vegadas cada any

2066/142,21,5/1852

211/01 INTR

El monoconreu de cereals, però, té en canvi el greu inconvenient d'exigir una cura tan especial a l'hora d'eixarcolar que per poc que hom deixi d'ésser-hi amatent, els camps són invadits per les males herbes

574/43,2,12/1937

²³⁷ OBJ(LLOC). El DGLC només recull la variant INTR.

²³⁸ OBJ(TEM)

Aquestos conreus son tots d'arada y cava y á ells s'afegeix lo d'aixarcolar, necessari per a destruir las herbas, cuydant sempre molt de tenir los vinyats lliures d'ellas
1973/52,34,15/1890

eixarmar

175

DGLC: eixarmar2

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 15

Corpus de mostra: 15

121/0107²³⁹

Jo he carregat formiguers, eixarmat voreres; regat, a braços, l'hortet familiar, i fins i tot llaurat, que entre pagesos és un treball de compromís
973/43,20,5/1960

El veí o veïns d'una Parròquia que vulguin eixermar un terreny, han de sol·licitar-ho al Consell de Comú
1475/142,1,10/1946

Aixermau els camins de la fe!²⁴⁰
1634/19,20,2/1908

211/01 INTR

Els carboners han estat reemplaçats pel Butano, no hi ha ningú per eixermar (si no és per urbanitzar) i resulta més rentable criar porcs en condicions artificials
945/60,31,6/1977

Cada any resten ametlers sense espolsar, garrigues sense aixarmar, camins sense arranjar, voreres sense netejar
1571/24,11,6/1981

Fan net el blad y lo retiren: empleant el tems sobrant an axermar y fer formiguers

²³⁹ OBJ(LLOC)

²⁴⁰ Fig.

2051/160,20,6/1857

eixarrancar

177

DGLC: eixarrancar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 2

121/0108

Sense ocurrències

211/(0108) REFL

No agrada a ningú, ja ho sabem -reconeix la noia tot eixarrancant-se-li als genolls
5/259,10,2/1967

La banda la componen cinc o sis músics més aviat matusalèmics, tret del del bombo, que és un xicot jove, sec com una mala cosa, que s'eixarranca per tal de copejar degudament l'instrument amb aire circumspecte
73/211,7,6/1976

expressir

178

DGLC: expressir

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 22

Corpus de mostra: 22

(I) Expressar

121/0108

Sense ocurrencies

211/01 INTR²⁴¹

En l'acabament del opúscol intitolat Dos inscripcions romanas existents en Vich se exprimia en los següents termes: "Qui no aprobi nostra interpretació y sentit no 'ns farà 'l més mínim agravi; y qui ho fasse millor farà un favor senyalat al públich"

2093/8,28,7/1882

121/0308²⁴²

un ordre coherent entre els elements de l'univers, que exprimeixi llur aparició successiva al llarg dels temps

820/15,18,4/1961

Quant al nombre natural $|x|$ seguit sempre pel mateix nom, exprimeix evidentment els quanta de G

899/114,34,8/1975

l'addició exprimeix, al nivell del formulisme, el principi del pas d'un quàntum a un altre

899/78,18,4/1975

212/08 PASS(adj)

relació qu'existia entre tots els pobles llatins, germànics, saxons de l'edat mitjana europea, ó una unió estreta, exprimida per dita condició en lo terreno del art?

2003/107,30,1/1881

(II) Esprémer

121/0108

observem la presència d'una hemartrosis que distèn els fons de sac quadricipitals i, en exprimir-los, apareix un líquid hemàtic espès i també alguns coàguls

311/97,2,10/1938

es mellor encara exprimir alguna quantitat de rahím colant lo such per lo filtre y depositantlo en una probeta sumergirhi un pesa-most

²⁴¹

Variant RF

²⁴²

SUBJ(INSTR) que pot trobar-se en forma d'adjunt en predicats agentius.

1973/106,25,1/1890

Jo soch lo primer en aplaudir que 's ridiculisi y fins que se'ls en digui unas quantas de ben ditas á n'aquells senyors dels mals usos, que en exprimir la sanch del arrendatari tenian son mellor plaher²⁴³

2010/55,6,1/1878

212/08 PASS/RF

Talleu dues taronges -o dues llimones- ben sucoses, en quatre trossos, i s'exprimeix tot el suc dintre de l'aigua

540/63,22,6/1930

212/08 PASS(adj)

La palla de la colza (especie de cols) y canamassa, la pasta exprimida de grans y fruytas poden substituir las herbas barrejantho ab fanch dels carrers, escorsa d'alsina descomposta ó de turba

1866/21,18,4/1886

expropiar

179

DGLC: expropiar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 49	
Corpus de mostra: 49	

121/0108

el Municipi necessita d'una Escola i ha d'expropiar una finca particular per a construir l'edifici escolar

394/59,35,9/1933

a Lanzarote, els militars estan expropiant terrenys fèrtils a cinc o deu pessetes el metre, per construir-hi una base submarina

1394/9,24,7/1986

²⁴³ Fig.

el capitalista, segons l'expressió de Marx, expropia suplementàriament l'assalariat per mitjà de la "transformació del fons de consum necessari a l'obrer en fons d'acumulació del capital"

107/42,16,7/1930

211/01 INTR

El castrisme, desbordants les aigües pels marges de totes les esperances que s'hi havien posat, expropia, nacionalitza, col·lectivitza

1086/36,36,3/1961

La Junta Arbitral ho posarà en coneixement de la corporació pública que hagi acordat expropiar

1529/241,27,10/1969

Tampoc no era admissible el dret d'opció en cas d'alienació de la finca i menys la dràstica mesura d'expropiar, sense "indemnització de cap mena", per infracció o ocultació

1529/217,3,4/1969

212/08 PASS

És potser, el fet de ser expropiat i amb les condicions amb què s'ho és, l'últim graó d'aquesta cadena humiliant

1116/94,14,6/1977

De les dues finques afectades, una ha estat ja expropiada, i l'altre sembla que ho serà aviat

2020/33,12,1/1931

Una part de l'edifici del Palau de l'Abadia serà expropiada, si els seus propietaris no arriben aviat a un acord de compra-venda amb l'ajuntament de Sant Joan

2755/27,21,3/1988

212/08 PASS/RF

El 1872 ja hi era construïda la part sud del carrer de la Mar -cantonera amb Diana i magatzems de Morand- i s'expropiava la part nord fins la muralla, per a dedicar-la a la construcció

1200/99,2,1/1982

Desestimant el recurs d'alçada interposat per Vicenta Solana Vidal contra acord del Govern civil d'Osca, que declararà la necessitat d'ocupació dels terrenys que s'expropien amb motiu de la construcció del camí veïnal de Graus a Secastells

2116/51,14,4/1929

Quan es van expropiar els terrenys a la Preparación Textil, a l'any 82, en el contracte de compravenda s'indicava que havia de fer-se un mur de protecció igual o millor que l'antic, propietat de l'empresa
2755/15,7,7/1988

212/08 PASS(adj)

En tota la resta no estaran subjectes les terres expropiades als preceptes d'aquesta llei
1529/241,34,8/1969

Els descendents dels antics propietaris expropiats per Felip V reclamaren, abans no passessin els trenta anys de la cessió dels terrenys a l'Ajuntament, unes indemnitzacions
2171/122,28,2/1951

expugnar

180

DGLC: expugnar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 10	
Corpus de mostra: 10	

121/0107²⁴⁴

i la host que sota el guiatge de Ramon Berenguer expugnà els dits llocs, era composta principalment de catalans
327/11,12,4/1954

l'onze de setembre de l'any esmentat, el duc de Berwick expugnava la ciutat comtal
1587/153,19,1/1969

212/07 PASS

fou l'escriptura de franqueses, llibertats i costums atorgada pels tres conqueridors poc després d'ésser expugnada l'illa

²⁴⁴ OBJ(LLOC)

1471/12,7,8/1964

L'infant i el comte rebrien llurs porcions com a feudataris del sacrista, al qual prestarien homenatge tot seguit que l'illa fos expugnada

1471/5,5,8/1964

121/0108²⁴⁵

Els donava com a patró el vescomte Ermenir, (...), el qual havien de seguir pertot sempre que els cridés; i, en les guerres del comte, que fossin els primers a aixecar-se amb tot el seu poder per combatre i expugnar tots els seus enemics

1421/186,15,12/1948

expulsar

181

DGLC: expulsar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 480	
Corpus de mostra: 77	

131/010608

Era en temps del papa Higini i acabaren per expulsar-lo de l'Església

5/252,30,1/1967

S'esdevé amb Calderón una mica el mateix que amb Plató, que acaba expulsant els poetes de la República per expulsar el poeta que duu en ell

105/25,17,10/1961

222/0608 PASS

¿Què hi tens a fer en el desert, tu que fores expulsat del cel?

761/99,25,4/1929

Ara la raça grega ha estat expulsada, i expulsada per sempre, d'aquelles terres que foren bressol de l'hel·lenisme

415/81,23,3/1924

²⁴⁵

OBJ(TEM)

221/0108 EXTR/LOC

Si se'l mou, per canviar els bolquers i si es pretén tenir-lo dret perquè expulsi l'aire, va vomitant

325/42,14,10/1937

El 1492, els reis catòlics expulsen els jueus, els únics que produïen riquesa

455/101,12,7/1942

212/08 PASS/RF

Si's vol fer la mistela amb mostos ensofrats, de primer s'ha d'expulsar el sofre, bullint el most i reduint-lo de tres parts a dugues

489/10,29,5/1914

212/08 PASS

l'aire aspirat era expulsat a l'exterior per mitjà d'una petita vàlvula de mica, col·locada als costats del dispositiu, la qual s'obria cap enfora

358/88,3,7/1937

Els excrements són expulsats a l'exterior per un forat

220/150,38,8/1937

212/08 PASS(adj)

Com veurem més endavant, va ésser després d'expulsats els jesuïtes qu el castellà va començar d'ésser ensenyat a les escoles de Gramàtica prèviament al llatí

254/160,17,1/1954

i apunta la sospita de si els Sicani expulsats pel Lligures foren els del dit S.E. francès

279/55,10,1/1949

No sembla casual que Kurt Lewin, jueu alemany expulsat del seu país pels nazis i acollit als Estats Units, arribés a fer una experiència demostrativa que el lideratge democràtic té més bons efectes que l'autocràtic

1141/19,25,8/1974

expurgar

182

DGLC: expurgar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 17

Corpus de mostra: 17

131/010508

los pobles oprimits cridan contra son opresor i aixecan als quatre vents la bandera que ha de reconstituir son poble y sa personalitat y expurgar li tot lo exòtich y foraster que tendeixi á desvirtualisar son carácter y manera de ser

2384/1,31,3/1905

131/010708²⁴⁶

¿A què obliga aquest respecte del propi parlar? A cuidar-lo, expurgant-lo d'interjeccions violentes i immorals

444/56,12,4/1920

Ortí, que no tenia ni idea, d'un Roís de Corella, pensa només a "desllemosinitzar" el valencià: expurgar-lo de mots decaiguts

937/156,1,6/1976

abans de començar l'obra el mateix Puig reformà el seu projecte i l'expurgà de l'ornamentació siscentista i féu més visibles els ordres clàssics

1014/8,23,5/1934

221/0107 INTR

furga amb l'aixada dins la terra, maneja lleuger la podadora i expurga amb habilitat les sarments i treu les branques mortes

796/44,7,1/1923

Expurgaren tot el que pogueren la metafísica, que no fou gaire perquè aquesta anava encara a remolc de la teologia escolàstica i de la veneració per Sant Tomàs

875/25,33,6/1978

Disposat a expurgar, he separat deliberadament del contingut d'aquest llibre aquelles matèries que com l'Òpera i el Ballet (...) estan acompanyades d'un equipatge artístic,

²⁴⁶ LLOC(SN), TEM(SP), P='de'

dramàtic o coreogràfic
991/69,10,6/1963

222/0708 PASS

Seria inacceptable, (...) que, en el que fa referència a la forma , la llengua empleada no fós sistemàticament expurgada -no ja de tot gal·licisme o castellanisme- de totes les paraules franceses rossellonitzades
2611/2,15,7/1969

222/0708 PASS(adj)

Tenim la sort que la nostra teologia catòlica, ben presentada i expurgada d'afegitons superflus o inoportuns, és netament superior a les que volen enderrocar-la
826/16,6,5/1966

212/07 PASS/RF

l'arbre s'ha d'expurgar perarenovarse y donar fruyt
1644/9,7,8/1910

212/08 PASS

No trová afortunadament tants entrebanchs l'història, y no es poch lo que s'ha expurgat des ensá que l'Academia hi posà la ma per medi de distingits membres de son sí
2093/4,24,7/1882

exsudar

183

DGLC: exsudar Nombre d'exemples a BDTLC: 15 Corpus de mostra: 15
--

VI

122/0608²⁴⁷

Els fruits atacats generalment exsuden goma

²⁴⁷ El DGLC només recull la variant INTR.

220/152,49,7/1937

Un centenar de larves exuda un promig de 0,6 mm. de carbonat de calci en 24 hores i hom sap que els ions de càlci tenen un poder excitant de la fagocitosi

311/20,17,2/1938

és el luban dels àrabs, o l'oliban dels llatins, paraules ambdues que deriven de l'hebreu lebonah, que significa "llet" per la semblança de la gomo-resina que exuda l'arbre

679/66,4,5/1976

Hi ha també en les fulles els estomes acuífers, per on les fulles exuden aigua

733/17,11,8/1918

212/06 INTR

Si quirúrgicament s'obté l'obturació de l'estrip, la retina es reaplica a la coroide, a no ésser que hi hagi un altre estrip o que la coroide estigui inflamada i, per tant, exsudi

586/13,22,5/1934

Hi ha troncs que exsuden

22/62,16,2/1960

212/08 PASS(adj)

les cel·les estan fetes de cera exsudada per les obreres

963/44,4,8/1981

extasiar

184

DGLC: extasiar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 74	
Corpus de mostra: 74	

121/0208

Ens ha extasiat el passeig. Hem fet immersió dins la vagància

125/10,11,3/1937

l'acció transcorre al capdamunt d'una muntanya on un acolla de poetes es passa el dia sospirant, passant gana, evidentment, i contemplant uns paisatges meravellosos que els extasien
1355/236,24,9/1985

Mirant el llastimós aspecte que presentava el bon Jesús, veient aquella cara, qu'estasia els àngels, cuberta de sanch, de cops y salivades afrontoses, una dona compassiva se va treure el vel (...), y amb ell aixugá la cara meteixa del Salvador
1716/20,4,1/1907

interrompent la plàcida i màgica simfonia generada pel remorejar de les branques dels arbres mogudes suaument pel vent i ensems pels harmoniosos cants dels ocells que ens extasien, recordem novament el perill d'aquests focs
597/8,16,2/1965

212/08 INCO/RF

Ara ella haurà d'entrar al menjador, suportar com Robert s'extasia amb la loquacitat i gràcia de Coral
376/58,29,4/1938

la mola lleument encimbellada dels "Josepets", era, en veritat, sorprenent, molt més quan la vista podia extasiar se sense destorbs amb la perspectiva de les muntanyes del fons
485/121,4,8/1956

No'ns contentem d'estasiar nos devant d'aquest ideal de veritat y bellèsa
1744/28,1,5/1910

La visió, des de Vilarroja, era d'una gran bellesa, i el senyor de Ribot s'hi va extasiar
2022/19,9,14/1974

212/08 PASS(adj)

No és pas que m'interessi precisament el color difuminat de l'horitzó que sembla que no pugui acabar-se, o que estigui extasiat pels petits núvols que naveguen com cotó fluix en l'atmosfera
851/85,6,10/1981

extenuar

185

DGLC: extenuar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 22

Corpus de mostra: 22

121/0108

¿Què li passa? -pregunta. -Dues dones l'han extenuat i després l'han pegat
5/277,14,5/1967

Els teus camins són dreturers, són justos els teus decrets sobre les teves obres; ¿qui pot extenuar-te?

67/368,27,3/1953

121/0208

Aquesta disbauxa d'unions passatgeres feia avorrible el matrimoni i extenuava la virilitat
794/170,11,5/1934

ell clamava contra totes les ciutats hagudes i per haver, que desolen els camps i extenuen els homes amb llur incansable avidesa

1262/157,25,8/1919

Los vicis extenúan les naturaleses, y aquesta lley general de totes les existencies deu també aplicarse al ordre artístich

1647/24,22,4/1894

212/08 INCO/RF

aquesta nit, les dones formaven rotllanes i amb torxes enceses a la mà dansaven fins a extenuar-se

924/63,12,9/1973

i d'aquesta cobejança irrealitzada en servà força temps els costums d'asceta, complaent-se amb la companyia dels monjos, extenuant-se amb dejunis, dormint a terra portant un cilici que li havia llegat son oncle

1367/89,15,1/1919

212/08 PASS(adj)

un gaudi inèdit, un deliqui suprem, d'una finor, d'una excelsitud comparable, però augmentada infinitament, a la lassitud de l'amant extenuat pel gaudi amorós
55/320,5,8/1934

aquella infeliç que havia entrellucat en moments de lassitud, extenuada, pobreta, per la disbauxa o, tal vegada, pel llarg trotar pel carrer, a l'aire fred, ara començava a interessar-me
55/304,24,3/1934

És amb aquesta perspectiva que s'expliquen els desequilibris psíquics i la debilitat del Jo en les neurosis (extenuat per un esforç repressiu massa gran)
870/71,5,10/1970

exterioritzar

186

DGLC: exterioritzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 210

Corpus de mostra: 74

121/0108

Àdhuc aquells que hom creu més aferrats a les lluites prosaiques de la vida, estrets d'horitzons i sense exterioritzar grans desigs, no deixen de tenir llurs ideals secrets
276/24,6,5/1953

Absorbit l'home per l'Estat, si bé no perd la seva personalitat, aporta les seves energies i la seva intel·ligència a l'enrobustiment de l'Estat, per mitjà del qual l'individu exterioritza el seu esperit absorbent i dominador
405/45,28,3/1932

i, per això, els obrers joves senten i exterioritzen la protesta més violentament, i és que no han adquirit, encara, el costum d'emmotllar-se al seu treball
575/130,16,2/1934

121/0208

I Beatriu queda immersa un segon, en les vaguetats del record; l'evocació d'un temps i d'unes

escenes que només un sospir exterioritza
49/92,36,1/1931

Li havia fet la mateixa pregunta al matí, n'estava certa. Potser ara el seu rostre exterioritzava senyals d'inquietud, d'impaciència
62/129,18,7/1955

Exterioritza el seu cos la humilitat del cor, amb els ulls clavats en terra, amb el caminar greu i modest, la cara baixa, a semblança d'un reu a punt de presentar-se davant del basardós judici de Déu
829/137,10,3/1959

212/08 PASS

Una nansa d'intestí prim corresponent a l'íleum, fou exterioritzada aplicant pinces elàstiques per damunt i dessota d'ella
566/24,12,9/1936

L'opinió pública inclou dues notes: Primera, ser l'opinió o pensament comú d'un grup determinat d'homes (exclou l'opinió individual). Segona, que aquesta opinió o pensament sigui exterioritzat (inclòs el dret a la llibertat de paraula)
879/24,8,6/1963

Si s'hi acumula el pus i és ben exterioritzat, després d'haver fet fomentació calenta i antibiòtics, pot ser millor incidir en la zona supurada
977/44,30,2/1981

212/08 PASS/RF

Quan el drenatge anterior s'efectua amb un tub de goma, i el pacient ha estat intervingut en els inicis dels procés sèptic, llavors podrà exterioritzar-se el tub de goma a través d'un trauc efectuat en el guix en el moment de col·locar-lo
311/85,11,10/1938

212/08 PASS(adj)

La Regència és coneguda pel seus dandisme exageradíssim, exterioritzat per l'excessiva preocupació de les formes i de l'estètica
1437/85,31,1/1961

L'experiència d'aquests darrers anys ens ha ensenyat a comprendre que aquesta pretesa condemna -exterioritzada per la burgesia d'Occident- significa únicament el despit de les altres potències
1673/11,18,2/1936

212/08 INCO/RF

I aquell tumult interior que clama amb el frenesí de la desesperació al fons d'aquells tres éssers naufragats en l'amor, immerescut com la majoria de dissorts, s'exterioritza amb tot de silencis penosos, inaguantables

49/139,25,8/1931

declaració que no va convèncer ningú i que fou motiu de sagnants ironies i de fortes protestes, que s'exterioritzaven en aldarulls que podien haver tingut funestes derivacions per a la pau pública

353/186,1,10/1953

La vanitat, el rang i la representació social s'exterioritzava sovint en la fastuosita i magnificència dels enterraments

353/206,21,10/1953

El poder dels senyors s'exterioritzava pel luxe del vestit

470/14,8,6/1916

exterminar

187

DGLC: exterminar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 165	
Corpus de mostra: 59	

121/0108

hi haurà una tendència constant, en els descendents millorats de qualsevol espècie, a supplantar i exterminar, en cada etapa de successió, llurs predecessors i llur progenitor originari

71/129,35,3/1982

Quan una infermera es fa càrrec d'un malalt desconegut, aqueixa serà l'ocasió de reconèixer si porta paràsits al cap o al pubis, i en tal cas procedirà de seguida a exterminar-los

430/19,21,2/1919

També passaren revista a les esgarrifofes activitats nocturnes de l'intitulat general Mussol, el

qual tenia la insolència, com sabem, d'operar a quatre passes de Morella, exterminant famílies de significació liberal

1288/140,23,2/1960

121/0308

Un frasc patentat de Akanrol les extermina per a sempre

1947/3,12,1/1924

212/08 PASS

perquè com tots els éssers orgànics malden, per dir-ho així, per ocupar cadascun un lloc en l'economia de la naturalesa, si alguna espècie no esdevé modificada o millorada en un gran corresponent al de les seves competidores, serà exterminada aviat

71/113,23,5/1982

L'àguila pescadora és avui una de les espècies més amenaçades del país. (...) A Eivissa ha estat exterminada fa tres anys, mentres a Formentera en fa ja prop de deu: els darrers polls foren menjats per un pescador!

935/54,25,11/1978

Tota la guarnició japonesa que es trobava a Papuàsia ha estat exterminada

1389/10,24,3/1943

212/08 PASS/RF

Per tant, la resistència que el leucòcit oposa a la invasió bacteriana no ve pas de la seva dificultat de prensió, ans del que ve després, car les bactèries no s'exterminen pas per l'acte d'ésser ingerides, ans pel d'ésser digerides

595/66,1,8/1966

212/08 PASS(adj)

Aquesta pobla gent, supervivents d'una raça exterminada pels primers colonitzadors, tot i la carta de ciutadania que la llei els confereix, viuen en un tracte d'inferioritat renyit amb els principis més elementals de la justícia

2548/5,25,5/1935

DGLC: extingir		VT
Nombre d'exemples a BD TLC:	477	
Corpus de mostra:	76	

121/0108

Jo, el bàrbar. Ell, contingut, extingint fàcilment totes les manifestacions de l'ànima amb un simple somriure

68/26,18,1/1965

La societat absorbida no aporta més que una part del seu actiu i conserva l'altre per liquidar el passiu, estipulant-se que portarà el saldo tan aviat hagi extingit els deutes i càrregues

446/36,35,6/1928

Molts són els perills dels focs de bosc; però de res serviria fer-ne esment si al mateix temps no es cerquen els mitjants per prevenir-los i per evitar-los en el que humanament sigui possible, (...) i, finalment, per extingir-los

597/24,15,3/1965

121/0208

al primer falliment que experimenti caurà la base inconsistent on s'aguantava i el desengany es cuidarà prou, amb els seus planys i els seus despits, d'esfondrar i extingir tota relíquia de pietat

317/17,7,1/1919

212/08 PASS

Avui, que és nostra terra arreu petjada difícil, molt, va devenint ta vida; tant i tant, que aviat l'hora arribada haurem de veure en què serà extingida

731/3,16,7/1918

No vull insinuar que la mateixa vida corri perill d'ésser extingida per les forces destructives de l'home, però de moment l'amor i la seva força unificadora perden importància

871/61,1,8/1974

Llavors fou quan els veguers que restaven foren completament extingits

1599/54,7,2/1957

212/08 PASS(adj)

Desfet el vincle i extingida per la mort de Jaume la primogenitura dels Viciano de

Castelló, no quedà més que la seva germana Àngela
895/20,24,5/1963

Les móres són la menja preferida de molts altres ocells com són ara el tord, pit-roig,
gaig, faisà (avui extingit per l'abús de la caça) o el corb
963/58,28,10/1981

l'amo de la casa preparava el foc nou de la llar, extingit totalment el vell, amb el tió de
Nadal
1280/32,34,5/1948

212/08 INCO/RF

A la Polinèsia no s'ha extingit el dolor; aquí el dolor existeix com en totes les latituds
16/276,1,4/1964

He triat com a punt de partida, els noms de Giotto i de fra Angelico(...) M'ha temptat,
en ells, el tret pintoresc que podia col·locar-los en llocs representatius de dos corrents
oposats: d'un corrent que naix i d'un altre que s'extingeix
48/20,8,7/1955

A pesar de tot, la consciència de la "catalanitat" del País Valencià no s'extingeix, ni de
bon tros. Hi perdura amb una evident força
79/111,33,4/1962

Les falgueres amb gra declinen totalment i s'extingiran en el Període Juràssic
933/206,34,1/1972

extirpar

189

DGLC: extirpar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 229	
Corpus de mostra: 36	

121/0108

uns quants experimentadors han vingut ensajant un nou procediment per a extirpar les males

herbes de la terra, i consisteix en fer ús del poder corrossiu d'alguns productes químics
486/40,32,3/1916

no és moral llançar-se, sense experiència suficient, a tallar nervis o extirpar ganglis, que sovint no sabem per què serveixen, per tal de millorar una malaltia que no sabem quina és
550/82,38,3/1936

Hom no està satisfet si no se li dóna l'equivalent de cada mot espanyol, sense veure que, així, àdhuc si aconseguíem un dia extirpar tots els mots manllevats, el nostre vocabulari restaria encara pregonament castellanitzat
750/10,30,2/1925

121/0208

témer la mort extirpa la temença
67/322,3,4/1953

212/08 PASS

Uns altres principis de la Regla benedictina, "que tot sigui comú a tots" (c.33) i que "sobretot cal que sigui extirpat el vici de propietat" (cc. 33 i 55), donen molta llum per a comprendre l'actitud que el deixeble de Sant Benet ha de tenir
840/18,18,2/1977

Sobretot cal que aquest vici sigui extirpat de soca-rel del monestir
852/233,9,7/1981

Convé que els petits cossos estranys magnètics enclavats al cristallí siguin extirpats amb l'ajuda de l'electroimant
977/77,27,3/1981

212/08 PASS/RF

amb l'esterilitat produïda per la mutilació en que queden els òrgans genitals, després d'una intervenció, en la qual s'han d'extirpar part de ells
468/54,42,11/1915

Còm s'extirpen los cucs que se crien a voltes en los intestíns?
480/106,13,3/1915

Devem doncs concloure que la úlcera gàstrica deu extirpar-se i, extirpar-se àmpliament
518/16,31,10/1921

212/08 PASS(adj)

per la sola inspecció no pot dir-se que la bufeta sigui normal; solament després d'extirpada i analitzada per un patòleg competent és quan pot assegurar-se
528/39,18,7/1923

extorquir

190

DGLC: extorquir

VT

Nombre d'exemples a BDLC: 5

Corpus de mostra: 5

121/0108

D'altra banda, la severitat del nou capità aconseguí, per fi, posar a rotllo els comandants de l'exèrcit que extorquien els pobles²⁴⁸
1599/68,9,6/1957

Cert és que any per any anava penetrant més enllà de l'Eufrates, fins a Fenícia i Damasc i Cilícia, però simplement per extorquir-ne tresors i destruir²⁴⁹
1363/44,1,15/1920

Ctèsias, que visqué a la mateixa Susa quan era capital persa, concorda amb Heterodot que Cirus extorquí la senyoria dels Medes de la dinastia nadiua per força²⁵⁰
1363/104,17,1/1920

extractar

191

²⁴⁸ OBJ[+animat]

²⁴⁹ OBJ[-animat]

²⁵⁰ OBJ[-animat]

DGLC: extractar	VT
Nombre d'exemples a BDTC: 68	
Corpus de mostra: 68	

(I) Resumir

121/0108

A l'Apèndix III extracto una sèrie de notícies de llicències de transport i d'inventaris, procedents d'arxius del regne de València, referents a armes
50/95,39,5/1968

Fins ací hem extractat el que hom pot trobar en qualsevol enciclopèdia
353/122,35,4/1953

Resulta impossible d'extractar en un informe tota la riquesa continguda en les Constitucions i Documents
853/128,23,2/1977

212/08 PASS

La majoria de les cites són extractades de l'edició completa per Adam i Tannery
343/36,9,8/1930

El report de Montpalau fou publicat en el butlletí de l'acadèmia i extractat, amb croquis adients, en totes les revistes científiques d'Europa i Amèrica
1288/108,10,2/1960

Essent recullit y extractat ab amor y pericia posant a contribució los llibres y documentació de la Ciutat y alguns forasters
1881/6,14,1/1912

212/08 PASS/RF

en un article publicat al Diario de Barcelona (edició del 24 febrer 1904) rebutja l'opinió de l'Enric Lanfranco, que més endavant s'extractarà
471/15,19,3/1917

De totes les actuacions s'aixecarà acta suscinta, en la qual s'extractarà llur resultat i signaran els presents
1673/113,17,7/1936

(II) Fer extractes de substàncies

111/01²⁵¹

Va començar a fer dissolucions, a bullir, a extractar, però res no apareixia, fins que un dia es va preguntar què passaria si dissolia una certa quantitat d'opi amb un àcid

679/12,2,7/1976

extralimitar

192

DGLC: extralimitar-se	VP
Nombre d'exemples a BDTLC: 19	
Corpus de mostra: 19	

121/0108

I en realitat no les cospa en absolut; però només les amenaça si, extralimitant el seu paper estricte, pretén negar-les

676/122,29,3/1964

221/(0108)07 REFL²⁵²

L'acusat s'ha extralimitat en els seus drets i mereix ésser sancionat pel seu poc respecte al tribunal

393/168,26,5/1951

el benefici acostuma d'ésser tan petit, que no permet d'extralimitar-se en els descomptes

560/40,2,3/1936

A moments fou un gran falangista, però a altres, s'extralimità en les seves opinions

1072/62,9,4/1975

²⁵¹ Única ocurrència que no correspon a l'accepció que recull el DGLC.

²⁵² LLOC(SP), P='en'

extraviar

197

DGLC: extraviar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 74

Corpus de mostra: 74

121/0108

Lo poble que sempre ha sigut un menor al qui sos tutors ó curadors l'han extraviat, enlluernantho y afalagantli sos instints

1629/16,22,4/1883

121/0208

emprengué una campanya contra les modes de les senyores, les quals acusà de "corrompre els cors, extraviar les intel·ligències, afeblir la moral i fer que les passions es desbordin i condueixin a crims

27/72,27,8/1965

Descartes ha sacrificat tot ço que el podia extraviar d'aquesta ruta, considerada l'única bona

343/50,20,9/1930

perque aquestas noticias falsas extravían la opinió y alarman el país

2136/5,6,5/1895

212/08 PASS

Durant la fugida els perseguïdors tramesos per Herodes, són extraviats pel miracle del blat espigat tot just sembrat

1301/39,20,13/1978

212/08 PASS(adj)

la intel·ligencia, debilitada ò extraviada pels excessos de la sensibilitat y de la imaginació en les civilitacions velles, ò poch desenrotllada en los pobles primitius, es incapaç de nodrirse ab lo pá substanciós, pero axut, de la Veritat

1647/29,29,6/1894

212/08 INCO/RF

A voltes, Mila, en aquest camí inacabable, sent gairebé que la raó se li extravia
2/281,4,4/1947

Marxant en tan bona companyia -afirmava-, no hi ha por d'extraviar-se
919/123,2,12/1983

Aquests enviaments un dia s'extravien, sense que ningú sàpiga ben bé com, i més tard
repareixen com per art de màgia a les parades del carrer
1109/35,5,1/1983

extremar

198

DGLC: extremar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 137

Corpus de mostra: 48

121/0108

no volgué sentir parlar d'ell i extremà més la vigilància entorn de la seva filla
2/86,32,2/1947

El procediment per tenyir la seda és exactament igual al de la llana, extremant la cura per a que
no es formin plecs ni arrugues que s'hi coneixerien després en fibra tan delicada
464/32,24,1/1917

En el moment de la pubertat cal extremar les condicions higièniques de la vida dels infants en
tots els aspectes
556/65,6,8/1933

221/(0108)07 REFL²⁵³

Miquel Àngel es va extremar en la condemna del seu temps, posant el judici final en el
lloc preferent, darrera l'altar

²⁵³ LLOC(SP), P='en'

1276/110,26,4/1948

121/0208

S'anomenaren "caps rodons" perquè anaven pelats i també "sants", "separatistes o independents", i quan l'absolutisme protestant extremava els rigors contra la llibertat religiosa, foren els més perseguits

1437/54,8,5/1961

El seu text, la literatura, que en diuen els americans, deu ésser concís, d'agradable estil, sense abusar de gentileses, ni extremar la nota de les grandeses i de la superioritat, en tots els aspectes

538/8,18,10/1925

212/08 PASS/RF

En especial durant aquesta darrera operació, les mesures de vigilància s'extremaven per tota l'illa

1471/59,31,5/1964

212/08 INCO/RF

Mes es lo cas que sas aficions s'han extremat de tal manera, que ratllan en mania

2072/17,21,6/1879

212/08 PASS(adj)

Amb una paciència infinita, extremada sempre la vigilància, utilitzada la persuasió no renyida amb l'autoritat, el domador ha tingut d'ensenyar als seus alumnes

1000/147,28,6/1964

extremunciar

199

DGLC: extremunciar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 7	
Corpus de mostra: 7	

121/0108

Mossèn Josep Vaireda extremuncia la mare i el vell i bateja el noi, que es pot morir d'un moment a l'altre

6/30,35,3/1967

Carolina va obrir la porta i el va fer entrar, i a la tènue llum del vespre mossèn Paulí va extremunciar-lo

6/152,17,1/1967

212/08 PASS

Quàntes vegades pot esser viaticat i extrema-unciat un malalt?

480/135,24,1/1915

Tanmateix, el 21 "Cercós" havia estat extremaunciat

2160/54,14,4/1979

Aquella mateixa nit, entre onze i dotze hores, fou combregat i extremaunciat

2190/62,2,8/1922

extreure

200

DGLC: extreure	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1140	
Corpus de mostra: 89	

131/010608

"L'eximpli de la mata de jonc" que Fuster extreure de l'incomparable Ramon Muntaner, és efectivament un paradigma prou eloqüent

78/146,20,9/1967

trobava que les seves paraules tenien el suc que un gat pot extreure d'una pell de bacallà

391/133,5,8/1946

el procediment més pràctic per a extreure'n l'arrel quadrada és el d'expressar-la prèviament en fracció decimal

469/115,3,1/1918

221/0108 EXTR/LOC

Entretant, l'ancià professor, ajudat per les dues dones, retirà les pedres; extragueren el cos mutilat, que se'ls doblgava per totes les juntures
2/338,26,2/1947

221/0308 EXTR/LOC

però en altres cal utilitzar premses especials, que tenen l'aventatge d'extreure millor l'aigua sense fer fugir l'adob, deixant aquest millor repartit
493/17,20,6/1918

222/0608 PASS

La fècula és, ordinàriament, extreta de les papates
493/27,30,7/1918

Quant a la producció literària d'En Guiu bastarà, ací, per la raó suara adduïda, donar un senzill catàleg de les obres i còdexs consultats, d'on foren extretes les dades del present article
616/166,28,1/1923

Dones, ocell, estels, del mateix moment, on el grafisme és extret de la cal·ligrafia xinesa
1154/112,25,3/1971

212/08 PASS/RF

el taponament de glassa està íntimament adherit als tubèrculs de granulació i mig digerit; s'extreu amb alguna dificultat, i queda una superfície per epidermitzar d'aspecte sanítós
311/50,9,2/1938

sembla que flori a Almeria (Los Millares) un gran centre de talla i poliment de pedra, i que en aquest centre s'empleà també el coure, el qual mineral s'extreia de mines obertes en territori de les actuals províncies de Huelva i Almeria
439/32,2,3/1926

Del suc de les baies, que s'extreu per compressió i expressió, se'n fa xarop
504/174,8,8/1921

212/08 PASS(adj)

la laca roja, extreta per decocció de les arrels d'aquesta planta, precipitada sobre

argila
1149/26,26,6/1983

exultar

202

DGLC: exultar Nombre d'exemples a BDTLC: 44 Corpus de mostra: 44	VI
--	----

121/0208

Glorifica al Senyor l'ànima meva, i exulta el meu esperit en Déu, mon Salvador
762/78,9,2/1946

Les contínues libacions del Cíclop exultaren l'eloqüent narrador
763/58,18,4/1932

212/08 PASS

Res no podia ésser condemnat o exultat degudament, sense l'ajut dels versos fàcils
1295/48,31,9/1959

112/04

En conjunt, per a mi era una visió important, jo exultava, els ulls i el cor esbatanats davant l'inconegut
55/404,35,3/1934

La clerecia catalana ha estat pastada amb el mateix fang del país, i amb ell ha exultat i sofert
17/81,19,8/1960

No hi ha jurista català que no hagi exultat en calibrar la poderosa bastida que es comença a construir en aquell segle XVI
1529/86,36,7/1969

112/04²⁵⁴

I quant sent la veu de l'espòs exulta de joia i deixa pas al Senyor
811/26,14,9/1962

Exultem d'alegria, perquè Déu ens estima!

1337/11,13,10/1985

Les arrels cruixen sordes, i les branques exulten de dolor, per proclamar que és greu que bufi l'esperit²⁵⁵

22/44,7,1/1960

112/04²⁵⁶

Cert, ben indecorosament fa l'home cristià que es professa seguidor dels valors eterns, entre tant de perills de cos i d'ànima, i entre tantes causes justíssimes de tristesa, de vinclar-se rient, a tall de neci, i exultar per coses caduques

829/76,15,1/1959

fabricar

203

DGLC: fabricar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1144

Corpus de mostra: 99

121/0108

Watt fabricava aparells de laboratori

1069/156,12,1/1965

Morella, amb Castellfort i Cinctorres, fabriquen les famoses mantes morellanes

1468/78,12,2/1971

els poetes cortesans s'hi adherien, fabricant versos d'un bucolisme literalment d'estampeta

3/154,2,5/1964

²⁵⁴ ADJUNT(CAUS(SP)), P='de'

²⁵⁵ Fig.

²⁵⁶ ADJUNT(CAUS(SP)), P='per'

Aquestes experiències han fet nàixer la sospita que el sinus venós fabrica una substància que és capaç d'estimular les fibres del miocardi
551/20,13,1/1933

211/01 INTR

Però l'home no se satisfà de fabricar i d'organitzar si, en aquestes operacions, no hi troba la seva dignitat
676/136,22,8/1964

La gent implantada en aquestes cultures és gent gandula, des del punt de vista dels occidentals, gent que no fabrica, que només mira
1148/59,1,12/1967

212/08 PASS

Pietro di Natali, arquebisbe d'Aquilea, havia inventat uns signes d'impremta que eren fabricats en vidre, a Murano
1076/16,6,1/1946

tots són igualment bons si han sigut fabricats a consciència
1754/186,14,1/1898

Aquest teixit és fabricat amb el pèl d'unes cabres índies nomenades també caximires
2045/3,35,2/1922

212/08 PASS/RF

Pere el Cerimoniós va convertir-les en una immensa sala de vuit naus paral·leles (1381), obra d'Arnau Ferrer, on podien fabricar-se alhora trenta naus
321/112,21,6/1955

una fibra amb la qual es fabriquen uns teixits que tenen un tacte semblant al de la llana natural
395/80,32,9/1937

212/08 PASS(adj)

Vegeu la magnífica celada d'una sola peça, fabricada per l'armer Negrolí de Milà a les darreries del segle XV
50/128,32,10/1968

dius que tot això del còlera és pànic fabricat i manipulat pels interessos del turisme

francès
1244/21,2,1/1974

facilitar

204

DGLC: facilitar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2701	
Corpus de mostra: 118	

(I) Fer fàcil

131/010508

El sindicat agrícola és, precisament, el nexa d'ordre col·lectiu que relliga en cada localitat totes les explotacions agrícoles, (...), i a tots deu atendre amb el mateix interès, facilitant-los la sortida dels seus productes
364/9,.24,10/1937

221/0108 EXTR/DAT

i fer comprendre als immigrants que, si volen prendre aquí una nova ciutadania, han de respectar els nostres punts de vista i facilitar la solució de les qüestions que poden afectar el benestar general
417/200,5,6/1935

221/0208 EXTR/DAT

Les terres baixes de la comarca són i han estat terres de bon rendiment agrícola ensems que han facilitat des del temps dels romans el traç de vies de comunicació
912/38,10,6/1980

Evidentment, tenir al costat altres éssers semblants per edat i circumstàncies facilitarà el camí
1094/33,34,2/1963

221/0308 EXTR/DAT

Una altra instal·lació pública per a facilitar un altre servei col·lectiu és, segons veurem, la dels pous públics d'aigua potable

290/55,22,8/1957

Unes fulles especials que s'imprimiren varen facilitar la tasca

484/9,11,4/1917

Les portes que facilitaven la comunicació entre la ciutat i els afores estaven situades al contorn de la muralla

485/13,2,4/1956

212/08 PASS/RF

Les coses s'han -no sé com dir-li-ho-, s'han, en certa manera, de facilitar

206/343,24,7/1966

212/08 INCO/RF

En el tub digestiu, la solubilitat es facilita per l'acció dels ferments de la mucosa i dels òrgans anexos, i pels de la flora intestinal

1189/49,4,3/1950

212/08 PASS(adj)

el contacte sexual esdevé més íntim, facilitat també pels productes de secreció de les glàndules mucoses

606/46,20,4/1966

(II) Oferir, donar

131/010508

Però el viatge costa diners, i hem d'esperar que la Generalitat ens en faciliti

386/208,8,8/1940

el distribuïdor necessita alhora grans quantitats de moneda i grans estocs de mercaderia, per tal de facilitar-les als tècnics de l'un i de l'altre

66/244,17,10/1938

De segur que la confusió per la mort de l'Angelina Terra Negra els facilità avinenteses de veure's, aprofitant les distraccions de la família dolorida

49/223,22,4/1931

131/020508

No obstant, la distinció entre la ironia romàntica i la ironia clàssica, entre la dissolució i la caricatura, no ens facilita encara una significació unívoca d'aquesta ironia que el català utilitza sense adonar-se'n

37/83,4,10/1944

221/0108 EXTR/DAT

Además de tenir un estatge digne, cada Gremi es captenia de les seves ordenacions que reglamentessin les feines del treball i facilitava els ensenyaments teòrics de difícil aprendre als obradors manuals

284/7,19,3/1956

212/08 PASS

citada en un extracte d'un inventari publicat per Osma (dels que, de la documentació notarial conservada a la "Cúria Fumada" de Vic, li foren facilitats per Mossèn Gudiol)

248/31,4,2/1952

insereix set cançons de les quals indica que alguna de les versions tingudes en compte li fou facilitada per aquest

1211/111,17,7/1949

212/08 PASS/RF

Acompanyen el Santíssim els sacerdots i senyors, amb ciris que es faciliten gratuïtament en la mateixa Gruta

795/27,20,5/1925

212/08 PASS(adj)

Segons una nota facilitada per l'Associació de Planificació Familiar i un grup de treballadors de la Residència Francisco Franco, una dona diabètica va morir a la matinada del dia 3 de juliol

1171/58,25,4/1978

DGLC: facturar1

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 35

Corpus de mostra: 35

(I) Fabricar

121/0108²⁵⁷

A Manlleu hom factura importants quantitats de fusta, en forma de travesses de ferrocarril
1482/183,20,4/1928

(II) Posar en factura

131/010508

Us queixeu que us facturo el guix a un preu més elevat que als altres clients meus
708/30,24,9/1927

221/0108 EXTR/DAT

Ja sabeu que és la nostra regla de fer totes les operacions al comptat, ja que facturem
les mercaderies a preus limitadíssims
708/59,6,6/1927

211/01 INTR

Servei d'administració: que facturi i cobri a temps
700/54,17,6/1970

211/01[Q] INTR

TVE tenia una quota de mercat del 91,7%, i només el primer canal facturà
gairebé 73.000 milions de pessetes
1357/54,17,5/1988

I com que només puc facturar i girar quantitats molt petites, em trobo en la
impossibilitat d'acabar de pagar
700/33,16,6/1970

²⁵⁷

Única ocurrència

212/08 PASS

El dril és facturat a X pts. el m.
469/296,30,6/1918

212/08 PASS/RF

El material que us he servit és de primera classe i, per tant, es factura a un preu superior al del guix més ordinari
708/31,4,5/1927

(III) Enviar, gestionar una tramesa

121/0108

Montapalau féu tota mena de recomanacions i facturà el procaç bolet a Reus, al corresponsal de l'Acadèmia, en Josep Veciana i Sardà
1288/94,36,1/1960

Això quan no facturaven algun aventurer per tal que distragués les forces obreres i el moviment nacionalista
371/7,11,12/1937

212/08 PASS/RF

Els productes lleidatans es facturaven, com abans hem insinuat, al port medieval de Tamarit
1514/22,19,7/1976

212/08 PASS

Solen fer cap a Malgrat, on el peix és facturat vers Barcelona i recollit pel primer tren que hi va
530/147,18,4/1927

Dins el mercat interior i seguint amb les vendes a l'engròs, les principals partides són facturades a cellerers del Nord i la Rioja
976/164,8,4/1983

facultar

207

DGLC: facultar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 96

Corpus de mostra: 96

(I) Donar facultats

121/0108[P]²⁵⁸

i el rei va facultar-la per a construir uns magatzems i beneficiar-se amb el producte del seu lloguer

353/106,16,2/1953

Facultar al ministre de la Guerra per a crear 8 batallons de metralladores²⁵⁹

2033/11,8,1/1934

121/0108[P]²⁶⁰

Facultar el consell d'administració de la societat perquè pugui aprovar el balanç final

2776/31,30,2/1988

i facultà a la ciutat de 35000 habitants o més perquè poguessin acollir-se a la clàusula constitucional²⁶¹

413/68,19,9/1919

121/0208[P]

Com hem dit, la marxa més benigna de les infeccions en aquesta regió entre elles la gangrena gasosa, facultà el cirurgià de portar fins a les últimes conseqüències la conservació dels braços ben nodrits²⁶²

311/53,5,2/1938

²⁵⁸ (VCOMP P)='per a'

²⁵⁹ OBJ(SP), P='a'. En la majoria de variants trobem sovint oscil·lació SP/SN en els OBJ de construccions causatives (v. Solà 1994).

²⁶⁰ PRED2(OCOMP)

²⁶¹ Idem nota 259.

²⁶² (VCOMP P)='de'

Té les ales sumament llargues, rectes i estretes, lo qual la faculta per volar ràpidament²⁶³
720/35,1,8/1911

121/0308[P]

Obté el títol de patró de pesca. Aquest el faculta per a governar embarcacions de pesca²⁶⁴
530/56,24,3/1927

El primer d'aquests ordenaments, de 1941, reformant l'anterior de l'any 1865, ha suprimit el lluisme radicalment, i, com a contrapartida, faculta el cedent a demanar un augment del cànon estipulat²⁶⁵
273/255,22,3/1953

211/03[P]INTR

El citat Concili Toledá, que es el mes vell document que dona a entendre ser l'orari un distintiu litúrgich, faculta per pensar que l'Espanya visigòtica fou el primer pays que doná lloch a l'existencia de l'estola
460/14,2,10/1918

212/08[P]PASS

Serà facultat lo Sr. Sindich, com fins ara, de donar las disposicions convenients en representació del Consell²⁶⁶
1752/11,24,3/1866

212/08[P]PASS(adj)

La decisió depèn avui solament de la jerarquia catòlica, que està facultada per a triar el moment que el culte públic haurà de substituir el privat²⁶⁷
2550/2,4,5/1939

131/010508²⁶⁸

Un avanç en sentit autonomista ha consistit en facultar a les ciutats el dret d'elaborar les seves pròpies cartes
413/68,12,4/1919

²⁶³ (VCOMP P)='per'
²⁶⁴ (VCOMP P)='per a'
²⁶⁵ (VCOMP P)='a'
²⁶⁶ (VCOMP P) = 'de'
²⁶⁷ (VCOMP P) = 'per a'
²⁶⁸ Variant PRED2 > OBJ, OBJ > OBJ2

(II) Establir, disposar

121/0108

Més endavant es produeix una distensió en aquesta sistemàtica, en facultar que la successió sonora s'ordini a l'atzar
996/22,4,3/1967

(III) Fer possible, permetre

121/0108

puix que en respectar el periosti facultem la formació d'una nova planta posterior del peu
311/112,7,7/1938

121/0208

Les característiques anatòmiques del carp faculten que, des del punt de vista clínic, poguem considerar com una sola gran articulació les nombroses artròdies existents
311/76,4,6/1938

cal, doncs, respectar el màxim els fragments, puix que la íntima connexió periòstica que tenen, faculta que puguin viure fins i tot peces òssies que a primera vista semblen condemnades a necrosar-se
311/52,11,2/1938

fadar

208

DGLC: fadar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108

Sense ocurrencies

212/08 PASS(adj)

L'estimava més que a tota altra cosa y vetllava per ella! ...Y fadada per la idea aconhortadora, se la repetia

707/274,12,5/1905

fadrinejar

210

DGLC: fadrinejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

112/08²⁶⁹

Se contava com un excés donar, els diumenges, un velló als qui ja fadrinejaven

973/83,6,4/1960

faixar

211

DGLC: faixa

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 14

Corpus de mostra: 3

121/0108

La seva mareta, convertida en la més deliciosa de totes les mares, després de faixa-lo curosament, l'ajaçà en un tou de palla

275/114,17,6/1951

²⁶⁹ Única ocurrencia

I la ratlla de foc de l'hora baixa que els horitzons de la colina faixa, és l'or on se dibuixa la parella

41/33,3,7/1918

211/(0108) REFL

S'apretaven la cintura i aplanaven el pit faixant-se estretament, vestint per sobre el pellissó

470/25,10,5/1916

el mar es faixava de mil verds i blaus cada dia²⁷⁰

222/142,17,7/1928

212/08 PASS(adj)

Rentat i faixat l'infant, adormida la mare, i tot en repòs, les dones es posaven a resar

2/90,11,4/1947

esperes que et cridi una dona molt grossa i mal faixada que ja coneixes

1244/64,10,4/1974

Aneu totes ben faixades, nenes?

5/217,23,1/1967

falcar

212

DGLC: falcar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 19	
Corpus de mostra: 18	

(I) Introduir un tascó en una escletlla

²⁷⁰ Fig.

121/0108

Sempre li havia de faltar una pota amb un tros de cartó, però mai no sabia quina
55/157,17,5/1934

Per sostenir i faltar certs malalts molt febles, poden ésser utilitzats petits coixins plens de serradures
430/7,29,3/1919

121/0308

els manca aquella cosa que els faltava
39/209,16,1/1932

Fins ara no servien més que per faltar les rodes
393/226,18,9/1951

212/08 PASS

apareixen grans blocs naturals, que en una època moderna han estat faltats per medi de parets d'aparell petit
1528/81,33,12/1932

212/08 PASS/RF

bases on es falquen ensems moltes altres característiques que defineixen el comportament
606/7,8,4/1966

212/08 PASS(adj)

Damunt la tauleta mal faltada, que trontollava com si fos de joguina
388/27,23,6/1946

(II) Lligar²⁷¹

121/0108²⁷²

faltar les bragades de taronges
378/117,8,7/1935

²⁷¹ Accepció no recollida al DGLC; segona accepció del DCVB.

²⁷² Única ocurrència

faldejar

214

DGLC: faldejar

VV

Nombre d'exemples a BDTLC: 15

Corpus de mostra: 15

121/0108²⁷³

es revolta la vall per dessota el macís de Bastiments, i faldejant-lo sempre, per la Feixa llarga s'arriba al Coll de la Marrana

1118/12,15,5/1918

Durant 15 min. se va faldejant la Montanya de SE. á NO. per un camí vehinal

1990/15,4,6/1881

Faldejant sèrra y toçals, discurrix el camí a una altura sobre'l nivell del mar²⁷⁴

440/52,1,1/1920

211/01 INTR

Podem remuntar una vall i, en ser a la seva part més alta, restar a mig aire de la collada i, tot faldejant, acomplir la davallada pel fons

971/46,31,2/1959

A la sortida del poble es va faldejant muntanya amunt per dessobre la Vall del Fresser

1118/9,11,10/1918

El camí va faldejant i, al deixar de vista la Vall del Fresser, es decanta cap al N.²⁷⁵

1118/9,14,10/1918

²⁷³ OBJ molt restrictiu des del punt de vista semàntic: muntanya, tossal, puig, serra, etc.

²⁷⁴ SUBJ(personificació)

²⁷⁵ SUBJ(personificació)

furar

216

DGLC: furar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 3

121/0107²⁷⁶

els caçadors no acostumaven a furar gaire els caus

986/18,33,5/1935

211/01 INTR²⁷⁷

a mida que'ls anava fiblant la gana o que's cansaven de furar, passejar o fer mal, se concentraven cap als alts

707/154,18,3/1905

Viatger i poeta, recorre els nostres pobles en la pintoresca diligència dels nostres avis, amb el quadren de notes a la mà, visitant els monestirs i les esglésies, furant en els arxius i biblioteques²⁷⁸

2182/31,10,7/1932

furetejar

217

DGLC: furetejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 13

Corpus de mostra: 12

111/01

i amb els quals entrava de seguida en conversa pel gust de furetejar en llurs persones i llurs

²⁷⁶ Posar fura als caus

²⁷⁷ Caçar

²⁷⁸ Fig. cercar, investigar

vides

55/673,25,4/1934

Quan furetejava en una parada, enganxava el nas als llibres

349/24,88,1/1949

els grans patricis, els destres de l'instant, no dormen, es belluguen, furetegen, es multipliquen

1605/10,16,5/1907

221/0107 TRANS²⁷⁹

Com deuen fruir furetejant papers, voltant-se de quilos i quilos de llibres!

206/523,1,1/1966

El segueixen els gossos que furetegen les mates d'herba molla

206/390,9,7/1966

La muller mentidera que, com la garça, fureteja el cau de l'or, fingint afeccions ridícules i mentideres

643/27,5,6/1921

furgar

218

DGLC: furgar

Nombre d'exemples a BDTLC: 190

Corpus de mostra: 68

VT

121/0107²⁸⁰

Com que encara era fosc els busques furgaven les deferres enllumenant-se amb un fanalet que portaven exprés

349/54,41,3/1949

Després agafà els ferros, furgà inquietament la llar i prosseguí

393/11,16,7/1951

²⁷⁹ OBJ(LLOC)

²⁸⁰ OBJ(LLOC(SN)): 10 ocurrències TRANS de 68.

Els llibreters, que ho sabien, anaven a furgar la seva parada
349/63,71,4/1949

La pesca amb salabret és practicada anant per les costes rocoses, furgant-hi els reconcs i cataus
530/100,1,4/1927

Rascar-se el cap, furgar-se el nas, fregar-se els ulls, ficar-se la mà a la butxaca, tocar-se el sexe,
són accions que podem considerar com a adaptadors del jo
72/162,5,1/1980

El fantasma es furgava el nas amb desolació
435/319,25,4/1956

121/0107²⁸¹

Hi havia un home que furgava per totes les galledes
35/180,15,5/1962

No és feina grata furgar en un munt de cendres
393/105,24,8/1951

Es precipità a la consola i començà a obrir calaixos, a furgar entre la roba
62/207,30,6/1955

no ens ho podríem explicar per més que furguéssim dintre nostre
55/282,37,4/1934

es furga en el pit i en treu un enorme rosari
33/49,2,2/1928

211/01 INTR

És l'hora de les rates, es senten lliures, comencen a furgar i rosegar
62/207,7,3/1955

Havien tret de la cuina la taula gran, furgaren, trobaren pa, plats, coberts, una garrafa
de vi, ...
68/295,27,2/1965

²⁸¹ LLOC(SP)

furonejar

221

DGLC: furonejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 6

Corpus de mostra: 6

111/01

El seu esperit volà, furonejant, cap als teatres que ella havia vist

68/61,23,5/1965

per no atraure cap dels múltiples esguards que furonegen tothora rera alguna o altra de les persianes i cortines

49/171,25,7/1931

passem a dins i furonegem per les seues pàgines on hi ha molt que vore i molt que contar

1286/18,28,1/1962

221/0107 TRANS²⁸²

Vaig furonejar tots els recons pera veure si trobava alguna galeria

1793/22,32,1/1898

Donem voltes sobre la nostra fulleta i la furonegem ansiosament. L'ensumem, fa olor, fa pudor

68/302,34,4/1965

furtar

222

DGLC: furtar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 102

²⁸² OBJ(LLOC)

Corpus de mostra: 100

121/0108

o el que un mateix es furta a la cuina a riscos del cop d'escombra o de l'amorrada als fogons roents

222/23,3,1/1928

o bé el rata d'ofici, que no mata a ningú, ni és lladre de camí, però furta el que troba mal desat

370/11,27,14/1932

Qui furta un òu, furta un bòu

440/30,15,2/1920

l'ànima -que és de natural púdica- furta els mugrons dels pits a les mirades indiscretes

980/124,47,3/1979

Els nens s'acacen els uns als altres, s'abaten o es furten els rams²⁸³

56/48,17,12/1952

231/010608 INC/DAT²⁸⁴

Tot lo que tu atresores de més d'una certa mida, ho furtes als altres

393/167,2,9/1951

Me furtes la voluntat, Me furtes l'enteniment

2382/167,2,9/1894

231/010608 INC/LOC²⁸⁵

Per haver-los trobar furtant taronges d'una finca

2263/16,14,5/1936

un xiquet aprofitant un descuit de l'usurer, li furtava els diners de la butxaca

448/71,19,2/1953

211/01 INTR

Els mascles augmenten considerablement l'agressivitat i violen, furten i assassinen

²⁸³ RECIPR

²⁸⁴ ORIG[+ animat], P='a'

²⁸⁵ ORIG[-animat] P='de'

72/110,20,5/1980

Els criats que furten, cometen un pecat, agreujat per l'abús de confiança
760/112,11,5/1933

La gent de Berga se'ls mirava amb mals ulls, car hom deia que furtaven i
cometien tota mena de malifetes
1288/173,30,4/1960

212/08 PASS

Ha de lliurar-se la cosa en el lloc on actualment l'hauria tinguda l'amo, si no
hagués estat furtada
760/123,10,6/1933

¡Quantes coses són furtades, i quan poques restituïdes!
760/115,32,1/1933

212/08 PASS(adj)

tampoc els barons de santedat conspícua, furtats per llur innocència a les
censures
829/65,12,2/1959

Andreu Ivars ha fet veure la falta de fonament de l'atribució als blanquers del
rescat de en Tedeliç de les hòsties furtades pels pirates a Torreblanca
1301/22,8,2/1978

fusionar

223

DGLC: fusionar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 106

Corpus de mostra: 106

121/0108²⁸⁶

²⁸⁶ OBJ(+PL)

El trust "Amstrong Whitwort and Co." fusiona mines de ferro i carbó, aviació, fàbriques de paper, electricitat

107/32,6,1/1930

Sempre que ens trobem una parella de fitxes en un quadre, les fusionem i es converteixen en una de sola

1320/42,21,10/1986

Els mètodes ensenyen que cal fusionar les dues o tres notes per a formar un so compacte

1139/65,7,6/1971

121/0208²⁸⁷

la retina i la imaginació de contemplador fusionaran aquells trets

998/28,6,4/1967

Forma un secret a dos, una zona d'ombres que fusiona les ànimes

206/273,24,3/1966

212/08 INCO/RF²⁸⁸

Aquestes dues cèl·lules es fusionen, és a dir, es converteixen en una

501/29,19,11/1922

Es fusionen els dos nuclis, masculí i femení, i l'òvul fertilitzat o zigot comença a dividir-se

606/48,20,5/1966

I, per fi, un altre tret sobresortint de la seva arquitectura és la major continuïtat d'elements, que se solden, s'encaixen i inclòs se fusionen

296/40,4,13/1954

131/010508

Els verbs constitueixen una sub-categoria dels predicats: són subjectes a una transformació que els fusiona amb la còpula per fer un sol mot

910/53,18,10/1970

222/0508 INCO/RF

Es féu el de Barcelona a Granollers i la Companyia d'aquest, en 1860, es fusionà amb la de Mataró

²⁸⁷ OBJ(+PL)
²⁸⁸ SUBJ(+PL)

336/332,23,6/1952

El nucli del gra de pol·len es fusiona amb el d'aquesta
733/43,12,10/1918

Representa un aspecte del desig de viure que, al principi de la vida, es mescla i es fusiona amb l'impuls de traslladar l'agressió i la destructivitat pròpies a l'exterior
871/35,4,11/1974

212/08 PASS

la ciutat d'aquells que s'estimen uns als altres és atreta i fusionada íntimament en l'heroisme de la Caritat
823/76,5,9/1959

Sospito, també, que alguns dels casos esmentats de compensació, i probablement alguns altres fets, poden ésser fusionats en un principi més general
71/150,7,1/1982

212/08 PASS/RF, PASS

Aquestes dues regles, que es podrien fusionar en una, això és, que els caràcters dels mestissos siguin fusionats, i que aquesta fusió estigui garantida contra la dislocació de caràcters per medi de quatre o més generacions
501/14,17,5/1922

fustejar

224

DGLC: fustejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 9

Corpus de mostra: 9

111/01

el treball ja va ser més descansat, i llavors jo tenia prou temps per a fustejar amb el ganivet
452/32,32,10/1955

El seu pare, dins, fusteja com un desesperat
222/200,15,1/1928

San Josep fusteja en el banc i el Jesuset remena la cola en el peròl
441/38,5,3/1947

fustigar

226

DGLC: fustigar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 45

Corpus de mostra: 45

121/0108

Vingué desesperat, com fora d'ell, fustigant la bèstia tot el camí
2/288,4,8/1947

fustiga els ateus i materialistes i es declara catòlic, apostòlic i romà
834/16,20,5/1968

El pintor Nonell, que tenia tan bell ingeni per a fustigar les flaqueses dels artistes
1045/136,19,4/1926

perquè un cert sector de premsa fustigava d'una manera iniqua certes regions espanyoles
417/196,2,1/1935

211/01 INTR

Segueix fustigant, pegant, ferint
2174/92,4,2/1959

212/08 PASS

Qualsevol forma d'egoisme i d'orgull és fustigada per Sant Benet de forma radical
852/284,13,9/1981

Alguns arribaren a justificar la total inoperància i foren fustigats pels grans mestres de la vida cenobítica

852/255,28,7/1981

212/08 PASS(adj)

però l'instint de l'home, fustigat per la necessitat de superar els inconvenients, el porta a solucions

405/153,22,9/1932

galantejar

230

DGLC: galantejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 4	
Corpus de mostra: 3	

121/0108

pul·lulaven per ventas i posadas jugant a cartes en les nits d'hivern, galantejant les mosses d'hostal

1262/135,13,7/1919

anant á las visitas, balls y concursos, y ab això trobar, qui la galantegi

1624/106,4,5/1844

No n'hi havia capó que no galantejés a una o altre de aquelles senyores²⁸⁹

1944/483,37,2/1912

galejar

231

DGLC: galejar	VV
Nombre d'exemples a BDTLC: 20	

²⁸⁹ OBJ(SP), P='a'

Corpus de mostra: 19

(I) Fer ostentació

111/01

En totes les més cultes associacions similars a la nostra hi galeja arreu brillant estol de dames y senyorettes

1820/16,25,2/1903

221/0108 TRANS

essent tots dos autors eximis parlistes, en aquest punt galegen per un igual de puritat, riquesa i elegància²⁹⁰

713/24,10,6/1933

ell, que tant galejava de sinceritat i que tenia una natural noblesa de cor

713/37,5,7/1933

potser serà obert un carrer, alçats uns edificis comunitaris, alguns parcs galejaran llur verdor

995/68,15,5/1964

(II) Disparar salves i, per extensió, fer festa

111/01

Un cop acabada la guerra es pensà novament en recuperar les caramelles, però quasi no quedaven trabucs i sense aquesta arma no es podia "galejar"

2035/12,20,1/1987

Hom la celebra el diumenge després de Pasqua, i després de galejar modestament, els figaronins calen foc al pi

980/215,16,5/1979

Jo'us puch dir que vaig coneixer millor al poble suïç, veyentlo galejar y alegrarse en jorns solemnes

1839/5,11,7/1970

²⁹⁰ OBJ(SP)

221/0108 TRANS²⁹¹

Ara fa poch celebrarem lo cinquantenari del naixement á la claror del dia de la primera poesia catalana y pera galejar á nostre venerable gayter del Llobregat s'aplegaren en brillant esbart poetas vells y joves

1942/69,6,3/1889

221/0108 TRANS²⁹²

per enaltir y galejar la nostra dolça verge emprenen, plens de fe, exos misteriosos viatges

2049/38,8,7/1867

(III) Jugar amb la veu, cantar d'una determinada manera (mall.)

111/01

Llavors puja una octava, pren alè, eixampla la veu i galeja

973/106,6,3/1960

221/0108 TRANS

cent trobadors té que, sens l'engany del rei mariner, li galejan ab dolcesa ses cançons novelles

2049/31,33,3/1867

212/08 PASS(adj)

Les cançons, volant d'una era a l'altra, sortien afuades o llangoroses, ben galejades o cantelludes i plenes de galls

973/74,17,4/1960

²⁹¹ OBJ(SP): homenatjar

²⁹² OBJ(SN): Lloar

DGLC: galgar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0108

Pot ocórrer que els elèctrodes, a causa de llur continuat espurnall, se separin més del compte, llavors cal procedir a galgar-los i deixar-los a la mesura exacta
605/70,22,2/1966

gallardejar

236

DGLC: gallardejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 5	
Corpus de mostra: 5	

111/01

Res no és tan trist com un jove que fa una mica el vell, o com un vell que gallardeja
859/14,5,13/1971

gallardegen amnb els amics i amb els enemics són covards
917/87,27,6/1982

La calada randa pétria del magnífic cimbori se'n puja cap amunt, gallardejant sobre un absis que li serveix de basament
1153/26,5,7/1971

gallejar

237

DGLC: gallejar	VI
----------------	----

Nombre d'exemples a BDTLC: 33 Corpus de mostra: 33

(I) Fer ostentació

111/01

Però el monarca, Alfons el Magnànim, galleja a Nàpols
17/191,12,2/1960

esperarà que s'acosti el xicot mig embriac o l'adolescent que vol gallejar
1242/214,4,4/1974

apunta el seu fusill i, al moment que la dona dins la freixa s'infla el pit per gallejar millor, li
engega dos trets
1282/43,9,12/1961

221/0108 TRANS²⁹³

Els poetes, fingint optimisme com un físic que galleja de salut, declaraven que la gràcia
consistia en allò
27/184,8,9/1965

Ja n'hi ha prou de tan gallejar d'antifeixisme en les paraules
1273/72,25,9/1937

el formidable lluitador gallec, qui després de gallejar de duresa
2116/15,14,5/1929

(II) Cridar

111/01

aquesta gent que s'aixeca ara, que crida i galleja convençuda que el poble perd aviat la
memòria
541/18,31,5/1933

221/0108 TRANS²⁹⁴

²⁹³ TEM(SP)

I per això les naus romanes, solcaven mestrejant les mars, i gallejant les àguiles victorioses

1108/7,13,11/1932

En Romeu, gallejant les seves magnífiques facultats vocals, ultra la romança del somni de l'òpera "Manon" i "Elegia" també de Massenet, cantarà "l'Emigrant"

2115/9,6,1/1925

i, espargides per la badia oberta, unes quantes barques de pescar, gallejen l'airosa vela llatina xopa de sol

2246/6,6,9/1933

gallinejar

238

DGLC: gallinejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

111/01

El nostre as ets tu, un as pelat, ben sull. Trumfa els naips d'Aman, no gallinegis

2925/43,21,5/1948

galopar

241

DGLC: galopar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 34	
Corpus de mostra: 34	

111/01

Oh! sento galopar cavalls
33/53,17,3/1928

Tot havia anat de primera mentre es tractava de galopar pel sorrat
435/41,33,8/1956

Escolteu! S'atança galopant cap a Montgrony un cavall negre
631/22,33,4/1920

Representa, aquest segell, l'imatge de l'infant a cavall que galopa cap a l'esquerra
1840/6,5,12/1911

L'epilèpsia ha galopat semblant mort per la terra èuskara
1432/14,10,7/1937

guerrear

244

DGLC: guerrear

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 68

Corpus de mostra: 68

111/01

el salvatge reclama com a cosa seva l'arc i la fletxa amb què caça i guerreja
760/105,10,3/1933

I la impietat sap molt bé que només guerrejant contra el Crist i la seva Església, es guerreja
contra Déu
794/215,23,2/1934

M'oblidava de dir-vos que Ramon Berenguer IV va guerrear molt amb els sarraïns
1457/61,6,3/1935

Durant els primers temps del seu regnat, Ramir I va guerrear contra els seus germans els reis

de Navarra i de Castella per qüestions de fronteres
1513/14,10,1/1955

La nostra ciutat guerrejà sempre llargament, sense prudència
2845/23,13,5/1955

221/0108 TRANS

Si voleu ésser dignes del vostre Déu, dignes dels vostres avantpassats i de la vostra fe,
cal sortir de la nostra inèrcia i guerrejar valentment les batalles del senyor
794/12,26,3/1934

guerxar

245

DGLC: guerxar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 4	
Corpus de mostra: 3	

121/0108

Guerxats com som, tenim prudència a guerxar els altres
94/108,7,3/1974

212/08 INCO/RF

però, en la pràctica, el donar a les bigues molta altura i poca amplada, pot fer que
aquestes es guerxin
771/54,15.1/1918

Les dents li creixeren i se li afuaren, el nas se li aixafà, les galtes se li feren totes
penjants, se li arrugà tot el front, les cames se li guerxaren: volgué enraonar, i només li
sortí un lladruc
222/27,17,1/1928

guiar

247

DGLC: guiar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1051

Corpus de mostra: 81

121/0108

perquè vaig tot sol en la nit, i si Déu no em guia
2/244,31,3/1947

El gran asceta guia els seus deixebles, xicots de setze a divuit anys
68/213,6,9/1965

i als qui va al carro que guia Ramon Llull en una de les miniatures de Karlsruhe
50/61,43,16/1968

una cobla en què dos xiquets amb túniques blanques guien quatre músics cegos, que tocaven instruments de corda
1301/90,8,1/1978

211/01 INTR

Ara, ja te a la mà les rendes: ara, condueix: ara, és ell qui guia
642/50,8,4/1922

121/0208

Com sempre, la preocupació de donar satisfacció a llurs comitents, els caps d'empresa, havia de guiar el comptable a les seves resolucions
554/49,4,8/1932

No el guiava cap altra intenció
2162/29,6,4/1978

Potser una conjunció de dos models d'època distinta ha guiat la mà de l'escultor
337/83,1,1/1949

211/02 INTR

i, si una mica d'amor no guiava per la muntanya, caminar-hi, lliscar-hi i escalar-hi

tindria un mèrit, però apagat i neutre
971/114,27,8/1959

212/08 INCO/RF

El Comte s'ha aparegut sortint del torrent de Baups tot abrandat de foc, i amb la llum de les flames es guiava per anar a Sant Amanç
324/70,1,12/1947

Nosaltres recordem també el cas d'una minyona que, després d'estar algun temps a la casa, sense saber llegir, distribuïa sense vacil·lació les cartes i tota la correspondència entre els membres de la família tot guiant-se per l'aspecte dels sobres
911/95,7,3/1979

Els qui es guien únicament per la pronunciació escriuen li en tots els casos, encara que hi correspongui l'hi
1388/9,26,6/1979

212/08 PASS

la diferència de direcció, ja prou petita, arriba a ésser nul·la en algunes contrades on el vent és guiat per les muntanyes
269/56,2,16/1950

212/08 PASS(adj)

Sant Josep pilotant la nau de l'Església, guiada per l'Esperit Sant en forma de colom posat sobre la tenda
297/138,36,12/1954

La logística és, doncs, una lògica formal desenvolupada en direcció a les matemàtiques, guiada, doncs, pel concepte de classe o conjunt
347/177,8,6/1934

També ha estat construïda, i ben aviat es comercialitzarà, una cadira amb rodes autopropulsada i guiada pel mateix sistema dels moviments oculars
680/141,18,6/1975

DGLC: guillar	VU
Nombre d'exemples a BDTLC: 9	
Corpus de mostra: 9	

(I) Marxar

111/01

Potser la millor solució seria guillar... però ¿guillar a on?
1281/90,13,1/1961

El tuguri crea un cercle viciós. Quan n'hi ha, la gent amb un mínim de mitjans econòmics, guilla
1082/139,6,7/1974

221/0108 TRANS²⁹⁵

diuen que van a tirar fotografies i se les guillen cap a festa major
2041/8,27,3/1927

(II) Fer embogir

121/0208

Sense ocurrències

212/08 PASS(adj)²⁹⁶

En lloc d'estar guillat pel circ, el protagonista intervé una sola vegada en una funció
1000/183,5,9/1964

guillotinar

250

²⁹⁵ Locució: guillar-se-les (amb DATIU ètic).

²⁹⁶ Única ocurrència

DGLC: guillotinar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 13	
Corpus de mostra: 13	

121/0108

la raó pura, legisladora a priori, que guillotinava institucions seculares, és ara substituïda per l'observació

620/155,1,7/1930

potser els francesos no hagueren pensat en guillotinar Lluís XVI en 1793

1470/12,30,3/1968

211/01 INTR

d'una manera més sincera i eficaç que no pas la revolució francesa que guillotinava, i predicava sentiments humanitaris

807/26,16,7/1915

212/08 PASS

la reacció thermidoriana (juliol 1794) hi posà fi, Robespierre essent guillotinat

1454/28,22,6/1920

guimbar

251

DGLC: guimbar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 3	
Corpus de mostra: 3	

111/01

la noia recorda exclusivament la visió d'un petit llac en el qual s'hi reflectia la seva imatge nocturna sota l'argentada llum de la lluna, o en el que hi veia guimbar durant el dia alegres infants

302/3,19,13/1938

Naturalment, quan un aucell de presa troba un poll enfora del niu o un canonet (conill jove) guimbant en solitari, no pot saber que el poll té amo, o que el conill és considerat pel caçador
935/50,6,7/1978

221/0108 TRANS ²⁹⁷

"Amunt!", guimbava el noi, sense cap vestigi del sentit de la responsabilitat
1/159,25,4/1984

guindar

252

DGLC: guindar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 5

Corpus de mostra: 5

121/0108

Li he posat un botaló, he guindat la vela i farem el que ens donarà la gana
397/74,22,8/1950

L'arbre mestre era molt caigut cap a popa i hi guindava l'antena per mitjà d'un aparell de gran tradició a la Mediterrània, procedent de la galera

1297/100,7,10/1986

212/08 PASS(adj)²⁹⁸

Veig que es posa la roba dels dies de festa (...), unes espadenyes blanques i la gorra de patró de bou. Una vegada tot ben guindat, ens disposem a saltar a terra
397/140,32,9/1950

El veuen pels cafès ben guindat, oratori i optimista -sempre disposat a menjar i beure
206/526,11,5/1966

²⁹⁷ OBJ(O): dir alegrement; única ocurrència.

²⁹⁸ Guarnir, vestir (Font: Josep Pla)

guinyar

253

DGLC: guinyar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 10

Corpus de mostra: 10

121/0108²⁹⁹

Em guaità com astorat, guinyant l'ull dret

393/57,14,5/1951

El fiscorn tenia'l cap com una guardiola y guinyava sempre l'ull dret ab un ayre de picardia còmica

707/344,15,9/1905

En Pepe, que està atent al moviment de la noia, li guinya l'ull i recalca els mots

30/27,26,6/1921

211/01 INTR

Guinya d'un ull, guinya de l'altre, i en apropar-s'hi... ja ho crec: la vista li torna a lloc

1282/40,17,1/1961

Tot el pla de Ridorta era ple de clapès rosades, ab tanta profusió que, guinyant una mica, semblava rosat tot ell

707/138,21,5/1905

guisar

255

DGLC: guisar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 81

Corpus de mostra: 80

²⁹⁹ Fer l'ullet (accepció no recollida al DGLC).

111/01

i aquesta campana de xemeneia de cuina antiga, tot i que no la feien servir perquè guisaven amb gas, es veu que estava plena de sutge
35/95,6,1/1962

Feia uns quants dies que Zorbàs encenia el foc a corre-cuita, guisava, menjàvem i se n'anava pel camí del poble
68/133,17,2/1965

El matí es passa parlant i guisant, fumant i bevent
56/12,4,7/1952

221/0108 TRANS

Desembarcàrem a l'embra de la penya i en una vella olla de terra guisàrem el peix, amb l'oli, la ceba, l'all i el julivert del suquet ancestral
397/152,3,4/1950

Algunes tavernes reexien a fer unes combinacions a base d'elements modestíssims, i guisaven uns plats de gust exquisit
497/341,15,9/1954

Guisen, sense plànyer-hi res, uns quants porcs i uns quants bous
1000/41,55,7/1964

212/08 PASS/RF

Aquest crustaci, sense que arribi a ésser una bona llagosta de les nostres latituds, és de les coses més fines que es poden guisar a Borabora
16/256,17,7/1964

y allí per baix de les figueres y dels garrofers es guisen y mengen paelles
440/38,5,3/1920

Aquest peix se guisa del mateix modo que lo Llenguado
2758/36,8,4/1835

212/08 PASS

Allò era guisat amb séu
55/478,2,11/1934

No n'férem pas pochs d'obsequis als plats, á major abundament sent guisats á la catalana

1846/16,13,3/1890

212/08 PASS(adj)

Posen davant d'un client una vianda meravellosament guisada per un admirable cuiner

335/21,26,4/1952

guitar

256

DGLC: guitar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

111/01

quan de nit em trobo sol i envoltat de profund silenci, sento la seva veu -trista al principi, suplicant com una cançó fúnebre, i a poc a poc s'irrita, remuga, dóna ordres. I guita contra el meu pit com un infant a qui ha arribat l'hora

68/89,22,3/1965

guixar

257

DGLC: guixar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 12

Corpus de mostra: 11

(I) Escriure

111/01

Si puc guixar, guixaré
2024/14,3,6/1984

i el de grafit de "prapho" ("escriure", en grec), perquè amb ell es pot guixar, és a dir, escriure
1187/2,18,11/1981

221/0107 TRANS³⁰⁰

Guixar les parets? La mare no vol que ho faci
2024/14,1,1/1984

212/08 PASS(adj)

Pocs dies després passava el rector pel carrer de la Donzella i parava al número devuit, guixat amb carbó pels ajudants del saig
1329/40,26,7/1972

111/03

Aquest material ja s'assembla més al carbó: és negre, no és dur, guixa i emmascara
1187/2,4,2/1981

Aleshores hauríeu vist l'home de ciència batre's amb la idea que es proposava desenrotllar, amb un guix que no volia guixar bé
2119/10,12,7/1926

(II) Omplir de guix

121/0107

Llevava teranyines i grenava, rascava la pintura de les parets escrostonades per la humitat, guixava els crulls i ribotava les portes revengudes
1329/167,27,6/1972

³⁰⁰ LLOC(SN); no hi ha ocurrences d'OBJ(TEM).

guspirejar

258

DGLC: guspirejar Nombre d'exemples a BDTLC: 49 Corpus de mostra: 48

VI

112/08

i aci i allà començaven a guspirejar els primers estels
2/50,15,2/1947

Els focs antics de llenya de pi guspirejant en els festers de ferro havien estat substituïts per l'acetilè
397/26,11,2/1950

Com que crema llenya, la màquina guspireja com un drac furiós
206/388,20,7/1966

Y agitada, ab la veu descomposta per infinits cambis de to y ab tota l'anima guspirejant li en els ulls clars, deya y redeva ab una tenacitat de maniàtich qu'ella era una dòna honrada y que Deu del cel Totpoderós n'era testimoni
707/337,24,10/1905

Dalt d'una muntanya, damunt les cases, guspirejava una forma daurada que jo encara no sabia que fos la imatge de Nôtre Dame de la Garde
55/404,31,4/1934

gustar

259

DGLC: gustar Nombre d'exemples a BDTLC: 133 Corpus de mostra: 133

VT

(I) Assaborir

121/0108

menjava pa sol, sobretot quan tenia molta gana, i el gustava llaminerament
55/744,22,2/1934

el jovent dansava i els grans gustaven la clàssica coca de Sant Joan
1654/4,10,6/1958

Es gusta la flor de la vellesa, quan s'ha gustat la de la infància, de l'adolescència, de la maduresa
859/13,2,2/1971

Gustám un suavíssim manà, baixat del cel per amor nostre
2747/55,23,2/1867

211/01 INTR

contenen totes dues les facultats inferiors, internes dels sentits, per les quals veuen i escolten i poden olorar i toquen i gusten, i, gustant, digereixen i assimilen
67/180,12,7/1953

212/08 PASS

La música estava destinada a ser captada, a ser gustada per algun altre sentit més noble
390/119,22,7/1947

La seva ingènua rustiquesa ja començava a ésser gustada amb apassionada delectança per un cercle cada dia més extens d'esperits refinats
716/19,23,1/1933

(II) Agradar

121/0108³⁰¹

Humil de mena, no es dóna fàcilment a l'exaltació voleiadora ni gusta de la cridanera exteriorització
317/13,14,3/1919

³⁰¹ TEM(SP), P='de'

Fon els camins i esborra les roderes, // que ab els seus devots don ales i dalit, // gusta d'esvalotar les cabelleres // i posa un xic de bronze a cada pit.

34/61,9,1/1923

Esta planta ó arbre gusta d'estar ab exposicions templadas

2066/155,8,4/1852

121/0108³⁰²

en altra en la que los amos serán aficionados á anar á la Iglesia, y gustan també que hi vajia lo servey

2277/138,9,8/1859

112/08

y á no ser aixis la comedia ordinariament no gusta

2277/240,6,3/1859

escarxofes ben tendre cuitas y la confitura que gusti

2756/19,13,7/1835

habilitar

261

DGLC: habilitar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 101

Corpus de mostra: 101

121/0107³⁰³

Caiguda la monarquia espanyola, la Generalitat habilita el Palau de la Diputació amb unes magnífiques habitacions per a allotjament de persones

335/54,5,4/1952

En habilitar els jardins del "Tivoli" per als actes que li donaren tanta de fama, s'hi feren algunes

³⁰² OBJ(OCOMP)

³⁰³ Preparar un espai per a alguna funció.

modificacions
485/63,21,2/1956

212/07 PASS/RF

un xalet ben conservat i decorat a l'interior es va habilitar per a menjadors, lavabos, infermeria, despatxos i gabinet
911/24,13,7/1979

com succeïa a les dues pasqües, per tal d'evitar desgràcies, s'habilitava els portals nou i de Sant Antoni per al cotxes i carros i el Portal de l'Àngel per a la gent de peu
485/12,20,3/1956

212/07 PASS

un dels túnels oberts fa cinquanta anys ha estat habilitat com a magatzem d'explosius
73/85,7,7/1976

121/0108

Quedava als dirigents del Gremi la tasca d'habilitar i posar en condicions de treball els nous estricadors
246/37,19,9/1958

Habilitar un crèdit de 502.325'37 pessetes per a obres que es deuen de la foradada del carrer de Balmes
2020/40,24,1/1931
LSP (finances)

molts dels propietaris que havien cedit llurs terres en censal pretengueren cobrar interessos de cada vegada més elevats, habilitant per a tal cas les lleis que calgués
78/48,24,9/1967
LSP (dret)

121/0108³⁰⁴

Sense ocurrències

211/(0108) REFL

Aquest fondo és la suma dels gastos sostinguts pera habilitar se en l'eczerfici de la professió o de l'art
1792/127,2,7/1907

³⁰⁴ OBJ[+humà]: autoritzar algú per fer una feina.

212/08 PASS(adj)

només podrà ser obert pel distribuïdor o per una persona habilitada per aquest
1058/15,13,10/1978

212/08 PASS³⁰⁵

¡Qui no se umplirá de pasmo, al considerar que ja en lo primer instant de vostra
Concepció puríssima foreu habilitada y elevada á tot lo mérit possible en una pura
criatura!
2304/71,21,1/1857

habitar

262

DGLC: habitar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1225

Corpus de mostra: 96

121/0107³⁰⁶

Déu les accepta, però declara que no poden habitar més de temps al Paradís
67/389,4,7/1953

Gairebé tots els veïns de la casa que habitem al carrer del Sol són renyits
206/131,21,1/1966

Si bé a la barraca valenciana els animals regularment no habiten davall la mateixa teulada que
les persones
290/40,34,7/1957

121/0107³⁰⁷

¿Per què, si habitaven un paradís poblat per gent robusta, forta, casta, treballadora
17/76,28,8/1960

³⁰⁵ Accepció no recollida al DGLC.

³⁰⁶ LLOC(SP)

³⁰⁷ LLOC(SN)

El mastodont habitava els boscos des d'Alaska fins a Mèxic
933/301,17,2/1972

211/01 INTR

la llei "que els homes sobretot han de menjar, beure, habitar i vestir-se"
83/72,28,6/1975

212/07 PASS

podem veure per què les illes oceàniques són habitades per poques espècies però que,
d'aquestes, moltes són peculiars
71/402,27,1/1982

212/07 PASS/RF

Tot es tudarà si no s'habita -deia algunes vegades, tristament
27/199,10,7/1965

habituat

263

DGLC: habituat	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 136	
Corpus de mostra: 136	

131/010508

La qüestió seria habituat l'infant als exercicis de comprensió
443/134,11,4/1928

En tots els casos, es tracta d'habituat la boca i l'orella a l'articulació estrangera
900/113,8,9/1967

221/0105 INTR

És molt important d'habituat a la naturalitat i al respecte en la cosa sexual
846/25,27,10/1975

211/02 INTR

Cal distingir entre les drogues que habituen i les anomenades drogues "menors"
1073/164,35,7/1978

222/0508 INCO/RF

però és útil habitar-se a l'estat de vetlla encara que no se'n tinguin ganes
867/155,31,10/1971

comprar algun diari, sabó, un parell de mitjons, puix que no podia habitar-me a anar sense com el meu company
55/714,26,5/1934

hajar

264

DGLC: hajar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 18

Corpus de mostra: 18

122/0408³⁰⁸

res te d'estrany que no haja esment de lo molt que avuy se estudia la literatura filla del poble
2072/10,13,4/1879

S'atansaren i Riquer digué a Pere Garcia: "Mestre, honor haureu que hagi jo aquesta senyora."
1041/10,6,6/1970

112/08³⁰⁹

convensuts los propietaris de que es impossible que hi haja agricultura y per tant riquesa
continuant l'absentisme
2072/57,22,3/1879

³⁰⁸ Tenir, haver (tr.)

³⁰⁹ Haver-hi

humanitzar

265

DGLC: humanitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 94

Corpus de mostra: 94

121/0108

No sense un gran i amorosívol respecte, esforcem-nos a humanitzar la vida de Maria
275/180,2,3/1951

121/0208

D'una banda Cluny, la gran tradició benedictina, que va humanitzar tot el que tocava
825/74,13,1/1967

Aquesta escampadissa d'elements urbans en la terra humanitza el paisatge i el fa ésser de molta companyia
206/352,16,7/1966

211/02 INTR

hom intueix que, de fet, aquesta submissió no humanitza
860/69,9,8/1984

212/08 INCO/RF

A mesura que l'esperit s'humanitza, la intencionalitat pren un sentit més profund
303/29,6,11/1945

Recorda-ho, Mònica. Et vas humanitzar, vas accedir a passejar tu mateixa el pare invàlid en la seva cadira de rodes
62/50,10,1/1955

212/08 PASS/RF

Amb aquesta dada es comprèn que una llet de vaca per ésser administrada a un infant s'ha de humanitzar
325/61,14,8/1937

212/08 PASS

Així veiem que el paisatge ha estat humanitzat amb hotels, xalets i jardins
1487/33,18,4/1930

humiliar

267

DGLC: humiliar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 233

Corpus de mostra: 31

121/0108

El pare humilià el front encara més³¹⁰
222/93,21,4/1928

211/(0108) REFL

Perquè en aquesta hora de retorn a la veritat, després de les folles estridències de l'orgull, ha sabut humiliar-se
669/19,31,10/1918

Impensadament alguna cosa l'acusava: l'havia estimada fins a humiliar-se
62/96,4,9/1955

121/0208

aqueta pietat de tothom m'indigna i m'humilia
55/114,13,3/1934

212/08 PASS

Amida el teu petit cos; prou n'hi trobaràs de motius per a ésser humiliat; no per ésser glorificat
829/55,37,5/1959

³¹⁰ Fig. baixar

212/08 PASS(adj)

El guàrdia, que segueix a tocar del toll, capcot i visiblement humiliat per tot allò que ha passat, ara es tomba enfurit
5/32,22,2/1967

humitejar

268

DGLC: humitejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 123	
Corpus de mostra: 123	

121/0108

L'home humiteja la faixa engomada del paper de la cigarreta
5/75,17,3/1967

a ell el xampany li feia fàstic, i només l'utilitzava per humitejar les puntes del seu bigoti
39/163,12,6/1932

La dona vacil·la, desplaça els ulls cap a ell i a la fi, humitejant-se els llavis, diu: -Depèn d'ell
5/267,14,1/1967

121/0208

Una condensació pot humitejar la superfície dels esmalts d'una peça
997/167,20,4/1982

del front li cauen tot de gotes de suor, amples i pesades, que van humitejant el terra
5/239,13,6/1967

La combinació se li ha quedat enganxada en una clapa de suor que li humiteja la part baixa de l'esquena
5/261,18,6/1967

211/02 INTR

Mentre la tramuntana asseca i trempa, el garbí humiteja i desferma els nervis

17/215,18,7/1960

212/08 PASS

L'apòsit pot esser també humitejat als líquids dels que s'han indicat pera la desinfecció
480/101,32,7/1915

212/08 PASS/RF

També pot humitejar-se un llençol i embolicar el malalt
994/91,34,7/1964

Per poder garantir una bona adherència de l'arrebossat al mur s'ha d'humitejar el mur
uns dies

1224/78,37,1/1983

212/08 PASS(adj)

L'olor de la pinassa, humitejada pel llebeig, és intensa
206/263,13,10/1966

212/08 INCO/RF

Per altra banda, l'aire, en passar pel camí de les vies nassals, s'escalfa poc o molt i
s'humiteja

553/7,14,9/1930

les rajoles s'humitejaven de la suor dels seus peus

149/58,4,7/1932

idealitzar

269

DGLC: idealitzar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 55	
Corpus de mostra: 55	

121/0108

jo idealitzava la meva mare, i precisament per la seva falta l'estimava més

55/146,14,7/1934

L'art és un producte de l'esperit humà que tendeix continuament a poetitzar i idealitzar les matèries que li ofereix la natura

1121/6,13,5/1915

211/01 INTR

Idealitzar seria falsejar, i els pintors del segle XIX busquen, sobretot, la veritat
48/65,5,1/1955

Allí somniava i idealitzava després d'haver viscut arriscadament
55/692,8,2/1934

212/08 PASS

mai no hauria cregut que un llit pogués arribar a ésser idealitzat fins a l'extrem que pot arribar a ser-ho
397/141,31,1/1950

212/08 PASS/RF

Les siluetes dels herois del país, dels herois de les decadències -els bandits, els capitosts d'alçament- s'idealitzen en la boca anònima del poble
295/47,22,7/1954

212/08 PASS(adj)

Autor d'una sèrie de visions de l'illa idealitzades per la tradició italiana i holandesa
1055/80,27,1/1959

212/08 INCO/RF

El guerrer és per essència realista i el revolucionari és idealista; en la mesura que el primer s'idealitza es transforma en revolucionari i en la mesura que el segon se sent realista adquireix l'aspecte bèl·lic
302/42,2,2/1938

De la mateixa manera, el gust cavalleresc aprendrà a racionalitzar-se i el gust burgès a idealitzar-se
320/111,21,1/1957

idear

270

DGLC: idear

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 249

Corpus de mostra: 42

121/0108

Els operadors han pretès solucionar aquest inconvenient ideant sistemes que simplifiquen molt la manera de contestar

443/133,13,4/1928

Coratjós en l'execució dels seus propòsits, el doctor Josep Climent va idear i posar en pràctica un pla que podrà semblar-nos molt modest i de poca eficàcia

353/238,38,3/1953

212/08 PASS

els campanars barcelonins, com molts altres de Catalunya, foren ideats d'antuvi talment com han arribat fins a nosaltres, o sigui amb coberta plana

459/149,1,5/1955

212/08 PASS/RF

es va idear una fórmula que satisfieia els devots més escrupulosos

353/158,38,6/1953

Ha calgut que Catalunya es mostrés repetidament malcontenta d'aquest vestit, (...), perquè amb motiu d'idear-se nous patrons hom demanés, en nom de la igualtat de drets, que fossin tallats vestits iguals per totes les regions espanyoles

91/36,22,3/1931

212/08 PASS(adj)

Cal afegir-hi tots els aparells ideats per l'enginyer francès Dresco

741/22,35,6/1958

identificar

271

DGLC: identificar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1292

Corpus de mostra: 115

121/0308

Ordenarem la confecció d'un carnet, on no consti cap nom ni cap dada, prescindint de tota inscripció i registre i tan sols un retrat que la identifiqui

582/48,30,4/1935

121/0108³¹¹

Unes senyores que identifiquen amb exclamacions de joia els qui circulen per la plaça

73/135,1,10/1976

Efectivament, per identificar un individu comencen per combinar dos indicatius de classe

53/192,29,3/1971

la semblança és tan superficial com la que portaria a identificar balena i peix³¹²

53/232,15,10/1971

131/010508³¹³

Vaig sentit tanta joia d'identificar-te amb la nena d'aquell record

2/100,15,5/1947

a mesura que s'acosta al primer pis dels baixos, on resplandeix una llum feble que al final identifica amb una llàntia

5/74,19,8/1967

imposada per una dinastia nacional, de regnat en regnat, si és possible, més catalanitzada, i que identifica cada vegada més les seves aspiracions i el seu tarannà amb l'esperit del poble

291/47,4,6/1957

221/(0108)05 REFL

³¹¹ OBJ[+PL]

³¹² OBJ(SN + SN)

³¹³ META(SP), P='amb'

Pugatxev, en canvi, s'identifica per amor al poble, amb l'ombra de Pere el Gran
105/48,18,5/1961

222/0508 PASS/RF

Però el contingut no té per què identificar-se necessàriament amb el "material"
prèviament estructurat
77/68,20,6/1970

provocada per forces que encara no s'han pogut identificar ni regular
603/78,1,1/1963

212/08 PASS

Els nòduls solitaris o múltiples són identificats perfectament mitjançant
gammagrafia
683/42,10,3/1974

idolatriar

272

DGLC: idolatriar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 19

Corpus de mostra: 19

121/0108

Són fets normalment desconeguts dels aficionats, que, amb molt poc temps acaben idolatriant
aquests gegants de la cistella
1877/8,1,3/1988

Jo la estimo, jo la idolatrio, jo no penso, dia y nit, mes que en vosté... ¡Oh, Gracieta!
57/6,7,1/1869

212/08 PASS

En tot just una temporada, el nou gegant ianqui, Audi Noris ja ha estat idolatriat del tot
per una gran part dels seguidors blau-granes
1877/1,4,5/1988

ignorar

273

DGLC: ignorar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 1958	
Corpus de mostra: 78	

(I) Desconèixer, no saber

122/0408

Mila, respecte a això, ignorava encara el principal: ignorava que, una volta arranjat l'assumpte, el seu padrí havia cridat a casa seva el vell Candaina
2/142,5,1/1947

212/08 PASS

Pot ésser encara útil a tothom de conèixer en termes precisos les raons d'un determinat plantejament ètic, la importància del qual, almenys en un pla social, no pot ésser ignorat
954/8,13,4/1971

212/08 PASS/RF

S'ignora la data precisa de la sortida de Luschner de Montserrat
274/18,22,2/1949

(II) Evitar, no prendre en consideració

121/0108

però tan lluny d'ella, que fins ignora la seva presència
49/205,16,8/1931

212/08 PASS

Els protestants, però, eren ignorats i els jueus podien travessar d'incògnit tota la

península anant d'una casa a l'altra
254/265,22,3/1954

igualar

274

DGLC: igualar Nombre d'exemples a BDTLC: 394 Corpus de mostra: 58

VT

(I) Fer igual

121/01(0508)³¹⁴

Assimilar, igualar els deures o finalitats dels nuclis locals, constitueix una aberració
413/29,2,4/1919

131/020508

Visions humanitzades de la natura l'igualen als lírics més transcendents de qualsevol època
271/65,24,7/1953

ni seguir les teories modernes que, a fi d'afavorir-li la personalitat, la llibertat i donar-li més cultura que abans, reclamen una emancipació més gran i la volen igualar en tot a l'home
646/169,30,8/1963

211/02 INTR

Teòricament, però no efectivament, car amor és donació que iguala, és abnegació que se sacrifica
333/34,30,10/1955

222/0508 PASS/RF

La redacció d'aquest precepte ha donat peu a veritables dubtes respecte a si debia computar-se en aquest nombre l'Arcalde i 'ls tinents, o bé si tant sol debia igualar-se el

³¹⁴ OBJ[+PL]: META i TEMA coindexats

nombre de Vocals associats al de regidors propiament dits³¹⁵
453/424,7,12/1914

l'increment del conjunt dels actius financers s'ha d'igualar amb l'increment del conjunt dels passius financers³¹⁶
921/89,7,11/1983

212/(0508) INCO/RF³¹⁷

De manera que les dues orelles, molt distanciades a l'altura del llindar, es van igualant a mida que recorren el camp supraliminar
672/36,12,9/1970

(II) Ésser igual

122/0508³¹⁸

La filiació ens la donen concretament els capitells que pertanyen a l'escola de Sant Sadurní de Tolosa per llurs temes i per llur tècnica, que iguala gairebé la de la famosa església tolosana
337/92,2,12/1949

Ruyra un dia digué que cenyint-se a gèneres literaris modestos, es sentia fort per igualar i àdhuc per superar els més excel·lents models
257/18,14,8/1950

El nombre de vagues va igualar i superar per primer cop el dels primers anys vint i el dels anys trenta
919/111,10,10/1983

212/05 PASS

Ja es pot ben dir que el número dels ortòpters difícilment podria ésser igualat, i mai per mai superat
379/81,30,2/1937

La producció d'una fàbrica d'automòbils no podria ésser igualada amb la feina de milers d'artesans

³¹⁵ META(SP), P='a'

³¹⁶ META(SP), P='amb'

³¹⁷ SUBJ[+PL], META i TEMA coindexats.

³¹⁸ SUBJ(TEM), OBJ(META)

613/22,11,10/1962

il·luminar

275

DGLC: il·luminar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1189

Corpus de mostra: 98

121/0108

Una estona després passà el vigilant per allí, descobrí la figura arraulida a l'ombra del portal i aixecà el fanal per il·luminar-la

2/84,3,12/1947

121/0208

Feia una claror que il·luminava el món

390/311,5,1/1947

Aquest notable descobriment fet pels físics, ha il·luminat, com és fàcil de comprendre, els botànics sobre la qüestió de l'absorció de l'arrel

312/41,27,8/1938

121/0308

El tren volava. De tant en tant els llums d'una estació il·luminaven sobtadament el vagó

397/216,1,9/1950

212/08 PASS

però, com que, per altra part, la pols que arrosseguen els gasos de la cua és il·luminada per la llum solar, ara el cometa brilla amb llum prestada

1549/79,8,8/1966

212/08 PASS(adj)

Els ulls brillaven aleshores en l'obscuritat; les cares, il·luminades pel reflex dels llums, adquirien expressions bestials

2/234,8,3/1947

212/08 INCO/RF

Però tot d'una la gran tremolor blanca s'aclareix, s'il·lumina. "És llum de neu" -dèiem-
No. Era que tornava a sortir el sol
4/37,27,13/1975

A Conxa se li il·luminaren els ulls, li digué que amb molt de gust li donaria el que
demanava
39/76,33,6/1932

il·lusionar

276

DGLC: il·lusionar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 77	
Corpus de mostra: 77	

121/0204

Aquesta ordenació interior dels fenòmens psíquics ens il·lusiona fins al punt que ens figurem
que la seva forma lògica constitueix el veritable objectiu de la investigació científica
499/43,36,1/1927

Dona Maria Antònia va replicar en veu greu: -No m'il·lusionen ses riqueses
27/111,5,3/1965

El convit de demà i la resplendor del rostre del rei -el meu, afigureu-vos!- il·lusionen i exalten
Aman
2925/53,10,5/1948

211/02 INTR

Del 67 al 76 va fer una infinitat de marines del nostre port, esplèndides, vaporoses,
delicades, ab uns batents de sol que enlluernen, ab unes transparencies d'aigua que
il·lusionen, ab unes fondaries de cel que deixen encantat
1923/28,30,1/1900

212/08 PASS(adj)

la pel·lícula no vol ésser precisament un conte rosa sinó un advertiment sever i fred a la joventut que moltes vegades, il·lusionada pel miratge que representa la Universitat, abandonen la línia d'allò que hauria estat potser el seu destí més indicat
2549/3,25,5/1936

212/08 INCO/RF

De petita, Mila del Santo s'havia il·lusionat amb la vida allà on una nena de poble es pot il·lusionar
2/37,16,8/1947

es va il·lusionar, talment com Gandhi, amb l'evolució pacífica de la humanitat
455/139,31,5/1942

Quan un home és prou virtuós per ser capaç d'il·lusionar-se ell mateix creient-se gairebé perfecte, pot entrar en una perillosa ceguesa
823/190,13,1/1959

il·lustrar

277

DGLC: il·lustrar

Nombre d'exemples a BDTLC: 717

Corpus de mostra: 57

VT

(I) Mostrar, aclarir, exemplificar

121/0108

I per fer més clara la descripció prèvia, l'autor la il·lustrà amb un dibuix
219/11,11,15/1947

121/0308

Aquests exemples creiem que il·lustren prou la diagnosi
501/46,37,4/1922

El cavaller de la miniatura de la Bíblia de Vic (fig. 23) porta un perpunt sense mànigues que il·lustra el detall de la llançada de la crònica de Jaume I
50/30,10,9/1968

212/08 PASS

però l'actitud prevalent potser pot ésser il·lustrada pel següent passatge d'una conferència de l'autor pronunciada l'any 1913
65/67,5,5/1967

La seva arribada al poder és il·lustrada en un gag funcional
1109/5,31,4/1983

212/08 PASS/RF

Sense descendir a detalls que no poden il·lustrar-se amb la informació que ens proporciona el registre arqueològic
1530/115,10,9/1983

(II) Ensenyar, informar

121/0108³¹⁹

Ací només intentarem il·lustrar el pagès suficientment per a internar-lo en els esdeveniments moderns de la ciència del sòl
312/22,16,5/1938

Estic segur que ens faria un gran favor si es decidís, algun dia, a aclarir-nos aquests punts i a il·lustrar-nos sobre la matèria
436/226,16,4/1955

(III) Fer il·lustracions, dibuixar, pintar

121/0107

Sense ocurrències

³¹⁹ OBJ[+animat]

212/08 PASS(adj)

amb un cartell i un catàleg il·lustrat per Alexandre de Riquer
1025/234,81,1/1983

imaginar

278

DGLC: imaginar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 2387

Corpus de mostra: 98

(I) Fer-se una imatge mental

121/0108³²⁰

Imagineu aquesta escenografia muntada sobre un camió immens, desballestat, trepidant
16/59,31,1/1964

Després vaig anar imaginat el drama i en aquesta activitat mental ja no puc ara distingir què hi havia de treball conscient i què d'il·luminació
332/6,35,3/1923

(II) Concebre, inventar

121/0108

Descartes, inventor de la geometria analítica ha imaginat una ciència creadora de les fórmules geomètrico-algèbriques
343/40,28,8/1930

En tornar el pare del despatx, al carrer encara hi havia un rotlle de gent que esperava el senyor jutge i que imaginava solucions del misteri
222/77,4,2/1928

³²⁰ SUBJ[+control]

(III) Creure, opinar

121/0108

Sífide imagina que ha fet rodar per fi la seva roca fins al cim alliberador
818/64,4,1/1962

121/0108³²¹

De jove, però, era bonica, i ens imaginem que amagava la seva enorme pedanteria amb un somriure afable
1/24,4,9/1984

Tenen coses estranyes; s'imaginem que en haver passat ells tenim tanta por que ja no ens atrevim a fer res en molt de temps
5/62,1,1/1967

jo m'imagino que l'avarícia no podia aparèixer com a forma de la conducta humana
3/24,35,9/1964

Mai no m'hauria imaginat que la mort del meu avi fos per a mi causa de tanta tristesa
455/230,1,4/1942

121/01[P08]³²²

És impossible imaginar-los gaire pròspers sota els Trastàmars i els Àustries
6/24,5,4/1967

Hom podria explicar-se que Verdaguer hagués imaginat tan desmesuradament gegantins els seus personatges
251/25,12,3/1958

121/01[P08]³²³

Avui, només traçats els plànols, ja ens imaginem acabada la nostra llar futura
1809/1,13,2/1966

Ignoro com era Maira, però me la imagino no una borda ni una molossa, sinó una nanella d'una

³²¹ Variant RF

³²² (OBJ) = (ACOMP SUBJ)

³²³ Variant RF: (OBJ)=(ACOMP SUBJ)

raça pura
1/56,20,1/1984

211/(0108)[P] REFL

S'esgarrifava d'imaginar-se pujant per aquelles escales fosques i brutes
1242/110,28,4/1974

212/08 PASS

Ja que Déu no pot ser imaginat
823/82,22,7/1959

irradiar

279

DGLC: irradiar Nombre d'exemples a BDTLC: 235 Corpus de mostra: 34
--

VT

(I) Projectar, emetre

122/0608

Semblava que la verdor mateixa irradiava aquella dolcíssima música pastoral
4/198,17,1/1975

el castellà va irradiar la seva influència -moda i model- sobre els altres idiomes
76/159,8,2/1972

les ciutats fenícies que irradiaren la cultura semita fundada per Babilònia, eren vertaders Estats
394/6,22,9/1933

212/06 INTR

és agradable el sol per l'orient quan irradia damunt d'aquests indrets deliciosos
67/146,31,7/1953

També els ulls irradien, perquè la visió és una altra manifestació etèria, com el pensament o la llum

1154/98,17,2/1971

A ciutat hom viu per als altres. Cadascú de nosaltres es projecta a fora, i per aquesta raó irradia, es dilueix, en lloc de concentrar-se i retrobar l'Home

66/300,7,9/1938

212/08 INCO/RF

convertint-se en un focus a partir del qual s'irradia el costum a d'altres països

951/27,21,4/1980

El dolor del glaucoma s'irradia a les regions veïnes, i pot anar acompanyat d'intensos vòmits i cefalàlgies

977/39,3,6/1981

112/08³²⁴

i era sa guia la llum ufana que irradiava de ton castell

42/97,13,2/1936

barraca és una paraula primitivament catalana, puix que ha estat d'aquesta llengua d'on ha irradiat a les altres llengües europees

290/84,25,10/1957

El curs del riu ha assenyalat la direcció de les vies urbanes principals, que irradien des del cor del nucli demogràfic

600/66,19,11/1968

No més la freda claredat del bar irradia damunt les aigües pures i la negror profunda del pinar³²⁵

42/155,8,1/1936

222/0708 TRANS

El vostre sacrifici cruent ha plasmat l'hora de justícia i llibertat que irradia totes les terres d'Ibèria

1910/18,8,5/1932

³²⁴ Sortir, projectar-se; ADJUNT(ORIG).

³²⁵ ADJUNT(LLOC)

(II) Sotmetre a radiació

121/0108

Així, en 1903, Albers-Schoenberg, irradiant conilles i cobais mascles a través de la tela metàl·lica del fons de la gàbia

265/12,2,2/1950

irrigar

280

DGLC: irrigar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 22	
Corpus de mostra: 22	

121/0107

Irrigarem primerament l'orella dreta amb aigua a 30 graus durant 40 segons

672/41,11,8/1970

Banyar la part llagada o irrigar la ferida ab un líquit antisséptic

480/100,29,7/1915

atribueixen, també, a la presència anormal de bilis en la sang que irriga el cervell trastorns mentals de tipus depressiu

550/109,14,5/1936

212/07 PASS(adj)

i la porció d'intestí irrigat per l'arteria mesentèrica inferior

509/7,7,4/1919

També hi ha importants sectors de conreus irrigats pels petits corrents del Riudebitlles, Anoia, Gaià i Francolí

1473/40,7,5/1947

irritar

281

DGLC: irritar1

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 298

Corpus de mostra: 43

121/0208

No vaig poder plorar en acomiadar-la, i els seus besos i plors m'irritaven
55/131,26,6/1934

L'aire es carregava d'un fluid excitant que irritava fins al crispament el meu amic
55/304,38,3/1934

El seu progrés era tan visible que irritava els poders de l'Estat
371/8,3,13/1937

Bioquímicament el paràsit actua absorbint els sucus intestinals, ensems que per les seves secrecions pot irritar localment la mucosa parasitària
219/56,10,12/1947

es desprèn un polsim de carbonat de coure que és nociu i irrita els ulls i les mucoses nasals
573/81,15,3/1936

211/02 INTR

I, de sobte, es produeix un moviment aclaparador de "conculcació", en uns casos, i d'abandó, en uns altres, que torba i irrita
76/118,2,5/1972

Si en aquestes últimes setmanes entristien, ara irriteren
386/209,23,1/1940

S'usa l'oli d'ametlles per pomades, sabons fins i perfumeria. Pres en quantitat de 15 a 20 grams és un bon purgant. Per aquest deu cuidar-se que no sigui ranci perquè irrita
502/72,35,6/1923

212/08 INCO/RF

Ella semblava lluny d'allí. El mirà, sense sorpresa. Trigà un instant a contestar. Ell s'irrità encara més

2/214,7,6/1947

El tèctic, el polític, el moralista, el profeta, el contemplatiu s'irriten els uns contra els altres³²⁶

676/140,36,3/1964

Si, tinc els ulls malalts, amb la pols i el sol se m'irriten

55/595,3,2/1934

212/08 PASS(adj)

amb el poble català irritat per la sensació que l'Autonomia es perdia

418/159,16,10/1937

i d'Herodes que, irritat pel silenci del Natzarè, l'escarneix fent-li posar vesta de foll

297/141,23,11/1954

Es que la mucosa no està irritada pe'l contingut intestinal toxi-séptic?

1766/14,15,2/1907

irrogar

283

DGLC: irrogar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 16

Corpus de mostra: 16

(I) Causar, infligir

131/010508

i conscients a més dels prejudicis que irrogaven a llur creditor

2987/66,33,3/1975

No puc deixar d'alegar els prejudicis que á la Educació de la infantesa irroga l'actual sistema

³²⁶

RECIPR

1601/36,25,7/1891

221/0108 EXTR/DAT

Comesa seva és irrogar una pena més suau del que exigeix la justícia
829/131,7,1/1959

(II) Arrogar

131/010508

Sense ocurrències³²⁷

221/(0105)08 REFL

I els que -fora del poble- vulguin irrogar-se el títol de justa propietat, perquè la posseeixen, en justíssim càstig d'aquesta expoliació contra natura, la llengua, en les seves mans tampoc reflorirà
644/109,16,1/1921

Crec que era el mestre García de Enterría que deia que eren col·legis de funcionaris irrogant-se funcions polítiques
78/129,33,6/1967

aquells famosos delegats de taller que s'irrogaven unes atribucions tan absurdes i exorbitants que hagueren acabat, de continuar, amb la ruïna total de la nostra economia
789/206,28,1/1934

irrompre

284

DGLC: irrompre	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 78	
Corpus de mostra: 78	

³²⁷ Verb defectiu, només possible en la variant REFL.

121/0107³²⁸

En aquell instant la mare, que havia estat escoltant-ho tot des de l'habitació veïna, va irrompre a l'estança
2/145,24,6/1947

I empeny la porta d'una revolada i irromp al menjador
376/64,27,9/1938

Devastada la regió de Gal·lípoli, irromp en la Tràcia i la Macedònia, després de vèncer altre cop l'exèrcit imperial
377/94,8,6/1930

121/0108³²⁹

-No volem ningú més- vaig irrompre durament
55/614,21,6/1934

-No, August, per Déu! -irrompé, conciliador, Eugeni Puigmartí, abraçant el seu millor amic
388/267,31,5/1946

-Tireu de llevants...! -irrompia de sobte la grau, allunyada, veu de la mar
397/28,5,4/1950

211/01 INTR

en sentir aquella diatriba van irrompre per preguntar, amb els ulls fora del cap, si es tractava de llençar tot el llot sobre en Maurice
1281/181,1,3/1961

122/0708³³⁰

Crec que en els propers anys la intel·ligència artificial irromprà amb tots els seus efectius en el món de la cultura
72/144,4,6/1980

Pel seu escenari han irromput a Barcelona tots els grans moviments artístics: Wagner, Mozart, l'òpera i els balls russos
1109/40,1,3/1983

³²⁸ Entrar
³²⁹ Dir de sobte; OBJ(O).
³³⁰ Aparèixer

La música havia irromput obertament a la llar del bidell Bernardo
2175/26,13,2/1963

212/08 EXTR/LOC

Quan la filoxera va irrompre el 1906, procedent del Bajo Segura, els preus del vi ja
havien davallat
976/125,6,8/1983

L'Esperit Sant irromp amb força, es manifesta visiblement, se sent i es palpa
905/5,24,7/1982

la Campanya de "L'Avenç" per la "reforma lingüística" irrompé amb la proposta d'una
nova ortografia
939/20,16,3/1976

isolar

286

DGLC: isolar	VT
--------------	----

Nombre d'exemples a BDTLC: 230

Corpus de mostra: 33

131/010608

el que cal és isolar de la terra els paraments del fonament permeable
572/24,5,6/1934

Diu Gaudí que el claustre del qual forma part aquesta porta estarà fet per resar-hi el rosari en
processó i per isolar el temple dels sorolls del carrer
272/43,6,10/1951

221/(0108)06 REFL

Els pobles que es volen isolar dels grans corrents culturals acaben per creure que són el
llombrígol del món
247/35,12,5/1958

222/0608 INCO/RF

Es va isolar, definitivament, la cosa material de la cosa espiritual
867/185,16,3/1971

221/0108 EXTR/LOC

Fins avui no ha estat possible d'isolar la secretina
506/7,31,8/1926

211/(0108) REFL

D'entre els ordes religiosos, els uns es van isolar en monestirs i els altres van restar al món, però tots es van sotmetre a una estricta disciplina fisiològica i mental
867/194,17,1/1971

221/0208 EXTR/LOC

En aquests estòmacs, la capa semiescamosa era perfectament sana, protegint i isolant la mucosa glandular
219/36,19,5/1947

221/0308 EXTR/LOC

la barana que isola la màquina o el motor, etc.
575/105,13,2/1934

212/08 INCO/RF

Com a conseqüència final, la Nació tendeix a bastar-se per ella sola, tendeix a la fórmula antisocial per excel·lència, a fer de Robinson, a desentendre's del món, a isolar-se
66/168,25,1/1938

212/08 PASS

Els malalts greus afectes de complicacions pulmonars seran isolats
358/108,9,6/1937

Les recidives són gairebé sempre l'efecte del fet que l'estrip no ha estat ben tancat o isolat
586/13,26,4/1934

212/08 PASS(adj)

Empara el cor de la granota isolat pel mètode de Straub

583/16,7,11/1934

italianitzar

287

DGLC: italianitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 3

121/0208³³¹

La resposta de Mussolini va ésser que havia constituït la nova província de Bolzano per italianitzar-los al més ràpidament possible

1092/16,22,5/1963

212/08 INCO/RF

Les composicions y poses germàniques s'han anat fonent y italianisant

1967/24,16,1/1908

Ja hem vist com es trenca la gloriosa línia dels cartògrafs medievals i com els darrers

Olives s'italianitzen

247/71,26,2/1958

jactar

289

DGLC: jactar-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 9

Corpus de mostra: 9

³³¹ Única ocurrència

121/0108³³²

Si tal autor, ó periodista, ó diputat, comença per jactar se de Lliberalime
2761/95,11,6/1885

121/0108³³³

Un dia es jactava de resoldre els problemes matemàtics millor que no el Josep
1245/66,9,4/1978

121/0108³³⁴

Quan la notícia arribà a Sueca el jutge, Jacobo López de Rueda, es jactà que ell sol sufocaria la
revolta
1551/92,18,4/1981

jalonar

290

DGLC: jalonar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 20

Corpus de mostra: 20

121/0108

en les anàlisis rítmiques determinar on es troben les cadències equivaldrà a jalonar el ritme
1139/133,12,10/1971
LSP (música)

121/0107³³⁵

cases pairals i convents jalonaven els seus carrers i places amb perspectives i perfils d'escuts
1373/29,11,7/1984

122/0708³³⁶

³³² Forma RF; TEM(SP), P='de'

³³³ Forma RF; TEM(VCOMP), (VCOMP P)='de'

³³⁴ Forma RF; TEM(OCOMP)

³³⁵ AG(metafòric)

En el paisatge rural els camins, aparentment, tot s'assemblen. Ens apareixen com una llarga línia entre certs punts, tot jalonant unes determinades etapes

1494/121,4,5/1973

representa també l'obertura cap a l'exterior d'una societat marginada dels esdeveniments que jalonen la història europea d'ençà del 1945

1219/17,26,12/1987

212/07 PASS(adj)

Aquest segon graó és molt trencat; està jalonat per nombrosos volcans

749/105,31,3/1934

Més al Sud la carena dels turons està ja jalonada pel pic d'Orhy, pic d'Anie, pic del Migdia d'Ossau, Montperdut

749/71,10,10/1934

jutjar

291

DGLC: jutjar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 1103	
Corpus de mostra: 88	

121/0108

Llavors els col·legials no ho podien jutjar com avui

55/41,8,5/1934

Jutgen el policia acusat de causar la mort d'una prostituta

2776/71,26,2/1988

La corporació jutjà que, sense esperar les conclusions de la missió confiada als geodesistes, es podia extreure de les observacions efectuades fins a la data (...) una mesura corresponent a la deu-milionèsima part del quart del meridià³³⁷

³³⁶ SUBJ(TEM), OBJ(LLOC)

³³⁷ OBJ(OCOMP)

288/33,11,3/1956

121/01[P08]

que coincideixi amb un tractament que altres criteris permetin jutjar adequat des del punt de vista de la diabetis

563/38,31,10/1929

però havíem jutjat impossible marcar i establir unes normes

911/17,21,9/1979

211/01 INTR

Els homes només poden jutjar de l'exterior; mes Déu veu i judica fins els pensaments i desigs més ocults

7601/5,25,4/1933

mentre la intel·ligència jutja i la voluntat desitja o rebutja, s'executen moltes altres funcions

550/14,3,9/1936

però mai no ha estat produït, pel que podem jutjar, per a benefici exclusiu de les altres

71/198,2,11/1982

A jutjar pels sorolls, que ara han canviat de naturalesa, la deuen arrossegar cap a fora³³⁸

5/56,15,2/1967

212/08 PASS

Patrons i obrers han d'ésser jutjats amb la mateixa mesura

66/199,3,10/1938

i és molt interessant que, ja que és jutge, pugui ser també jutjat

1042/69,11,2/1969

212/08 PASS/RF

encara trepitgem terra de Catalunya, i no vull que se'm jutgi com a general, sinó com a simple voluntari

1288/201,4,8/1960

La deixadesa moral de l'exèrcit espanyol pot jutjar-se pel desastre del Marroc

³³⁸ Locució: a jutjar per SN

1431/5,22,9/1937

juxtaposar

292

DGLC: juxtaposar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 80

Corpus de mostra: 80

131/010508³³⁹

i, com estem seguríssims que en juxtaposar un metre a una llargada justaposem una cosa a una altra

587/182,31,7/1918

juxtaposant al nom cama l'adjectiu llarg, es forma l'adjectiu camallarg

293/152,12,2/1956

222/0508 PASS

Aquest criteri ha estat sols juxtaposat al de l'objectivisme naturalista

83/116,26,4/1975

La ciutat moderna ha d'ésser juxtaposada a l'antiga, sotmetre's a la fisonomia del sòl

995/24,3,1/1964

222/0508 PASS/RF

es pot juxtaposar el dit infinitiu al verb conjugat sense cap preposició

270/277,21,1/1950

222/0508 INCO/RF

Un dia començà a circular una estrofa, a la qual anaren juxtaposant-se d'altres, una melodia s'afegí a una precedent

1049/40,17,2/1962

³³⁹

META(SP), P='a'

una autèntica irrupció de comunitats plenament neolítiques que es juxtaposaran a les mesolítiques

1530/916,20,4/1983

222/0708 INCO/RF

Aquesta estructura orogènica ens ensenya que damunt d'un bloc primitiu i resistent, vingueren a juxtaposar-se les onades orogèniques arribades del sud

749/71,19,9/1934

121/01(0508)³⁴⁰

Avesat ja el poeta de no parlar amb nom propi, pot juxtaposar dues cançons diverses, i així ho fa en l'altra

631/13,21,12/1920

Sovint arriba a juxtaposar les tesis, més que no pas a pensar-les en la unitat de la seva relació

868/58,9,4/1970

211/01 INTR

Els romans, doncs, es limitaren a juxtaposar, a expandir

980/89,77,1/1979

211/02 INTR

La seva mentalitat juxtaposa; no involucra

361/31,19,2/1935

212/(0508) INCO/RF³⁴¹

Ambdós nivells no es juxtaposen l'un sobre l'altre com dos mons diferents

845/25,26,6/1971

laborar

294

DGLC: laborar	VI
---------------	----

³⁴⁰ OBJ[+PL]: META i TEMA coindexats
³⁴¹ SUBJ(+PL)

Nombre d'exemples a BDTLC: 63 Corpus de mostra: 63

111/01

i s'establia entre les dues Corporacions el decidit acord de laborar activament per la cinematografia catalana

1018/1,30,6/1934

Parlin altres de l'Espanya gran, nosaltres laborem per la Catalunya petita

427/24,17,1/1919

221/0108 TRANS

La cobdícia dels propietaris truncà les esperances del pagès de laborar al mateix temps el benestar de la pròpia família

1473/24,4,7/1947

la part de terra que pugui laborar amb els bous propis

1421/189,2,2/1948

221/0108 TRANS³⁴²

De tota manera, la tasca de Fabra i de la Secció Filològica continua i, ultra laborar en la definició dels mots

2733/34,29,5/1982

212/08 PASS

Llurs caires són primorosament laborats amb nombrosos retocs en ambdues cares

1416/9,13,8/1927

212/08 PASS/RF

es laborava l'"Estatut" per presentar-lo a l'aprovació de les Corts d'Espanya

1650/10,8,4/1932

212/08 PASS(adj)

un destí laborat per les soles mans i la sola empenta de la pròpia gent

1529/121,24,10/1969

³⁴² TEM(SP), P='en'

lacerar

295

DGLC: lacerar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 6

Corpus de mostra: 5

121/0208

La ironia intel·lectual ataca la vida, però no arriba a lacerar-la ni a modificar-la
37/86,8,1/1944

211/02 INTR

La ironia catalana concorda amb la intel·lectual en què no fereix ni lacera, i s'avé amb la castellana en què transforma i modifica
37/86,13,3/1944

212/08 PASS

¡Quina tortura, quina angoixa! ¡La tendra carn és lacerada, els òssos romputs, els nervis exquisidament torturats i els tendrums mig partits!
816/189,26,6/1917

212/08 PASS(adj)

si al costat nostre veiem algun cor lacerat pel dolor
783/193,1,6/1939

lacrar

296

DGLC: lacrar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 4

Corpus de mostra: 3

121/0108

omplint petits flascons d'aigües de pous, sínies i fonts del terme i lacrar-los amb extrem esment
2187/17,11,4/1965

211/01 INTR

S'en encarrega además de la confecció de sellos de metall y per a lacrar á preus de catálech
2423/3,1,15/1902

212/08 PASS(adj)

davall sa mateixa pedra es va depositar una rodoma de vidre molt ben tancada i lacrada a on hi havia monedes acunyades l'any 1558
2608/9,25,9/1934

laïcitzar

297

DGLC: laïcitzar	VT
-----------------	----

Nombre d'exemples a BDTLC: 10

Corpus de mostra: 10

121/0108

Ha laïcitzat els hospitals i ha expulsat de tots els establiments de beneficència les Germanes de la Caritat

794/146,17,2/1934

121/0208

que hom demana la separació de l'Església i de l'Estat, per tal de laïcitzar tot el que depèn de l'Estat

794/149,22,12/1934

212/08 PASS(adj)

Laïcitzada l'ensenyança, foragitat el Crucifix de l'escola, Jules Simon, veu amb horror
794/179,32,1/1934

lamentar

298

DGLC: lamentar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 418

Corpus de mostra: 62

121/0108³⁴³

I València no ho lamenta, no ho considera com una mutilació de la seva esfera d'irradació capitalícia
79/205,36,3/1962

Lamento no tenir a mà les estadístiques de Barcelona³⁴⁴
557/60,32,1/1933

Hem de lamentar que posteriorment aquest retaule ha estat tret en ares d'una mal entesa unitat estilística³⁴⁵
272/103,17,7/1951

121/0108³⁴⁶

fou Pla que els va suggerir el camí a seguir després que tots s'haguessin lamentat amb desesperació sobre les constants dificultats per a mantenir una certa dignitat en la realització de la revista
2023/58,31,3/1979

121/0108³⁴⁷

³⁴³ SUBJ[+control]

³⁴⁴ TEM(VCOMP)

³⁴⁵ TEM(OCOMP)

³⁴⁶ Variant RF: TEM(SP), P='sobre'

³⁴⁷ Variant RF: TEM(SP), P='de'

El senyor Max es lamentà de la manca de precisió de les instruccions
2020/101,25,5/1931

recorda la de la seva mare lamentant-se iradament de les entremaliadures del seu fill
1434/29,1,4/1960

211/01 INTR

Els filarmònics només es lamenten, i em sembla que haurien de fer alguna cosa
1295/110,28,8/1959

no poden respirar, criden, si poden, es prometen i juren que no tornaran mai més al
futbol, es lamenten
1295/105,2,3/1959

laminar

299

DGLC: laminar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 26

Corpus de mostra: 26

121/0108

Actualment són emprades dos classes de màquines per a dividir o laminar les llesques al gruix
standard de 2,6 mm.
698/110,15,8/1976

Abans que fos possible donar forma al metall laminant-lo mecànicament, s'havia d'obtenir la
forma prevista a mà, a la forja
1517/182,19,1/1984

212/08 PASS

L'ànima, quan s'ha donat, cal que sigui laminada per Déu
827/61,8,3/1959

212/08 PASS/RF

i, quan es doblega o es lamina el metall, els electrons adopten noves posicions per tal que no apareguin petites esquerdes

1533/72,27,6/1967

això depèn del gruix de les llesques que es van laminant

698/114,6,13/1976

lapidar

300

DGLC: lapidar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 23

Corpus de mostra: 23

(I) Matar algú a pedrades

121/0108

La multitud es posà a cridar i es llançà sobre d'ell, l'emmenà fora de la vila, i començà a lapidar-lo

802/79,9,3/1938

A l'un se'l llençava a la foguera; a l'altre se li llevava la pell; a l'altre se'l lapidava; a l'altre se l'escaldava ab oli bullent

663/30,24,9/1917

212/08 PASS

havent-se fet remarcar, va suscitar contra ell els Fariseus i el poble, i fou condemnat a ésser lapidat

802/78,22,9/1938

212/08 PASS(adj)

Diuen que allí va morir, octogenari, lapidat per aquells que no es deixaven convertir

295/17,24,7/1954

(II) Lapidificar

121/0108

Lapidar l'esmalt vol dir llimar-lo o rascar-lo mitjançant la pedra de lapidar

997/107,1,2/1982

LSP (art)

lassar

302

DGLC: lassar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 6	
Corpus de mostra: 4	

121/0104

D'aquesta faisó amb la dilació lassen l'amic, amb l'expectació el turmenten

829/116,11,2/1959

212/04 INCO/RF³⁴⁸

Item, que dama Alfina i dama Betina i dama Gambardina inauguraren, en lassar-se de batxillejar, espasmes del nirviós de la corda fluixa

2925/36,3,1/1948

per persones que havien gaudit el món i s'havien llassat d'aqueix gaudi

797/185,2,9/1921

lavar

303

³⁴⁸ ADJUNT(CAUS(SP)), P='de'

DGLC: lavar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 4	
Corpus de mostra: 3	

121/0108

D'aquests, n'hi havia per a lavar escudelles i per a pastar
248/38,14,8/1952

211/01 INTR

dit d'estris que serveixen per a lavar o rentar
1710/9,14,7/1958

212/08 PASS(adj)

Tots els projectes de places y mercats, de jardins públics y de monuments funeraris
que ha deixat, molt ben lavats a tinta o a colors
1923/6,13,10/1900
LSP (art)

lluitar

304

DGLC: lluitar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 2540	
Corpus de mostra: 102	

111/01

En Bernat pren una llança i se'n va corrent i la comtessa lluita per deturar-lo, caient esmortida
40/30,4,2/1955

Quan arribaren els caçadors el veieren tot ple de sang, lluitant a força de braços amb el cadell i
ventant-s'hi àdhuc a mossegades
2/66,12,11/1947

Més enllà de les quals una estranya lluminositat, extremadament blanca, lluita contra la pesantor opaca dels núvols que cobreixen el cel

5/84,36,5/1967

El comunicat d'ahir diu que es lluita fortament als sectors de Fraga i Casp

4/172,23,7/1975

Il·lustrar

307

DGLC: Il·lustrar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 9	
Corpus de mostra: 9	

121/0108

i a les cantonades dels carrers Il·lustren les botes dels que passen

1488/135,17,3/1917

objectes que ens semblen curiosos, com dues cames fetes de fusta i dos brunyidors per brunyir mitges; dues mans de fusta per il·lustrar guants

1319/81,23,10/1988

211/01 INTR

les ceres d'abelles són poc gastades per a aprest, per raó del seu preu, solament en aprestos especials i per a il·lustrar

493/50,33,13/1918

212/08 PASS

El fil, de vegades és il·lustrat també en troca, ço que es fa amb altres raspalls en sec

493/18,9,6/1918

212/08 PASS/RF

se col·locan en lo forn, y en estar un tant secas se il·lustren ab sucre moreno y clara d'ou

2759/94,8,1/1837

LSP (cuina)

Ilustrejar

308

DGLC: Ilustrejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 9

Corpus de mostra: 9

100³⁴⁹

S'aixecaren qu'encara no Ilustrejava, y la lluna's veyà en la freda blavor com una unglada blanca

707/236,16,1/1905

Tot just en Ilustrejar, m'he banyat i sento la frescor del bany

391/69,25,6/1946

112/08³⁵⁰

de vegades, al fons dels ulls de la seva minyona hi veia Ilustrejar com un estrany guspireig

393/89,18,1/1951

li riuen els pòmuls, com el banús quan Ilustreja amb el sol

55/35,19,9/1934

localitzar

309

DGLC: localitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 472

Corpus de mostra: 64

³⁴⁹ Verb impersonal
³⁵⁰ Brillar

121/0108

Si no hi ha visibilitat, els pigmeus localitzen la peça mitjançant l'oïda
1238/189,28,1/1985

Kleist es veu obligat, en voler localitzar els símptomes esquizofrènics, a fer-ne una reducció i ordenació
547/9,5,1/1935

212/08 PASS

remarquem ara que, si no fos localitzada degudament la pressió tàctil, no ens capacitaríem mai per a reproduir-la amb la perfecció que ho fem
587/171,25,1/1918

212/08 PASS/RF

Això es pot localitzar a les Rovires, en el camí de Castellar de N'Hug
324/47,6,5/1947

212/08 INCO/RF³⁵¹

La indústria del teixit de cotó es localitza a Lleida, Mollerussa i Alguaire
600/96,1,9/1968

lubricar

311

DGLC: lubricar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 5	
Corpus de mostra: 5	

121/0108

i, per a lubricar-lo, s'empraven olis i matèries grasses, com greix de cavall i esperma de balena
497/143,25,4/1954

³⁵¹ Ser-hi

211/01 INTR

Aquesta operació calia efectuar-la periòdicament per a lubricar
1314/15,29,12/1985

212/08 PASS

La xeringa és certament lubricada, així com les agulles i tubs de goma, amb oli de parafina
552/31,4,5/1933

212/08 PASS/RF

Una vegada complert aquest requisit indispensable i muntat l'aparell, es lubrica amb la vaselina esterilitzada
552/32,8,4/1933

lubrificar

312

DGLC: lubricar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 14	
Corpus de mostra: 14	

121/0108

recordar que és indispensable donar corda al rellotge, lubricar les màquines
62/257,14,6/1955

211/03 INTR

Els olis molts fluids no arriben a lubricar bé
605/54,2,3/1966

212/08 PASS

El ganivet és lubricat amb sèu per a obtenir un tall fàcil i net
698/130,16,10/1976

212/08 PASS/RF

Les vies per ahont marxaven les rodes del carro es lubricaven ab savó moll
1945/34,25,4/1945

lucrar

313

DGLC: lucrar	VG
Nombre d'exemples a BDTLC: 27	
Corpus de mostra: 27	

111/01³⁵²

Qui adquireix a termini una quantitat de valors no amb l'objecte de guardar-los, sinó de lucrar amb l'oscil·lació dels canvis

446/80,7,11/1928

tenia el dret de despullar-lo del vestit i posar-lo en venda, lucrant amb el terç del preu

1602/89,14,5/1959

que'l sobrevivent dels dos lucrarà sobre els béns del premort

1977/79,20,8/1908

LSP (dret civil)

221/0108 TRANS

Aquesta, en la representació que d'ella té el cap de casa, es qui lucra els seus guanys

1977/108,39,4/1908

LSP (dret civil)

En alguns capítols s'estipula expressament que'l consort supérstit lucrarà el llegat vidual sobre 'ls bens del premort

1977/58,1,2/1908

LSP (dret civil)

³⁵²

Especular, beneficiar-se

211/(0108) REFL³⁵³

no tenia per objecte satisfer el bon gust d'un potentat ni el seu propietari
intentava lucrar-se amb les visites
485/62,28,9/1956

212/08 INCO/RF

el regadiu fèrtil -afavoria aquella absorció de gent, i se'n lucrava al seu torn
79/24,16,1/1962

L'Europa dels humanistes (...) es lucrà de l'avantatge tècnic
76/167,4,4/1972

121/0108³⁵⁴

la Verge de Montserrat, voltada de romeus que pugen al seu santuari per lucrar la indulgència
de la Porciúncula
1036/42,16,2/1958
LSP (religió)

luxar

314

DGLC: luxar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0208

Sense ocurrencies

212/08 INCO/RF

El cristal·lí es pot luxar o subluxar i romandre fora del seu lloc
977/56,13,5/1981

³⁵³

Beneficiar-se

³⁵⁴

Guanyar, aconseguir

macar

316

DGLC: macar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 9

Corpus de mostra: 9

121/0108

sense macar la fruita, ni haver-se de despenjar el sac del coll

533/61,3,8/1924

Et massego, maco i casco, fins a anestesiar-te a patacades

2925/66,8,5/1948

121/0208

era ple de cayres y rebaves que macavan la polpa dels peus

707/18,12,5/1905

El colze que havia tingut clavat en el genoll li havia macat la carn i endolorit l'òs

707/355,11,2/1905

121/0308

S'usen unes tisores especials que maquen sols l'escorça i no tallen la part interna del sarment

486/45,54,7/1916

212/08 INCO/RF

tenia els tons incerts d'una pruna clàudia a punt de macar-se

393/72,18,1/1951

Saben que el paper protegeix els fruits de macar-se

533/69,29,9/1924

macerar

317

DGLC: macerar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 30

Corpus de mostra: 30

121/0108

És molt millor macerar-la en vi

1430/120,12,5/1954

212/08 PASS/RF

Si abans del decuit no es renta bé, ni es macera, conserva el principi amarg

504/112,18,2/1921

212/08 INCO/RF

Déu deixarà que us aneu macerant en la vostra pròpia feblesa

827/43,23,1/1959

212/08 PASS(adj)

les tenebres dels meus vint-i-cinc anys macerats per excessives especulacions

282/156,6,9/1952

macular

320

DGLC: macular

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 20

Corpus de mostra: 20

121/0108

I ningú no aprovaria que s'atrevis a macular la prestigiosa imatge de la mare

62/197,37,9/1955

No vull macular aquest monument amb banalitats
393/105,30,6/1951

i enardia la seua mà al macular de negre les blanques planes del paper
745/28,7,8/1934

121/0208

tan aviat com la pols de la bastida macula per primer cop la novíssima investidura
984/22,6,2/1936

212/08 INCO/RF

Temian macular se (...) entrant en la casa de un gentil
2793/239,4,2/1874

El fragment diví que forma el nostre esperit es macula amb tot allò que el separa del jo
812/15,23,8/1927

212/08 PASS(adj)

no podia habitar amb plaer dins una ànima maculada pel pecat impur
783/45,13,2/1939

madurar

322

DGLC: madurar	VU
Nombre d'exemples a BDTLC: 382	
Corpus de mostra: 73	

(I) Esdevenir madur

112/08

Els fruits atacats maduren malament
220/103,17,8/1937

una saborosa fruita que començava a madurar
1533/430,16,5/1957

el procés de normalització del català ha anat madurant per ell mateix
941/10,4,6/1979

la humanitat només madurarà pas a pas
677/665,5,3/1966

Floreix uns 8 dies més tard que el desmai llarguet i madura un xic més tard que aquest
502/41,15,12/1923

Em trobava davant d'un primer amor -d'un amor que madurava
206/269,32,9/1966

de la persona que, pels seus actes, madura en la seva densitat creixent d'existència individual i col·lectiva
676/111,12,2/1964

(II) Fer madurar

121/0208

L'astre del jorn madurava les collites
790/18,16,9/1927

Les frases d'ell la maduraven com si fos una fruita
391/51,6,2/1946

212/08 PASS

abans d'haver de ser madurada la fruita
533/36,24,5/1924

212/08 PASS(adj)

amb fusta poc postada o mal madurada
486/16,18,5/1916

(III) Fig. pensar, reflexionar

121/0108

Quan es proposava, però, una cosa, la madurava primer i després s'hi llançava
353/138,36,9/1953

madurava sobre Tirant lo Blanch³⁵⁵
1212/135,13,12/1949

212/08 PASS/RF

Se madurá un plan d'excavacions, y en 1820 fou portat á la práctica
1863/82,20,9/1888

maganyar

323

DGLC: maganyar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0108

Anaxarc riu, mentre el maganyen a cops de mall sobre l'enclusa
829/82,25,5/1959

magencar

324

DGLC: magencar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 11	
Corpus de mostra: 11	

121/0108

Convé majencar las vinyas
1615/41,7,2/1855

hage de amenar la viña á estil de bon pages cabantla y magencant la com es degut
2786/4,15,4/1837

Eixe no sap lo que 's magenca³⁵⁶
440/22,13,7/1920

211/01 INTR

procedent-se entonces á magencar
1748/94,8,5/1912

magnetitzar

325

DGLC: magnetitzar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0108

Dihuen que la serp ab son alé fascina y com si diguessem magnetisa per atraurel á qualsevol animaló que vol menjarse
1717/47,1,3/1909

³⁵⁵ TEM(SP), P='sobre'

³⁵⁶ FF (amb datiu ètic)

magnificar

326

DGLC: magnificar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 55

Corpus de mostra: 55

121/0108

Ramon de Penyafort anima i magnifica una bella tradició catalana i mallorquina
761/299,13,1/1929

Pepí cregué que havia d'ampliar la munificència i magnificar l'oferta
761/42,7,4/1929

El Comte en persona presidia el dol i magnificava la festa lúgubre
761/104,25,5/1929

121/0208

La fe cristiana pot oposar-se a aquesta fe natural o magnificar-la
904/39,28,4/1982

La meva ànima magnifica el Senyor
275/101,14,3/1951

121/0308

marqueteries que es prodigaven per magnificar els plans del mobles
1360/249,96,8/1976

212/08 INCO/RF

I la muntanya interior es magnifica en els fantàstics roquers del Montserrat
971/107,4,1/1959

212/08 PASS/RF

La història sol magnificar-se amb escriuix
412/118,6,3/1928

muntar

328

DGLC: muntar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 1299

Corpus de mostra: 107

(I) Cavalcar

121/0108³⁵⁷

I ell, que sí que sabia muntar a cavall

6/28,29,12/1967

121/0108 TEM(SN)

Cada any, per Sant Medir, muntava la seva euga per anar a l'ermita

404/154,1,6/1932

o bé els muntaven a pèl, picant amb els talons nus els flancs de les seves cavalcadures

75/14,23,1/1975

el segon, amb una espasa i muntant un cavall roig

1276/113,25,2/1948

211/01 INTR

Altres vegades els cavallers exigeixen de muntar a la brida³⁵⁸

50/137,36,1/1968

(II) Pujar en un transport mecànic

121/0108³⁵⁹

no solament exhibien els cartells manuscrits propis del cas, sinó que muntaven en velocípedes

76/135,8,6/1972

³⁵⁷ TEM(SP)

³⁵⁸ Locució: muntar a la brida

³⁵⁹ TEM(SP)

121/0108³⁶⁰

Hom munta una mena de telefèric que va del mig de la plaça a la fornícula i espera que sigui negra nit
73/57,38,1/1976

(III) Iniciar una empresa

121/0108

havia muntat una impremta amb el personal més apte que trobà a Barcelona
274/30,17,4/1949

212/08 PASS/RF

resulta més dissociada l'escola particular que es munta a gust del parroquià, que la que ve imposada de fora
406/69,4,7/1931

Però, per desgràcia per a les indústries que s'han muntat amb tanta alegria, ben aviat el mercat queda saturat
700/51,21,1/1970

(IV) Edificar, construir

121/0108

L'escriptor s'hauria estalviat de muntar en l'aire aquest castell de fantasies si hagués llegit simplement un petit llibret: "Noches lúgubres"
353/276,6,7/1953

212/08 PASS/RF

mentre nombrosos avions de bombardeig i caces arribats de la U.R.S.S. s'estaven muntant a tota pressa
455/183,8,8/1942

En alguns llocs es munta una mena de pessebre a l'església

³⁶⁰ TEM(SN)

266/318,34,5/1951

una perruca adaptada rígidament al crani, sobre la qual s'ha muntat un pentinat
436/155,30,6/1955

(V) Escenificar, posar en escena

121/0108

preocupa el caràcter dels fets dels quals es serveixen per a muntar el procés
1656/10,7,6/1948

si saben que són els soldats de la llibertat que munten guàrdia per evitar que els descastats
envaeixin la Pàtria catalana³⁶¹
455/159,21,5/1942

212/08 PASS

Yerma és muntada sobre una bastida tan sòlida com ho pugui ésser la d'una tragèdia
grega
105/27,9,3/1961

(VI) Cobrir un animal (la femella)

121/0108

El mascle, muntant la femella o no, expulsa el líquid espermàtic banyant els ous que, també
generalment, en forma de massa gelatinosa, va ponent la femella
933/192,29,3/1972

(VII) Pujar

111/01

el portal de la Suda, pas obligat de les processons que muntaven en direcció a la Catedral vella
1598/57,14,2/1955

³⁶¹ Locució: muntar guàrdia

112/08

La carretera vorejava el curs de l'aigua, de vegades fins a tocar gairebé el seu llit fangós.
D'altres, se n'allunyava, muntava per comes i colls
55/654,9,1/1934

el camí munta per la pujada dita de la sang
319/15,25,4/1957

122/0508

Sento la seva presència forta que munta fins a mi i m'emplena de pensaments suaus de
benignitat i agraïment
55/821,6,1/1934

132/050608

Aquell pont altíssim. Un fil infinit que munta del riu a la canya
55/826,27,3/1934

(VIII) Fer pujar

121/0108

Sense ocurrències

212/08 PASS/RF

Es munten sis clares de merengue ordinari perfumat de vainilla
540/35,6,2/1930

(IX) Remuntar

112/08

La seva història no munta més enllà del període hel·lènic
319/50,22,3/1957

(X) Sumar

112/08

La formaven tretze vaixells, quatre fragates i una corbeta, que muntaven un total de 1046 canons

1438/146,17,5/1973

El valor promig de les transaccions que's fan en cada mercat de Banyoles en godalls i nodrissos munta entre 20.000 i 25.000 pessetes

1452/108,45,8/1925

munyir

329

DGLC: munyir	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 64	
Corpus de mostra: 64	

121/0108³⁶²

I l'ex-bidell es posà a munyir una vaca com si no hagués fet res més en tota la vida

435/253,31,5/1956

S'acostuma a munyir les someres davant del comprador

505/40,29,6/1921

211/01 INTR

Vull saber fer formatges y munyir

1121/71,7,6/1915

212/08 PASS/RF³⁶³

i després d'explorar el seu infant, se li muny la llet asèpticament

325/56,4,1/1937

³⁶² Munyir una vaca, una cabra, una somera

³⁶³ Munyir la llet

121/0108³⁶⁴

collir les olives amb la mà, munyint i no fent-les caure a cops de bastó
521/52,22,1/1920

murallar

330

DGLC: murallar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 7

Corpus de mostra: 7

121/0108³⁶⁵

Muralla, per tant, la teva amb pròvida circumspecció
829/59,23,7/1959

212/08 PASS/RF

Les ciutats gregues, que en el sigle Vè, se murallaven pera defensarse dels lidis y dels perses
2083/19,19,10/1908

atragué una població, indígena purament, que acabà murallant se com els grechs
2083/29,5,4/1908

murmurar

332

DGLC: murmurar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 340

³⁶⁴ Munyir les olives
³⁶⁵ Emmurallar

Corpus de mostra: 46

111/01

Joseph no murmura ni s'queixa
1864/65,13,3/1884

no robant; no imprecant; no dient mentides; no murmurant, no calumniant, ni contrastant amb el pròxim
841/62,14,4/1964

221/0108 TRANS

Jo vaig murmurar unes paraules d'explicació³⁶⁶
55/295,2,2/1934

perquè és molt probable, així la gent ho murmurava, que un dels fills dels masovers
³⁶⁷
...
6/78,14,4/1967

Algunes vegades li vaig sentir murmurar entre dents: "Bon jour, Excellence!"³⁶⁸
55/674,31,7/1934

221/0106 INC/LOC³⁶⁹

Qui murmura del amich ausent, qui no'l defensa quan un altre l'acusa, té un cor molt negre
1655/60,3,2/1903

murmurejar

333

DGLC: murmurejar

Nombre d'exemples a BDTLC: 5

VI

-
- ³⁶⁶ TEM(SN)
³⁶⁷ TEM(OCOMP)
³⁶⁸ TEM(O)
³⁶⁹ TEM(SP): malparlar d'algú

Corpus de mostra: 5

111/01

deus executar amb constància i sense murmurejar
829/108,3,1/1959

A les reixes murmuregen les cascades florides de preciosos rosers enfiladissos, de lluminosa
Bougainvillea³⁷⁰
2549/10,9,5/1936

221/0108 TRANS

Ella obre els ulls, els fixa al seu davant i murmureja: "Que és bonic!"³⁷¹
859/121,8,11/1971

212/08 PASS(adj)

aquest ritme ample i agradable d'un cant murmurejat per dos cors de monjos que
s'alternen l'un amb l'altre
839/154,6,4/1972

murriejar

334

DGLC: murriejar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108³⁷²

Murriejaven, ingenus, signant a l'Anton: -No es pot ésser jove³⁷³
149/87,5,1/1932

³⁷⁰ AG(metafòric)

³⁷¹ TEM(O)

³⁷² El DGLC només recull la forma INTR.

³⁷³ TEM(O)

musicar

336

DGLC: musicar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 41

Corpus de mostra: 41

121/0107³⁷⁴

El pobre pianista, si encara existís, segurament es feriria si hagués de musicar una pel·lícula de les que ara es projecten

238/58,31,8/1935

212/07 PASS(adj)

Joan Maragall va compondre l'himne expressament per a la festa, musicat pel mestre Enric Morera

1529/135,24,9/1969

121/0307³⁷⁵

L'orgue musicava la basílica amb les notes solemnes i fastuoses dels grans moments

851/18,5,2/1981

111/01

El treball de la fusta (fustejar; musicar quan és amb adornaments) el feien amb ben pocs estris

1494/101,22,8/1973

LSP (fusteria)

mussitar

337

³⁷⁴

Posar música

³⁷⁵

Omplir de música

DGLC: mussitar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 12	
Corpus de mostra: 12	

111/01

no parle ni respón a lo que se li pregunte, mussite continuament en un deliri
1766/70,12,5/1907

I no mussitis, Assuernes, contra la meva prosopopeia de matrona
2925/69,8,10/1948

221/0108 TRANS

En Jordi va mussitar algunes paraules tan agitades com obscures³⁷⁶
1281/45,11,4/1961

Mussita l'orb un nom, el teu nom, i tu calles
15/64,14,1/1971

"Quin gust!", va mussitar sense sentir amb prou feines les ungles d'ell clavant-se a la seva³⁷⁷
1109/8,7,10/1983

musteir

338

DGLC: musteir	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0208³⁷⁸

-
- ³⁷⁶ TEM(SN)
³⁷⁷ TEM(O)
³⁷⁸ Emmusteir

Sense ocurrencies

212/08 PASS(adj)

de les flors musteides per la febre dels meus mots y dels dits meus
1929/53,17,7/1908

mustigar

339

DGLC: mustigar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 29	
Corpus de mostra: 29	

121/0208

flors aquestes que cap mal vent les mustiga i viuen en tant el cor batega
1879/9,4,8/1928

212/08 INCO/RF

acaben de mustigar se les flors que encara resistían á baixa temperatura
1851/9,9,9/1886

Jo els he vist llanguir, consumir i mustigar-se, arrossegant llurs passos pels carrers del poble
539/37,11,3/1930

mutilar

340

DGLC: mutilar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 102	
Corpus de mostra: 102	

121/0108

per afliuixar la planta principal sens mutilar la
1866/178,16,1/1886

el Cine (...) desgracia les perfeccions morals, i esguerra i mutila molts caràcters que sense aquest desequilibri haurien arribat a ésser íntegres
619/38,8,2/1924

211/01 INTR

A no matar, ferir, mutilar, injuriar de fet ni de propòsit
444/32,3,5/1920

211/(0108) REFL

el de l'home que es nega a si mateix i es mutila constituint-se Déu contra Déu
827/95,18,11/1959

121/0208

Temps mutilat que mutila la nit oratjosa, cendrosa, oliosa, porosa
31/11,2,4/1934

211/02 INTR

La fredor eixala i mutila
612/48,5,14/1928

212/08 PASS(adj)

Una avinguda de circumvalació que ha arribat fins els nostres dies, des de pocs anys mutilada pel zoològic
690/10,21,10/1976

nacionalitzar

341

DGLC: nacionalitzar	VT
---------------------	----

Nombre d'exemples a BDTLC: 48 Corpus de mostra: 48

121/0108

El rei jaume I el Conqueridor, va voler nacionalitzar el dret, amb la Constitució de 1251
367/20,29,4/1937

El nacionalisme alemany i el nacionalisme rus no aspiren a altra cosa que a nacionalitzar Europa
276/80,7,4/1953

La Rússia dels Soviets havia nacionalitzat la primera el seu Cinema
968/18,6,6/1962

L'any passat el manager de Carnera el va nacionalitzar francès
2133/36,12,10/1930

211/01 INTR

El castrisme, desbordants les aigües pels marges de totes les esperances que s'hi havien posat, expropià, nacionalitzà, col·lectivitzà
1086/36,36,4/1961

Per tant, poden seguir els mateixos Bancs amb el mateix personal. No es tracta de "nacionalitzar" i, per tant, ni confiscacions, ni destitucions ni reposicions
66/254,21,6/1938

212/08 PASS

Es comprèn que fossin nacionalitzats els ferrocarrils
1086/40,2,3/1961

Les torres dels grans propietaris són confiscades i nacionalitzades
107/153,10,1/1930

212/08 PASS/RF

en 1920 es nacionalitzà àdhuc la petita indústria
107/175,9,8/1930

212/08 INCO/RF

Bernat Bellidor i Forest o Forés, nat el 1698, va viure a França, on es va nacionalitzar

254/294,33,1/1954

Inútil dir que no tenim cap inconvenient que el nostre simpàtic i popular amic senyor Hurtado es nacionalitzi grec, o turc, o el que li doni la gana
1113/27,34,4/1947

nafrar

342

DGLC: nafrar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 22	
Corpus de mostra: 22	

121/0108

Un bandoler, en adornar-se'n, li donà cops a la cara fins a nafrar-la
1446/29,10,2/1972

el primer any d'ésser al convent, havies cavat, sacrificada, fins a nafrar-te les mans delicades
11/62,11,4/1972

121/0208

Tota autoritat, àdhuc la del mestre, engalla o nafra un dia l'amor propi de l'home
55/159,16,8/1934

els seus deixebles demanen per a ell unes líriques bastonades que, naturalment, no l'han de nafrar
56/55,5,8/1952

Cavall, la sella prou et nafra. No paren de castigar-te
2310/97,15,3/1967

Caigueren esbalaïdes per l'angoixa que els nafrava el cor
822/57,21,7/1959

212/08 PASS

els daltabaixos de la vida el sobten un dia de l'any 1528 en ésser nafrada una filla de Joana Tarragó
895/23,35,2/1963

212/08 INCO/RF

en tals indrets els genets queien i sovint es nafraven
1534/38,23,7/1957

212/08 PASS(adj)

Així per a Belo el cos humà està esquinçat i nafrat per un doble conflicte
848/54,28,9/1980

narcotitzar

346

DGLC: narcotitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 4

Corpus de mostra: 4

121/0208

fer-ne ensems un element d'elevació i estímulo de tanta força latent com hi ha en aquestes grans ànimes que, inconscientment potser, narcotitzem
984/52,3,3/1936

212/08 PASS

de manera que no sembla sino que ditas arts foren narcotisadas en l'últim ters del sigle XV, per a no despertar dins á Viladomat
1995/180,1,4/1878

212/08 PASS(adj)

les llavors d'aquesta última planta fan com si estiguessin narcotitzades per l'anhídric carbònic
312/56,4,4/1938

noticiar

347

DGLC: noticiar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 2

131/010508

Tanmateix, et noticio que, a més de practicant, sóc un xambó

2925/57,27,9/1948

221/0108 EXTR/DAT

Aquesta nota vol-limitar-se a noticiar el fet de l'aparició del referit llibre

1675/1,8,7/1941

notificar

348

DGLC: notificar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 144

Corpus de mostra: 56

131/010508

Andrea Proansa, acompanyat del patró del pàmfil, notificà a Bartolomeu Scarampi, germà i factor de Luchino, el sinistre de les bales

1167/137,20,7/1983

222/0508 PASS

Abans d'arribar al lloc de destinació hom avisarà el cap de sanitat d'aquest lloc i li serà notificat el nombre de ferits conduïts

358/202,17,4/1937

i autoritzar els trasllats dels acords que hagin d'ésser notificats als veïns interessats
394/111,10,3/1933

Així i tot, aquestes diligències havien d'ésser notificades en un termini brevíssim al
jutjat corresponent
371/18,19,7/1937

221/0108 EXTR/DAT

Han notificat que el seu germà està empresonat
293/98,40,2/1956

Quan ell assenyala els primers freds, les informacions periodístiques notifiquen ja
grans nevades a l'Estagento
1033/76,6,3/1961

212/08 PASS

el termini improrrogable de quinze dies, comptaders des de la data en què serà
notificada aquesta comunicació
709/57,9,7/1931

212/08 PASS/RF

Rodoló, equival a cèdula o paperet en què es notifica o s'explica quelcom
497/228,35,10/1954

Vèiem com es notificava la recuperació de Terol des del costat franquista
1422/22,15,3/1978

noure

349

DGLC: noure

Nombre d'exemples a BDTLC: 13

Corpus de mostra: 13

VT

121/0108³⁷⁹

Jaume I havia hagut d'esvair l'espècie reportada, "per malivolos homes", al rei de França, a fi de noure al projectat matrimoni³⁸⁰
330/104,24,5/1950

121/0208

han hagut de treballar amb limitacions i escassetats que noïen l'èxit de l'obra
1106/6,14,11/1918

ara tard comprenen com els varen noure les voluptats
829/37,8,4/1959

duien els bacinets sense subjectar, la qual cosa els noïa la vista
50/190,20,3/1968

¿Creyeu que nou aixó á la llengua nacional?³⁸¹
1601/34,18,10/1891

121/0308

l'arma de git lleugera, com la llança de faiçó de Xerès, difícilment pot noure un adversari ben defensat per l'arnès
50/165,33,6/1968

du un elm en el qual es veu clarament el nasal, peça que protegeix el nas sense noure la visibilitat
50/20,44,5/1968

nuar

350

DGLC: nuar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 102	
Corpus de mostra: 102	

³⁷⁹ Ferir, fig. espatllar, impedir.

³⁸⁰ TEM(SP)

³⁸¹ TEM(SP)

(I) Lligar, fer un nus

121/0108

El cabell negre, llustrós, havia crescut massa, i es buclava a les puntes. L'hauria pogut nuar, si hagués volgut, amb una cueta al clatell

6/69,25,4/1967

121/0208³⁸²

Aixó li nua el cor

377/33,14,12/1930

212/08 PASS

la consciència de la solidaritat social, amb la que és nuat i fortificat el vincle íntim del mateix consorci

788/50,4,10/1934

cada braç que podria alçar-se a favor vostre, és nuat

816/68,30,4/1917

212/08 PASS/RF

o altres objectes que puguin nuar se fàcilment

480/99,33,5/1915

Ara es cobreix sempre el cap amb un mocador negre, que es nua sota la barbeta, molt tirat sobre el rostre

2/271,18,5/1947

212/08 INCO/RF

Tot seguit els ulls se'm posaren a degotar com fonts, la gola se'm va nuar, no podia engolir

68/186,21,11/1965

Però se n'hauria de parlar talment que el cor es nua i els cabells s'ericen

903/188,31,12/1961

³⁸²

Fig.

Al bon senyor el cor se li va nuar
222/77,12,9/1928

(II) Despullar

121/0108

Sense ocurrencies

211/(0108) REFL

Musculat, amb barbes i bigotis, un nas força recte i uns ulls molt bonics. I s'ha nuat tan rebé de braços i de cames, que ni el meu susceptible pudor no pot sentir-se ferit
1/84,5,6/1984

numerar

351

DGLC: numerar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 66	
Corpus de mostra: 66	

121/0108

la seva mania de numerar, amb els dits, els arguments
206/590,11,1/1966

L'operator numera les escenes tirades dins el xassis
1106/18,7,9/1918

212/08 PASS

la col·lecció d'objectes inconnexos posada en venda a la mort del senyor X ha pogut ser numerada i comptada
899/79,19,12/1975

212/08 PASS/RF

La diferència respecte a les altres milícies era que les del PSUC en lloc de numerar-se per centúries, es numeraven per batallons i regiments

1415/55,1,6/1974

i finalment es numeren els llibres del mateix caràcter

462/6,17,7/1917

obcecar

353

DGLC: obcecar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 6	
Corpus de mostra: 6	

121/0208

com a setze anys m'havia obcecat la fúria de destruir-me jo mateix

55/332,5,8/1934

Obceca la ment fins a no veure el ver ni accedir a les amonestacions dels altres

829/44,22,3/1959

212/08 INCO/RF

En tot era així: després d'haver somniat infinitament, per vagabundatge, volia una cosa en un instant, brutalment, i m'obcecava

55/295,34,4/1934

212/08 PASS(adj)

la revolució és una forma de fanatisme, que obcecat per un objecte ho sacrifica tot per a lograr-lo

331/38,28,1/1919

obeir

354

DGLC: obeir

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 1785

Corpus de mostra: 66

(I) Complir un manament

121/0108

El milicià tenia a les seves ordres un grup de 70 homes, i molts d'ells no l'obeïen
4/33,15,14/1975

El 19 de juliol de 1569, el virrei, Hurtado de Mendoza, obeint ordres, va fer empresonar els
diputats
1496/185,11,5/1969

211/01 INTR

L'individu obeeix, saluda amb el cap i enfila directament cap a la cadira que queda
davant mateix de la noia
5/256,26,3/1967

(II) Respondre a una cosa, tenir a veure amb alguna cosa

122/0508

La conducta moral no obeeix a l'existència d'un sol factor general
342/246,4,7/1933

Aquest paradís de confitura, amb cabelleres, pareus, besades infinites, corones de flors, banys
al clar de la lluna, faldilletes de ràfia i pits escultòrics no obeeix a cap realitat
16/106,13,2/1964

objectar

355

DGLC: objectar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 288

Corpus de mostra: 42

131/010508

Algú els va objectar que no podien evitar-ho

1499/151,8,9/1936

Jo li he objectat que no creia en una guerra europea immediata

4/203,29,9/1975

l'única cosa que objectava a aquell esport era que la feia dinar tard

39/102,9,9/1932

Potser se m'objectarà que, en aquestes reflexions, estic donant al "tema" una importància que, en opinió de molts, no té ni pot tenir

48/68,10,4/1955

221/0108 EXTR/DAT

Antoni Mates li manà que vingués i el pobre noi objectà que ja estava a punt de ficar-se al llit

39/185,22,6/1932

Són coses de l'antigor, -objectà Tomàs distretament³⁸³

49/48,26,6/1931

objectivar

356

DGLC: objectivar

VT

³⁸³ TEM(O)

Nombre d'exemples a BDTLC: 82 Corpus de mostra: 82

121/0108

L'home pot també, per dir-ho així, "objectivar" el món
77/26,28,9/1970

Equivocar-se és, doncs, objectivar un grup de sensacions com a signes d'una causa real
618/97,24,4/1928

I el nostre esperit no solament objectiva els caires sensibles de les coses, però també llurs
valors
618/143,10,3/1928

211/(0108) REFL

Shakespeare s'apodera dels personatges de la història d'Anglaterra per objectivar-se,
per distanciar-se
105/41,18,3/1961

i permeteu que l'autor parli aquí d'ell mateix, objectivant-se durant un minut
27/172,1,6/1965

211/01 INTR

La solució serà doncs objectivar com més millor
94/126,29,6/1974

212/08 INCO/RF

És l'extensió de terra damunt la qual s'objectiva corpòriament una personalitat
municipal
394/50,5,11/1933

Per sota de la historicitat pura hi ha l'eterna substància humana, que només amb
aqueixes encarnacions continguts és capaç d'objectivar-se
48/146,16,2/1955

I el llenguatge només s'objectiva quan és llengua
2552/51,10,6/1943

212/08 PASS(adj)

reposa sobre fets perfectament objectivats per diferents autors
564/25,35,9/1929

oblidar

358

DGLC: oblidar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 4423	
Corpus de mostra: 113	

122/0408³⁸⁴

faci-ho; li ho prego! Mai no ho oblidaré
2/189,24,4/1947

Havia oblidat el bridge; jugava al burro i al tuti subhastat amb el secretari i dos pagesos
39/88,27,3/1932

No oblidem que la cavalleria és, com a premissa inevitable, una selecció "física" dels homes
50/163,37,4/1968

122/0408³⁸⁵

Vas vèncer tots els obstacles i a la fi obtenies, després d'oblidar-te de tot en la pròpia delícia
d'una cançó meravellosa
1/123,10,4/1984

Abans de marxar, vaig alçar de terra tots els bancs, amb les peces de llauna que tinc a posta, i
em vaig oblidar com un ase de les potes del reclinadori
1281/123,24,5/1961

212/04 INTR

Després oblida, i es fa l'innocent
22/51,27,2/1960

³⁸⁴ SUBJ[-control]
³⁸⁵ Variant RF: TEM(SP), P='de'

212/08 PASS

Tanmateix, no per això s'ha de pensar que durant aquest lapsus de temps la insòlita conca del Montsec fos oblidada
949/11,2,2/1979

212/08 PASS/RF

Sobretot li ensenyà una ètica i una moralitat, un bon capteniment envers la cosa pública que no s'ha pogut oblidar a tants anys de distància
17/91,26,6/1960

212/08 PASS(adj)

Caldria igualment tractar els altres punts "oblidats" pel senyor Cambó tals com les contradiccions fonamentals del capitalisme
107/46,3,3/1930

obligar

359

DGLC: obligar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 3951	
Corpus de mostra: 116	

121/0108[P]³⁸⁶

"Pensa en el disgust que tindrà la mamà", li anava dient a cau d'orella mentre l'obligava a recular cap al fons del saló
62/253,21,12/1955

un perjudici si els propietaris de les mines de la nació veïna obliguen els minaires a treballar vuit hores
438/217,3,4/1927

que ens obligués d'acceptar termes massa curts per a la reducció i desaparició total dels nostres

³⁸⁶ (OBJ)=(VCOMP SUBJ)

aranzels³⁸⁷
1079/90,13,1/1964

121/0108[P]³⁸⁸

com consta en una làpida romana descoberta a Empúries, obligá als grecs que hi residien, a parlar la llengua llatina o be la del pais
628/9,16,2/1923

i si el plaç és llarg no pot obligar-se a l'empresa a donar un més gros impuls al servei
413/52,12,9/1919

121/0108[P]³⁸⁹

encara hom els obligava sovint a què els paguessin millor soldada
1001/288,30,7/1964

211/(0108) REFL

Un aspirant a ver poeta s'obliga a una mena de santedat estètica
973/62,20,7/1960

211/(0108)[P] REFL

La societat és un contracte pel qual dos o més persones, s'obliguen a posar en comú, diner, béns o indústria
446/15,19,2/1928

211/01[P]INTR

Grups armats van obligar que aquestes dues hores no fossin prolongades sota cap causa
1499/131,12,4/1936

121/0208[P]³⁹⁰

i la llei alcorànica obliga els creients a usar vestits blancs i sense costures
924/128,20,6/1973

del sol que els va torrant i obliga els homes a treure's les americanes i les dones a descordar-se les bruses
5/185,11,9/1967

³⁸⁷ (VCOMP P)='de'

³⁸⁸ TEM(SP), P='a'; 11 ocurrencies amb SP.

³⁸⁹ (OBJ)=(OCOMP SUBJ)

³⁹⁰ (OBJ)=(VCOMP SUBJ)

121/0208³⁹¹

i introdueix un nou element d'inestabilitat, que obliga a la intervenció de l'Estat
1091/80,27,8/1963

Aquestes dades només són indicatives, i així com, d'una banda, poden obligar a l'esgotament de la matèria documental

254/140,39,2/1954

211/02[P]INTR

el sistema, però, obligava que el muntant que formava part del costat de l'armari sobresortís del pla de la porta

1360/263,70,8/1976

212/08[P]PASS³⁹²

i de no ésser obligat arbitràriament a mudar de casa o de població

444/182,19,8/1920

Qui salva presoners arribant fins a ells sense ésser agafat, és obligat a demanar sal

571/134,25,6/1935

212/08[P]PASS³⁹³

en aquells temps era obligat de comptar amb bons remanents de diners

700/34,17,5/1970

És obligat de detenir-se en el mateix encreuament, no on hi ha el senyal

701/33,5,6/1971

212/08 PASS(adj)

Probablement s'hi hauria casat si ella no l'hagués refusat, obligada violentament per l'home que després fou el seu pare

55/79,17,2/1934

³⁹¹ OBJ(SP), P='a'

³⁹² (VCOMP P) = 'a'

³⁹³ (VCOMP P) = 'de'

obliquar

360

DGLC: obliquar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 35

Corpus de mostra: 2

111/01

esprés d'estar-s'hi aturats una estona, havien obliquat cap a la dreta d'una manera precipitada
1281/241,8,4/1961

La caravana obliquava més o menys cap al Sud-est
1281/156,13,3/1961

obliterar

361

DGLC: obliterar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 11

Corpus de mostra: 11

121/0208³⁹⁴

el desús -segons el meu punt de vista- haurà obliterat més o menys els seus ulls
71/143,5,1/1982

quan la rigidesa de tals estructures oblitera la primera solució
1044/39,2,2/1971

212/08 PASS

Hom pot provar la seva veritat només en aquells casos en els quals l'estat antic, presumptament representat en molts embrions, no ha estat pas obliterat

³⁹⁴ Fer malbé, espatllar, obturar

71/381,2,1/1982

Si aquestes capes antiquíssimes haguessin estat totalment arrasades per la denudació, o obliteratedes per l'acció metamòrfica, només hauríem de trobar petites restes de les formacions que pròximament les seguien en edat

71/272,15,7/1982

212/08 INCO/RF³⁹⁵

únicament fou possible quan amb l'asepsia i antisepsia pogueren obliteratedes les artèries i vasos sagnants per medi de materials reabsorbibles

514/13,13,8/1920

Llurs parets adquireixen tal gruix que a vegades s'obliteratedes la cavitat central, quedant completament macises

1757/28,17,2/1907

ortografiar

362

DGLC: ortografiar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 7	
Corpus de mostra: 7	

121/0108

i en allò que l'ignoren, el suplixen pel dialecte llur, ortografiant-lo a llur manera, anàrquicament

279/63,12,1/1949

121/0308

Ara be ¿què es lo què las gramáticas han lograt ortografiar còm ellas diuen, de tots els diversos accidents del sò que acabèm de mencionar?

1783/15,21,1/1901

211/03 INTR

³⁹⁵

Obturar-se, obstruir-se

Manisses o Manizes com ortografien gairebé sempre els documents de l'època
248/18,12,7/1952

212/08 PASS/RF

s'havia d'ortografiar tot el lèxic científic
2116/16,6,1/1929

212/08 PASS(adj)

sorgeixen sovint paraules occitanes, capriciosament ortografiades per l'acadèmic
Mauriac
2748/1,23,1/1970

oscar

363

DGLC: oscar		VT
Nombre d'exemples a BDTLC:	10	
Corpus de mostra:	10	

121/0108

i després d'haver tallat curosament unes fibres fosques que sol tenir vers la perifèria per tal de
no oscar la navalla
576/51,22,3/1936

Sembla ser que un dia mentre el Sant Fuster orava i serrava, d'un racó de la fusteria en va sortir
el dimoni, i per fer-lo enrabiari li va oscar la serra
2035/5,20,7/1987

121/0208

serveix per a la desinfecció dels instruments de punxa i de tall que l'aigua calenta o l'estufa
destremen i osquen
430/26,15,14/1919

212/08 INCO/RF

En caure a terra, l'eina se li ha oscat; a més la fusta té un grop

222/214,2,9/1928

212/08 PASS(adj)

Per tota una gran part dels Estats Units, els blocs erràtics i les roques oscades pels icebergs a la deriva i pel glaç de la costa, revelen clarament un període fred anterior

71/316,35,4/1982

oscil·lar

364

DGLC: oscil·lar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 601	
Corpus de mostra: 47	

112/08³⁹⁶

Darrera la finestra un cos humà gairebé consumit oscil·la ja suaument, dolçament, en l'aire

2/357,12,9/1947

En posar els peus sobre els graons, l'escala començà a oscil·lar en el buit

741/79,23,3/1958

112/08³⁹⁷

Oscil·len entre els quaranta-cinc i els seixanta, van vestides amb una mena de combinació bruta i apedaçada

16/125,15,6/1964

El preu d'una taula de billar, amb els seus accessoris, oscil·lava de 8000 a 6000 rals

497/240,17,12/1954

³⁹⁶

Balancejar

³⁹⁷

Estar entre dos valors (edat, mesura, pes, preu) o entre dues alternatives

ossificar

365

DGLC: ossificar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 9

Corpus de mostra: 9

121/0208³⁹⁸

En els animals, en canvi, s'ha pogut constatar que els extrems testiculars ossifiquen els cartilags de conjunció

506/65,12,2/1926

212/08 INCO/RF

la zona de proliferació de les epífisis roman sense ossificar-se més temps del normal

506/61,4,10/1926

Es dissolen totes les relacions socials tradicionals i antiquades, amb llur seguici de creences i d'idees abans venerades i les que les substitueixen es fan velles abans d'haver pogut ossificar-se

2082/17,3,4/1948

212/08 PASS

la cúa va sent menys dissimètrica y la columna vertebral més ben ossificada

1801/289,18,2/1905

212/08 PASS(adj)

els seus ossos estan més ben ossificats que els dels amfibis

1208/11,2,4/1984

les òrbites són ossificades, la mandíbula s'ha convertit en un sol os (el dental)

1238/45,4,2/1985

³⁹⁸

1 ocurrència de 9

ostentar

366

DGLC: ostentar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 472

Corpus de mostra: 68

122/0408

No es refereix a altra llengua que a l'única que aleshores, dins la terminologia renaixentista que perdurava, podia ostentar la categoria de llengua vulgar, o sigui la castellana
254/287,15,1/1954

La Catedral, esplèndidament adornada, ostentava domassos de brocat de tres talles amb sanefes de vellut brodat
459/294,33,5/1955

L'emfiteusi és un dret que ostenta una persona en relació amb una cosa immoble
1093/117,7,7/1962

212/08 PASS(adj)³⁹⁹

la càtedra de Filologia Francesa i Provençal de la facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, ostentada pel doctor Alain Verjat
1379/261,12,7/1986

ovacionar

367

DGLC: ovacionar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 36

Corpus de mostra: 36

121/0108

³⁹⁹ 1 ocurrència de 472

El públic congregat a la plaça de Sant Jaume va ovacionar els senadors i els diputats en entrar i sortir de l'Ajuntament i de la Diputació

1495/79,3,2/1971

Els bascs ovacionaren En Cambó clamant "Visca Catalunya"

1562/7,11,2/1917

212/08 PASS

Aquesta jugada fou molt ovacionada per part del públic

1247/5,3,1/1935

Els oradors foren ovacionats i la satisfacció produïda per l'èxit fou unànime

1529/194,13,4/1969

Però quan el crític és un artista, tota mes condemnaió no tan sols li és permesa, sinó que li és ovacionada

643/10,40,7/1921

oxigenar

369

DGLC: oxigenar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 26	
Corpus de mostra: 26	

121/0108

I, amb tot, un cert clercat renovador tenia ganes d'obrir finestres i oxigenar aquell aire excessivament resclosit

254/173,35,8/1954

En tercer lloc, hom pot transformar el vi en vinagre oxigenant-lo per qualsevol altre mètode

636/109,18,7/1919

212/08 PASS

D'altra banda, si la sang no és oxigenada d'una manera normal, el procés digestiu sofrirà una alteració

1663/24,21,9/1967

121/0208

Per mitjà de la respiració fem que ella penetri dintre el nostre cos per a oxigenar la sang
933/70,32,5/1972

212/08 INCO/RF

per la qual hi ha distribuïts els petits tubs que contenen la sang que s'ha d'oxigenar
-arreplegar oxigen. Allà s'oxigena, i després passa al cor
571/61,31,10/1935

ozonitzar

370

DGLC: ozonitzar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 3	
Corpus de mostra: 1	

121/0208

En sortir o eliminar-se, aquests dos productes, per l'arbre respiratori, l'aseptitzen, perquè
ozonitzen l'aire i aconsegueixen una acció benèfica bactericida
504/144,31,2/1921

paccionar

371

DGLC: paccionar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 3	
Corpus de mostra: 3	

121/0108

Sense ocurrencies

212/08 PASS

Perquè la llei és paccionada i el rei no pot derogar-la, la llei és superior al rei, que està obligat a complir-la
1460/16,29,5/1933

La monarquia, absoluta a la corona de Castella, absoluta també al regne d'Aragó des de Felip II, segueix essent paccionada i representativa a les terres catalanes
1460/29,18,11/1933

El rei es veuria així obligat a acatar-les al mateix temps que tothom, sense poder-se'n evadir, encara que haguessin estat paccionades pels seus antecessors
1599/35,32,1/1957

pacificar

372

DGLC: pacificar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 51	
Corpus de mostra: 50	

121/0108

Diuen que Goering és a Viena, i Hitler ha dit avui que només es proposa de pacificar el país i defensar els alemanys vexats a l'Àustria
4/167,4,12/1975

Abans podia parlar-se de pacificar solament un poble, una ciutat, una província, un regne. Avui no hi ha manera de sortir-se'n
827/78,11,6/1959

El nou alcalde procurà de pacificar els ànims
2163/23,29,4/1972

121/0208

Per tant, ni "l'autonomia" de les Universitats, ni el "renovellament pedagògic", ni tan sols la "participació" dels estudiants en la gestació universitària (...) poden pacificar les Universitats
1042/63,7,1/1969

Els anys, a ell, l'havien aflebit i per tant havien pacificat el seu caràcter
376/65,6,10/1938

La bomba atòmica ens pacificarà. -¿Com ets tan bèstia, Bob?
1328/58,30,5/1970

211/02 INTR

i l'Estatut en lloc de pacificar hauria vingut a enverinar i exaltar
100/57,25,2/1932

212/08 PASS

Al final de l'any 1523 el regne ja era pacificat amb la victòria del cavaller
79/60,34,11/1962

Cirus es negà a tota especulació amb els grecs, llevat els poderosos milesis, i partint cap a l'est de bell nou, deixà la Lídia perquè fos pacificada
1363/197,3,1/1920

212/08 PASS(adj)

Però l'any següent de pacificat el país la família propietària de la casa anexa a l'ermita i de la terra del seu entorn havia ja fet restaurar la capella
318/115,15,3/1958

I Laura va, seu prop la soca eixuta, i endinsa l'esguard en les blavors dels horts pacificats per la tarda
49/187,21,8/1931

Però, un cop Sever hagué vençut i mort Negre, i pacificats els afers orientals, tornà a Roma i presentà una querella al Senat
917/114,35,8/1982

pactar

373

DGLC: pactar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 283

Corpus de mostra: 38

121/0108⁴⁰⁰

Ha estat pràctica en aquesta Diòcesi, i així consta en els seus costums escrits, pactar certa especialíssima societat de "ganancials" sobre els lucre i augments de dot
419/76,21,3/1934

Quan la notícia del retorn de Ferran VII era coneguda per tots, els seus defensors decidiren de pactar la seua rendició
1551/47,35,2/1981

121/0108⁴⁰¹

i llavors els cònjuges pacten, o poden pactar, que un fill premort sigui heretat per tots els seus descendents en bloc
1093/56,17,5/1962

També vàrem pactar que fariem un intercanvi de tabac i de diaris
1284/151,22,4/1959

211/01 INTR

Al cap de poc temps, es feia matar a la Seu d'Uregll, lluitant a favor dels carlins, quan Savalls traïa la santa causa, pactant amb Martínez Campos, a l'Hostal de la Corda
39/18,1,7/1932

Els Estats, a la fi creacions artificials, constantment modificables, poden pactar
276/10,4,4/1953

Un poble pacta amb la mort quan es divorcia de la seva història
794/202,35,6/1934

212/08 PASS/RF

⁴⁰⁰ TEM(SN)

⁴⁰¹ TEM(OCOMP)

Més endavant, pel febrer de 1260, en pactar-se una treva entre els contendents, és establerta fins al cap de cinc dies d'haver estat denunciada

330/109,25,5/1950

es pactà com una mena d'armistici entre l'Imperi otomà i l'Europa cristiana

415/98,10,3/1924

Cada any, doncs, quan no s'ha pactat el contrari, qualsevol de les parts, pot donar per acabat i revocat el contracte

420/240,30,9/1934

212/08 PASS

El segon aspecte de la qüestió presenta un caire de major gravetat quan no és pactat en els Estatuts

446/70,23,5/1928

en una nova escriptura notarial entre els interessats fou pactat que Guillem Llopis assegurava el mig quarter d'aquell vaixell de remes que havia venut

1167/133,2,6/1983

La pau entre els Borbons i els aliats fou pactada mitjançant diversos convenis signats a Utrecht

1587/153,20,10/1969

212/08 PASS(adj)

una vegada pactat un interès fix de la finca acensada arriba un moment que, per efecte de la disminució del valor adquisitiu de la moneda nacional, es redueix el valor de la prestació en concepte de cànon

273/256,24,8/1953

la unitat de la península pactada per los romans y visigoths may s'hauria realitzat en millors condicions

2003/1065,13,2/1881

Portar a l'aprovació de l'Associació dels Blanquers i Assaonadors les condicions de venda i remesa al Museu dels retaules d'aquell gremi, pactades per la comissió mixta

610/6,3,6/1923

padrinejar

375

DGLC: padrinejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0108

Sense ocurrencies

211/01 INTR

per si calgué anomenar-lo "Pere", com l'avi patern, a qui tocà de padrinejar i així ho desitjava

2925/55,31,6/1948

paganitzar

376

DGLC: paganitzar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 8	
Corpus de mostra: 8	

121/0108

Nietzsche ha inventat, com Hegel, paganitzar d'un cantó a l'altre les idees de Déu i de la salvació

818/75,10,6/1962

i deixa portar a creure que reduint l'adversari a la desesperació, a l'esclavatge o a la mort, executa el judici dels déus o d'un Déu que han paganitzat

818/161,21,2/1962

121/0208

la revolució ara necessària, (...) tornarà a unir-se amb les tradicions polítiques i religioses del

paganisme, encara que paganitzi el Cristianisme transformant-lo en religió de la pàtria
818/125,24,6/1962

Recordem la funesta adaptació eclesiàstica al Renaixement, que en gran part va paganitzar l'art
i la moral de l'Església
824/20,23,1/1959

212/08 INCO/RF

després de vint segles de cristianisme, el Nadal cristià s'anés paganitzant cada vegada
més
837/17,9,5/1968

pagar

377

DGLC: pagar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 5685

Corpus de mostra: 90

121/0108⁴⁰²

Al matí vaig al Serrat de Cerdans, a pagar la llet
4/152,9,3/1975

la vida d'un poble és aquell pagès que treballa de sol a sol i no pot pagar l'arrendament
442/181,23,9/1927

si amb això pretens pagar-me les hores extres, et faig saber que et quedes en deute
1326/112,6,5/1970

121/0108⁴⁰³

De la part del patró surt la quantitat necessària per a la barca i els ormeigs, i per a pagar el
"seguidor", que és el patró de l'altra barca
530/143,1,5/1927

⁴⁰² OBJ[-animat]

⁴⁰³ OBJ[+animat]

el mestre Joan Bartra, a jutjar per la queixa adreçada als regidors el 9 d'agost, tot demanant 25 lliures més, per pagar els dos estudiants que l'ajudaven
1041/24,32,6/1970

121/0108⁴⁰⁴

Lluís de Santàngel pagà nou lliures i quinze sous a Joan Sants, armer de València, per una cuirassa
50/104,49,2/1968

121/01[P08]

L'home, en renunciar a les fonts inestroncables de salut que la naturalesa li prodiga, paga ben cara la seva infidelitat
325/90,32,9/1937

211/01 INTR

Frederic no podia pagar
39/18,8,4/1932

Això sí, havia de pagar al comptat, perquè en aquest negoci generalment no es fiava
497/105,27,4/1954

Si el deute es fa massa gros i no puc pagar, el problema més que meu serà dels proveïdors
700/65,11,12/1970

Gran "cuidado" el metge té del malalt que paga bé
353/97,24,4/1953

212/08 PASS/RF

A més d'això, actualment es paga una bonificació de beneficis
66/204,24,11/1938

És així que les necessitats de l'home són diverses, en la mida que són experimentades com a concretament comunes i necessitades d'un treball, es paguen com un servei públic
1226/134,20,3/1984

⁴⁰⁴ OBJ[quantitat]

en l'arrendament es paga un preu periòdic i successiu per ésser mantingut en l'ús de la cosa

2990/201,36,7/1982

212/08 PASS

En 7 d'octubre de 1816 foren pagades a n'Esteve Puig 490 lliures i un sou

458/29,24,8/1926

Com que les despeses serien molt grans (...), hauria d'ésser pagat entre tots els països continentals

993/110,12,1/1966

el Molt Il·lustre Consell General de Les Valls d'Andorra, podrà disposar immediatament del dipòsit per a cobrir la quantitat corresponent als premis que no haguéssin estat pagats

1591/20,8,5/1936

212/08 PASS(adj)

i que eren la quantitat en la qual s'havia evaluat la part del dret de duanes pagat pels catalans al seu reialme

366/139,11,1/1930

La instrucció és una branca de l'administració de l'Estat, on el jovent és format per funcionaris escollits per l'Estat, pagats per l'Estat, vigilats per l'Estat

794/173,9,3/1934

pair

380

DGLC: pair

Nombre d'exemples a BDTLC: 149

Corpus de mostra: 48

VT

122/0408⁴⁰⁵

⁴⁰⁵ SUBJ[-control]

La tarda fou dolenta, però com que l'exercici temporal no es podia perdre -calia pair el dinar i agafar gana per sopar-, els estadants del col·legi de la Bona Vida donen tombs
254/235,22,8/1954

El règim de Phoscao és recomanat als convalescents, als anèmics, als vells, a les dides i a tots aquells que pateixen de l'estómac o paeixen amb dificultat els aliments ordinaris
1808/9,34,12/1934

va comentar la senyora Magdalena Blasi: "L'una en va sortir guanyadora, i les altres dues no varen pair l'afront, és lògic."⁴⁰⁶
1/81,5,9/1984

122/0408⁴⁰⁷

hi havia un tros de pulmó que feia veure que respirava, i uns budells que no païen res
39/25,12,8/1932

així el canal alimentari respira, paeix i excreta en la larva de l'espiadimonis i en el peix Cobites
71/181,43,2/1982

el cor batega i l'estómac i els budells continuen paint els aliments i contraent-se
867/77,36,6/1971

212/04 INTR

Només bada una escletxa d'ulls, com un gat que paeix
222/200,19,5/1928

aquell proverbi que diu: menjar poc i pair bé
388/255,5,4/1946

212/08 PASS

El llibre de Karl Marx no pot ésser paït més per un nombre insignificant d'adeptes
276/100,23,5/1953

Els aliments són la benzina del cos dels animals. Els aliments així que són païts es posen a fermentar dintre del cos i donen la calor que naturalment tenen
465/10,13,6/1917

Això podria passar si la major part de les idees que vénen de França fossin ben enteses

⁴⁰⁶ Fig.
⁴⁰⁷ EXP[-animat]

i ben païdes; però molt sovint en treuen més metzines que profit
254/249,23,13/1954

212/08 PASS(adj)

Rancors entre veïns, records mal païts de velles renyines i topades, és cert, però ens deixaven filtrar, i amb bona o mal cara seguíem els passos de França
254/303,2,2/1954

hi havia doctors -com Goebbels, per exemple- i gent cultivada, de cultura mal païda
1095/16,37,4/1968

pero despres de casats, pahit y sosegat aquell ardor de la passió
1624/30,25,4/1844

212/04 PASS(adj)⁴⁰⁸

La senyora Feliciana, que remugava com la vaca ben païda
1284/228,3,3/1959

pairar

381

DGLC: pairar-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 3

121/0108⁴⁰⁹

Així, una esposa podria pairar-se de missa, un diumenge, si del contrari el seu marit havia d'avorrir o blasmar
760/87,13,3/1933

⁴⁰⁸ Forma especial (adjectivació): el predicat del participi de passat regeix un sol argument que rep l'assignació del paper temàtic EXP.

⁴⁰⁹ Totes les ocurrències del corpus són RF: TEM(SP), P='de'. El DCVB també documenta formes en què TEM(SN).

fer una cosa que és dolenta perquè és prohibida, com pairar-se de missa un diumenge, perquè es tem que pel camí espera un assassí

760/10,18,2/1933

I com ne sortirem d'aquesta situació? Rosa. Sí, com vols eixir-ne? Escarrassant-nos... pairant-nos del que sigui... i oblidant

30/38,22,9/1921

paladejar

382

DGLC: paladejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 55	
Corpus de mostra: 55	

121/0108

Els acosta, llavors, la conversa sobre les coses de la terra. Poden paladejar cinc minuts seguits el gust d'una poma o d'una pera

206/174,37,7/1966

Quan va estar tip de garlar, de fumar, de paladejar la copeta i d'estar-se estirat, tot desfardadot, s'espolsà la cendra estacionada pels replecs i arrugues de la roba i es posà en peu

393/200,31,10/1951

Així com les medicines que amarguen no les entretením gaire a la boca, de la mateixa manera no hem de paladejar massa les contrarietats o penes que esdevinguen

474/18,37,11/1917

211/01 INTR

No solament veu, sinó que mira; no solament sent, sinó que escolta; paladeja i tasta, toca els objectes que té a mà

300/50,12,8/1930

Es pren una tassa de l'infús al 2%, cinc minuts abans dels àpats, paladejant, malgrat la seva amargor

1430/112,5,5/1954

212/08 PASS/RF

Així es construeix la vida, així es paladeja i s'assaboreix la vida
860/94,8,8/1984

Finlàndia és un país que es pot paladejar també de fora cap endins, però és més que natura

1109/44,10,12/1983

els favors cal fer-los a poc a poc per tal que es puguin paladejar millor

917/79,8,2/1982

palanquejar

383

DGLC: palanquejar	VI
Nombre d'exemples a BD TLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

112/08⁴¹⁰

La senyora Catrina, després de palanquejar molts dies entre la vida i la mort

393/88,11,6/1951

palatalitzar

384

DGLC: palatalitzar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 6	
Corpus de mostra: 6	

⁴¹⁰ Fig. única ocurrència

121/0208

el parlar de Sineu (Mallorca), veritable "parlar campanar" per la seva fonètica vocàlica, en certes condicions palatalitza la á en @
1381/410,19,5/1986

per la tendència àrab i mossàrab a palatalitzar la s final de síl·laba
932/27,12,6/1980

212/08 INCO/RF

Generalment la s valenciana es palatalitza un poc, acostant-se al so de @
270/84,43,6/1950

la lateral alveolar compareix només en paraules cultes, però llavors no s'hi deu palatalitzar i cal escriure-les amb l_, encara que els mots populars de la mateixa arrel tinguin ll_ palatal
270/122,14,6/1950

palejar

385

DGLC: palejar

Nombre d'exemples a BDTLC: 8

Corpus de mostra: 8

VT

121/0108

Si vols lo gra conservar Sovint lo deus palejar
2890/112,2,4/1849

Els homes que palejaven fang sobre les altres fosses plenes, en canvi, s'han fet ja fonedissos
5/94,4,4/1967

211/01 INTR

Vols que palegi una mica jo? -li proposa la noia. -No, no estic cansat
5/142,36,3/1967

Ell continua palejant, sota un sol cada cop un mica més lluent que li fa créixer tot de gotes de suor a les temples i li colra la pell de les galtes

5/143,8,3/1967

Va palejant, obrint un sot enmig del camí, i el munt de terra dins el carret puja

5/142,32,7/1967

212/08 PASS/RF

en aquest, s'hi tira el ciment i es paleja bé la sorra fins que queda íntimament barrejada en sec amb el ciment

345/26,30,13/1938

palesar

386

DGLC: palesar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 891	
Corpus de mostra: 77	

121/0108

Pretextant un apoliticisme suïcida, han palesat un desinterès noïble amb allò que fa referència a una República

455/133,1,4/1942

els psicòpates de tendències perverses, que manquen de tot sentiment afectiu i palesen una profunda malignitat envers la societat i les lleis, s'expressen amb robatoris utilitaris

1227/72,9,4/1985

Fa molt poc l'intel·ligent J.A. Maravall agabellava materials en una de les seves obres per palesar el goig i fins la primacia amb què els escriptors catalans de l'època daurada medieval es referien a Espanya

17/144,31,10/1960

121/0208

Això palesa la importància que en matèria de construcció naval tingueren les platges de la

Costa de Llevant
1954/13,4,5/1971

Aquestes xifres no solament palesen la gravetat de la deficiència universitària espanyola, sinó que plantegen un problema aclaparador
591/31,27,1/1968

Que ha d'ésser molt reculat el seu origen ho palesa la seva constitució, que el separa de tota altra mena de dansa
354/11,5,7/1948

212/08 PASS

El seu error és palesat a Amèrica, per les nombroses diagonals amb què han d'ésser travessades avui, a còpia de milions
995/43,13,1/1964

I com que és en la prova de la mort dels éssers volguts on millor és palesada i posada a prova la Fe
316/23,24,5/1948

L'abisme profund que separa la mentalitat catalana de l'espanyola ha estat palesada per homes de ciència, per psicòlegs i per filòsofs
412/46,3,5/1928

212/08 PASS/RF

Aquests anhels i aquests riscos es palesen en tot el llibret i expliquen la seva estructura
1065/7,23,7/1978

Un cop més es palesa l'existència d'estretes relacions entre el creixement demogràfic i la situació econòmica
1229/35,3,9/1985

Com sigui que per la indumentària i abillament del cos es palesa l'estat intern de l'esperit, allunya de tu tota cosa de les que solen ésser indici d'esperit dolent o pertorbat
829/60,13,5/1959

212/08 PASS(adj)

s'exigí, prèviament, als Secretaris, qualitats i coneixements palesats per la pràctica o per un examen d'aptitud o per la combinació d'ambdós mitjans
394/106,10,4/1933

atribuir a la testa o al cor la qualitat de persistència per ell admirablement palesada en mantenir un parer contra embravida oposició

797/58,16,5/1921

la vàlua de la novel·la prové de la contemplació palesada per Ruyra, qui, com cap altre artista, sap on acaba el verisme i on comença el to melodramàtic, tan impropri del veritable novel·lista

257/4,24,2/1950

pal·liar

388

DGLC: pal·liar	VT
Nombre d'exemples a BD TLC: 68	
Corpus de mostra: 68	

121/0108

Aquesta falta de confort els xinesos la paliaren, com tots els orientals, amb coixins i groixudes i flonges catifes en quantitat

1026/16,6,5/1927

Per lo que es dona a entendre, els directors de la Ciutat paliaven la mida que anava a pendre, volent fer comprendre que no's decidien a encunyar

1008/25,5,2/1925

Alguns comentadors han volgut pal·liar la duresa d'unes disposicions que concedeixen a la pàtria potestat uns drets definitius sobre la vida adulta de l'infant, amb una visió massa material de la consagració a Déu

852/297,5,4/1981

121/0208

És a dir, que la pregària no pal·lia la realitat crua del nostre ésser

94/95,30,10/1974

Una ràpida repoblació hauria pal·liat considerablement el dany, però aquesta fou molt lenta i difícil

1551/24,18,5/1981

L'administració d'andrògens pot pal·liar passatgerament, durant un bre període, alguns dels símptomes de la senilitat

606/13,19,3/1966

121/0308

Un tub de cautxú que travessa el carrer pal·lia com pot les deficiències de la distribució de l'aigua

1671/52,13,1/1969

212/08 PASS

Arribà un moment, però, en què els efectes de la tenalla hagueren d'ésser pal·liats i matisats d'una manera visible

436/29,22,5/1955

i, només recorrent al reg, pot ésser pal·liada la forta secada que es perllonga fins a les pluges d'octubre, moment que la verema ja és acabada

976/120,5,1/1983

segon perquè la insuficiència del capitalisme privat pot ésser pal·liada amb la creació d'empreses estatals o bé mixtes

613/23,23,7/1962

212/08 PASS/RF

El que ha produït tot això ja ho hem vist: una accentuació del procés de diferenciació estructural que, a més, si no es pal·lia arribarà a provocar una dualitat estructural

1497/84,29,13/1978

interessat en el disseny de procurar, en el seu propi interès, que es pal·liïn els inconvenients amb què toparà el dissenyador, buscant una indústria col·laboradora

614/53,4,4/1963

El pas del carrer a un interior frigoríficat s'hauria de pal·liar cordant-se l'abric i augmentant, si pogués ésser, el gruix de les bufandes

436/146,33,10/1955

212/08 PASS(adj)

Les precipitacions són regularment escasses, entorn als 400 mm anuals, si bé la secada queda pal·liada en part per les fresques temperatures abans esmentades

976/147,2,8/1983

palpar

390

DGLC: palpar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 277

Corpus de mostra: 44

121/0108

Palpava l'armariet buscant la botella desapareguda; estava borratxo, molt borratxo

435/230,38,1/1956

Demà ja els deuran colgar. Miren encara, però, palpen materials amorfs que se'ls queden a les mans, separen braços i cames que es desprenen del tronc com una fruita excessivament madura, decapiten un vell amb un desgraciat cop de peu

5/93,21,4/1967

Patrick aspirava l'aspra sentor de la nit. Es palpava la butxaca, on hi havia enfonsat una vella maquineta d'afaitar del seu pare

1283/32,25,1/1960

211/(0108) REFL

encarregar la reconstrucció de la cúpula a l'arquitecte Josep Domènech i Estapà, el qual va palpar-se bé abans de posar mans a l'obra

485/242,23,5/1956

poden ser executats en privat (posar-se les mans a la cara per reflexionar, mossegar-se les ungles, palpar-se) i que són sovint reprimits en situacions públiques

1221/32,20,11/1987

Sols en calia viure. I després de palpar-nos feroçment, brutalment, arribàvem a casa i dúiem les mans buides⁴¹¹

15/100,8,4/1971

⁴¹¹ REFL (RECIPR)

211/01 INTR

Voltes havia que en les nits gelades d'hivern, l'agüelo palpant a tropessons, s'arrimava a la màrrega a on dormia el nét, per a tapar-lo millor
378/240,25,3/1935

aquí, altrament, arravatat contemplo i palpo arravatat; jo aquí sentia per primer cop la passió -que estranya!
67/288,3,2/1953

prosegueix paret enllà, sempre palpant, obeeix la inclinació de l'angle
5/164,4,8/1967

121/0308

Uns peus feixucs s'arrosseguen per l'interior, una mà palpa la porta amb dits sorollosos
5/166,22,6/1967

Els seus dits anquilosats palpren la cartereta que sempre tenia a mà. Va traure'n una clau
393/150,37,5/1951

Però la seva mà palpa furtivament, com qui roba, les blondes, els brodats
49/94,12,1/1931

212/08 PASS

Sis metges de Tarragona i de Barcelona visitaren successivament En Joan. Fou premut, palpat i escoltat pertot arreu
222/163,18,4/1928

El testicle normal és bastant sensible i ha de ser palpat amb suavitat
1038/111,28,11/1980

212/08 PASS/RF

A Madrid -i a Rota, sobretot- el nerviosisme es palpava en l'ambient
1394/3,9,11/1986

es fa sentir una decepció, es palpa l'angoixa del qui s'ofega, del qui dubta, del qui es torna escèptic
1148/23,24,4/1967

En els darrers dos casos el testicle es pot palpar, bé que fora de lloc

1038/107,30,2/1980

palpejar

391

DGLC: palpejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 4	
Corpus de mostra: 3	

121/0108

Sense ocurrencies

211/01 INTR

Va trobar, palpejant, el crucifix i el va estrènyer contra el seu pit mullat de suor
68/291,26,3/1965

No sóc sinó la mà amb què tu palpeges
22/66,9,9/1960

Així, doncs, quan el nen "palpeja per establir en allò que és immediat una relació de possessió amb les coses"
1227/116,3,6/1985

provar

392

DGLC: provar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 3375	
Corpus de mostra: 77	

(I) Demostrar

121/0108⁴¹²

En una ocasió baixà del cel Nostre Senyor, vestit de peregrí, i per provar la fe d'uns pastors, una nit de gran tempesta, trucà a la porta de llurs cabanes, demanant allotjament
1445/80,1,3/1967

121/0108⁴¹³

hom ha provat que cada generació rep i assimila un estat de llengua diferent del de la generació que el precedia
1175/215,20,6/1967

i Achelis provà que en l'animal decapitat l'increment del to del simpàtic és causa de major excitabilitat de les neurones motrius
550/96,29,3/1936

121/0208⁴¹⁴

És inútil de citar aquí tots els passatges de l'evangeli que proven la realitat humana no tan sols corporal, sinó psicològica i moral de Crist
830/41,10,1/1968

Des d'aquest punt de vista el cas de la diabetis és particularment interessant i ens prova com cap altre les complexes i rígides coordinacions entre els diferents sectors dels processos nutritius
534/12,37,4/1928

121/0208⁴¹⁵

Que el nom fou emprat per a indicar determinades danses ho prova la descripció feta per un alumne del Seminari de Nobles de Cordelles de Barcelona
354/61,27,2/1948

212/08 PASS/RF

Per lo tant ni s'ha provat que les coses tingan la representació universal; ni, encare que la tinguessen, serviria de res
1611/19,45,7/1911

⁴¹² TEM(SN)
⁴¹³ TEM(OCOMP)
⁴¹⁴ TEM(SN)
⁴¹⁵ TEM(OCOMP)

Arribaríem en certa manera a una societat més eficaç eliminant tots els no productius. Certs teòrics ho han proposat, i en algunes societats, la darrera i la més coneguda de les quals ha estat l'Estat nazi, s'ha provat
859/109,31,1/1971

Tampoc s'han de provar els infants en moments de cansament visible⁴¹⁶
443/43,6,10/1928

212/08 PASS

Aquesta capacitat general ha estat provada sistemàticament per l'escola de Fischer i Abderhalden
483/14,32,4/1918

Aquesta darrera afirmació és provada clarament per encreuaments recíprocs entre les mateixes dues espècies
71/235,21,5/1982

Sembla qu'aviat s'obrirà al servey públich l'estació telegràfica de Sta. Coloma de Farners, puig lo dilluns passat quedá montada y fôu probat lo fil ab Girona, funcionant perfectament⁴¹⁷
2561/11,31,6/1894

212/08 PASS(adj)

Provada aquesta veritat, anem a manifestar on cal cercar el remei desitjat
438/243,25,1/1927

li vull provar la força, provada com li tinc la raó dèbil i corrompuda
67/207,12,1/1953

al començament estavem tentats d'anomenar-lo gas alcaligen, perquè està provat per les experiències de M. Berthollet, com hom veurà més endavant, que aquest gas entra en la composició de l'àlcali volàtil o amoníac
636/37,14,4/1919

(II) Intentar

⁴¹⁶ Comprovar, avaluar

⁴¹⁷ Comprovar, avaluar

121/0108⁴¹⁸

Jo vaig provar d'explicar-me. Volia treballar com un jornalero, buscava feina
55/524,34,3/1934

Provo de dir-li un mot. No em respon, no m'entén. No és francès
55/786,19,5/1934

Els ciutadans es fan la guerra entre ells. Teseu prova de reconciliar-los
763/167,1,1/1932

121/0108⁴¹⁹

Com aditament diré que en les lesions incipients d'aquestes articulacions val la pena de provar
l'anquilosi curativa per la immobilització
1764/19,14,6/1909

Sens dubte l'espectacular augment de les travesses d'hipisme ha frenat l'interès dels apostants,
que han preferit provar sort amb els cavalls⁴²⁰
1578/28,3,1/1984

211/01 INTR

Cal col·locar-se en plena realitat, mirar i actuar, escoltant sempre aquells que saben i
aquells que triomfen, anar provant sempre
827/35,8,6/1959

Cerco, assajo, provo per tots cantons, i no trobo res ni ningú enlloc
206/196,37,3/1966

212/08 PASS/RF

la introducció de sang jove a l'organisme d'un vell pot provocar modificacions
favorables. És estrany que no s'hagi tornat a provar
867/127,3,11/1971

⁴¹⁸ TEM(VCOMP), (VCOMP P)='de'

⁴¹⁹ TEM(SN)

⁴²⁰ Locució: provar sort

proveir

393

DGLC: proveir

VV

Nombre d'exemples a BDTLC: 803

Corpus de mostra: 58

(I) Proporcionar, donar, posar

131/010508⁴²¹

va posar dificultats a l'exportació dels productes de la indústria catalana que, amb el ferro produït a les nostres fàrgues, proveïa de primera matèria una exhuberant indústria metal·lúrgica transformadora

975/47,7,2/1981

proveir d'aliments els més necessitats i fer una rigorosa selecció entre els pobres

353/67,18,8/1953

Un sastre proveeix de vestits els 128 alumnes d'un pensionat

469/189,10,4/1918

Si és possible de realitzar un profit en proveint a la nostra col·lectivitat de qualque mercaderia d'utilitat general ¿per què no ha de proporcionar-se la mateixa col·lectivitat aquest profit?⁴²²

413/51,30,1/1919

131/020508

L'ocasionament d'un corrent elèctric per un interruptor ens proveeix d'un cas anàleg

899/175,5,6/1975

131/030508

cambra on funciona una màquina de vapor, que, ensems que proveeix l'ictini de la força que necessita, alimenta la respiració dels tripulants

498/71,18,1/1919

⁴²¹ META(SN), TEM(SP), P='de'

⁴²² META(SP), P='a': Hi ha oscil·lació SN/SP en la projecció de l'argument META.

222/0508 INCO/RF

però si s'hi sent atret el prevenim perquè es proveeixi d'una aspirina per quan acabi
924/89,3,4/1973

D'aquesta manera l'intel·lecte arriba a proveir-se d'idees i de mots, que són el material
sobre el qual exercitarà el poder
645/10,4,9/1960

El mestre haria de proveir-se com a instrument indispensable per a les mesures, d'un
petit cronòmetre, que avui no representa cap despesa important
443/116,27,9/1928

222/0508 PASS(adj)

Per a mi, només són vàlides les creences recreables per la intel·ligència en qualsevol
moment, que sempre poden formar-se "de nou", en el pensament d'un home d'avui, a
partir de materials frescos proveïts per la ciència o la lliure reflexió
861/60,20,8/1986

131/010708⁴²³

A pesar de tot, le Guilleries i la Plana de Vic encara proveeixen Barcelona d'una bona part del
carbó vegetal que consum
1482/184,17,1/1928

Així, doncs, caldria proveir d'abundosa quantitat de guix els llocs de socors de primera línia,
per a evacuar els fracturats als hospitals respectius, amb les extremitats enguixades
311/44,8,5/1938

Els establiments d'arboricultura i floricultura de Sants proveïen d'arbres i de planters de totes
les espècies, tant del país com exòtiques, a les torres i a les cases senyoriales dels pobles propers
de Les Corts, Sarrià i Sant Gervasi⁴²⁴
485/213,34,9/1956

221/0107 INTR

atorgava préstecs dineraris al 2 i al 3 per cent; proveïa el servei de bagatges de les
milícies; cobrava el cadastre i tenia la facultat privilegiada de designar quatre
consellers municipals
1529/95,5,1/1969

⁴²³ LLOC(SN)

⁴²⁴ LLOC(SP), P='a'

concurs que es cregué convenient convocar per a proveir la vacant
1053/12,17,3/1925

221/0307 INTR

Les dues fonts que en el segon terç del segle passat proveïen la població, procedien de Baranera (Gurb) i Bell Puig (Taradell)
1482/148,7,2/1928

222/0708 PASS(adj)

Els nostres pintors joves, per altra banda, mai no han usat més eines de treball que la paleta ben proveïda de colors i el menat de pinzells que és maridat amb ella
1413/12,11,1/1927

El pagès moltes vegades no ha de comprar adobs per tenir mitjans de fer-ne a casa, i en certs casos per estar la terra ben proveïda d'allò que la planta necessita
486/17,42,13/1916

212/07 PASS(adj)

Durant l'hivern un foc alegre crepitava a la llar; el rebost estava ben proveït
2/82,29,9/1947

No trobem sabó de tocador enlloc; les perfumeries, fins fa poc ben proveïdes, són ja bastant buides
4/190,23,11/1975

(II) Disposar, establir

121/0108⁴²⁵

Pere el Gran, en 1278, va proveir que, als quatre Jurats que fins aleshores administraven la capital, se n'afegissin dos més
79/51,30,5/1962

(III) Cobrir, respondre, prendre mesures

⁴²⁵ TEM(OCOMP)

121/0105⁴²⁶

Per què voleu guanyar diners i us respondreu sense pena: per proveir a les necessitats tant meves com de la família; en un mot per viure

333/23,28,1/1955

Era costum en l'edat mitja concedir les portes i torres de les muralles a un senyor i a la seva família, que es comprometés a proveir sempre a la seva defensa i que per a millor proveir-hi, mantes vegades se n'hi anava a viure

1002/296,41,7/1964

i faràs cada obra pensant que aquell mateix esguarda que tot ho veu, tot ho aguanta, a tot proveeix

829/92,22,9/1959

provenir

394

DGLC: provenir	VI
Nombre d'exemples a BD TLC: 1903	
Corpus de mostra: 84	

122/0608⁴²⁷

la sordidesa no prové del sexe en si, sinó de l'abjecció social en què el sexe es veu tancat

3/175,24,3/1964

Llavors no sabia què eren, ni d'on provenien aquelles llüissors, i per això em semblaven coses meravelloses

55/28,27,6/1934

Aquest fenomen és en mi tan objectiu que de vegades he pensat si els estats d'esponjament sentimental i poètic dels celtes no podrien provenir de la importància que en la seva alimentació tenen les sardines

206/168,21,4/1966

⁴²⁶ META(SP), P='a'

⁴²⁷ ORIG(+CAS)

Wolkow i Baumann han provat que l'àcid homogentisínic de l'orina prové de l'oxidació incompleta de la fenil-alanina i de la tirosina

534/57,33,2/1928

212/08 PASS⁴²⁸

és ben sabut que molts dels disbarats i crims que s'executen, són provinguts dels jocs prohibits

1120/37,21,6/1914

212/08 PASS(adj)⁴²⁹

En tota Societat, per desgracia, hi haurà socis que ni tan sols sabràn confegir, i per a ells l'instrucció provinguda per la premsa serà un zero a l'esquerra, com si no existís

1120/22,21,4/1914

provocar

395

DGLC: provocar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 3670	
Corpus de mostra: 98	

121/0108

Bailey i Bremer han provocat el síndrome adipo-genital ferint la regió parainfundibular, sense tocar la hipòfisi

506/29,41,5/1926

Però encara que nosaltres poguem provocar artificialment els efectes de la infecció per mitjà de productes solubles, cosa certa és que en allò natural sempre la infecció és originada per un ésser viu

483/5,28,6/1918

Els primers ingressen al Sindicat i s'engresquen, a despit de la seva incapacitat revolucionària,

⁴²⁸ ADJUNT(ORIG(SP)), P='de'

⁴²⁹ ADJUNT(ORIG(SP)), P='per'

a provocar conflictes i vagues a tort i a dret, reduint la capacitat combativa del sindicalisme
455/117,27,3/1942

121/0208

L'aspecte exterior del molí amb l'antena en moviment, és realment graciós i ha provocat arreu testimonis de franca simpatia
289/21,9,10/1955

La mutació provoca aquelles plomes estarrufades que té l'un, aquella mena de barret que aparenta el cap de l'altre
66/106,24,6/1938

Un fet de tant de relleu per a la història local com la batalla d'El Bruc, (...), no provocà ni un comentari, ni la més lleugera al·lusió en els llibres del Gremi
246/33,18,3/1958

121/0108[P]⁴³⁰

Però, de retop, provocaven llurs enemics de partit a adoptar una actitud reticent davant el to "valencià" a adoptar
79/174,24,6/1962

Joan Crisòstom predicava: "Puix que'ls adultes han ofès a Déu i l'han provocat a ira, que l'aplaquin els infants ignoscents amb llurs pregaries"⁴³¹
808/32,17,8/1915

212/08 PASS

Pràcticament tots els incendis d'aquests darrers anys han estat provocats per l'home
965/41,16,3/1977

Altrament, certes malalties poden ésser provocades també per l'aturada de les secrecions indispensables a la nutrició
867/85,6,5/1971

En l'arítmia completa pot mancar en repòs i aparèixer amb motiu de la taquicàrdia que pot ésser provocada per l'esforç
537/33,7,7/1918

⁴³⁰ OBJ = (VCOMP SUBJ)

⁴³¹ VCOMP reduït

212/08[P]PASS⁴³²

Perquè, comptat i debatut, si la filosofia ha estat provocada a nàixer per la primera ciència de la història
868/75,17,8/1970

212/08 PASS(adj)

nosaltres ens imaginem que la reacció nerviosa d'una sensibilitat específica provocada per l'excitació, causa la sensació
499/36,42,2/1927

El fet que acabo d'explicar en relació a la Comissió Gestora pro Placa Commemorativa, i molts altres fets provocats per la direcció del periòdic, foren la lògica conseqüència
541/15,23,1/1933

En començar el segle XIX hom troba una mortalitat excepcional provocada per les campanyes napoleòniques i les darreres epidèmies de còlera
1229/15,12,2/1985

pruir

396

DGLC: pruir	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 5	
Corpus de mostra: 3	

111/01⁴³³

Ella em contava, pruint de dents, de l'esglai terrible que havien tingut
393/69,20,8/1951

inquietats per primera vegada en el seu tranquil refugi, prueixen de dents i escupen tot el seu verí de ferestoles salvatgines

⁴³²

(VCOMP P) = 'a'

⁴³³

Totes les ocurrences localitzades al BDTLC són exemples de Caterina Albert i amb la mateixa accepció: fer petar les dents.

393/31,11,5/1951

publicar

397

DGLC: publicar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 5441

Corpus de mostra: 93

121/0108

Fa imprimir i repartir fullets de propaganda i publica un butlletí mensual i un recull de treballs de clínica i laboratori, titulat Arquivo de Patologia
546/14,32,1/1935

publicà un projecte de reforma total que establia la desaparició a terme breu de totes les restriccions
336/329,13,1/1952

Martin Heidegger, deixeble d'Husserl i successor seu en la càtedra de Friburg, publicà en 1927 la seva obra més important: "Sein und Zeit" (Ésser i Temps)
282/177,26,5/1952

Vaig a Barcelona. El diari publica una nota del govern anunciant la caiguda de Santander
4/111,8,8/1975

212/08 PASS

El text, però, no va ser escrit, en principi, per ser publicat com a biografia total i definitiva de Maragall
2755/1,31,4/1988

A l'obra premiada, en el cas de ser publicada, hi haurà de constar en lloc preferent que ha rebut el premi de la Fundació Congrés de Cultura Catalana
1668/7,32,1/1985

El cas d'Agustí Bartra, per exemple, amb una poesia poc coneguda a l'interior perquè havia estat publicada en la seva majoria a l'estranger i a l'exili, ara s'edita i pot ser

llegida per lectors joves
907/44,6,3/1980

212/08 PASS/RF

i tu li diràs que no, que ja no, que ara es publica Molière, i Voltaire, i Engels i Marx, i García Lorca i Machado
1244/56,1,2/1974

¿Per què no es publicava aquell decret? Perquè la C.N.T. no volia que es publicués
1501/7,44,5/1938

Després de la seva mort es publicà el Diccionari Aguiló, gran recull de material per al diccionari general de la nostra llengua
1676/192,4,10/1966

212/08 PASS(adj)

Aquest boix deu pertànyer a algun Llunari publicat per l'antiga estampa Jolis, de la qual n'és succedània l'actual posseïdora del boix
1546/12,3,5/1938

Un document publicat per Braudel ens demostra l'escassa capacitat econòmica de la burgesia
1496/19,1,3/1969

llegiu les conclusions següents fetes en un treball publicat pel Ministeriu d'estat de Madrid ara fa uns quants anys
338/63,23,1/1937

pudir

399

DGLC: pudir Nombre d'exemples a BDTLC: 92 Corpus de mostra: 72
--

VI

112/08

Però era el bon temps, començaren a pudir, llavors van seguir la pudor i els trobaren sota aquesta figuera, podrits i abraçats. Compreneu? Els van trobar per la pudor! Uf! Uf!
68/49,4,4/1965

Dona Obdúlia es congestionava: ¡Ah, no, senyor! Jo no pud. ¡Qui put és Vossa Altesa!
27/69,30,6/1965

L'hòste és com el peix menut, que al tercer dia put
441/210,3,3/1947

Apoplètic, la cara moradenc, el nas aixafat. Els cabells li pudien, curulls de caspa, i el bigoti se li ficava per la boca
149/58,1,7/1932

-Ola!, matiners, que us poden els llençols? -Segons a quines hores, sí -contesta decididament un alegre minyó
1293/2,1,5/1931

112/08⁴³⁴

Estossega; la nou del coll li balla, i li ballen les ninetes dels ulls. Put a vi. -Vols dir que no has begut, Pep?
62/27,10,1/1955

I, de més a més, put a càtedra, a arrogància patriotarda, a naftalina
76/173,27,10/1972

pugnar

400

DGLC: pugnar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 119	
Corpus de mostra: 119	

111/01⁴³⁵

⁴³⁴ ADJUNT(SP), P='a'

Una multitud impacient pugna per entrar, però el local està totalment ple
238/31,1,4/1935

les hosts lleidatanes pugnen victoriosament a Mallorca i a València
1598/118,9,2/1955

111/01⁴³⁶

La ciutat, des de 1440, va pugnar per realitzar l'eixamplament de la plaça Major
1598/160,23,7/1955

amb el bigarrat mercat ple de verdures i fruites, amb les carretes tirades per bous, amb les calesses embetumades, pugnant per fer entrar els cavalls que s'encabritaven
6/41,21,6/1967

No li calgué preguntar: un crit, un crit immens de tota la seva ànima estremida, pugnava per esclatar a la seva gorja, davant aquell nou horror que pressentia
2/335,29,3/1947

111/01⁴³⁷

Ell pugna amb la llengua inhàbil, glopeja una mica d'aire amb la boca excessivament oberta abans de mormolar
5/274,7,2/1967

El xiular és una mala costum que pugna amb la bona educació, i que els pares i els mestres hauràn de tractar de corretgir
2044/1,11,8/1916

pujar

401

DGLC: pujar	VU
Nombre d'exemples a BDTLC: 5892	
Corpus de mostra: 258	

⁴³⁵ SUBJ[+animat]
⁴³⁶ SUBJ(metafòric)
⁴³⁷ ADJUNT(SP), P='amb'

(I) Ascendir, moure's en direcció ascendent

111/01

M'ature. El cim, cobert per la boira, no el veig. Sente que no puc pujar. Ho deixaré per a un altre dia

1131/68,2,8/1980

L'Isart coratjosament puja fins al límit de les congestes per tal d'atrapar les tendres molses

728/12,13,4/1916

hi ha roures, pinedes i boscos de pins i roures barrejats, i com més hom va pujant, més predominen els pins

1482/76,5,7/1928

Hi ha el descendent d'immigrants que no s'ha barrejat sinó que manté viu el sentiment de la seva diferència racial, el qual, si va pujant pel seu propi esforç, vençant grans dificultats pot ésser un enemic perillós⁴³⁸

417/165,29,7/1935

Amb la cèlebre cova dels pirates? Vaig intentar de pujar per una d'aquelles xemeneies, però vaig haver de desistir⁴³⁹

742/215,35,4/1958

121/0105⁴⁴⁰

I el dia que la pintura va ser seca vam pujar tots al terrat i vam deixar sortir els coloms a passejar pel colomar

35/76,13,12/1962

Més enllà d'aquesta duració, els components de l'equip d'enllaç han de pujar a la superfície o aplegar-se en un campament subterrani

741/109,23,8/1958

I va ésser tan viu l'exemple d'aquest bisbe màrtir, que va pujar als altars ben pocs anys després

⁴³⁸ Fig. ascendir en l'escala social

⁴³⁹ ADJUNT(LOC)

⁴⁴⁰ Pujar a (META)

de la seva mort
1243/38,13,11/1978

131/010506⁴⁴¹

fou la darrera cosa que tocaren els peus de Jesús en pujar-se'n al Cel el dia de l'Ascensió
679/38,19,3/1976

la poca serenitat del més serè se'n pujà al cel com un bofarut al sentirse la bufetada, y ja hi foren
707/169,7,6/1905

y, arribant á la capital, se'n puja al terrat real y 's posa á cantar insults al rey y á la reyna
1906/191,20,1/1888

121/0107⁴⁴²

A la costa d'Àsia hem de presentar els permisos i pugem als autos que corren per bona carretera
319/85,7,9/1957

Pel mes de març el simpático Milá treballava a València, el dia 12 pujà amb el globo, però amb ell anà un sabater de la ciutat dir Joan Ralla Domenech
448/44,3,4/1953

Allí varen invitar el poeta a pujar en una llitera de flors, portada per entusiastes valencianistes
1311/62,19,5/1985

121/0107⁴⁴³

el doctor Borralleres abandona el Gambrinus, puja lentament el carrer de Ferran i arribat al carrer del Bisbe entra a casa seva
206/548,12,2/1966

són i seràn els més alts que espoden concebir sobre la terra, perquè l'home no pot pujar cap graó més ni trobar cap escala més alta
1278/25,37,10/1921

o ajudarnos els uns als altres a fi d'anar pujant aquelles escales gegantines
1794/20,24,4/1898

⁴⁴¹ Variant RF: pujar-se'n a (META). El pronom denota l'argument ORIG.

⁴⁴² Pujar a/en/amb un vehicle

⁴⁴³ Pujar un carrer, un camí; pujar escales, graons, etc.: LLOC(SN).

231/010507 INC/LOC⁴⁴⁴

Una forma arquitectònica relacionada amb els animals, és el banc de muntar a cavall, que sol trobar-se al costat de la porta i al qual es puja per una escaleta
321/69,15,3/1955

212/07 PASS

Com que el mer fet de l'arribada de l'hora en què començava la classe del professor Vila i Nadal produïa en els estudiants un estat de delírium trèmens, l'escala era pujada per aquella massa energumènica a base d'empentes seques
206/556,25,5/1966

212/07 PASS/RF

Des de son enlairat setial -286 escalons s'han de pujar per a ovirar-la- en el qual en dies de boira i de nuvolades baixes resta amagada
458/41,10,11/1926

212/07 PASS(adj)

Un cop pujats, doncs, tots aquests graons de la humilitat, el monjo arribarà tot seguit en aquella caritat de Déu que, en ser perfecta, foragita el temor
852/201,21,6/1981

(II) Transportar una cosa a un nivell més alt

121/0108

Té, tot això, per a tu: ho ha pujat la portera. Diaris i més diaris!
388/76,28,9/1946

per a posar la politja per tal de pujar o baixar mobles per la façana
709/112,9,7/1931

molts homes del poble hi varen acudir i més tractant-se del metge Barri. Varen pujar a mans i a plom el cotxe a la carretera
2189/57,31,4/1978

⁴⁴⁴ En les formes amb un argument META, l'adjunt LLOC/INST ha de ser un SP.

212/08 PASS

La més moderna de les campanes que existeixen en el cloquer de la Seu, és la Narcisa, recordant tots els de la generació actual quan fou pujada a dalt de la torre, mitjançant uns forts ternals
458/35,3,13/1926

Aquesta creu, consagrada de la nostra terra, hi és pujada processionalment. La hi pugen els monjos negres de Cuixà
761/110,25,8/1929

Aquestes finques seran de regadiu aprofitant l'aigua d'una de les fonts del barranc, aquesta aigua serà pujada més de 100 m, per mitjà de bombes, fins a un gigantesc dipòsit subterrani
948/35,43,14/1980

(III) Construir, muntar; fig. educar

121/0108⁴⁴⁵

és evident que des del punt de vista econòmic, si s'avalua el valor de la cura materna, pujar fills constitueix un negoci molt dolent i per això s'estén tant la desnatalitat
417/164,24,7/1935

Aquells fills als qui ja abans de vindre al món ells s'afanyaren per apariar-los la robeta amb que els havien de vestir; que amb penes i privacions mantingueren i pujaren
449/209,21,4/1916

212/08 PASS⁴⁴⁶

No sembla pas que les excel·lents condicions higièniques en les quals són pujats els infants i el compte que hi prodiguen les escoles n'hagin elevat el nivell intel·lectual
867/30,35,7/1971

Com ja se sap de fa molt de temps, la majoria dels grans homes han estat pujats gairebé isoladament, o bé ells mateixos han rebutjat d'entrar dins el motlle de l'escola
867/179,27,3/1971

212/08 PASS(adj)

⁴⁴⁵ Fig.

⁴⁴⁶ Fig.

Pujats els bastiments, els era llevat el forro de coure i hom els calafatejava
409/168,15,4/1929

Se mescla tot això molt bé i després s'hi afegeixen es blancs d'ets ous, ben pujats⁴⁴⁷
699/27,6,8/1973

(IV) Fer pujada, elevar-se

112/07⁴⁴⁸

per agafar allí un curriol que atravesant el riu proper, puja per la vora dreta de pintoresca torrentera i assoleix en cosa de tres quarts més el serrat on es troba edificada l'església i cases del petit poble de La Costa
1101/19,10,5/1920

112/08⁴⁴⁹

Si poseu un terrocet de sucre apuntat en una taça de cafè o qualsevol suc colorejat, veureu com puja tot seguit mullant-lo; igual passa amb els llums d'oli o petroli i el seu blè: aquests líquids puguen pel que s'anomena capilaritat
486/39,12,13/1916

Mentres la mirava, el sò, clar y delicat, de les nou hores pujà lentament cap amunt
707/287,26,2/1905

L'altre dia a Calonge, em pujà una glopada de sang a la pell en recordar les noies⁴⁵⁰
206/388,27,10/1966

Del seu estómac, sempre pesant com un ferro, li pujaven uns cargolins de fam entremaliats⁴⁵¹
222/176,7,5/1928

(V) Augmentar

112/08

-
- ⁴⁴⁷ Muntar, batre
⁴⁴⁸ Fer pujada
⁴⁴⁹ Elevar-se
⁴⁵⁰ ADJUNT(META) i DATIU ètic
⁴⁵¹ ADJUNT(ORIG) i DATIU ètic

La temperatura del metall va pujant de mica en mica, sense interrupcions
1831/16,22,3/1904

Així, doncs, hom estableix un ordre d'estimació per a les divises de cada país que puguen i baixen constantment, segons les alteracions, pròspères o adverses
1087/25,20,8/1962

Després, quan el producte minva i comença a flaquejar a la plaça, el preu puja
500/6,5,3/1923

112/08[Q]

L'aigua ha pujat un metre quaranta centímetres
390/297,2,8/1947

112/08⁴⁵²

i si el primer que "pujava" era el Ter, llavors la situació esdevenia francament perillosa car l'empenta del seu corenta barrava el pas dels altres rius
491/267,31,11/1946

en ésser privat l'infant de la placenta, deixen de tenir lloc l'oxigenació de la sang i l'eliminació de l'anhídrid carbònic, el qual puja de concentració⁴⁵³
606/75,14,1/1966

i les rialles dels balcons pujaven de to fins esdevenir xiscles histèrics incontenibles⁴⁵⁴
1242/226,1,9/1974

(VI) Tenir un determinat valor

122/0508

El primer, recaptat i lliurat pel batlle de Sant Llorenç -funcionari de finances, que curava del patrimoni de reial en aquella vila-, pujava 150 sous⁴⁵⁵
330/81,22,1/1950

⁴⁵² Augmentar de nivell

⁴⁵³ Cas de doble projecció sintagmàtica (idem nota 80): (a) L'anhídrid puja de concentració; (b) La concentració de l'anhídrid puja.

⁴⁵⁴ Cas de doble projecció sintagmàtica (idem nota 80): (a) Les rialles pujaven de to; (b) El to de les rialles pujava.

⁴⁵⁵ META(SN)

aprofitadíssima expedició pirinenca de dos mesos llargs de durada, les despeses de la qual li havien pujat, en total, a uns cent quinze duros⁴⁵⁶
2191/90,18,10/1953

El projecte del futur avió, el financien conjuntament el Pentàgon i la NASA, que ha destinat 45.000 milions de dòlars aquest any amb l'aspiració de pujar fins a 66 milions l'any fiscal del 1988⁴⁵⁷
1878/4,23,3/1987

pul·lular

402

DGLC: pul·lular	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 89	
Corpus de mostra: 87	

112/08

Les dones públiques pul·lulaven per les zones de llum i d'ombra, profusament, amb una visible agitació
55/409,13,6/1934

Prop de la maduració, una zona del fruit esdevé tova i sucosa. A l'interior, s'hi veuen pul·lular unes larves o uns cucs petits, blanquinosos i sense potes
220/146,19,6/1937

Els defectes hi pul·lulen en una forma desorientadora, i requereixen la màxima sagacitat
300/219,33,6/1930

A Suïssa n'hi acudeixen de tot el món, pul·lulant per les cases de règim on busquen engreixar-se
512/14,32,6/1921

La flora que hi pul·lula és particularment interessant: l'espècie arbòria principal és el pi

⁴⁵⁶ META(SP), P='a'

⁴⁵⁷ Arribar a tenir un determinat valor

738/30,10,14/1955

Malgrat que quan entra en un galliner mata tant com pot, és molt beneficiosa, ja que s'alimenta d'innombrables rosegadors que pul·lulen per pellers, graners i camps
950/96,6,10/1981

punir

403

DGLC: punir

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 63

Corpus de mostra: 61

121/0108

una vegada el petit Dalmau fugia empaitat per la seva mare que volia punir-lo d'alguna entremaliadura comesa⁴⁵⁸
491/247,14,11/1946

El virrei prometé de fer cercar i punir els autors de semblant difamació⁴⁵⁹
1602/102,18,9/1959

I així l'home orgullós resol de dejunar més i punir més la seva carn perquè li agrada de sentir-se com un atleta⁴⁶⁰
823/190,7,7/1959

La nova d'aquesta crueltat del rei d'Aragó es va estendre per tot Mallorca, i per Itàlia i França i Castella, i el papa la va saber i va voler punir tanta violència, i així va llençar anatema i pública excomunió contra el rei n'Alfons⁴⁶¹
1243/69,8,9/1978

En els Estats Units, la religió puneix severament la blasfèmia i la violació pública del descans dominical

⁴⁵⁸ OBJ[+animat]

⁴⁵⁹ Idem anterior

⁴⁶⁰ OBJ[-animat]

⁴⁶¹ OBJ[+abstracte]

794/150,23,7/1934

212/08 PASS

Diu també que la mateixa gitana havia predit al minyó que occiria la que ell estimava i que seria punit pel seu crim

491/242,23,13/1946

Qui peca deu éser corregit i punit, mes sense ira

829/48,31,8/1959

Tota infracció del deure (no compliment d'una regla) ha d'ésser punida, però un cop ho ha estat, queda reparada, i restablert l'equilibri de la justícia

342/233,36,8/1933

Tot crim, es digué Teodosi, ha d'ésser punit, i més greument si és contra els representants de l'autoritat

1367/95,11,9/1919

puntejar

405

DGLC: puntejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 62	
Corpus de mostra: 61	

(I) Marcar els punts d'una dansa

121/0108

dels que han escrit explicant com es balla la Sardana dient que per a saber marcar i puntejar els compassos amb els peus cal sols observació i pràctica

1104/50,9,8/1922

els ballaires es deixaven anar; s'encaraven en parelles i puntejaven uns curts compassos

404/112,11,5/1932

A la plaça els joglars puntegen la sardana que uneix el pobre al ric, la jovencella al vell
2612/14,23,6/1975

211/01 INTR

És accionada per un home i a cada costat se li situa un ballador que punteja a l'uníson amb el majestàtic ocell
73/141,18,11/1976

gracioses rodones en què fadrins i donzelles, dant-se les mans, puntegen movent amb destresa els peus lleugers i hàbils
354/44,28,1/1948

però, així i tot, varen organitzar pels vells una ballada, que aquests no podien pas puntejar, però sabien que, cor endins, els transportaria als dies de la seva juvenesa
1266/11,3,7/1974

212/08 PASS

de la gran gentada que ha concorregut a presenciar la festa, la nostra dansa es puntejada pels catalans del continent i de l'illa que amorosament se donen les mans
2089/29,15,4/1908

212/08 PASS/RF

La Primera part de la sardana solament se punteja a l'objecte de comptar els compassos de cada tirada
1836/6,5,9/1907

pot ún posarse al corrent de la manera com se puntejan los compassos ab los peus son:
la observació y la pràctica
1859/46,22,3/1890

(II) Ferir les cordes d'una guitarra

121/0108

El veia, després d'haver begut i parlat, despenjar la guitarra, puntejar-la amb la seva gràcia única, amb el rull de cabell ros caient-li sobre el front
2/149,36,7/1947

211/01 INTR

i... puntejant en la guitarra, l'instrument del qual fea brollar valsos famosos
378/20,28,5/1935

121/0308

La guitarra ha puntejat el ritme. El cantador ha començat una cobla
56/56,32,4/1952

212/08 PASS

i sobretot ab la canella ben llesta per a no pèdre ball i no deixarsen mentres a la guitarra
i guitarró raspegen i la octavilla i bandurria siguen puntejades
441/159,17,2/1947

(III) Marcar punts en una superfície

121/0108

La dona reprenia les quartilles en silenci. Vallclara puntejava les errades damunt les
compaginacions
388/116,18,2/1946

121/0107

i, després d'haver examinat encara una altra vegada les inequacions, hem puntejat la zona
956/120,15,3/1981

211/01 INTR

L'esgrafià -tallar, ratllar, gravar, puntejar, traçar, rascar, etc.- el farem emprant dos
tipus d'eines que les agruparem i les denominarem eines de tall
1224/112,4,7/1983
LSP (art)

212/08 PASS/RF

el qual va inventar el burí de punta amb el qual es puntejaven les planxes
1027/26,21,3/1931

(IV) Apuntar⁴⁶²

121/0108

També voldríem ara puntejar un tema relacionat amb aquest problema
591/38,14,4/1968

112/08

Com un ritme de vals, dolçament lànguid, puntegen els estels fent pas al dia
43/56,3,1/1938

Al puntejar el dia tothom trescava calçats amb esclops, i després de rentar-se en l'abeurador del pou, ben aviat cadascú anava a la seva feina
355/90,12,2/1947

Només començava a puntejar el comerç de Barcelona, que donava al rerapaís una certa sensació de reviscolament
17/89,10,7/1960

puntualitzar

406

DGLC: puntualitzar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 155	
Corpus de mostra: 54	

121/0108⁴⁶³

Alguns anys abans d'escriure aquesta carta ja havia puntualitzat les seves idees en la necrologia de Dom Miguel Ribera, professor de piano
886/16,22,2/1966

Convindria puntualitzar les curioses conseqüències d'aquest fet
1632/26,32,1/1963

⁴⁶² Accepció no recollida al DGLC.

⁴⁶³ TEM(SN)

En el terreny de la unitat de totes les forces anti-feixistes de Catalunya, interessa puntualitzar clarament la nostra posició
2071/31,32,5/1946

121/0108⁴⁶⁴

cal puntualitzar que no existeix un estil en els massos, sinó reflexos d'estil, i només en la decoració
355/35,1,7/1947

Volem puntualitzar que el resultat de les enquestes ens ha donat molta poca informació sobre les empreses relacionades amb biotecnologia
1300/101,24,2/1986

121/0108⁴⁶⁵

De tota manera -puntualitza tot desencreuant la cama i repenjant-la contra el canell de l'altra- la seva heretgia ja tenia precedents
5/252,18,4/1967

121/0308

La nota puntualitza que en cap moment fou consultada la mare, ni tampoc els familiars
1171/58,38,3/1978

Precisament el treball dels Drs. Gallart i Gil Vernet puntualitza en aquest sentit el valor d'una d'aquestes agrupacions que passa a la categoria d'un òrgue definit en el sentit anatòmic
509/11,27,1/1919

211/01 INTR

D'altra part, posats a puntualitzar, caldria veure si la nostra època és més "cínica"
3/196,31,1/1964

212/08 PASS

Cada tarda anireu plantejant els projectes, i tot serà puntualitzat entre nosaltres dos
388/50,23,6/1946

La imprecisió legal és deguda exclusivament a la manca inicial d'una determinació del concepte de comerç o dels actes comercials, i la condició d'habitualitat és mal

⁴⁶⁴ TEM(OCOMP)
⁴⁶⁵ TEM(O)

puntualitzada per aquest mateix motiu
545/31,34,1/1928

212/08 PASS/RF

La contradicció heraclítica (19) que conté el bipol categorial finit-infinit es puntualitza en matemàtica de la manera següent
899/129,28,5/1975

212/08 PASS(adj)

només en la relació publicada per Bosch Gimpera en la seva Prehistòria Catalana i puntualitzada per J. de C. Serra-Ràfols, en El poblament prehistòric de Catalunya
1416/52,19,5/1934

puntuar

407

DGLC: puntuar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 36	
Corpus de mostra: 36	

(I) Posar punts i comes en un escrit

121/0108

Em pregunta com m'ho faig per puntuar tan bé els meus escrits. Ell mai no ha pogut entendre les regles de la puntuació
55/75,13,3/1934

Invitem els alumnes que la llegeixin bé , que la puntuïn posant-hi les comes que calguin
1139/24,19,10/1971

El nom hebreu de Déu, Jahvé, ha costat molt de retrobar, puix la Bíblia el puntua amb vocals que no són les seves, per çò com els jueus no gosaven de pronunciar-lo⁴⁶⁶
667/11,39,4/1917

⁴⁶⁶ Escriure

211/01 INTR

Pera puntuar bé, es déu saber primerament lo ques frase y período
2268/200,17,3/1847

212/08 PASS(adj)

Ens estranya molt, però, que no s'hagin adonat que les paraules de la consagració estan mal puntuades en moltes de les Pregàries eucarístiques
1139/165,10,6/1971

(II) Valorar, avaluar quantitativament

121/0108⁴⁶⁷

Podeu votar cinc cançons, o menys, puntuant-les de 0 a 5 punts, segons la qualitat o l'interès que creieu que té
2749/19,15,1/1974

En els exercicis que es donaven als que aspiraven a treballar a l'empresa, es puntuava especialment saber pronunciar de manera correcta i familiar aquest nom
390/225,8,6/1947

212/08 PASS

O bé la resposta és correcta, i és puntuada 1; o bé és incorrecta sobre el punt tractat, i és puntuada 0
900/112,29,9/1967

212/08 PASS/RF

Si de les dues operacions de què consta el planteig se'n resol una, aquesta es puntua positivament; l'altra negativament
443/246,27,7/1928

(III) Aconseguir punts

111/01⁴⁶⁸

⁴⁶⁷ Accepció no recollida al DGLC.

⁴⁶⁸ Accepció no recollida al DGLC.

Resultats: 99% de nens puntuen entre 58 i 69
1307/61,16,4/1986

Difícil, perquè vindran a puntuar per assegurar-se el quart lloc
2753/5,5,1/1978
LSP (esports)

el Balenyà va demostrar que encara no ha après a puntuar en el seu propi camp
2755/30,21,5/1988
LSP (esports)

112/08

En puntuar els 4,83 m assolits per Iang en salt amb perxa, hem de tenir en compte que l'actual taula sueca (...) només arriba a 4,82 m, de manera que el centímetre de més que va aconseguir l'atleta de Formosa val, aritmèticament, 30 punts
993/70,16,8/1966
LSP (esports)

punxar

408

DGLC: punxar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 223	
Corpus de mostra: 70	

121/0108

El pare baixà al celler a punxar uns carretells de sumoll per a l'endemà
222/147,20,8/1928

En el cas del gos recomanem prescindir de l'anestèsia i, una vegada lligat en decúbit supí sobre una taula, punxar directament l'artèria femoral
286/19,7,3/1954

Per a confitar els aubercocs i les prunes clàudies hem d'escullir les fruites no gaire madures, punxar-les en totes direccions amb una agulla saquera i submergir-les dins d'aigua de cals en la proporció del 1 per 100

540/60,4,9/1930

Que encara em queda sang i a vegades la ràbia em punxa els dits i em venen ganes... Amèlia⁴⁶⁹
24/115,13,1/1937

211/(0108) REFL

però abans va passar per Múrcia i, juntament amb un amic, van anar a punxar-se. "Jo crec que això és com el xut, perquè quan t'has punxat per primera volta, tornes
1393/31,5,11/1984

Ací encara no ha aparegut el polidrogaaddicte. Ací hi ha el senyor que es punxa i fuma, que és una cosa lògica, el senyor que beu i fuma, i el senyor que esnifa i beu, però encara no s'ha arribat a la polivalència
1394/12,29,2/1986

211/01 INTR

les darreres paraules, aquell "encara que amb mi... Imagina't!..." li donaven un cert dret a punxar
39/31,27,9/1932

121/0308

L'estoc és l'espasa que punxa, o sia que fereix de punta, com l'antic bordó
50/147,43,7/1968

Una agulla llarga li punxà un dit
1158/354,3,11/1974

212/08 INCO/RF

Ella li agafa el trauc de l'americana i li posa, molt riallera, una de les flors que porta en els braços... De cop ella es punxa, deixa la solapa d'ell; la seva cara pren l'expressió de dolor...
1106/19,15,4/1918

212/08 PASS

Aquesta noia era l'única del seu sexe en una comunitat d'homes, car un home l'havia concebuda després d'haver estat punxat per una bardissa espinosa
53/137,36,13/1971

⁴⁶⁹ AG(metafòric)

En efecte, en aquesta data, el cirurgià Kollestschka va tenir la dissort d'ésser punxat en un dit, per un estudiant que l'ajudava a realitzar una autòpsia, i morí, poc després
418/195,33,7/1937

Se m'dirà que en lo camp hi ha lo perill d'esgarranxarse en las bardissas, de ser punxat per les ortigas y picat per lo escorpi y per l'abella
1845/23,39,10/1888

212/08 PASS/RF

es neteja bé amb aigua i es sequen, es punxa cada gra de fruita amb una agulla, posant-se la fruita amb gots de vidre
540/48,24,2/1930

Se prenen los albercochs mes grossos y madurets, se 'ls hi fa un petit tall ab un ganivet á la part del mugró pera que apretantlos per la punta deixin sortir lo pinyol, després se punxan, se fan bullir ab poch foch
1987/32,7,7/1883

Se prenen las taronjas verdas de la grossaria de una nou y despres de peladas de la pelleta de sobre, se punxan be en los dos caps
2759/45,16,2/1837

212/08 PASS(adj)

Em vaig aturar davant de la figura de Menippe, el cínic, i, com punxat per una idea sobtada, vaig esguardar Josep, ja somnolent
55/698,17,5/1934

Segurament Arnau... -Arnau... -interromp Emengarda com punxada per un agulló
377/105,23,5/1930

punyar

409

DGLC: punyar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 3	
Corpus de mostra: 3	

(I) Esforçar-se

111/01

La pittsburguesa també punya, cotitzant a l'alça
391/243,11,3/1946

que tot viu amagat de molts anys i punya per eixir a la llum i a la nostra admiració
1153/27,14,4/1971

(II) Punyir, burxar

121/0108

Sense ocurrències

212/08 PASS/RF

Ramei per ses berrugues 1r. Es punyen per fer sortir sang
688/52,2,3/1974

punyir

410

DGLC: punyir	VV
Nombre d'exemples a BDTLC: 40	
Corpus de mostra: 38	

121/0108

Agafar un caragol jueu (bover), punyir-li sa molla fins que faci escuma
688/28,9,7/1974

La pràctica de punyir la carn amb instruments aguts, en ús entre algunes ordres musulmanes, sembla servir més aviat com a indicació d'arribada a un estat desitjat que no pas com a valor

propiciatòria
797/186,20,3/1921

El comte, llavors, punyí el cavall amb els esperons, la llança cap endavant
1243/32,20,5/1978

211/01 INTR

Jo no me'n volia anar. No som homo de viatges, jo, però què vols que te digui, mira, sa dona va punyir i ses dones sempre se'n surten amb sa seva
1329/78,36,11/1972

121/0208

I, tanmateix, la gelosia em punyia. Era per gelosia que començava a odiar al farmacèutic
55/91,3,5/1934

foren totes impressions que, bo y punyint la fortament, li eran en certa manera estrangeres
707/323,11,5/1905

La ironia fibla i puny el veí: el sarcasme tortura i mata el mateix que l'esgrimeix
1262/148,3,5/1919

212/08

només que per posar-la amb la vostra al volt de mon cor, perquè cada dia i cada hora pugui ésser punyit de contricció
816/156,2,3/1917

212/08 PASS(adj)

aquella pujada tan trista, tan fadigosa, tan punyida per pressentiments tèrbols en mitj de la tranquil·litat real de sa vida
707/251,6,4/1905

Punyits per l'eficàcia miraculosa d'aquest sermó borbolejant com una font d'aigües caldes, els àdvenes romans que eren anats a Jerusalem a celebrar-hi la Cinquagèsima, se'n degueren tornar a Roma i a escampar la paraula de Déu
761/191,15,1/1929

purgar

411

DGLC: purgar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 92

Corpus de mostra: 91

121/0108

La mare s'havia exiliat, per purgar el seu pecat d'amor, dalt de tot d'una muntanya, a la solitud més recòndita

55/194,28,3/1934

amo del diner, erràtic i dispers, sense formar pàtria ni poble, està purgant encara el seu horrible crim

451/190,19,5/1917

El nostre fi, germans, és lloar Déu i purgar pròpies i alienes faltes per atraure la divina misericòrdia a les follies del món

822/15,10,1/1959

211/(0108) REFL

M'he deslliurat de la pàtria, m'he deslliurat dels popes, m'he deslliurat dels cèntims, em purgo. Com més va més em purgo

68/256,26,8/1965

se n'han d'abstenir de purgar-se amb ell tots aquells qui sofreixen de morenes

1430/34,1,1/1954

Ja vos purgueu amb Sucre de Maduixes?

1772/1,15,4/1936

121/0208

Aqueix Alteratiu quant entra en circulació, purga enterament la sanch y remou qualsevol tendència morbosa als atachs que existeixen en lo sistema

2155/4,9,3/1880

Axó purga, las abellas malaltas y las fortifica á totas

2469/38,18,16/1857

211/02 INTR

Poseu-me unes herbes que purguin força, puix que tinc un mal de ventre que no em deixa tenir dret

679/217,20,4/1976

és un contravereno perfecte. Provoca sa menstruació de ses dones. Retorna es bon color. Purga imperceptiblement i sense cap dolor

705/101,15,9/1974

Brolla de la mateixa deu: no es de pou, com ho son moltes de sas similars. Unica que purga immediatament á petitas dossis y sense irritá

2195/9,5,4/1899

212/08 PASS

Aquest mancament ha d'ésser purgat en l'altra vida, que en res no es diferencia d'aquesta

324/149,17,4/1947

I per semblant declaració era purgada aquella terra de tota imputació del crim amagat

816/173,11,3/1917

Una anys més tard, Clementis cau en desgràcia, és purgat i condemnat a mort

1268/125,33,2/1987

212/08 PASS/RF

Si no se podan las seps ó parras, no produheixen sino llabriscas ó raims agres: si no se escateixen las oliveras, lo fugál las consúm, y si no se purgan los demás arbres, la abundancia de las ramas fa que no llevian fruit

2752/53,22,7/1841

212/08 PASS(adj)

Se pren un ters de terra de bona calitat, un ters y mitg de fem de lllit, y un mitg de terra groga, tot ben purgat y barrejat

2066/124,14,8/1852

se reomple lo clot ab terra ben purgada

2066/88,17,4/1852

purificar

412

DGLC: purificar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 416

Corpus de mostra: 60

121/0108

Cal purificar les aigües, corregir sabons i aprestos, i eliminar certs metalls dels aparells que hom usa

507/64,31,1/1928

Quan l'intestí prim ja ha gastat totes ses energies i no pot purificar més els residus de l'alimentació càrnea, el fetge s'encarrega de neutralitzar les toxines

477/19,21,1/1915

211/(0108) REFL

Si cometia amb les meves mans els homicidis, si per desgràcia i per escriu vessava sang, m'hauria de purificar, i les cerimònies duren, i els divins jutges es complaurien a dictar expiacions oneroses

1/166,6,7/1984

s'entra a la capella baptismal, per on els neòfits passen al temple, i a la capella de la Penitència, on cal que es purifiquin els pecadors abans d'entrar-hi

297/128,36,14/1954

Així l'aigua beneita, a l'entrada de l'església, ens convida a purificar-nos dels pensaments profans

786/51,16,5/1934

121/0208

És una ciència que fulgura amb la seva dicció puríssima, honesta i cortesana; ensenya els ignorants i excita els apocats, il·lumina les coses obscures, alegra el cor, clarifica i purifica el sentit

315/34,18,3/1948

Los moviments de la mar lo preserven de la corrupció, diuen que les tempestats purifiquen la atmòsfera, i tot desequilibri desenrotlla una força

807/18,7,9/1915

La tenebra és com un foc de negació que us resseca i us purifica de tal manera que res no pot existir fora de vosaltres

827/107,9,1/1959

211/02 INTR

La rega el Ganges, riu sagrat de la Índia, les aigües del qual purifiquen de tota culpa

1407/18,7,11/1918

En efecte, aquest element resplendeix, escalfa, fecunda i tendeix a elevar-se cap al cel

802/78,4,4/1938

El seu tema fonamental és: patir vol dir purificar

844/153,5,9/1973

212/08 INCO/RF

Com més l'esperit de l'home s'eleva, es purifica, s'aclareix, més la seva influència vital esdevé accessible a les vibracions rítmiques de la vida en la matèria

282/191,34,1/1952

Tots, perseverant, s'engrandeixen, es purifiquen, es fan capaços d'esforços més grans i d'una més gran donació

827/90,30,6/1959

¿Quan comença a purificar-se la llengua?

1843/18,2,4/1900

212/08 PASS

En el Baptisme fou ungit amb els sants olis, purificat amb aigua beneïda i consagrada amb gran solemnitat

787/17,15,3/1945

Mentre no siguem purificats per l'amor de Déu i transformats en Ell

823/52,5,4/1959

Compadit, estengué la mà, el tocà i li digué: "Ho vull, sigues purificat"

851/87,2,3/1981

212/08 PASS(adj)

Purificades les nostres ànimes per una bona i santa Confessió, acostem-mos a rebre

Jesucrist
1176/2,8,1/1914

quadrar

413

DGLC: quadrar Nombre d'exemples a BDTLC: 77 Corpus de mostra: 77	VV
--	----

(I) Retallar el suro en forma de quadrat o de rectangle

121/0108

Sense ocurrencies

211/01 INTR⁴⁷⁰

És igualment d'aquest temps la invenció de la "màquina de quadrar o carrar" o sia la que transforma mecànicament les llesques en carracs o rectangles de totes les mides
698/91,8,1/1976

(II) Transformar en un quadrat

121/0108

"Quadrar un cercle" vol dir construir un quadrat que tingui l'àrea igual a la del cercle
956/130,45,1/1981

211/(0108) REFL

Les venes del coll se li inflaren; el tors se li bombà; i va quadrar-se militarment, amb el mentó endavant i els colzes endarrera⁴⁷¹

⁴⁷⁰ Només hem localitzat al BDTLC ocurrencies nominals d'aquesta forma.

⁴⁷¹ Saludar per als militars, accepció d'origen fig.

1281/18,16,6/1961

(III) Tancar un balanç

121/0208

El benefici resultant (400.000 ptes.) quadra el balanç

914/23,14,6/1981

LSP (comptabilitat)

112/08

La xifra final obtinguda pels dos mètodes ha de coincidir, és a dir, el balanç "ha de quadrar"

914/79,11,9/1981

LSP (comptabilitat)

Si Y succeeix, cal alterar o bandonar la teoria, car no quadra amb els fets⁴⁷²

944/57,3,6/1982

212/08 PASS/RF

Pel que fa al compte de reserves (...). En anys subsegüents es podrà quadrar amb el compte de resultats

914/56,13,2/1981

quadrejar

414

DGLC: quadrejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0108⁴⁷³

Vàries asserradores en diversos poblats que quadregen bigues, tallan taulons, encenall i caixes

⁴⁷² Fig. ajustar-se, funcionar, convenir

⁴⁷³ Escairar, quadrar (I)

per embelatges de l'exportació, etc.
244/11,10,3/1957

quadricular

415

DGLC: quadricular

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 3

Corpus de mostra: 3

121/0108

Com que no quadriculem els cants per temps binaris i ternaris, podran molt bé aparèixer dos jalons consecutius

1139/135,3,9/1971

121/0208

Avui les grans manufactures que preparen i embotellen la llet tenen una veritable xarxa d'aljubs que quadricula tot el Principat

980/20,14,4/1979

212/08 PASS(adj)

tot el camp de Menorca estigui quadriculat per una xarxa de parets seques

1438/27,9,1/1973

quintuplicar

416

DGLC: quintuplicar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 14

Corpus de mostra: 14

121/0108⁴⁷⁴

L'any 1897, quan la vila havia quintuplicat sobradament la seva població
706/29,20,1/1974

121/0208

La imaginació de la gent va quintuplicar i fins i tot decuplicar la xifra
386/136,20,8/1940

La falta de sang quintuplica el nombre de donadors gironins
2816/17,11,1/1987

212/08 INCO/RF

Com a exemple, calculem el temps necessari perquè es quintuplici un capital col·locat a l'interès simple del f.
469/239,13,2/1918

L'àrea d'aquests campaments s'ha quintuplicat de pocs dies ençà
386/176,3,4/1940

112/08⁴⁷⁵

la part legítima que li tocà representava aleshores un patrimoni considerable, que amb el temps va quintuplicar de valor
39/14,26,7/1932

122/0508⁴⁷⁶

el volum total de viatgers transportats per carretera quasi quintuplica el del ferrocarril
1164/126,29,5/1974

⁴⁷⁴ Forma amb AG(metafòric): és un dels casos de doble projecció sintagmàtica (nota 80): (a) La vila havia quintuplicat la seva població; (b) La població de la vila s'havia quintuplicat (INCO/RF).

⁴⁷⁵ Cas de doble projecció sintagmàtica (nota 80): (a) El temps va quintuplicar de valor; (b) El valor del temps es va quintuplicar (INCO/RF).

⁴⁷⁶ SUBJ(TEM), OBJ(META): Ésser cinc vegades més gran que alguna altra cosa.

quitar

418

DGLC: quitar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 69

Corpus de mostra: 69

121/0108

pel qual s'estipulà per a quitar els plets amb motiu de la nova església construïda per les monges, que no deguessin en endavant usar com usaven dites religioses

458/65,24,6/1926

LSP (dret)

Y si lo un de nosals. lluhis y quitás, ó volgues lluhir, y quitar la sua part competent, y lo altre rehusás quitar la

2779/10,9,10/1834

LSP (dret)

rabejar

419

DGLC: rabejar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 70

Corpus de mostra: 70

(I) Mullar

131/010708

Vaig córrer a rabejar-me el cap i la cara sota l'aixeta de la cuina

55/151,7,3/1934

Júlia. (Coquetament.) Haurà d'aconterar-se amb més poc! Pepe. (Rabejant les seves mans en

les de Júlia.) I tan poc que encara les tinc balbes⁴⁷⁷
30/23,18,2/1921

per això venim aquí a rabejar l'esperit en la font viva musical⁴⁷⁸
1931/59,4,7/1904

221/(0108)07 REFL

Es rabejà en l'aigua freda; esbufegava impacient
62/224,2,3/1955

necessitem de tant en tant veure l'ample espai del camp, respirar l'aire pur de les
muntanyes, rabejar-nos en la salabor i en la llum esplendorosa del mar Mediterrani
1225/6,21,7/1917

En cas necessari, cal llimpiar lo sol, las parets, las fustas y demás pera destruir las crías,
extendre per terra sofre, cendra y pols de cebadilla, y posar á disposició de las gallinas
terra flonja ó arena pera que hi puguin rebejar se
1902/70,4,1/1906

I això fa que ens posem en comunió compassiva amb la feblesa dels altres, acollint-la,
sense rabejar-nos-hi, estimant-la⁴⁷⁹
94/144,7,10/1974

L'humorista, però, no és tan cruel com per a rabejar-se per sistema amb el pobre
marit⁴⁸⁰
1033/111,23,2/1961

en Lluís reia en sordina, hauria volgut fer mal a la Trini rabejant-se en l'aspecte ridícul
d'en Soleràs, però ella a penes l'escoltava⁴⁸¹
435/287,26,6/1956

222/0708 INCO/RF

El contagi s'hi havia rabejat ben cruelment; molts metges hi havien mort
353/188,36,2/1953

477 Fig.
478 Fig.
479 Fig. complaure's, burlar-se
480 LLOC(SP), P='amb'
481 LLOC(SP), P='en'

221/0108 EXTR/LOC

Les rentadores, de genolls rabegen la blanca bugada
2612/15,31,1/1975

212/08 INCO/RF

La caricatura es va rabejar satiritzant els punts flacs d'aquests locals, especialment amb el "Variedades"

485/93,1,3/1956

La llei feixista es va rabejar contra la dona en aques punt, sense cap mena de dissimulació

1171/51,20,6/1978

212/08 PASS(adj)

per aixó la vaig fer bullir una hora en aygua de savó, y després de rentada ab varias ayguadas y ben rebejada peratraurelhi 'l savó, y aixuta, vaig notar que s'havia suavisat lo bastant perapoderse filar pera llensos fins

1983/52,22,5/1882

(II) Bramar⁴⁸²

111/01

Pekin, el gos ratero, el sufrit Pekin, que rabeja d'alegria i tanca els ulls de gust quan la menudella li estira el rabo o li furga en un bastó

378/57,20,1/1935

Ja rosa el Romero per l'era; el burret l'acompanya; va al seu costat sumís, resignat, rabejant com aquell que diu: ¡no té remei, de burro no he d'eixir!

378/148,12,7/1935

¿què vols, tan de bramar? -li diu al burret, que no para de rabejar, com si dins la panxa tinguera la roda d'una filosa

378/139,24,5/1935

⁴⁸² Accepció no recollida al DGLC.

raciocinar

420

DGLC: raciocinar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 20

Corpus de mostra: 20

111/01⁴⁸³

Aquesta seria la manera com jo raciocinaria

619/20,6,6/1924

¡Aneulos al darrera als pobles que solen pensar de cap per avall y raciocinar per l'estil!

1601/55,22,1/1891

No era en Dou copista, ni un plagiari: observava, raciocinava sobre els fets observats, formava judici i l'exposava

2203/31,6,1/1916

racionalitzar

421

DGLC: racionalitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 78

Corpus de mostra: 78

121/0108

Els pastors han racionalitzat la religió i n'han tret tot l'element místic

867/109,18,9/1971

Si el forcem a fer-ho, i si el nivell intel·lectual li ho permet, racionalitzarà l'acció d'una manera simplista o mentirà

1227/49,2,11/1985

⁴⁸³ SUBJ[+control]

Els cluniacs havien de salvar el món amb estricta disciplina; els cistercencs, racionalitzant la devoció

1276/87,11,11/1948

212/08 PASS

Hem citat aquestes prohibicions perquè són especialitzades, ben definides i racionalitzades amb precisió

53/108,9,3/1971

les definicions de valor de l'àlgebra de Boole aquí resumida, seran racionalitzades més avall

899/35,22,3/1975

tots aquests fenòmens de signe divers i d'altres encara, són racionalitzats, explicats i fins i tot glorificats amb la invocació del nom màgic del canvi

1044/8,5,8/1971

212/08 PASS/RF

és amb aquestes ètiques que es justifiquen i racionalitzen les accions (decisions polítiques) dels grups que detenten el poder

1071/52,9,5/1968

es desconeixien les expressions decimals del nombres, de manera que la motivació no podia ésser aquesta, i en canvi es racionalitzaven les fraccions

1207/147,6,10/1984

212/08 PASS(adj)

han aprofitat, indubtablement, els ensenyaments llunyans i pròxims que han anat fomentant l'activitat teatral autòctona, arrelada primer a uns nuclis populars concrets i racionalitzada més tard pels grups independents

1481/2,19,3/1976

Tot és com un afany ben racionalitzat de mantenir uns contorns incòmodes i opressius

2023/55,20,7/1979

racionar

422

DGLC: racionar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 10

Corpus de mostra: 10

(I) Posar a ració

121/0108

La gent vol que li racionin el pa i el vi, la carn i el peix

206/152,32,9/1966

També ens han racionat la gasolina

1388/31,30,5/1979

L'amor ajuda a fructificar el bosc. -Per què el racioneu a una hora diària, doncs?

5/143,37,4/1967

calgué nodrir el poble en armes i subvenir el superconsum racionant els no combatents⁴⁸⁴

1086/7,23,3/1961

212/08 PASS

l'edició d'un Llibre de Cuina amb vint mil fórmules, a base dels aliments que avui encara es poden trobar fàcilment, amb els ingredients que poden servir de substituïts per als que no es troben o que encara són racionats

390/187,23,3/1947

(II) Alimentar

121/0108

Sense ocurrències

212/08 PASS/RF

⁴⁸⁴ OBJ[+animat]

car s'ha comprovat que amb la quantitat d'aliment que consumeix una vaca, poden racionar-se 7 o 8 cabres amb molta més facilitat per no ésser tan primirades
244/6,5,8/1957

radiar

423

DGLC: radiar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 70

Corpus de mostra: 70

(I) Fer emissions per ràdio

121/0108

Diu que Aguirre ha radiat un manifest als països democràtics queixant-se que sigui destruïda la democràcia més antiga d'Europa
4/87,16,3/1975

Estació BBC no para de radiar missatges a les emissores irlandeses
390/299,5,3/1947

fa anys que les emissores barcelonines radien mensualment obres teatrals catalanes
885/118,6,6/1968

211/01 INTR

No hauria estat cap dificultat per a proclamar la República el fet que la Ràdio Associació, en aquella hora, no radiés
541/77,22,1/1933

212/08 PASS

Aquest acte serà Radiat per Ràdio Associació de Catalunya
1731/13,2,4/1935

El miting, que fou radiat, reuní una enorme concurrència d'elements treballadors

789/117,28,5/1934

212/08 PASS/RF

Pocs moments després de radiar-se la notícia s'hi presentava el Cap Superior de Policia de la monarquia, Tenorio, amb una secció de policia

541/82,13,1/1933

Sota el títol de "Barcelona Internacional" aquesta emissió s'ha anat radiant ininterrompudament de dilluns a divendres cada nit a les onze

1110/7,29,7/1970

212/08 PASS(adj)

Avui, a les nou del vespre, donarà una conferència radiada per les emissores barcelonines

2021/8,7,2/1937

(II) Emetre raigs

122/0608

Un cos lluminós, és un cos que radia la seva energia vibratòria, i algunes de les radiacions que emet, impressionen la nostra vista

770/1,20,8/1918

Però cal distingir entre els cossos que il·luminen perquè ells mateixos radien llum i aquells que tan solament reflecteixen la llum que reben d'un altre

770/1,25,10/1918

212/06 INTR

Plank trobà el caràcter de les radiacions observades, admetent que els vibradors atòmics o electrons de paret no radien constantment

568/29,22,2/1934

212/08 PASS

La llum és radiada d'una manera més defectuosa que en el cas de corrent continu

743/24,30,9/1931

212/08 PASS(adj)

La llum radiada per la luminescència del vapor de mercuri està desproveïda de radiacions roges, i conté, en canvi, radiacions ultraviolades
743/19,16,2/1931

L'única font important d'energia de què poden disposar és la lluminosa radiada pel sol
923/18,4,5/1971

(III) Sotmetre a radiacions

121/0108

Blumberg, emprant el mesotori, introduït amb sonda dins el càvum naso-faringi, radià la hipòfisi en circumstàncies diverses
265/17,27,2/1950

en el qual hom pot veure que no solament és possible provocar el zel d'una conilla de nou setmanes radiant-la amb dosis febles de raigs X
265/16,6,13/1950

212/08 PASS

Tot amb tot, cal malfiar-se de l'amenorrea de malaltes que han estat radiades anteriorment
556/54,25,5/1933

radicar

424

DGLC: radicar	VV
Nombre d'exemples a BDTLC: 583	
Corpus de mostra: 104	

(I) Ésser en un lloc, arrelar

122/0708

Els Caps de Sector que radiquen a Bujaraloz i Casp tindran les mateixes comeses, atribucions i elements d'evacuació per mitjà d'autoambulàncies, així com els serveis d'enllaç que els citats anteriorment per al Sector Nord

358/136,2,8/1937

Es presenten desordres anàlegs quan les lesions radiquen a les fibres que uneixen aquests centres als centres inferiors de la medul·la

867/75,28,2/1971

El domicili social de la F.I.C.C. radica en el país del president en exercici

994/86,7,7/1964

122/0708⁴⁸⁵

El "poder" autèntic no radica tant en la persona que institucionalment l'exerceix com en les forces reals que aguanten aquesta institució i la persona que la tripula

3/19,17,7/1964

Aquesta carn cal guisar-la en una olla de test de Traiguera, amb un foc lent amb llenya. I en açò radica el secret del plat

56/69,18,10/1952

Els mateixos que empresonaren el Dr. Bosch Gimpera, Pompeu Fabra, Dr. Josep Xirau i Dr. Antoni Trias i Pujol, proclamaren que a la Universitat no hi volien espartenyas. Per aquella gent la cultura radicava en el calçat

359/52,13,5/1937

(II) Posar

131/010708

Mercaders de tot arreu -alemanys, francesos- vénen a radicar-hi llurs negocis

79/47,17,3/1962

131/020708

aquestes qualitats de colorant i remuntador de graduació ha radicat la seua cotització als mercats nacional i internacional durant els últims cent anys

976/135,17,1/1983

⁴⁸⁵ Fig.

211/(0108) REFL

El Bisbe de Vitòria, el qual es va oposar a aquests vexaments, fou expulsat de la Diòcesi i li calgué fugir a Roma, on s'ha radicat
1432/23,10,13/1937

212/08 PASS/RF

L'estampa dels nous oficials, sortits de l'Escola de Guerra dels antics Escolapis de Sarrià, on s'havia radicat, no pot ésser més expressiva
1415/57,39,10/1974

(III) Calcular l'arrel quadrada

121/0108

ens haurà de reproduir l'expressió que volem radicar o de la qual n'hem d'extreure l'arrel
703/226,23,6/1923
LSP (matemàtiques)

radiografiar

425

DGLC: radiografiar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0108

Phaler, que en son començament (1901) negava la possibilitat de radiografiar els càlculs biliars
528/34,11,3/1923

Com a últim recurs caldrà sempre investigar el metabolisme basal i radiografiar el torax
556/14,21,3/1933

rajar

428

DGLC: rajar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 386

Corpus de mostra: 64

122/0608

no me miris, que ma vida raja sang per ton voler

42/54,9,1/1936

Va arribar el monjo que anava a peu, tot ell rajant suor

68/316,15,11/1965

Tió, tíó, "raja" turró, d'avellana i de pinyó

1280/29,14,3/1948

212/06 INTR

Car hom no sabia quin era el galet que rajava, ja que la majoria eren tapats, i al beure es ruixaven la cara

267/14,27,2/1951

o sigui el moment que se l'allunya de la font de vida que raja prop del cor de la mare per sotmetre'l a una lactància artificial

325/20,14,5/1937

L'aigua d'aquesta neu s'escola avall omplint els dipòsits naturals de les fonts que van rajant tot l'any

736/52,16,8/1932

112/08

Estava ple de confusió, i les llàgrimes li rajaven incontenibles galtes avall

2/352,17,11/1947

S'eixugà amb el mocador la sang que li rajava de l'orella i s'assecà la cara, amarada de suor

68/278,36,10/1965

abans, l'aigua rajava d'uns gran càntirs col·locats en un costat
497/343,36,1/1954

La seva prosa de vegades raja incorrecta, però sempre és vehement i sincera
747/78,32,3/1935

rallar

430

DGLC: rallar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 9

Corpus de mostra: 8

111/01

al cotxe, però, no s'hi amoïnaven gens ni deixaven de rallar, amb la seva deliciosa cantarella
1024/67,22,3/1954

efectivament, na Ma. Angels no dubta gens quan ralla
2750/4,9,6/1982

221/0108 TRANS

"Noltros xerram mallorquí"; "Noltros rallam menorquí"; "Naltros parlam eivissenc"
932/53,7,3/1980

Aleshores el francès li va sortir com del fons dels records i es va posar a rallar parisi
amb la mateixa fogue de quan tenia 20 anys
2174/81,23,10/1959

ramar

431

DGLC: ramar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 3	
Corpus de mostra: 3	

112/08

Amb quatre o cinc dies el Montseny ha ramat: és la verdor flonja i delicada de la fageda
4/61,26,9/1975

sota d'un pollancre que començava a ramar, un nen i una nena estaven amb les galtes juntes
1284/34,25,3/1959

Las especies de la segona varietat son las que raman mes, quals tronchs son violats, rosats, vert clar ó vert fosch
1866/109,19,2/1886

ramassar

432

DGLC: ramassar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0108

Perquè encara que sofreixi per causa de ramassar la collita del mal que vaig sembrar en el passat, Déu sofreix també
812/18,28,8/1927

Aficar el nas per ont se vulla, a fi de replegar, de remassar tot lo que hi haja, y llavó fer la triadella
1971/23,6,6/1902

ramblejar

433

DGLC: ramblejar

VI

Nombre d'exemples a BD TLC: 1

Corpus de mostra: 1

111/01

D'aquí ve que no sigui malgastador, ni faci com el serbi vida de carrer, ni li plagui ramblejar, ni comunicar-se gaire

416/27,16,10/1919

rovellar

434

DGLC: rovellar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 44

Corpus de mostra: 44

121/0208

el lleopard és superior a la cabra, el ferro als animals i la pluja al ferro, ja que el rovella

53/75,9,10/1971

perquè si no ho fem així, l'oxidació rovella la xapa i la podreix

605/81,10,4/1966

Les eines, que són una perllongació de les mans, s'han de mantenir en bon estat de funcionament i finalitat, tot procurant evitar humitats que poden rovellar-les

997/55,15,12/1982

212/08 INCO/RF

el terrat amb els filferros que s'anaven rovellant perquè no hi podia estendre la roba

35/212,16,11/1962

I les terres i els fangs anirien rovellant-se amb tonalitats roges, ocre i grogues
933/155,12,6/1972

Descansant massa us podeu rovellar. El cos s'atrofia amb el desús, la respiració esdevé superficial, la sang, lenta
1663/55,10,2/1967

212/08 PASS(adj)

grinyolà estrident, amb la resistència dels seus mecanismes rovellats
238/117,17,2/1935

podien veure perfectament l'autòmat, aturat en una inexplicable gesticulació, i també l'artefacte tèxtil una mica rovellat per les pluges
1288/19,2,10/1960

i una moneda de còure en part gastada i rovellada pe'l temps
1410/6,23,11/1916

ruboritzar

435

DGLC: ruboritzar-se	VP
Nombre d'exemples a BDTLC: 16	
Corpus de mostra: 16	

121/0208

S'havia adonat que els altres no tenien tanta pressa com ella, i això la va ruboritzar
390/228,11,6/1947

I per cert, que les úlceres corporals, àdhuc vergonyoses, no et ruboritza posar-les a la vista de tots, perquè es guareixin
829/24,36,4/1959

L'home fou creat nu i no en patia rubor, però com no podia ruboritzar-lo una nuesa ignorada
829/60,30,6/1959

212/08 INCO/RF

Un taxi la dugué al Claridge, en tant que notava que es ruboritzava pels seus dintres, i no precisament pel que havia passat

390/185,2,4/1947

"Gran literato internacional." Inclino el cap, acceptant el títol i sense ruboritzar-me

391/120,28,9/1946

L'Advocat no hagué mai de ruboritzar-se del Jutge

1732/7,11,2/1932

rubricar

436

DGLC: rubricar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 23	
Corpus de mostra: 23	

121/0108

El pare Albareda l'assenyala com el màxim títol de glòria per a Oliba, i així, en fer la biografia del bisbe, la rubrica: "L'abat Oliba, fundador de Montserrat"

1421/161,7,12/1948

211/01 INTR

Sardà i Dexeus, economista d'ofici, al·ludia al que s'esdevé en els consells d'administració i en les maniobres administratives: una extraordinària "lentitud" en el rellevament de les persones que firmen i rubriquen amb poders eficaços

76/65,12,2/1972

121/0208

i es besaren perquè el llenguatge resultà insuficient i el contacte dels llavis rubricava l'afecte que es tenien

62/46,29,5/1955

A Mallorca, concretament, el franquisme ha vingut a rubricar el sentiment d'espanyolisme de la

dreta

1072/176,37,6/1975

121/0308

Supòs que s'afirmació no fou sa signatura que rubricà sa seva sentència de mort, perquè de tota manera l'havien de matar

11/24,2,5/1977

212/08 PASS/RF

i es rubricà tota la Llei amb la mateixa sang del Just, en el Calvari

451/132,28,4/1917

I per a que conste aixina se firma i rubrica la present acta. Estanislau Alberola

1810/11,30,1/1925

212/08 PASS(adj)

ha d'anar en paper del timbre corresponent, rubricat cada full per l'Arcalde i autoritzat amb el segell de la Corporació

453/485,32,1/1914

Amb data del 20 de desembre, el pontifical diploma, transcrit i rubricat pel notari Felip Pinelli, és tramès a la Cúria de Barcelona

1302/72,14,3/1947

rugir

440

DGLC: rugir	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 28	
Corpus de mostra: 28	

111/01

Els lleons s'acostaren al cadàver; amb les cues l'afalagaren i després començaren a rugir, donant entenent que ploraven

761/156,27,6/1929

És així com diu Amós: "El lleó ha rugit: qui no té por!
844/76,2,4/1973

El lleó malalt volia reclinar sa crinera gloriosa a l'ombra del claustre de Poblet, per rugir en
pau, llibert en la solitud ascètica
1634/28,8,7/1908

221/0108 TRANS

dirém que 'l lliberal fiero rugeix son Lliberalisme
2761/80,31,5/1885

-Fes la teva feina, Zorbàs, i no et fiquis en la nostra! -va rugir Mavrandonis⁴⁸⁶
68/277,34,3/1965

ruixar

441

DGLC: ruixar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 84	
Corpus de mostra: 83	

121/0108

Durant la missa, aquest Innocent tenia la missió de ruixar els fidels, sobretot les dones, amb
aigua beneïta
404/48,4,1/1932

omplí la trompa i, fent-la servir de manguera, va ruixar copiosament el pèrfid bromista
485/329,6,11/1956

i segueix la coccíó, tombant el pollastre de quan en quant, i ruixant-lo amb petites quantitats de
brou
697/103,25,7/1969

⁴⁸⁶ TEM(O)

Si després d'aquesta primera passada veiem que l'esmalt queda molt sec, amb risc de desprendre's en girar la peça, podem ruixar-lo amb la pluja fina del vaporitzador que tindrem sempre a punt ple d'aigua destil·lada

997/103,7,10/1982

Darrera de l'operari que fa aquesta operació n'hi ha un altre ab pulverisador dels usats pera combatre l mildiu y ruixa les parts del cep que l primer operari ha tractat ab el carbur, ab aigua clara

2280/59,16,5/1899

211/(0108) REFL

Passà un dit pel vidre de la finestra des d'on el senyoret Eladi espiava les noies quan es ruixaven amb la mànega d'aigua i collí dues branques de roser⁴⁸⁷

1158/450,26,11/1974

212/08 PASS

Encara que hagués estat ruixat dels més delicats efluvis de la química parisenca, crec que la seva repercussió hauria estat més fluixa que la d'un Adonis rural moll de suc autàrquics

436/126,7,1/1955

A Santa Amàlia una infeliç dona fou ruixada amb benzina i cremada viva per l'"heretgia" de professar aquesta religió

1432/25,28,11/1937

puig la flor com més galana, si no es ruixada, la flor, tè l'existència bèn curta

2484/4,13,4/1868

212/08 PASS/RF

es tira a la paella la llagosta i es fregeix a foc viu. Després es ruixa amb una copa de vi ranci i s'hi afegeix aigua

697/75,2,7/1969

Y á la caiguda de la tarde se ruixan las fullas ab aigua á la temperatura de la admósfera

1866/226,16,6/1886

212/08 PASS(adj)

Les oracions, els records, les enyorances i les esperances fallides, la coca o el pastís

⁴⁸⁷

RECIPR

ruixats per les gotes de cera de les candeles votives, el toc de les campanes,...
353/291,19,5/1953

rumbejar

443

DGLC: rumbejar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 23

Corpus de mostra: 23

111/01

Sempre deia que anava a veure companys malalts a l'hospital de capellans de Barcelona. Però d'ençà que rumbeja aquella majordona tan enfarbalanada, se li han posat bons tots els amics
49/167,5,8/1931

Uns coloms rumbejen per l'espai, tacant de blanc el blau del cel
275/153,7,3/1951

Per entre els paisatges, joia i llum, beutat augusta, que engarlanden les rimes del "Libret de versos" rumbeja la fina i subtil elegància del poeta
745/28,3,2/1934

Si a en Joaquim li agradava rumbejar al costat d'una noia, que es busqués promesa
2048/26,34,4/1938

221/0108 TRANS

Estan ansiosos de copsar el primer sistema avalat que els escau i passar-se la resta de la seva vida rumbejant-lo
823/69,2,2/1959

Rodejat per los comandants del batalló y ajudants de órdres, rumbejant los uniformes de gala plens de galons y plomas blancas, ab las dauradas golas sobre'l pit y en ellas grabada la xifra de Isabel II, formavan un grupo que enamorava vèurerlo
1771/18,27,2/1900

y exes princeses tan desensiadés, que mentres rumbejen ses robes de seda y d'or,

consenten que sa germana, vestida de burell y calçada ab l'espardenya, brodi
2049/30,34,1/1867

rumiar

444

DGLC: rumiar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 244

Corpus de mostra: 36

111/01

El que havia inventat el ganivet ho havia fet molt bé i devia haver rumiat molt sota d'un llum
damunt d'una taula en havent sopat

35/236,13,12/1962

No tenia voluntat ni esma de llegir. Passava les hores ajagut al sofà, rumiant, submergit en una
negra tristesa

55/122,29,10/1934

Me venía al cap res que s'ho valgués, y rumiant, rumiant, m'han atrapat les albes

707/38,7,2/1905

221/0108 TRANS

pots estar segur que em vindria a asseure al tron i que m'hi passaria tot el sant dia sense
fer cap mal a ningú, rumiant els meus records d'abans

63/45,24,6/1969

el pare rumiava un negoci, bo i esperant els llonguets per a esmorzar

222/71,1,1/1928

Pensava trobar el mestre negre a la veranda de l'escola. Rumiava com l'escometria.

Preparava frases en bon francès⁴⁸⁸

1281/38,6,1/1961

⁴⁸⁸

TEM(OCOMP)

"És ben meu", rumia, joiosa de poder anomenar seu, alguna cosa, ella que no havia tingut mai res⁴⁸⁹
49/10,35,4/1931

rutilar

447

DGLC: rutilar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 5

Corpus de mostra: 5

112/08

ja tot seguit desplega l'imperial penó de l'asta fúlgida, que, molt amunt i flamejant, rutila talment un meteor per l'aire escàpol, lluint les armes i trofeus seràfics, amb perles d'or
67/35,18,6/1953

Rera d'Emengarda una àuria de llum nítida de mar i de cel es projectava, com un nimbe de santedat fent recalcar les seves faccions correctes, els seus llavis primis i el miracle de fosforecències i de tenebres que rutilava en la negror dels seus ulls
377/36,14,7/1930

Catalunya no rebrà la benedicció fecundant de Déu sinó pel Crist comunicat per la Verge Bruna que rutila en el cor de la Muntanya més meravellosa del món
1113/33,2,6/1947

rutllar

448

DGLC: rutllar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 115

Corpus de mostra: 114

⁴⁸⁹ TEM(O)

112/08

Aleshores van aparèixer els gran vagons que encara rutllen; encara recordo la impressió del primer dia que hi vaig pujar

51/65,14,2/1970

La història ens ensenya que tot rutlla per l'energia

66/222,13,6/1938

Després d'ell venia en Leandre Caparrós. Però aquest encara rutlla valent pel món dels vius

349/35,18,4/1949

El negoci no devia rutllar-li gaire, perquè el 1806 plega i s'ofereix a cases particulars per servir com a cuiner

497/322,15,5/1954

Les piràmides i els cons i tots els cossos que tenen un extrem més gros que l'altre no poden rutllar segons una línia recta

772/45,7,16/1918

No hi ha com parlar de futbol per tal de que la barberia segueixi rutllant i els clientes esperin el torn amb bonhomia

1295/57,17,2/1959

sabatejar

449

DGLC: sabatejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0108

li calia prendre una decisió: dimitir. I aleshores sí que li quedava el dret de sabatejar-los públicament

541/57,17,9/1933

211/01 INTR

Sabater que no sabateja, no es pot dir sabater
975/227,8,4/1981

saber

451

DGLC: saber		VV
Nombre d'exemples a BDTLC:	37710	
Corpus de mostra:	330	

122/0408⁴⁹⁰

I deia, les vides entreteixides es barallen i ens martiritzen i nosaltres no sabem res com no sabem el treball del cor ni el gran neguit dels budells
35/237,23,8/1962

Els escultors que han de treballar-les no en saben el significat i n'han oblidat l'origen
337/64,13,13/1949

A hores d'ara ja tot el poble deu saber aquesta contalla de les fulles i del jardí encantat d'aquest parell de bordegassos
379/136,1,1/1937

122/0408⁴⁹¹

Ernestina va rebre una terrible commoció al sentir-se... no sé com dir-ho... objecte de la grolleria d'aquell home
30/36,18,3/1921

Laura mira aquell rostre desconegut i li sembla veure-hi el mateix esguard de mossèn Serra. I no sap comprendre per què es sent apoderada d'un gran desig
49/107,13,11/1931

⁴⁹⁰ SUBJ[-control]; TEM(SN)
⁴⁹¹ TEM(VCOMP)

Fins ara, en les nostres recerques sobre la divuitena centúria, només una vegada hem sabut veure un noble en funció de pagès

254/231,42,5/1954

122/0408⁴⁹²

tot com en el fons d'un somni, i sota aquella llum que no es sabia si davallava del cel o brollava de l'esperit de les víctimes

2/130,24,3/1947

Ja sabeu que l'esposa és llunàtica

27/170,22,8/1965

Escolta Guillem: saps que ets un ximple?

39/99,34,3/1932

122/0408⁴⁹³

per als nostres infants, que començaven a mirar els gravats quan, per llurs pocs anys, encara no sabien de lletra

249/84,20,9/1938

els qui l'aprenen viuen en la societat llegal i en contacte amb els qui no saben d'altra llengua que la materna

712/19,17,7/1927

212/04 INTR

A aquells caporals, veure els catalans amb el trabuc a la mà els devia provocar basarda o els feia venir salivera, aneu a saber

980/206,12,1/1979

212/08 PASS/RF

Comptabilització del Pressupost de manera que en tot moment pugui saber-se el veritable Estat de Situació de totes les partides

362/59,2,3/1935

212/08 PASS

Sabuda és l'obsessió que la nuesa de la dona exerceix damunt la imaginació del jove

55/88,2,2/1934

⁴⁹² TEM(OCOMP)

⁴⁹³ TEM(SP), P='de'

Car ben sabut és de que, en aquell temps llunyans, al morir una persona, l'aixovar personal que l'havia acompanyat en vida, també baixava amb ella a la tomba
267/10,24,8/1951

És sabut, per exemple, que l'estrunci 90 pot substituir el calci
923/104,30,8/1971

122/05[P08]⁴⁹⁴

El que em sap greu és que hagin plegat el joc, els hauria pelats tots
55/710,38,4/1934

Confio que no sabrà greu al lector que parli d'una cosa tan trivial com una festa de ciutat
79/189,29,5/1962

sabotejar

452

DGLC: sabotejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 61	
Corpus de mostra: 61	

121/0108

Tot fou absolutament inútil, perquè es tenia la voluntat ferma de sabotejar la llei del Parlament de Catalunya
418/152,43,8/1937

Encara em faran creure que els sabotejo jo, els contractes!
1185/3,5,1/1971

els elements stalinians espanyols que hi havia instal·lats van sabotejar-me i van intentar deixar-me desamparat
1277/53,4,5/1943

⁴⁹⁴ Locució: saber greu (doldre)

121/0208

Aquest sol justifica els aires de renovació que han sabotejat aquesta pràctica d'un temps ençà
754/58,12,5/1926

La cursa de toros organitzada per aquests elements a Barcelona per al mateix dia 27, a fi de sabotejar el magnífic aplec nacional de Montserrat, va ser un fracàs
1113/14,23,6/1947

Dirigida pel capitalisme anglès la reacció mundial sabotejà per tot els seus mitjans la política de pau de la U.R.S.S.
1507/20,14,1/1940

212/08 PASS

Sabien, i no s'enganyaven, que en les seves tropes calia crear-hi una disciplina militar que era sabotejada des de les pròpies files republicanes
1415/119,10,8/1974

Els representants del front d'Aragó es queixaven que són sabotejats, que no tenen prou armes
4/31,22,10/1975

212/08 PASS(adj)

La vaga general del 30 de juliol de 1922, mal organitzada, conscientment sabotejada pels dirigents reformistes de la C.G.T., fou l'última espurna del foc que abrandà el proletariat d'Itàlia durant aquells anys
107/118,14,1/1930

Cal remarcar la dicció dels ropatges com és d'efeminada, com els plecs es troben sabotejats per la mania de polir-ne el modelat
245/17,7,5/1938

i les nobles iniciatives del President Irla, com és ara la de crear les Delegacions Catalanes d'Amèrica, es veuen sabotejades per aquesta manca d'esperit de convivència
1694/1,22,5/1950

DGLC: sabrejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0108

L'aigua borbolleja sobre les pedres, de tant en tant els llampecs sabrejaven el cel
68/125,21,3/1965

Van caure dues o tres gotes, el cel enfosquí. Uns llampecs blaus sabrejaren la muntanya
68/53,9,3/1965

sacar

454

DGLC: sacar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 4	
Corpus de mostra: 3	

111/01

Una variació de joc fou el de "rebot", consistent en sacar contra una paret des del centre de la canxa
1105/23,23,11/1916

els equips intercanvien les posicions i els qui restaven passen a traure o "sacar"
1134/23,2,7/1982

221/0108 TRANS

Des de molt antic, el joc de pilota basca es jugava "a la llarga", consistent en sacar una pilota des del "botillo"
1105/23,8,3/1916

sacarificar

455

DGLC: sacarificar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 2

Corpus de mostra: 2

121/0108

Sense ocurrencies

212/08 PASS

el midó, el sucre de la llet, de la canya, les dextrines, etc., són sacarificats fins a arribar a la glucosa

461/11,4,8/1917

saciar

456

DGLC: saciar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 69

Corpus de mostra: 69

121/0108

Viure en un món en què només, essencialment, es té gana i veure que tothom s'esforça per saciar-vos-la ha d'ésser un enlluernament continuat, una fascinació beata

206/94,15,1/1952

La seva feminitat es mesura per la capacitat de saciar la seva set en una sola font. La dona molt femenina és essencialment amant d'un sol home

646/177,37,2/1963

Molestada per semblant pretensió, Minerva féu a trossos un teixit meravellós que Aracnea acabava de fer, i per saciar la seva còlera va transformar la dissortada artista en una aranya

763/45,10,3/1932

en un cas semblant la dona arriba a l'orgasme abans que l'home i després d'haver saciat l'apetit de la muller amb la relació carnal, si vull, em puc separar immune de tot pecat no havent arribat a l'orgasme ni havent ejaculat líquid seminal
954/38,23,4/1971

121/0208

Trobarà la contemplació de Déu que el sacia i el conforta, amb l'Hòstia, que rep a la boca⁴⁹⁵
260/64,11,2/1952

Ni la investigació, ni la tècnica, ni l'art sacien el desig.⁴⁹⁶
1148/74,34,4/1967

211/02 INTR

I un treball com el d'ella mai no pot saciar
1000/143,48,13/1964

Sense pa no hi ha cap vianda que saciï, llevat de la fruita
497/257,5,11/1954

212/08 INCO/RF

I, així i tot, seré el qui menys dormirà. Perquè hi ha unes idees que em treballen dins el cervell, i no en tinc prou d'haver menjat i begut fins a saciar-me
55/603,33,2/1934

No em saciava de veure amb quines precaucions, amb quina tendresa, Zorbàs teia el santuri dels draps
68/103,30,3/1965

L'home no pot saciar-se ni en la saviesa, ni en la fortitud, ni en els diners
760/38,11,4/1933

Però Déu dona als veritables teòlegs una fam nascuda d'humilitat, que no es pot saciar amb fórmules ni arguments
823/93,4,9/1959

212/08 PASS

¿Voleu, però, més misèria que els cinc pans i dos peixos que van aportar els apòstols,

⁴⁹⁵ TEM[+animat]

⁴⁹⁶ TEM[-animat]

al costat dels cinc mil homes que havien de ser saciats?
811/80,7,11/1917

Si la malícia dels homes no és encara saciada, si la humanitat és en tal manera bestial que aquests homes no es fonguin de compassió, el Pare Etern al menys s'aplicarà
816/189,4,1/1917

No seré alimentat, no seré saciat. Perquè el meu aliment és la voluntat d'Aquell que m'ha fet i que va fer totes les coses
823/9,16,2/1959

Benhaurats els qui tenen fam i set de justícia, perquè ells seràn saciats
869/105,4,8/1916

sacrificar

457

DGLC: sacrificar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 774

Corpus de mostra: 61

121/0108

¿no hi ha ocasions en què és lícit fins gloriós sacrificar la pròpia vida?
444/33,5,2/1920

ella sacrifica, casant-se a contracor, l'amor que li ha inspirat el Narcís, l'orfe recollit a casa seva
718/22,19,7/1927

Anglaterra, per salvar els seus interessos, sacrifica els pobres abissínis
2021/41,29,2/1937

231/010508 INC/DAT

Stalin ho sacrifica tot al principi d'unitat
940/144,25,3/1979

ell i el que no és ell, ho sacrifica tot a allò que li convé

410/161,10,8/1919

222/0508 PASS

que prengué l seu origen dels chors que entonaven a Dionissos els veremadors
mentre li era sacrificat un bóe
1613/13,7,3/1905

211/01 INTR

L'actitud més fonamental és la de restar drets. És la pròpia del sacerdot que sacrifica i
del ministre que serveix a l'altar
837/120,7,5/1968

211/(0108) REFL

Li feien pena; comprenia el sofriment de cada una, se sacrificava per elles
68/249,15,2/1965

Ella's sacrifica per la salut del pare; ella's sacrifica per la pau de la família
718/22,17,7/1927

El 9 de Novembre de 1397 escrivia als Jurats de Valencia animantlos a proseguir
l'armada començada, a imitació d'alguns romans que se sacrificaren per la patria
1455/44,21,4/1921

121/0208

És en aquest punt on el pensament de Tillich assoleix el grau més enlairat de problemàtica: la
salvació de l'home sacrifica la realitat de Déu
845/57,34,10/1971

231/020508 INC/DAT

De manera que la llei sacrifica resoltament la divisibilitat a l'interès del patrimoni,
subordina el dret individual al dret social de l'herència
273/216,1,1/1953

La ciència positivista sacrifica el subjecte i la llibertat a la determinació inexorable
d'uns fets que, teòricament almenys, podien haver estat previstos des de sempre
1259/79,1,5/1948

212/08 PASS

Una vedella, pujada dels prats, havia estat sacrificada, i l'havien repartida a bocins

2/40,31,8/1947

L'animal va ésser sacrificat tres mesos després de la intervenció
566/23,15,4/1936

els Quaranta Tres Sants Monjos qui foren sacrificats, en una incursió de sarraïns, per la religió cristiana
761/139,14,3/1929

212/08 PASS/RF

El cor deu sacrificar-se al seny; el present al pervenir
30/16,23,8/1921

Bona o dolenta (i en els inicis, en els quals sempre se sacrifica un capital, no es pot exigir tampoc que sigui bona) l'edició de films catalans ha creat a Barcelona artistes, operadors, directors, laboratoris
1106/28,14,1/1918

s'han comès un nombre incalculable de crims i s'han sacrificat un nombre immens de vides
1132/67,20,8/1982

212/08 PASS(adj)

No hi ha fe en les idees i causen desconcert les víctimes en altres temps sacrificades per les seves conviccions
1199/84,7,8/1986

Sacrificades Austria i Txecoslovàquia, acabada la nostra gloriosa guerra amb el deshonor de la traïció
1507/23,26,1/1940

sacsar

458

DGLC: sacsar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 14	
Corpus de mostra: 11	

121/0108

Durant aquest temps se tendrà sa precaució de destapar-la amb freqüència i tornar-la a tancar, santsant sa botella cada vegada

705/76,15,9/1974

la veia nedar cap a mi, el cabell aplanat damunt el crani, santsant el cap per treure's la sal dels ulls

1284/205,15,5/1959

Hey ha ase qu'en sentí no més satsá ses faves ò garroves, ò bé olorá rastre de ferratge ò payús, ja aixeca es cap, arrufa es morros, y ríu, mostrant ses dents y esclatant amb un bram que á molts d'oradós de pulmó los pot fé enveja

2527/2,18,8/1893

211/(0108) REFL

Les guitarres, les castanyetes i els acordeons no paren mai: la gent jove es sacsa blanet, blanet, en "l'agarrao"⁴⁹⁷

378/92,13,7/1935

121/0208

Com si allò que preocupa i commou els esperits dels catòlics centroeuropeus, no hagués d'arribar tard o d'hora, però fatalment, a les nostres consciències meridionals i no les hagués de santsar com les dels nostres correigionaris nòrdics!

826/86,3,5/1966

El toc de la seua dolçaina era l'espurna elèctrica que santsava tot el poble

1286/47,12,7/1962

212/08 INCO/RF

A l'estiu podriem allargar-nos a la mar a pendre els banys, a vore si mos provava... I aquella màrfega de sogra s'enfolgava com si ja estiguera santsant-se baix la vela del carro

378/195,18,1/1935

⁴⁹⁷

RECIPR

sacsejar

459

DGLC: sacsejar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 281

Corpus de mostra: 42

121/0108

Fins que Laura, en el paroxisme de l'alteració el sacseja i el desabriga. -Desperta't; no dormis més, que em moriria!

49/155,32,1/1931

Quan el tingué fora del camp començà a sacsejar-lo, a insultar-lo i li clavà un reguitzell de bufetades que feia esfereir

1295/124,18,6/1959

Cal remoure aquesta carn dins de l'olla; però sense cullerot ni paleta, sinó prenint l'olla per les anses i sacsejant-la en l'aire

56/69,20,11/1952

211/(0108) REFL

Podrà menar una vida blana i còmoda. Tot d'una es sacseja per assegurar-se de la flonjor del llit

49/31,21,1/1931

121/0208

Una sospita enorme fulgura com un llamp, sacseja la germana de Tomàs. Potser és que Laura i Pere...

49/150,3,3/1931

Devia haver plorat, perquè de tant en tant un sanglot encara el sacsejava

62/184,10,10/1955

Fe és , doncs, la unitat amb el fonament, amb la veritat enmig de les amenaces que sacsegen l'home en aquest fonament incondicional de la seva existència

845/55,26,7/1971

212/08 INCO/RF

L'hereu se sacseja d'averkonyit, mentre tots s'escarxofaven de riure
1282/60,17,4/1961

212/08 PASS

¿Per què la seva vida era contínuament sacsejada per impulsos tan oposats, sense que ell pogués destriar quin havia d'obeir?
2/63,13,9/1947

El tron de Déu és sacsejat per altres trons
391/88,13,1/1946

L'arbre va ésser sacsejat amb violència per la tempesta; ara ja sabem del cert que té fortes les arrels
1437/117,34,3/1961

212/08 PASS/RF

era una maquinària encallada i s'havia de sacsejar fort per a desencallar-la
393/180,16,8/1951

després se sacseja el tub que conté la barreja i se'n posa una gota en el porta
576/62,2,2/1936

La política no és la botànica; els fruits no cauen de l'arbre, en ella, per podrits que estiguin, si no se sacseja el tronc
1082/55,3,3/1974

212/08 PASS(adj)

Quan els meus volubles afectes, sacsejats com una canya per tot ventijol, han anat d'una banda a l'altra
816/161,29,2/1917

Jo em sentia frèvol i petit, engronxant-me a la superfície, bressolat i sacsejat per les onades que espetegaven contra els penyals espadats, aixecant brolladors d'escuma
1024/83,21,1/1954

Argentina continua sacsejada per les investigacions entorn de la brutal repressió durant la dictadura militar
1393/28,6,3/1984

sadollar

460

DGLC: sadollar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 86

Corpus de mostra: 82

121/0108

la idea abstracta d'ella, o que algú, al carrer, cridés el nom que ella portava, era punyir totes les fibres del meu ésser, redreçar-les pel sofriment i pel plaer i sadollar-les d'aquella mixtura de sensualitat i de sentimentalitat que m'havia enfollit

55/314,25,9/1934

121/0208

Ja que el fresc i cristal·lí rajolí que graciosament cau a la boca, igualment sadolla la set del ric que del pobre

267/5,8,7/1951

Tota la vida d'una gran ciutat que s'endinsa pels ulls de l'esperit, sadollant de realitats les inquietuds d'una joventut

565/7,17,11/1932

Però és igual. Poder dir i poder-nos dir "jo hi he estat" ja sadolla, puix que expressa una realització

971/26,11,13/1959

211/02 INTR

La principal és el pa dels àngels, del cel, dels poderosos; el menjar que sadolla

260/10,23,9/1952

212/08 INCO/RF

Durant l'entrevista, quan ell parlava, jo m'havia sadollat de la persona del poeta

55/459,37,5/1934

D'amor i jocs de la terra se sadollaren durant molt temps

67/333,29,8/1953

Fatigat, s'ha sadollat d'aire pur, de visions desmesurades

741/80,23,4/1958

212/08 PASS

així l'avar amb cap cosa no pot ésser sadollat
829/38,20,3/1959

de tal manera que la nostra vida s'ia totalment sadollada de dignitat, de seny, de mortificació y de caritat, que allavors també ho serà d'edificació y bon exemple
1633/38,13,2/1910

212/08 PASS(adj)

Mes, ell mateix desfà garbosament aquetes apreciacions dient que "hom no afegeix rés a la bellesa d'un pic nevat sadollat per la llum del sol naixent, pel sol fet d'oferir uns prismàtics als qui estan al fons de la vall
789/7,15,6/1934

sagnar

462

DGLC: sagnar		VV
Nombre d'exemples a BDTLC:	108	
Corpus de mostra:	105	

(I) Treure sang

121/0108

l'experiència ens diu que pneumònics que presenten tals i tals símptomes es moren si se'ls sagna, però com que el llibre ho diu, els hem de sagnar
550/83,20,7/1961

En Pere els sagnava, sa muller parava la sang; en Joan els pelava, sa dona feia la budellada
1282/83,8,4/1961

121/0208

La fugida de capitals és un altre dels mals que sagnen l'economia mexicana⁴⁹⁸
1880/3,5,2/1988

212/08 PASS

A Barcelona és on venen a proveir-se les fàbriques que s'escampen per un gran radi, per tal d'aprofitar la força motriu de les aigües que corren per aquesta província, especialment les dels rius Llobregat i Ter, que són sagnats continuament
588/61,30,6/1963

212/08 PASS/RF

A la llarga, les famílies benestants han emigrat a la Ciutat, cercant millors condicions de vida i un quadre més segur per a la realització de llurs inversions, s'han sagnat els recursos i les reserves de la part forana
78/109,2,7/1967

112/08

Mila anirà així, acompanyada d'ell a demanar perdó als seus pares i al seu padrí, sobretot, al seu pare, perquè el seu cor sagna també per ell
2/282,14,9/1947

Un breu cruixit sec; un bocí de vidre entre les dents; el llavi sagna
49/121,2,4/1931

El ferit està atordit o inconscient: sagna per la boca, nas o oïts
701/93,26,8/1971

(II) Deixar més marge lateral en un text

121/0108⁴⁹⁹

Sense ocurrències

212/08 PASS/RF

Quan s'empra, la composició no ha d'entrar-se, i la primera paraula s'acaba de compondre amb versaletes, posant-se tocant a la capitular, i les ratlles següents se sagnen a mig quadratí

⁴⁹⁸ Fig.

⁴⁹⁹ Accepció no recollida al DGLC.

570/22,17,1/1934

sagramentar

463

DGLC: sagramentar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 6

Corpus de mostra: 6

121/0108⁵⁰⁰

Era la figura de l'amor de l'Espòs a l'Esposa, de la unió inefable que el Fill de Déu ve a sagramentar amb les nostres ànimes

266/320,33,3/1951

121/0108⁵⁰¹

Un pare carmelità va sagramentar-lo; Leocàdia i els seus fills estaven al capçal del llit

39/30,11,1/1932

I, si ve cap pope amb la intenció de confessar-me i sagramentar-me, digues-li que se'n vagi ben de pressa

68/345,31,6/1965

Ans que tot, si per alguna causa no s'ha pogut sagramentar al malalt, es d'absoluta necessitat ferho segons lo seu estat ho permeti⁵⁰²

480/137,36,1/1915

212/08 PASS

Quins obstacles se oposen a que els malalts siguin sagramentats?

480/131,12,2/1915

Quines son les persones que en perill de mort han de ser sagramentades?

480/130,34,4/1915

⁵⁰⁰ Administrar un sagrament.

⁵⁰¹ Esp. administrar l'extremunció.

⁵⁰² OBJ(SP), P='a'

superar

465

DGLC: superar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 2261

Corpus de mostra: 101

(I) Salvar algun obstacle

121/0108⁵⁰³

Calia superar aquesta etapa en el procés de desenvolupament del federalisme soviètic
122/193,10,2/1935

Encar que joveneta, i com a tal, temorena, veiem com supera la seva temença i entra en les presons
278/62,10,9/1949

Des d'aquest punt, i amb la mateixa tècnica i el mateix grau de dificultat, superem el llarg de corda següent, fins que els burins s'acaben i en lliure difícil arribem a un petit replà
1140/140,21,2/1975

La taekwondista espanyola va haver de superar quatre rivals
1878/40,35,5/1987

121/0108⁵⁰⁴

Però la seva intel·ligència supera prompte els obstacles que es presenten a tot principiant
274/27,32,2/1949

Perquè nosaltres sabem que l'amor ho supera tot, no solament les institucions defectuoses, sinó també els homes que són monstres de pecat
825/64,6,2/1967

⁵⁰³ SUBJ[+animat]

⁵⁰⁴ SUBJ[-animat], metafòric.

211/(0108) REFL

és el darrer esforç del llenguatge per superar-se a ell mateix en la seva funció expressiva

768/66,21,1/1929

La lluita per la selecció, l'afany de superar-se a cada nou matís entrevist i l'esforç per a obtenir la vigoria, l'enerven i el transporten a una obsessió constant

1052/7,32,14/1936

212/08 PASS

És per ell que la mort serà vençuda, superada

864/79,30,1/1986

Aquest perill, fins avui, ha estat superat, i ho serà en endavant, mentre no minvi el fervor dels devots de la Verge

318/101,6,1/1958

retornà a París i va declarar francament que fins que fos superada la dita ficció no hi hauria manera de sortir del mal pas

287/47,14,6/1956

212/08 PASS/RF

La crisi no es superarà fins a finals del 50 i principis del 60

1200/121,11,5/1982

212/08 PASS(adj)

No superada la concepció patrimonial de l'Estat, tant els feia, als menorquins

78/76,29,9/1967

Després d'alguns intents fracassats i de la realització de diversos projectes, superats diversos obstacles i entrebancs, a mitjan segle passat fou inaugurat el Canal d'Urgell

600/18,36,2/1968

L'especialització per sectors ocupacionals seria atesa, un cop superades les proves d'ingrés al curs de formació que hauria de ser seguit a l'Escola Regional per a funcionaris

1239/256,20,1/1986

(II) Ésser superior

122/0508⁵⁰⁵

Tanmateix, el cas actual supera qualsevol antecedent
76/26,23,2/1972

He vist coses molt rares en aquest any llarg de guerra, però una camisa blau cel supera totes les previsions
435/118,25,10/1956

212/08 PASS

Barcelona era el centre més important en el teixit, amb un 40 per cent de tots els operaris de Catalunya; però no en el filat, on ocupava només un 25 per cent dels treballadors, essent superada per la ciutat d'Igualada
588/54,34,3/1963

Totes aquestes marques van ésser superades en la II Olimpíada, a París, l'any 1900
993/14,19,6/1966

212/08 PASS/RF

però inoculant amb fongs formadors de micorrizes V.A., els quals substituïen als nadius, es varen superar àmpliament els efectes aconseguits amb el fertilitzant
1341/27,112,5/1985

En total, no s'hauran de superar les quatre hores de treball davant la pantalla
1320/50,51,10/1986

212/08 PASS(adj)

Amb una crueltat poques vegades superada per mi mateix, jo em veia com un aliat del destí
55/322,28,7/1934

⁵⁰⁵ SUBJ(TEM), OBJ(META)

DGLC: superposar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 126

Corpus de mostra: 44

131/010708

darrerament completà les voltes de full de rajola armant-les i superposant-hi un concrecionat de formigó, cosa que li permeté independitzar-les en la seva construcció
297/147,7,4/1954

En aquestes condicions ell superposa el psíquic a la seva base fisiològica
499/53,43,6/1927

221/0108 EXTR/LOC⁵⁰⁶

i fins és molt probable que els dos mecanismes superposin la seva acció particular
564/30,11,2/1929

131/010508⁵⁰⁷

Al mapa adjunt es pot veure clarament el que acabem de dir, i si li superposàvem un hipotètic mapa de la riquesa, aleshores constataríem l'estreta equivalència⁵⁰⁸
1165/87,28,9/1970

221/01(0508) EXTR/DAT⁵⁰⁹

Un futurista podria superposar, com el gos de Balla, tot d'imatges de senyors diferents
1154/26,14,4/1971

trenca l'unitat de l'ordre, cosa que no féu may l'arquitecte grech, ni quan li precisava superposar pisos
1888/28,4,10/1906

222/0508 PASS

En moltes peces aquells ocells es combinen amb peixos que els són superposats

⁵⁰⁶ Cas de doble projecció sintagmàtica a causa del SUBJ metafòric: (a) els dos mecanismes superposen la seva acció particular; (b) l'acció particular del dos mecanismes se superposa.

⁵⁰⁷ Sembla que també podríem codificar aquesta forma com 131/010708, però vegeu la nota 507.

⁵⁰⁸ L'ús del pronom *li* ens permet suposar que hi ha oscil·lació en l'assignació del paper temàtic META/LLOC.

⁵⁰⁹ OBJ[+PL]: META i TEMA coindexats.

248/81,4,9/1952

212/(0508) PASS⁵¹⁰

Perquè, és evident, que una sèrie de plans estadístics parcials poden ésser superposats i encaixats els uns amb els altres, de molt diversa manera

1411/63,13,4/1932

222/0508 PASS/RF

al fenomen de l'expressió se li superposa una significació

282/175,24,4/1952

212/(0508) PASS/RF⁵¹¹

Les cures sulfuroses i arsenicals, malgrat les seves petites diferències, poden molt bé superposar-se, quant a la seva organització, per a tractar trastorns infantils

548/40,2,5/1936

222/0508 INCO/RF

La primera arquitectura apareix a les terres que en el futur seran els Països Catalans, quan a uns pobles de caçadors paleolítics, es superposa la cultura neolítica

321/73,9,1/1955

Les formes noves es superposen a les velles

410/12,12,5/1919

La biosfera comprèn tota l'àrea habitable del nostre planeta. Se superposa a la litosfera, que es regeix per les lleis de l'atzar, la física i la química inorgànica

680/55,4,2/1975

212/(0508) INCO/RF⁵¹²

Aquestes filades se superposen irregularment, i llur diàmetre es tanca a mesura que s'enlairen

285/19,8,5/1958

A més a més, tenint en compte que el teatre de l'arabització efectiva fou el mateix territori que, segles abans, ho havia estat de la romanització no menys efectiva, per això conclouíem que tots dos gran fenòmens se superposaven

⁵¹⁰ SUBJ[+PL]: META i TEMA coindexats.

⁵¹¹ SUBJ[+PL]: META i TEMA coindexats.

⁵¹² SUBJ[+PL]: TEMA i META coindexats.

942/153,7,4/1981

Arts and Crafts i Art Nouveau, per exemple, no arribaren a superposar-se exactament, sinó que foren dos moviments pràcticament successius que col·laboraren
1025/234,26,1/1968

212/(0508) PASS(adj)⁵¹³

Imatges, melodies, olors i crits que s'articulaven, sense referència a espai ni temps, superposades, i unides per l'accidental similitud de color, o d'emoció produïda
6/44,9,6/1967

suplantar

467

DGLC: suplantar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 154

Corpus de mostra: 62

121/0108⁵¹⁴

Ella, a falta de pare, sempre reclòs a les seves terres d'Argona, gairebé l'havia suplantat per ell en el seu afecte
2/136,8,11/1947

us asseguro que, per temperament, m'abstindria de ferho servir per a provar de tirar a terra la reforma lingüística d'En Fabra, cercant suplantar la per la llei ortogràfica tradicional representada per les Regles de l'Acadèmia de la Llengua Catalana
665/322,34,2/1918

perquè la realitat social no és un melodrama romàntic ni una partida d'escacs. Els d'"en mig" s'interfereixen en la colisió dels extrems, i l'emboliquen, l'enterboleixen, i fins i tot la suplanten
76/20,11,6/1972

⁵¹³ SUBJ[+PL]: TEMA i META coindexats.

⁵¹⁴ Substituir algú o alguna cosa per un altre o altra; ADJUNT(SP), P='per'.

Si sabem allunyar de nosaltres la vanitat i no cerquem de subcavar ni ni suplantar els nostres aliats

455/78,27,5/1942

211/(0108) REFL

De fet el dimoni ocupa una posició bastant modesta en aquesta trilogia, i tal com avui apareix en la mitologia popular és el resultat de l'encreuament d'éssers diversos que se suplanten els uns als altres⁵¹⁵

980/54,9,7/1979

121/0308⁵¹⁶

Les formes més comunes, doncs, en la cursa de la vida, tendiran a batre i a suplantar les formes menys comunes, perquè aquestes seran modificades i millorades més a poc a poc

71/171,41,1/1982

La similitud estructural entre ambdues substàncies fa que la isoniazida suplanti la vitamina en les reaccions bioquímiques fonamentals

671/102,2,6/1972

A Marbella (Málaga), a Pamiers i Tarascó (migdia de França) els alts forns havien suplantat les fargues

704/42,9,11/1972

212/08 PASS

però aquests lligams hi hauran estat suplantats i exterminats durant el procés de selecció natural

71/173,1,1/1982

Jaume March obre l'escola poètica barcelonina, que al cap de pocs anys ja era totalment suplantada pel vigor, la grandesa i la novetat dels poetes catalans renaixentistes

271/25,28,1/1953

Esriptura carolíngia. Amb aquest nom, o amb el de minúscula franca, o gál·lica, i simplement minúscula, és coneguda, des de les darreries del segle octau al dotzè, que és la seva edat d'or, fins que és suplantada o transformada pel gòtic

758/30,4,14/1925

212/08 PASS(adj)

⁵¹⁵ RECIPR

⁵¹⁶ SUBJ(INST): [-control] i [-estatiu].

A l'entorn de l'autoritat convertida en poder infal·lible i de la llibertat suplantada per la contingència absoluta, troben recer totes les passions
303/31,12,9/1945

Una política de canals -sistemàticament suplantats pel carril- cal que sigui represa
995/70,7,5/1964

En la majoria dels casos el sosteniment de parcel·les cerealistes responia a l'alimentació de bèsties de labor (cavalls i mules), suplantades els darrers decennis pels tractors
976/155,26,5/1983

suplicar

468

DGLC: suplicar

Nombre d'exemples a BDTLC: 510

Corpus de mostra: 71

VT

131/010508

Reciti, Aina, tot li ho suplicam. Aquest recital inesperat serà una festa per l'esperit
27/104,14,6/1965

pensava que fóra innecessari suplicar-li novament perdó
62/182,17,5/1955

A la fi caigué de genolls, suplicant a Déu que el perdonés
222/60,11,7/1928

Un cop ben certa de l'embaràs (m'ho va confirmar el metge), li vaig suplicar pel més sagrat que es casés amb mi
435/107,3,9/1956

221/0108 EXTR/DAT

No véns a fer-me companyia? Fa calor aquí dintre. Anem -suplica.
376/155,30,3/1938

Parla baixet! -suplicà la gent, tot acostant-se encara més al voltant de la nena
379/160,9,3/1937

es va posar a meditar i fer oració suplicant la llum i gràcia del cel
798/11,10,13/1922

212/08 PASS

en la que deyan "que la revocació havia sigut suplicada subrepticia y obrepticament, aixó es, callant la veritat"
1995/79,12,5/1878

221/0105 INTR⁵¹⁷

recordant-se, si és que s'ha trobat en un pas no tant difícil potser com aquest que jo ara em trobo, d'haver pregat i suplicat els jutges amb moltes llàgrimes
594/23,4,12/1918

A penes hagué vist els nombrosos baluards darrera els quals es parapetaven els carlins, disposats a fer el darrer esforç de resistència, animats pel seu general Cabrera, que els exhortava, els suplicava i els amenaçava
1288/190,6,7/1960

211/01 INTR

Però aquella nit na Concepció va dir que no. En Toni va suplicar, va amenaçar, va demanar perquè, i na Concepció només sabia dir-li que no
1329/158,31,7/1972

Per un moment semblà vacilar, com si volgués revoltarse o suplicar, però de cop els esperits li mancaren
707/363,23,8/1905

fins varen recórrer al Sr. Bisbe, venint tot-hom al convent, uns suplicant amb llàgrimes als ulls, i altres imposant-se amb amenases
798/37,29,3/1922

222/0508 PASS⁵¹⁸

Aleshores el batlle responia en nom del poble que estava disposat al jurament, però abans era suplicat el nou senyor que confirmés els privilegis, costums, usos i observances que disfrutava la vila

⁵¹⁷

META(SN)

⁵¹⁸

SUBJ(META), OBJ(TEMA); 2 ocurrences sobre 510.

1137/18,4,10/1961

suplir

469

DGLC: suplir

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 585

Corpus de mostra: 86

121/0108⁵¹⁹

no valora degudament, en la curta notícia que dedica al nostre periòdic, al seva significació, de la qual sembla haver-se adonat més, suplint la probable manca de coneixença directa amb la seva intuïció crítica, Antoni Rovira i Virgili

262/16,2,6/1954

Els que no tenen sentit plàstic i constructiu, i els volen suplir amb l'abstracció científica, treballen en va

297/159,9,11/1954

I, mentrestant, preparar gent que pogués suplir-los si es feia necessari⁵²⁰

541/90,24,6/1933

Igualment, estava destinat principalment á entrar en funcions pera suplir al Rector en sas ausencias y enfermetats que era quant d'un modo directe exercia funcions propias⁵²¹

1847/139,6,1/1900

Un cop molta, havem contribuït, en quant ens ha estat possible, a suplir la seva manca de plasticitat, vertint-hi goma en substitució d'aigua⁵²²

520/37,2,4/1922

211/(0108) REFL

⁵¹⁹ Substituir algú o alguna cosa amb un altre o altra; ADJUNT(INST(SP)), P='amb'.

⁵²⁰ OBJ[+animat]

⁵²¹ OBJ[+animat], TEM(SP), P='a'

⁵²² OBJ[-animat]

Lliga i govern han de treballar conjuntament i suplir-se⁵²³
546/51,12,9/1935

121/0308⁵²⁴

Ella seria inventada gràcies a una imaginació que supleix allò que la naturalesa nega encara
6/78,35,7/1967

Avui, però, la seva fórmula usual ha esdevingut poc freqüent, perquè sovint la supleixen les
modernes fórmules d'amortització bancària
327/56,29,5/1954

La transfusió és l'únic medicament que suplirà totes les funcions en dèficit que té el malalt
552/36,33,8/1933

La simpatia no supleix en absolut la raó, però la fa capaç de veure
861/23,16,7/1986

212/08 PASS

si en algun lloc la mulassa no atenyia l'alçada convenient era suplerta amb lloses
1414/145,4,3/1927

Pot ésser, però, legalment suplert per l'amigable composició, que en alguns casos és
forçosa
327/35,6,2/1954

oferint un holocaust perfecte, en què el foc material, com diu bellament Sant Tomàs,
fou suplert per l'incendi de la caritat
333/185,3,9/1955

És ben sabut que tal grup selecte fou suplert pels cossos d'èlite de l'Administració
1239/209,7,6/1986

212/08 PASS/RF

la qual cosa es supleix amb importacions de mercats extra-comarcals
244/8,3,3/1957

Si no es disposés d'algun d'aquests productes, podrà suplir-se amb els que estan
indicats en segon terme entre parèntesi

⁵²³

RECIPR

⁵²⁴

SUBJ(INST): [-control] i [-estatiu]

578/29,23,11/1937

Aquest deure de l'educació familiar és tan trascendental que, quan falta, difícilment es pot suplir

1332/4,9,5/1972

212/08 PASS(adj)

i com a desercions de les dureses de la tècnica de l'ofici i de l'aprenentatge, suplerts tots a la una pels capricis més desviats de les més rares arbitriietats acumulables en el lliure albir

1125/24,11,1/1920

suportar

470

DGLC: suportar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1366

Corpus de mostra: 113

122/0708⁵²⁵

Cercar la secció que cal donar a una barra de ferro laminat d'una longitud de 200 m que ha de suportar una càrrega de 6000 kg

771/15,16,10/1918

Molts perderen la vida en aquest intent en no poder el cavall suportar tant de pes

1288/162,31,10/1960

Cada centímetre quadrat del nostre cos suporta una pressió d'aire equivalent a un pes de un quilo

1533/39,30,5/1967

122/0408

Però bé he de respirar de tant en tant l'aire de fora i de suportar, com a càstig, la conversa dels altres, sense solta, que em basto solitari

⁵²⁵ SUBJ(LLOC)

1/106,13,7/1984

Parlem del pobre Salvi, el seu masover, que suporta amb serenitat admirable els sofriments d'una gravíssima malaltia

4/197,11,1/1975

Però notificades aquelles provisions reials, la societat que amb tant de desinterès havia suportat imposicions més afrontoses, es declarava disposada a no complir aquelles "herètiques" ordres

78/74,12,6/1967

S'assemblen a les herbes i plantes de les que Déu, directament, se'n cuida. Suporten sequetats, freds, tormentes

973/126,14,7/1960

212/(0408) REFL

S'han de suportar mútuament conservant cadascú la seva personalitat. De vegades se produiran batusses, però hauran de reconciliar-se per què es necessiten⁵²⁶

614/57,6,4/1963

212/08 PASS

Al cim o cavalló de l'envelat hi ha la biga serrera horitzontal, anomenada la carena o anguilera, la qual, per comptes d'estar sostinguda pels seus extrems amb sengles monjos o pilars verticals (...), és suportada amb costelles o bigues inclinades

290/2,14,1/1957

i per aquesta evacuació s'han ideat nombrosos aparells, essent el més conegut de tots el de Thomas per a extremitat superior i inferior, que, tot i reunir determinades qualitats, té l'inconvenient d'ésser mal suportat pels pacients

311/43,21,8/1938

és a dir, des de l'exterior cap a Catalunya -si part dels ingressos fiscals de què gaudeix són pagats o suportats per ciutadans residents en altres zones de l'Estat

921/51,21,9/1983

212/08 PASS/RF

aquesta malvestat es suportava amb estoïcisme i la C.N.T. plantava cara a l'adversitat

298/87,13,1/1957

Els dilluns només se suporten perquè hi ha els diumenges i els dissabtes

⁵²⁶

RECIPR

1096/37,34,3/1965

212/08 INCO/RF

coexisteixen dues vies d'evolució en el camp valencià (...). Ambdues han afavorit un desenvolupament de les forces productives del País Valencià, però se suporten en bases socials diferents

1497/107,43,11/1978

212/08 PASS(adj)

El trespol o coberta de la barraca és de fileres de rams de senill, cosides a uns canyissos suportats per cabirons oblics que conflueixen en la biga serrera

290/44,9,8/1957

va néixer una gran aleta dorsal suportada per apòfisis vertebrals i recobertes de pell i vasos sanguinis

1208/11,71,1/1984

suposar

471

DGLC: suposar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 6647	
Corpus de mostra: 114	

(I) Imaginar, creure

121/0108⁵²⁷

Suposo que a la cuina deuen saber que sóc aquí. -Vols que ho preguntí?

62/143,12,1/1955

Sempre vaig suposar que els estudis que feia no li interessaven gaire, cosa més aviat natural

206/755,12,2/1966

⁵²⁷

TEM(OCOMP)

Podem suposar en quin to devia tenir lloc l'entrevista entre l'angoixat pare i el forassenyat fill
356/46,7,3/1957

121/0108⁵²⁸

Altres vegades: -Suposa't que la mà té la "grogà", dos trumfos petits i dues cartes blanques...
Això és una mà flaca
206/619,8,1/1966

212/08 PASS

Si el conjunt està definit d'una manera precisa, com és suposat, jo podré trobar un nombre d'aquest conjunt
659/462,4,5/1926

El primer és suposat que serveix de presentació del gran Bernat de Ventadorn, autor de tan glorioses cançons
315/25,31,3/1948

212/08 PASS(adj)

Però àdhuc suposada la historicitat d'aquest pas de la vida de Maria, que almenys en els seus detalls va tot envoltat de llegenda, és ben difícil que allí hagués pogut arribar en una edat tan jove
283/25,24,6/1954

Els mecanismes suposats per Bouchard han estat rectificats; d'altres explicacions han vingut a substituir les antigues
534/6,26,1/1928

Estimat Dr. Alcover! Suposa rebuda la darrera postal de fa tres dies, si mal no recordo
2360/92,19,4/1914

121/01[P08]

L'home traspasa el seu tarannà a l'ésser sobrenatural i el suposa tan mesquí com ell; o tan generós
980/102,16,4/1979

La tècnica d'aquesta reacció no es gaire senzilla, però tampoc es tan complicada com s'ha volgut suposar y com sembla al ser llegida per primera vegada
1767/20,26,9/1910

⁵²⁸

Variant RF

212/[P08]PASS

la rampa exterior existent al talaiot de Binicondrell de Darrera, la qual alguna vegada ha estat suposada coetània del monument
285/21,2,8/1958

(II) Implicar

122/0608

tota tècnica novel·lística, àdhuc la més escrupulosa en el propòsit realista, suposa sempre una exageració: això és innegable
3/125,4,5/1964

Signe suposa, per tant, percepció per part d'un receptor. Signe suposa comunicació i comunicació suposa un emissor
72/91,12,8/1980

Això significa que l'actitud silosòfica suposa, no negar, però sí marginar qualsevol autoritat
872/9,3,1/1981

Però aquest procediment suposava la freqüent reunió de les Corts
2190/17,22,4/1922

suprimir

472

DGLC: suprimir	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1474	
Corpus de mostra: 71	

121/0108

Ni els guies oficials, quan n'hi havia, perquè després els van suprimir, no el coneixien tot
5/84,7,10/1967

Quan Felip V abolirà els Furs i suprimirà, en conseqüència, el règim autòmic del regne, no faltaran filipistes vernacles que se'n queixaran

79/74,32,1/1962

Suprimeixo la descripció del casament pera fugir de cursilerias

2223/4,12,6/1899

121/0208

Deixarem de banda tota hipòtesi sobre si un Carles V o un Felip II podien haver efectuat un "cop d'Estat" que suprimís els règims autònoms del litoral mediterrani de la Península

79/164,16,7/1962

La biologia tradicional suprimeix la vida així que vol explicar-la

301/78,9,3/1929

L'aspirina, en la nostra època, tots els innumbrables derivats de l'aspirina, han tingut una gran importància. Ens han suprimit momentàniament les formes locals del dolor, i en aquest sentit ens han produït inefables moments

436/166,15,3/1955

212/08 PASS

Finalment, la Universitat Literària, el manteniment de la qual havia promès el propi monarca, fou suprimida, segons sembla, gràcies a la sol·licitud formulada per un grapat de mallorquins irresponsables

78/68,36,4/1967

En 1914-1915 publicà una revista encapçalada amb el títol "Fianna Fail", de la qual era propietari, editor i principal redactor. No cal dir que fou suprimida per les autoritats angleses

329/25,14,1/1921

La majoria d'aquestes funcions votives, per no dir totes, van ésser suprimides en el curs del segle XIX, pels Ajuntaments successors dels cossos municipals que les havien acordades en temps antic

459/290,26,2/1955

212/08 PASS/RF

la llei del 2 al 7 mars de 1791, per la qual es suprimiren els gremis o associacions obligatòries patronals-obreres

331/39,20,6/1919

El Soldà de Turquia, després d'Abdul-Hamid, passà a ser un vulgar rei constitucional, que es conserva mentre s'estima convenient, i que es suprimeix quan es presenten circumstàncies que ho aconsellen

415/156,21,2/1924

i quan se suprimeix el vi d'un repàs, cal reemplaçar-lo per altre aliment

461/33,39,6/1917

212/08 PASS(adj)

Si els mercats espanyols quedaven ara oberts amb majors possibilitats que abans -suprimides les duanes internes entre els regnes peninsulars de la Monarquia i millorada la xarxa de camins-, la seda i alguns productes del camp tenien compradors

79/79,24,7/1962

Suprimits els vells estudis en surten d'altres i aquests, en certa forma, ¿què més poden desitjar que tenir closos els viarans, és a dir, els plecs i vicis gairebé sempre incorregibles de vells estudis privilegiats?

254/274,13,8/1954

I, suprimits tots els mestres, encara queda en peu un mestre, la mestressa de tota la humanitat, la mare

451/31,26,1/1917

supurar

473

DGLC: supurar

Nombre d'exemples a BDTLC: 18

Corpus de mostra: 18

VI

122/0608

contestava d'esma i somreia per instint sense que el cor supurés cap mena de substància idíl·lica d'aquelles que destaroten el compàs

39/106,23,3/1932

En tancar l'aigua succeïa al revés, car allavors la tuberia absorbia part de l'aigua que havia

supurat, infectant com a conseqüència l'aigua
517/13,18,11/1923

212/06 INTR

Porta la ferida dorsal taponada amb una glassa i en retirar-la supura lleugerament
311/120,19,10/1938

La llagueta s'estén, supura i sagna, fent cada vegada més mal
536/4,4,1/1924

El timpan presentava l'aspecte normal. May li havien supurat les orelles
1789/5,22,4/1912

suputar

474

DGLC: suputar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0108⁵²⁹

Tots aquests bocabadats s'estaven a suputar el que demanaria en Pere: els uns, que demanaria gràcia; els altres, que si podia veure el seu pare; els tercers, que si pregava el perdonar del rector

1282/77,26,7/1961

suquejar

475

DGLC: suquejar	VI
----------------	----

⁵²⁹ Supusar; accepció diferent a la ressenyada al DGLC.

Nombre d'exemples a BD TLC: 10
Corpus de mostra: 9

122/0608

La baraneta de ferro suquejava rovell, que, al tocarla, li enrogí les mans; les llambordes del pati eren ben molles
707/41,5,1/1905

La Premsa! De les columnes del diari, en suquegen les úniques forces espirituals que han d'informar la vida pública de les masses⁵³⁰
66/165,8,2/1938

212/06 INTR

Aixecà altre cop la mirada. Els seus ulls suquejaren en la delícia blava de la mar
149/43,13,9/1932

els seus coloretos estilitzats de nina de fira, els seus llavis de vampiressa de per riure, que talment diríeu que suquegen sang
393/43,25,1/1951

El terrat semblava suquejar tot ell, com la baraneta del passadís
707/42,15,4/1905

surar

476

DGLC: surar
Nombre d'exemples a BD TLC: 324
Corpus de mostra: 50

VI

112/08

Després de plegar l'avellana (...) els tarragonins les aboquen en tines plenes d'aigua i les que suren, que vol dir que són buides, les embarquen cap a Ciutadella

⁵³⁰ Fig.

73/166,4,1/1976

El gussi surava massa poc i calia estar atents a les ratxes
397/81,15,8/1950

El suro essent una matèria molt lleugera, sura molt bé a l'aigua
530/75,12,8/1927

S'havia fet una mica més alta; l'oval delicat de la seva cara, emmarcada amb el mocador negre, semblava més blanc, i als seus ulls surava una expressió més seriosa i reflexiva⁵³¹
2/260,14,8/1947

Hi ha, en el cas que anem seguint, deu llocs a repartir entre els partits polítics que hagin surat en les eleccions i hem de veure ara com es tallen, en justícia, les porcions⁵³²
909/153,23,6/1983

suscitar

478

DGLC: suscitar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 718

Corpus de mostra: 61

121/0108

No he comprès mai l'interès que entre la gent susciten els polítics
206/415,36,10/1966

No tenim massa temps d'aprofundir aquesta anàlisi, però és cert que ens trobem amb homes que pateixen una misèria, més o menys aguda, que resulta de violències estructurals que suscitem o acceptem
902/25,23,2/1981

És clar que només insinuem idees, suscitam problemes; de cap manera treim conclusions
973/121,4,7/1960

⁵³¹ Fig. sortir enfora

⁵³² Fig. mantenir-se, guanyar

121/0208

L'ofensa suscita en l'ofès un ressentiment envers l'ofensor
3/132,34,7/1964

El cristianisme està basat en l'amor, però, paradoxalment, suscita la violència
837/161,31,1/1968

Aquest article suscità ràpidament comentaris i crítiques
954/81,3,3/1971

212/08 PASS

Així, una altra vegada, els caràcters que abans foren útils, o que foren suscitats de primer per la variació correlativa, o per una altra desconeguda, poden reaparèixer en virtut de la llei de reversió, tot i que ara no tinguin utilitat directa
71/189,11,7/1982

Sobretot quan aquest estil no és dictat per l'home, sinó suscitat per Déu
858/31,2,10/1967

Efectivament, totes les conquestes de la mecànica de Copèrnic a Newton, celeste o terrestres, de sòlids o de fluids, foren suscidades pels menesters tècnics i socials de l'època
899/10,7,2/1975

212/08 INCO/RF

Passem a una altra fase de la història contemporània. Tornen a suscitar-se les lluites polítiques
365/23,3,4/1946

Algunes d'aquestes reflexions només se m'han pogut suscitar per contrast; no, perplex, després de llegir aquest darrer llibre, sinó escoltant les lectures
903/114,7,2/1961

És, per tant, una escriptora que pertany a la seva època. Així i tot, se susciten certs dubtes davant aquesta idea una mica banal d'una persona que ve a representar una època
1109/10,33,14/1983

212/08 PASS(adj)

Les festes havien finit i també l'activitat notarial suscitada per les noces
330/103,6,10/1950

Recursos d'inconstitucionalitat i conflictes de competència suscitats pel Govern central
contra les Comunitats Autònomes
1219/56,2,8/1987

L'aparició de Proa i el seu immediat creixement foren un desllorigador important per al
debat, suscitat anys enrera pel Noucentisme, a l'entorn de la manca de novel·la
1668/82,35,3/1985

suspendre

479

DGLC: suspendre Nombre d'exemples a BD TLC: 577 Corpus de mostra: 92
--

VT

(I) Sostenir enlaire, penjar

121/0108

En els casos de prolapse rectal, suspenent el recte al sacre i als lligaments sacres
566/13,28,7/1936

Sacrifica la pobra bèstia, retirant-ne la pell, el Toisó, que era d'or, per a suspendre-la a un arbre
d'un bosc consagrat a Mart
763/199,25,3/1932

per fer-se la primera canya de pescar: un bastó o una branca llarga, amb un cordill a l'extrem de
la qual suspengueren un ham, probablement una espina de peix o una espina vegetal
1184/3,21,8/1965

212/08 PASS

Els telons són suspesos en l'espai comprès entre passadís i passadís, espai contigu als
murs laterals o al fons

1128/40,13,1/1975

De les peces de cuina, la reina és l'olla, amb dues nanses destinades a ésser suspeses dels clemàstecs, sobre el foc de la llar

1256/21,39,5/1977

Per a preparar l'argila, la terra natural o aterrossada és suspesa en aigua en un bassó, on és remenada amb un coster o palot⁵³³

1256/9,29,1/1977

212/08 PASS(adj)

En llur composició entraven vint-i-tres vegons, dels quals n'hi havia setze per a ferits ajeguts; molt ben suspesos sobre ressorts elàstics

358/198,4,6/1937

Suspesa així l'antena, es pot abaixar sempre que convingui

535/20,6,1/1925

¿Què és l'incenser? Es un braseret suspès per unes cadenetes en lo qual se crema incens davant del Santíssim ó en les ceremonies de la Iglesia

1802/154,11,4/1900

(II) Cessar, anul·lar, deturar

121/0108

Doncs, mirin: totes les meves visites resultaran inútils si vostès suspenen la medicació

30/35,26,4/1921

Aquest incendi determinà en els fabricants un recel a introduir noves màquines, fins al punt que alguns que en tenien ja d'adquirides suspengueren llur instal·lació i les guardaren embalades tres o quatre anys esperant temps més serens

336/256,1,1/1952

Ell també està a l'escapça... ja no pot cuidar-se de res... Per això van haver de suspendre les obres

393/201,39,10/1951

⁵³³ Estar en suspensió

Quan les Corporacions o autoritats municipals obrin amb extralimitació, adoptant acords en matèria aliena a llur competència privativa, l'alcalde tindrà l'obligació de suspendre'ls, sota la seva responsabilitat

394/135,28,9/1933

212/08 PASS

però no cab considerar tals als regidors dels altres pobles encara que hagin sigut sospesos governativament, no havent-hi sentència que'ls inhabiliti

453/403,9,3/1914

i fins més enllà de la desaparició dels jocs, els quals foren prohibits l'any 394 per Teodosi I el Gran, si bé hi ha qui sosté que no foren suspesos fins el segle VI sota el regnat de Justinia

924/70,11,3/1973

El secretari del Jurat de Zurich-Hispania és suspès del seu càrrec i això provoca la protesta de la totalitat dels treballadors

1043/104,4,1/1970

212/08 PASS/RF

Quan l'any 1789, amb motiu del "rebombori del pa" es va suspendre el toc de campanes, es va exceptuar la "Vedada", segurament per correspondre al règim interior de la Seu

459/156,5,9/1955

Quan el joc se suspèn momentàniament per qualsevol causa, accident d'un jugador, pilota reventada, etc., es reprèn tirant el Jutge la pilota a l'aire, sense que cap jugador pugui tocar-la abans que hagi arribat a terra

1105/11,20,5/1916

En senyal de dol s'han suspès les classes a la Universitat

1736/11,16,7/1926

212/08 PASS(adj)

Sospès l'Habeas Corpus, foren modificades encara, en sentit favorable, les lleis agràries

425/34,19,10/1917

La Corporació que ordena l'execució d'un acord suspès per l'autoritat judicial

909/59,17,4/1983

Suspeses les representacions "públiques", proliferaren les d'amagat

937/90,35,9/1976

(III) Avaluar negativament

121/0108

Els qui tot just aprovarem -si no ens suspenen- estem absolutament satisfets que un company ens faci quedar tan bé
206/632,12,1/1966

(IV) No superar una prova

112/08

és possibilitat determinar les probabilitats que té un nen de dos anys d'aprovar o suspendre més tard, a l'examen de final de batxillerat
870/120,17,9/1970

sustentar

480

DGLC: sustentar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 197	
Corpus de mostra: 71	

(I) Sostenir

121/0108

Hem intentat donar-li arrel històrica; l'hem sustentat damunt el tarannà secular del poble català⁵³⁴
326/43,52,12/1954

⁵³⁴ Fig.

121/0208

Mostren com la conversa pot sustentat conceptes radicalment diferents de relació social⁵³⁵
944/115,30,7/1982

121/0308

La velocitat amb què es mourà el pes P en ésser arrossegat per la cadena que el sustenta, serà la mateixa de la d'un punt de la llanta de la roda
549/9,2,3/1931

En ell, un tambor T, muntat sobre un peu que el sustenta, porta adherit un tub de goma al extrem del qual articulem un saquet explorador S
300/84,8,1/1930

212/08 INCO/RF

en aquesta segona fase, rica en tonalitat energètica, que es produeix gairebé la totalitat dels desprendiments d'energia de què es sustenta la vida (calor, electricitat, treball químic, treball dinàmic, etc)
534/17,6,11/1928

El segon mètode que hem utilitzat se sustenta en la hipòtesi que les quotes es traslladen endarrera cap al factor treball
921/74,3,1/1983

La mateixa tesi se sustenta en l'autòpsia, feta pública anit
2776/47,36,4/1988

212/08 PASS

I llavors amb la imaginativa i la tactiva coneix que aquestes tres passions són pròpies de la vegetativa i de l'elementativa. De la vegetativa car són sustentades i engendrades en la poma
277/60,30,14/1953

Es tracta de les classes socials que, si bé semblen tendir a la seva desaparició, segueixen essent l'espina sobre la qual és sustentada, en la majoria de casos, la vida comunitària de la part més extensa de la humanitat
968/54,16,7/1962

⁵³⁵ Fig.

212/08 PASS(adj)

empotadra a la paret pengem un pes P de 50 kg sustentat per un filferro de 3 metres de longitud fixat a la paret

242/44,7,6/1931

(II) Defensar, ostentar

121/0108

puix que contradiu el principi que sustentem sobre la importància del quietisme com a element antisèptic

311/99,2,9/1938

Ja he dit abans que, en general, els artistes madurs del nostre país sustenten un criteri semblant al meu

988/235,28,7/1953

212/08 PASS/RF

S'ha sustentat el criteri, durant el període contagiós de les malalties venèries, i sobretot de la sífilis, de no posar traves de cap ordre al malalt

582/25,40,3/1935

212/08 PASS(adj)

fundaren l'"Acadèmia de la Llengua Catalana" que publicà, al cap de poc de la seva constitució, unes "Regles Ortogràfiques" d'acord amb el criteri sustentat pels seus membres, diferent en molts de punts del que dictà les "Normes Ortogràfiques"

627/9,5,1/1962

com ho és també la que relaciona la dismetria d'Alcmeó de Crotona amb la concepció fisiologista de la malaltia sustentada bàsicament per Cannon i von Bergmann

638/28,15,7/1962

(III) Alimentar

121/0208

La llum que me ilumina, lo pa que 'm sustenta, l'aygua que apaga la sed

1862/139,4,6/1893

en el doble sentit de modificar el medi nodritiu que ha de sustentar el paràsit i de produir substàncies que siguin afavoridores o adverses a la seva vida

483/9,1,9/1918

velles masies catalanes, edificades ab tanta harmonía ab la terra que les sustenta y la virtut de les families que les habitaven

663/19,38,4/1917

212/08 PASS

que sie ell dit Joseph Batlle donador durant sa vida natural Sr. y usufructuari de tots los sobredits bens y drets donats, del cual usdefruit seran sustentats en una mateixa casa y taula y provehits de menjar, beurer calsar y vestir

2796/3,22,3/1844

212/08 PASS(adj)

vestit a la manera més miserable dels indis, treballant amb la filosa, i sustentat per dues cabres

1108/16,12,8/1932

tacar

484

DGLC: tacar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 132	
Corpus de mostra: 132	

121/0108

Potser accidentalment va tacar una vestimenta, i va ésser aleshores quan va sentir la necessitat de traslladar i comunicar els colors de la natura als seus vestits

981/1,21,1/1982

Espero que no voldreu tacar el sagrat record del Mestre dels mestres, Carles Darwin⁵³⁶

66/130,10,6/1938

⁵³⁶

Fig.

Finalment N'Esperança Mexía de Pomar mor de pena després d'haver tacat l'honor del seu bon marit, que no tenia més defectes que la fredor i la covardia⁵³⁷
1676/183,7,4/1966

211/(0108) REFL

Seguiràs mastegant paper i tacant-te de tinta?
68/25,27,5/1965

s'embolica ab una gran tavallola per a no tacar-se, i demana l'almorzar
378/81,2,1/1935

els dies que hi ha mar grossa resulta difícil de beure'n sense tacar-se
1313/8,41,7/1985

121/0208

Respira sorollosament, escup, i un altre brollador de tinta li taca les mans i els punys de la camisa, ja xops d'orins
5/30,5,7/1967

em vaig quedar, fins que van encendre el fanal del carrer i va entrar una mica de claror esmorteïda i va tacar les rajoles vermelles com un fantasma de claror⁵³⁸
35/234,14,11/1962

Les cançons plebees i passionals taquen els llavis i l'ànima dels qui no es donen vergonya de cantar-les⁵³⁹
444/104,5,4/1920

211/02 INTR

Que desgraciat el qui es lliura a una feina tan bruta, com taca la sang, i regalima, i em solla
1/145,8,3/1984

Hi ha en la revolució materialista un bon fons de quelcom inconfessable: un tant per cent de la que també és una vella passió humana: la enveja, que taca també al engròs⁵⁴⁰
331/24,22,9/1919

⁵³⁷ Fig.
⁵³⁸ Fig.
⁵³⁹ Fig.
⁵⁴⁰ Fig.

212/08 PASS

La Miquela casada ab l'Anton de can Bros era filla de Sampedor, y com tots los Sanpedorencs era tacada de lliberal segons deyan en lo poble
2096/24,29,10/1889

si es veu un clap de cel, és solament tacat pels rovells i cadmis dels capvespres
2204/8,54,8/1928

212/08 INCO/RF

Les peres contaminades guanyen en volum a les sanes, fins a últims d'abril primers de maig; llavors, les normals continuen el creixement mentre que les atacades no creixen, s'engruixeixen i es taquen de negre
220/62,16,11/1937

Quan la cura ha pogut ésser establerta abans de les sis o vuit hores, llavors el guix es taca amb la sang extravasada i és molt corrent que tingui poca fetidesa
311/27,7,12/1938

El 6 d'octubre a Vilanova els extremistes desbordaren l'Esquerra amb una facilitat sorprenent i es tacà per primera vegada la història de nostra estimada Vilanova amb pàgines plenes de sang i d'ignomínia
2042/2,2,9/1936

212/08 PASS(adj)

el meu pare llegint el diari a taula, el cos sobre les estovalles blanques, tota la cara tacada per la llum del quinqué de petroli filtrada a través d'una mampara
206/95,10,7/1966

L'home tacat per la culpa no podia ser admès en la benaurança de veure Déu i tota cosa en Déu eternament
333/166,9,5/1955

Crida l'atenció l'abundor de diferents tonalitats del verd, tacat ací i allà pel groc de les argelagues
1131/36,26,3/1980

tafanejar

485

DGLC: tafanejar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 33

Corpus de mostra: 33

111/01

Heus ací un bon moment per a treure el cap dins el castell i tafanejar una mica

73/103,2,2/1976

Arrencava la tartana. Les veïnes encara tafanejaven

149/98,28,7/1932

Mai més vaig tornar a tafanejar quan, amb la modista, anàvem a emprovar a la senyora-madama del bordell dels rics

1244/79,15,2/1974

221/0108 TRANS

guaita per l'escletxa d'un finestral mig obert; tafaneja a cua d'ull el misteri d'una cambra, volent mostrar-se protector com en els clars dies d'estiu

149/73,8,1/1932

Ara bé: si algú de nosaltres, suposant que haguéssim estat de l'època, se'ns hagués acudit d'anar a comprar un llibre o únicament a tafanejar papers al seu establiment de davant de l'església de Sant Agustí, com hi ha món que ens hauríem divertit

349/47,35,1/1949

Però era una mica inquiet i tastaolletes; li agradava veure-ho tot, tafanejar-ho tot, provar tots els oficis

393/143,2,8/1951

talar

487

DGLC: talar

VT

Nombre d'exemples a BDLC: 14

Corpus de mostra: 13

121/0108

l'agravi que el rei en Jaume havia fet al rei en Pere, deixant passar pels seus dominis l'exèrcit dels francesos, que va caure sobre Catalunya, entrà dins la ciutat de Girona i va talar tots els arbres, així salvatges com de conreu

1243/67,23,5/1978

Josep Corts, apotecari (...), paer de Cervera, víctima l'any 1705 de la venjança dels imperials que li cremen la casa, li colguen el pou i li talen oliverars, esdevindrà capità del filipí Regimiento de Naturales de Cervera

1532/44,25,8/1981

El 1841 vingué a Catalunya amb un grup de treballadors que es dedicaven a talar els boscos i a serrar les fustes amb mitjans molt primitius

2166/17,15,5/1982

121/0208

Entretant que la anarquía creixia, la guerra civil anava talant nostres camps, incendiant los boscos, arruinant las masías

2206/44,21,10/1876

212/08 PASS

Tothom ha sentit dir que quan un bosc americà és talat, una vegetació molt diferent hi brota de nou

71/91,40,3/1982

Si el pinar és talat excessivament, pins joves i tot, i el sotabosc és destruït, en molt poc temps haurem quedat sense pinar

948/4,42,9/1980

212/08 PASS/RF

Quan es talen els boscos sense tenir en compte cap consideració tècnica i es deixen les muntanyes sense vegetació de cap mena, les pluges formen revingudes torrencials

597/17,23,3/1965

i als pinars madurs, si durant un temps no es talen, els pins vells i desenvolupats

dificulten molt el creixement dels pins joves
948/10,14,9/1980

212/08 PASS(adj)

Aicí quan enumera les localitats talades per l'infant en la seva guerra guerrejada
330/124,31,4/1950

arribaven els "rossegadors", o siga els que arrossegaven per les carrilades els pins talats dels boscos, i ací esperaven els carros perquè és on acaba el camí
1535/51,9,1/1957

tallar

490

DGLC: tallar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2791	
Corpus de mostra: 114	

(Ia) Separar, dividir

121/0108

Ella es protegia la cara i el ventre amb les mans, i les hi ha tallades
63/57,47,5/1969

I Pegàs, el poltre amb ales, sorgit amb Crysaos de la Medusa, en tallar-li Perseu el cap
1/59,26,3/1984

121/0308⁵⁴¹

els yankis aixecaren enèrgica protesta sense eficàcia, puix el teló d'acer talla Europa en dos
1437/126,26,5/1961

Seu en l'arc de la Glòria, i descansa els peus en un coixí envoltat per un altre arc que talla el primer

⁵⁴¹ Fig. separar, creuar

337/39,1,3/1949

unim aquests punts amb V1 per mitjà de rectes que passin per ells, les quals tallaran la recta perpendicular l'eix que passa pel punt C en els punts X

1224/135,41,14/1983

212/08 PASS

Un enfilall de neules de tots colors posat de part a part de l'església, és tallat per l'escolà que canta la Sibil·la, amb una espasa tan bon punt ha acabat el cant

266/339,38,5/1951

(Ib) Trossejar, especejar

121/0108

Vàrem fer desaparèixer dos vits de bou. Vam tallar el primer amb el ganivet i quatre o cinc nois ens n'enduguérem un tros cadascun

55/40,17,9/1934

211/01 INTR

sabia portar-te pel camí que havies de seguir en aquella casa des del moment que entraves i deixaves l'abric, fent-te seure bé a taula, posant-te a mà el cobert que havies de fer servir, com devies tallar i menjar i com devies pagar la nota

335/31,24,9/1952

212/08 PASS

i el ferro, en forma de planxes minces, era tallat, foradat y repujat

439/76,21,4/1926

contràriament al que es fa en la fabricació de taps, on les llesques són tallades en el sentit de l'amplada de la panna, aquí les llesques són tallades en sentit longitudinal

698/110,4,3/1976

212/08 PASS/RF

Es fan bullir els ous dotze minuts, es tallen en vuit parts i s'estenen damunt de les verdures

344/10,49,1/1937

S'incideix tot l'espessor dels múscles abdominals, es tallen les costelles i es serra

l'esternó en el punt abans indicat
509/9,1,10/1919

Per això els objectes durs es tallen en direcció diagonal, com en el micròtom de mà, i els tous en direcció perpendicular
576/82,11,3/1936

(Ic) Retallar, afaitar

121/0108

llavors que els venecians arribaren, el duc ja s'havia tallat la barba abundosa i s'havia vestit de frare, i els seus perseguidors no el varen conèixer
1457/48,17,1/1935

121/0308

un corró amb 5 o 6 ganivetes helicoïdals, que volten a gran velocitat, talla el pèl fent estisora amb una fulla plana i fixa, finament esmolada
507/71,9,2/1928

212/08 PASS(adj)

Després d'aquesta fase apareix el tipus sepulcral de la cista, caixa de pedra feta amb lloses primes i ben tallades, que a tot arreu pertany al ple ús del metall (coure)
1409/29,2,9/1916

el portal està decorat amb un joc de línies i angles molt ben tallats
1438/31,22,6/1973

(Id) Causar talls

121/0208

L'herbam creix esquerp i ferm pel roquissar punxegut que talla les soles de les sabates
1131/52,11,8/1980

211/03 INTR

"No n'has de fer res d'un ganivet de cuina." "Els altres no tallen"
1158/322,22,3/1974

211/(0108) REFL

Li volgué prendre el ganivet i, forcejant, es tallà
1158/323,5,10/1974

(II) Obstruir, obstaculitzar el pas, aturar, interrompre

121/0108

Bonaparte aparegué, jove encara, tallant el pas a l'expansió britànica
1437/81,25,5/1961

Però quan plou el Torrent s'enbraona i cal anar a tallar l'aigua de La Pilastra perquè no desbordi pel camí
1210/5,6,5/1985

caldrà nomenar un moderador per controlar els torns de paraula, i aquest sí que podrà tallar un parlament i donar paraules
72/23,27,2/1980

121/0208

Recordo les "grutes" famoses i el mirall que tallava el pas, el qual una vegada em vaig deixar enganyar totalment
51/42,40,4/1970

L'extirpació precoç i un intens tractament amb ràdium, tallaren el mal a temps i afortunadament aconseguiren la guarició completa de l'il·lustre malalt
2119/48,11,4/1926

La rematada de la campana de la parròquia que cridava els fidels a la missa del gall tallà les converses i els comentaris sobre aquella qüestió que, com més encuriosida la gent, més neguitosa posava l'àvia
379/140,12,7/1937

211/01 INTR

Vallclara féu un gest d'impaciència; i Germinal Ferer, tallant, amb crueltat obstinada, prosseguí: -Seu i escolta, i no em repliquis
388/267,10,2/1946

212/08 PASS

La intervenció de Miquel Verdeny, alcalde de Tremp, fou tallada diverses vegades pels xiulets del públic, un públic que era en gran part assistent a la manifestació de l'APA
1209/1,38,2/1987

212/08 PASS/RF

i, per això, a les dotze del migdia, es declarà la vaga general, es tallà el subministrament elèctric i es paralitzaren els tramvies
1489/78,15,6/1965

212/08 INCO/RF

Ultrapassat aquest nivell, el contacte pot arribar a bloquejar el pas de la informació i per tant, en segons quins contextos, es pot tallar la comunicació
72/161,6,3/1980

al peu de l'Olimp, vaig sentir per primera vegada tocar el santuri. Se'm va tallar l'alè.
68/33,15,7/1965

(III) Eскурçar trajecte

121/0108

Sense ocurrències

211/01 INTR

Marxa a través pel cap de Creus tallant per la Selva camí de França
1876/38,29,5/1966

talonejar

493

DGLC: talonejar

Nombre d'exemples a BDTLC: 5

Corpus de mostra: 5

VU

111/01

Sí, sergent! -Torna a talonejar-. For...min! En mar...xa!
5/160,31,5/1967

Davant d'ells un negre, quasi nu, feia contorsions i talonejava
206/408,23,7/1966

talpinar

495

DGLC: talpinar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108⁵⁴²

En la tardor se torna la terra de las taupineras en la ratlla intermitja d'ahont ha estat extreta en la primavera y en l'any següent se pren pera taupinar la que no ha servit en l'any anterior, femant y fangant la que va servir

1866/191,26,6/1886

LSP (agricultura)

trufar

497

DGLC: trufar-se

VP

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108⁵⁴³

⁵⁴² Accepció diferent en el DGLC

Els seus ulls malenconiosos escruten la tenebra environant. I en la tenebra ballen ombres risibles i doloroses, titelles de carn i ossos que hom no sap si plànyer o trufar
1262/137,1,3/1919

trullar

498

DGLC: trullar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

111/01⁵⁴⁴

Fer oli suposava un enrenou d'anar i venir de la premsa on la mula, o el matxo, trullava per a aixafar amb una grossa pedra cònica -el trull- l'oliva que anava deixant caure la tramuja
1137/87,32,4/1961

trumfar

499

DGLC: trumfar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 7	
Corpus de mostra: 6	

(I) En certs jocs de cartes, vèncer amb un atot una carta d'un altra pal

121/0108⁵⁴⁵

em va assegurar en somnis que podia arriscar sense perill els meus atots i que trumfaria el joc

⁵⁴³ El DGLC només recull la variant RF.

⁵⁴⁴ Treballar en el trull (DCVB); en el DGLC només es recull la forma transitiva.

⁵⁴⁵ Totes les exemples de (I) localitzats a la BDTLC són extrets d'obres de Salvador Espriu.

d'aquest fatu covard
1/103,4,1/1984

El nostre as ets tu, un as pelat ben sull. Tumfa els naips d'Aman, no gallinegis
2925/43,10,11/1948

Sempre sull, em trumfen l'as, guanya l'astut, volen pistrines, i tururut
2140/38,23,2/1960

(II) Esdevenir tubercle

112/08

Les patates sembrades durant la lluna nova no feien sinó créixer i florir, però no trumfaven, i si no s'arrencaven en lluna vella es grillaven aviat i es podrien
1137/82,9,4/1961

truncar

500

DGLC: truncar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 23	
Corpus de mostra: 23	

121/0108

D'un cop de mà escapça el con. L'ha truncat
125/15,22,3/1937

Maragall, que coneix la màgia i primordialment hi creu, prefereix fragmentar un poema, truncar-lo, abans de perdre el terreny verge que arravatadament adora
903/151,24,6/1961

Un cantaire que no tingui la facultat rememorativa del text ben desenrotllada, i és un cas bastant freqüent, trunca la poesia, oblida versos i episodis sencers
1062/14,32,6/1930

121/0208

Dissenyà el Mercat Central de València dins una marcada línia secessionista, que el curs de les obres truncà

1272/32,38,2/1974

L'immobilisme, el tradicionalisme, el desig d'invertir el curs de la història i aturar-se a l'època de Felip II (la "Monarquia tradicional") són utòpies impossibles, però han alterat i truncat el progrés normal de la vida del país

1470/13,24,8/1968

La cobdícia dels propietaris truncà les esperances del pagès de laborar al mateix temps el benestar de la pròpia família

1473/24,4,1/1947

212/08 PASS

Antoni de Montpalau recordava amb enyorança, a propòsit d'aquests versos, el company i mentor de la seva adolescència, l'admirat poeta Eudald de Puig, la carrera del qual fou truncada imprevistament, per la mort

1288/34,30,2/1960

Així com amb el primer criteri la Història és pura novel·la, amb el segon és truncada i mancada per necessitat

653/274,25,11/1928

Diu que el seu germà, en la darrera nit "abans que fos truncada la seva vida en ple rendiment", va dir al pare Romanyà, que l'acompanyava, que voldria ésser enterrat a Catalunya

51/79,8,9/1970

212/08 INCO/RF

L'obra de la major part dels poetes vivents continua i evoluciona. Solament es truncà la del darrer gran poeta mallorquí, B. Rosselló-Pòrcel

271/70,25,8/1953

Així s'anava a truncar la tradició metalúrgica catalana, que antany s'havia basat en el benefici dels escassos i discontinus horitzons ferrífers pirinencs

1494/133,22,8/1973

I, sobre tot, es art viu, qu'al remat es torna en brasa, i pareix que, quan es trunca el monument de la falla, cauen els vicis i abusos, cauen el mal u la farsa, i tot lo lleig

1810/21,26,6/1925

212/08 PASS(adj)

era un somriure pueril, gebrat, penosament runcat pel cop de vent massa furiós de la interrogació femenina, gairebé autoritària

388/95,13,2/1946

Aquesta, però, fou una idea perduda entre el cúmul de projectes truncats per la temporal victòria dels feixistes espanyols

1473/61,28,4/1947

tuberculitzar

501

DGLC: tuberculitzar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 1	
Corpus de mostra: 1	

121/0208

Sense ocurrències

212/08 INCO/RF

deuen buscar en la cirurgia la seva curació, extirpant quant abans el foc. Aixís economisen temps y fugen del perill que ab una alimentació deficient y cuidados poch esmerats se tuberculisin totalment

1764/17,15,3/1909

tudar

502

DGLC: tudar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 9	
Corpus de mostra: 9	

121/0108⁵⁴⁶

Estam obligats a mirar pes be d'aquex infant y no podem tudar li s'ànima ni afrontar-lo per tota sa vida dexantli per herevatge noms afrontosos

1194/5,28,3/1913

121/0208

Mai m'hagués pensat que les meves esperonatjes fecen tudar tant de paper a l'U.C.D. de Pollença obligant-la a imprimir comunicats en català diguent el que llament

1652/5,34,2/1980

Es una cosa observada per cent generacions que no tuda la pedrada nostros camps i partions des que tenim amb honor vostres reliquies sagrades

1711/3,23,3/1917

França me l'ha robat! Com una dona infernal, me l'ha tudat de tot! He fet d'ell un descregut, primer; un apòstata, després

2174/43,14,6/1959

212/08 INCO/RF

Tot es tudarà si no s'habita -deia algunes vegades, tristament

27/119,10,3/1965

tufejar

504

DGLC: tufejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 7	
Corpus de mostra: 6	

112/08

Les portes vidrieres estaven tancades, l'aire tufejava a home i a sàlvia

⁵⁴⁶

Totes les ocurrencies consultades pertanyen a fonts mallorquines.

68/23,6,5/1965

La cera anomenada de composició, l'única que es consum en l'actualitat, fa que es gastí més de pressa i que els ciris es dobleguin i tufegin, ben al contrari de la cera pura que es mantenia sòlida i tenia un cert perfum inconfusible

459/206,11,1/1955

cruixidores com manats d'espigues, que, bo i arranades y mortes feya molts anys, encara semblavan tufegar a suors insanes

707/74,22,8/1905

Vigila aquests dropos. ¿Que em remenin absolutament totes les pells! N'hi ha alguna que tufeja

1281/50,22,10/1961

turmentar

506

DGLC: turmentar	VT
Nombre d'exemples a BDTC: 178	
Corpus de mostra: 64	

121/0108

Això no obstant, també jo, barrejant-me amb ells, vaig turmentar-lo més d'una vegada amb bromes cruels

8/48,33,3/1965

els nens dormien en havent dinat i aleshores pujava al terrat i turmentava els coloms

35/128,39,3/1962

Caminava sempre amb les mans al darrera, els dits enllaçats i turmentant-se les ungles

388/85,27,8/1946

211/(0108) REFL

Quan no ens turmentem amb les coses grans ens turmentem amb les petites, i així ens passem la vida

2/265,33,8/1947

Quant a aquell record de què parlàvem -proseguí ell-, no passis pena, no et turmentis
2/103,22,8/1947

¿Quan deixaràs de turmentar-te?
827/113,3,2/1959

121/0208

La melodia vulgar i agafatosa de Soy un pobre presidiario em turmentà llargament quan ja era al llit
4/15,20,1/1975

Semblava guarit de totes les nafres que en vida l'havien turmentat
376/34,2,2/1938

Per tal de mitigar la set que la turmentava, no bevia sinó fruites aquoses
870/49,7,9/1970

212/08 PASS

La suor és abundant, els ulls surten de les òrbites, el cap és turmentat per martellades de dolor
333/180,36,9/1955

Morí probablement a Tir, on, sota l'imperi de Deci, fou empresonat i turmentat, l'any 251
751/37,15,3/1927

El noi lladre, com ja hem explicat, és turmentat pel desig
1227/156,12,9/1985

212/08 PASS(adj)

Durant molt de temps es sentí turmentada per una certa inquietud, inquietud que creixia en ella, segons s'endinsava per aquell camí
2/37,11,7/1947

Ah, ets ardent i fort, series un brau capità en un exèrcit combatiu i t'esperen coses més glorioses que això de regnar sobre una ciutat mig morta, una carronya de ciutat turmentada per les mosques!
63/18,30,6/1969

els pobrissons han de caminar a les fosques turmentats pel neguit, esperonats per

l'afany de trobar de bell nou la claror
298/59,33,1/1957

tussar

507

DGLC: tussar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108

Sense ocurrencies

211/(0108) REFL

va correr al camp de la batussa y estantse adalerat llepant la sanch, va escáures
justement entremitx dels dos caps que 's tussavan, y hi va morir⁵⁴⁷

1906/202,9,4/1888

tustar

508

DGLC: tustar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 60

Corpus de mostra: 59

121/0108

Desperteu-vos! Desperteu-vos! -mig crida tustant les galtes d'una d'elles

5/122,11,7/1967

⁵⁴⁷ RECIPR

Invoco Déu i em tusto el pit pilós
28/80,20,5/1960

Baroni ja tiva les llongues, amb el fuet tusta l'animal
55/583,34,2/1934

El bon pare, amb la Mare de Déu esguerrada per aquella catàstrofe, s'atipà de donar gràcies i de tustar esqueses: semblava que acomiadés un dol
222/163,14,5/1928

Quan el director tustava la llaun amb l'arquet, els balladors anaven a cercar les noies les quals lluïen llurs vestits estrenats per la festa
491/227,7,4/1946

121/0108⁵⁴⁸

Un dels individus va tustar tres o quatre vegades a la porta
1499/135,9,3/1936

la guerra va ésser declarada al sobirà d'un país africà perquè un dis va tustar a l'ambaixador de França a la galta amb un ventall
287/109,18,6/1956

Els finestrons han restat tota la nit entreoberts i al vespre els deixa ajustats, només , car li agrada sentir, mentre s'adorm, el vaivé de les onades properes, i, de tant en tant, l'oreig bla de marina tustant a la fusta
1283/9,13,7/1960

211/01 INTR

Quan vol obtenir la perfecta execució d'un crescendo, comença per tustar dolçament i va accentuant la percurdida
2612/9,4,6/1975

tutejar

509

⁵⁴⁸ TEM(SP), P='a'

DGLC: tutejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 34	
Corpus de mostra: 30	

121/0108

Puc tutejar-te? És clar, oi? Estimada Anna, ets bonica. Molt bonica
390/47,28,4/1947

I a en Mateu li ha sabut greu que aquest pagès inculte i despòtic l'hagi tutejat
1329/21,20,6/1972

en un partit en què els ripollencs van tutejar els osonencs a la primera part
2816/14,26,6/1987

121/0108⁵⁴⁹

i potser l'única ocasió que se li presentava a la vida per ésser una mica original, era convertir-se en l'amant de Rosa Trènor, d'una dona que s'havia tutejat amb les seves cosines
39/11,13,8/1932

Sortia retratada als periòdics, es tutejava amb el Lluís Companys, jugava als daus amb l'Antoni Maria Sert
1244/102,7,7/1974

qualsevulla de les nostres catedrals es pot tutejar amb les piràmides egípcies⁵⁵⁰
1594/6,92,4/1975

tutelar

510

DGLC: tutelar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 23	
Corpus de mostra: 23	

⁵⁴⁹ Variant RF; TEM(SP), P='amb'.

⁵⁵⁰ AG(metafòric)

121/0108

ensenyar a les poblacions indígenes nord-africanes a pensar en espanyol i tutelar-les dins que puguin servir-se per elles mateixes d'aquest instrument delicat i alhora perillós, refinat i cruel, que és la cultura i la civilització anomenada d'Occident

1059/177,3,7/1965

vol que la casa pairal expandeixi exemplaritat al seu entorn, que amb el seu major poder tuteli les necessitats i l'avançament dels conveïns i sigui motor d'activitat i progrés

1529/86,25,7/1969

121/0208

La legislació que tutelava aquestes caixes fou pràcticament nul·la fins el Decret del 26 de març de 1964, pel qual el Ministeri d'Hisenda es feia càrrec de l'activitat creditícia d'aquestes institucions

1046/167,6,7/1973

El bé comú exigeix que els poders públics, en relació amb els drets de la persona, despleguin una doble acció: l'una dirigida a harmonitzar i a tutelar aquests drets, l'altra a promoure'ls

835/56,5,9/1963

212/08 PASS

L'import mínim d'aquest conveni privat és tutelat pel Col·legi Oficial de Metges de la província respectiva

913/87,10,4/1980

Entenem que els ens locals han de ser tutelats, en el supòsit excepcional que aquesta tutela calgui, per les Comuniats autònomes

1239/239,19,9/1986

212/08 PASS(adj)

podem afirmar que l'últim període de la situació dels menors enjudiciats o tutelats pel Tribunal és la llibertat vigilada o la tutela en vigilància

370/10,1,6/1932

Les noves nacions tutelades per l'imperialisme anglès, Finlàndia, Letònia, Estònia i Lituània, foren places d'armes dels generals aventurers i amb els seus exèrcits ajudaren a l'exèrcit anglès a envair la terra soviètica

1507/13,34,2/1940

mentre que el comerç amb Amèrica, tutelat pels anglesos, degué incrementar-se fins al màxim

1599/162,23,4/1957

udolar

511

DGLC: udolar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 85	
Corpus de mostra: 85	

111/01

Aleshores va començar a cridar, a gesticular, a fer esgarips, a udolar

390/348,26,6/1947

Els pastors començaven a vigilar el llop, ja que començava a udolar

682/14,13,12/1976

La tramuntana continua bufant amb fúria i de vegades udola com un tro llunyà

397/97,20,4/1950

221/0108 TRANS

Què volen fer doncs? Que ens passem el temps udolant a la lluna la misèria i els crims dels franquisme?

326/32,59,9/1954

i ha fugit udolant flastomies

391/210,9,9/1946

ufanejar

512

DGLC: ufanejar	VI
----------------	----

Nombre d'exemples a BDTLC: 2 Corpus de mostra: 2

111/01⁵⁵¹

A partir dels vuitanta anys, un hom ufaneja bastant sovint de la seva edat
859/8,20,1/1971

usufructuar

514

DGLC: usufructuar Nombre d'exemples a BDTLC: 44 Corpus de mostra: 44
--

VT

121/0108

Es pot aportar la propietat d'una cosa i el dret d'usufructuar-la, el d'usar-la, etc.
446/50,27,6/1928

La vila de la Selva, de sempre ha usufructuat comunament les aigües de tota la comarca del mas Ripoll
1137/38,20,8/1961

El noi que fumava abdul·lahs i que es dedicava a usufructuar els cocktails d'una amiga ianqui fou el que més parlà de la corrupció dels costums
27/117,15,2/1965

la societat desposseeix l'autor i usufructura el rendiment de l'obra
1078/13,4,7/1961

212/08 PASS(adj)

Ja hem vist que en la seva primera etapa la revolució, usufructuada per la burgesia, no solament no havia resolt el problema
122/167,17,2/1935

⁵⁵¹ ADJUNT(CAUS(SP)), P='de'

usurpar

515

DGLC: usurpar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 85

Corpus de mostra: 85

121/0108

Ningú no pot interferir-se sense pecat i usurpar un amor que no li correspon

646/180,29,9/1963

L'home usurpa, doncs, les funcions que eren exclusives de les aus i es converteix en un veritable rei de la creació

1161/6,14,3/1983

Perquè aquesta Barcelona, aquesta Catalunya, que tu voldries usurpar-nos, es sang nostra y no teva

1733/11,7,8/1910

212/08 PASS

En ambdós casos, la mort és usurpada, però només per a ésser enganyada

53/50,10,1/1971

la restitució del castell que deien haver-los estat injustament usurpat pel bisbe Borrell

1421/208,9,2/1948

212/08 PASS(adj)

Assisteix a la tertúlia del capità general, aleshores el duc de Crillon, el famós conqueridor de Menorca, usurpada pels anglesos

254/220,38,10/1954

utilitzar

516

DGLC: utilitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 5199

Corpus de mostra: 88

121/0108

Si Comte utilitzava, de vegades, la noció de tabú, la de tòtem, segons sembla, no l'ha arribada a conèixer

53/171,30,6/1971

cal utilitzar una lletra forta per aconseguir fer-la ressaltar

543/28,14,3/1929

212/08 PASS

es faci la mateixa maniobra en una zona diferent de la que ha estat utilitzada anteriorment

286/19,14,1/1954

un mateix medicament pot proporcionar resultats molt diferents en idèntic tipus de malalts quan és utilitzat per metges diferents

686/30,4,7/1976

Aquesta situació, en l'arbre, de la matèria tèxtil, fa que no siguin utilitzats per separar-la, els mateixos procediments emprats per a les altres

507/19,18,6/1928

212/08 PASS/RF

la mesquita (que no s'utilitza, car els beduïns no creuen massa

319/95,4,5/1957

vacar

517

DGLC: vacar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 9	
Corpus de mostra: 9	

(I) Absentar-se

111/01

És a dir, que, sense la vida assegurada, ningú no pot vacar útilment a l'estudi
1503/10,2,12/1961

(II) Fer vacances⁵⁵²

111/01

Les persones ocioses no necessiten "vacar": elles "estiuegen" o "hivernen", que és una cosa molt diferent. Les vacances tenen com a premissa una situació laboral continuada
76/124,21,1/1971

(III) Estar vacant

112/08

Si vaca algún puesto en la Associació de les Apostoleses, entre els obrers que surten i els qui entren, 's dóna la vacant á la dona que'ls sembla melló
804/30,9,6/1920

Càrrec que vacava per la mort d'un Albert Serrahima, que l'havia posseït vitalíciament
2171/11,16,3/1951

vacil·lar

519

⁵⁵² Totes les ocurrencies d'aquesta accepció són extretes de Joan Fuster.

DGLC: vacil·lar

VI

Nombre d'exemples a BD TLC: 436

Corpus de mostra: 61

(I) Balancejar-se lleument

112/08

En l'aire vacil·lava un llum sobre el carrer

15/89,21,4/1971

Entre els pèls arrissats del bigoti mig grisenc del senyor Matisse unes menudes gotes vacil·laven, suspeses

62/126,6,6/1955

El primer llum porugament vacil·la i vacil·la el teu cor perquè estàs sola

43/34,5,2/1938

(II) Dubtar

112/04

S'aturà vacil·lant entre el seu desig de prosseguir i aquella irresistible necessitat de descansar

2/283,9,8/1947

A uns determinats nivells, el Polp Universitari no vacil·la davant qualsevol presa

76/88,3,7/1972

112/04[P]

però l'impressionà tan agudament, que Ferran no vacil·là a imaginar-se que el que li havia passat era d'una trascendental importància

39/207,11,6/1932

vacunar

520

DGLC: vacunar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 33	
Corpus de mostra: 33	

121/0108

l'essència de l'herba cuquera és un oli molt volàtil, apte per a vacunar els conills contra la ràbia
504/95,13,6/1921

Et fa ràbia aquest rebombori que qualifiques d'histerisme interessant, i ni et vols vacunar ni
vacunar la canalla
1244/21,6,7/1974

121/0208

Allò negatiu que tinc per haver nascut en el "costat dolent" em vacuna contra tota idealització
de l'oprimit
1394/29,24,8/1986

212/08 PASS

que ja ha estat vacunat amb la calmette i a més sotmès a un aïllament de tota persona
suspecta
325/27,13,5/1937

Ha estat necessari imposar l'obligació d'ésser vacunat i revacunat
571/98,29,9/1935

212/08 PASS/RF

haurà de vacunar-se i portar el certificat corresponent
2115/69,17,3/1925

vacunar se al temps degut en totes les malalties que reconeixen vacunes certes
480/41,26,2/1915

DGLC: vagabundejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 13	
Corpus de mostra: 13	

111/01

Eixir del taller i vagabundejar. Heus aquí la nostra idea, molt noucentista
125/8,5,5/1937

En les hores del repòs (que per mi són poques) els pensaments vagabundegen, o bé per la llur hisenda, per la llur especialitat
1931/7,3,4/1904

L'ànima infantina y terrible de Jean-Jacques vagabondeja encara pels camins, canta a la vora dels torrents
2055/2,12,3/1912

221/0108 TRANS

serà un apassionat, un il·luminat, que vagabundejarà pel món la seva vesània
1262/145,18,1/1919

vagar

522

DGLC: vagar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 172	
Corpus de mostra: 172	

(I) Errar a la ventura

111/01

Es quedaven poca estona a casa, perquè la dida volia aprofitar el temps i vagar pel carrer
6/42,16,5/1967

D'altra banda, els gats, amb llur costum de vagar de nits, no poden ésser acoblats
71/65,20,3/1982

Els mals records vagaven confusos per l'atmosfera, amb el vol maldestre de les rates pinyades
8/144,31,2/1965

(II) Descansar, gandulejar, fig. romandre en un lloc

112/04

¿Quántas personas han de vagar part de la semmana per causa del fatich dels balls?
2278/33,15,2/1858

trobar el pretext de lluir el tresor de porcellanes i d'argenteria que solen vagar temps i temps als
armaris, ignorades de tothom
49/79,14,10/1931

(III) Plaure, venir de gust

122/0408⁵⁵³

Tal vegada, perquè a la dona, sense moure's de casa, li havia vagat de teixir, desteixir i cavil·lar
1/137,9,4/1984

No ens vaga de referir-nos a les diverses festes que li dedicaven a Atenes que coneixem força
bé
1/127,11,4/1984

(IV) Deixar sense conrear

112/08

Això és un país ric. A França no vaga un pam de terra
55/701,10,1/1934
LSP(agricultura)

el cultiu corrent de sembrar els cereals sols any per altra deixant reposar la terra, és precís

⁵⁵³ Locució: Venir de gust alguna cosa a algú; TEM(VCOMP).

modificar-lo de manera que entrin en el cultiu altres plantes, com són les lleguminoses, que es conreen en els anys en què es deixa vagar la terra

2121/26,41,2/1923

LSP(agricultura)

vagarejar

523

DGLC: vagarejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 17	
Corpus de mostra: 17	

111/01

¡Que m'agrada vagarejar sol per una ciutat desconeguda!

55/811,28,1/1934

l'ambient de l'alta finança i del "gran món" que vagareja i juga pels llocs de moda

51/140,24,1/1970

Un adolescent sense amiatat vagareja, és un nòmada per manca de propietats del cor

1148/99,22,5/1967

vaguejar

525

DGLC: vaguejar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

111/01⁵⁵⁴

Car no fites aquell bé immens, (...) ans vagueges sense propòsit, com fan les formigues trescant pels arbustos, que en va pugen fins a la punteta de més amunt i baixen tot seguit fins a baix de tot

829/19,29,6/1959

valer

527

DGLC: valer

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 6847

Corpus de mostra: 114

(I) Ésser preferible

112/08⁵⁵⁵

Va perdre un dit, però va salvar la pell, que val més, i que molts se la varen deixar allà

8/20,3,5/1965

Les teves raons valen més que les altres

62/82,6,4/1955

per aixó dihuen: Mes val manya que forsa

2475/47,8,2/1865

112/08⁵⁵⁶

o algun capellà, que més valdria que no s'hi fiqués en coses s'aquestes

619/57,11,4/1924

més valdria que escrivís sobre la patata novella o les cupletistes de l'Edèn

1281/96,4,7/1961

⁵⁵⁴ Variant de vagar
⁵⁵⁵ Construcció comparativa
⁵⁵⁶ TEM(OCOMP)

(II) Tenir un valor determinat

112/08

Estàvem, no ho oblidem, a l'any 1952, quan ell sol valia per mig equip⁵⁵⁷
2172/39,32,1/1962

112/08[Q]

Per això els nord-americans, en l'època del capitalisme gras, deien: "Quants milions val aquest home?"
418/171,16,6/1937

La festa fou un èxit econòmic i l'entrada valia un quinzet
448/32,21,10/1953

(III) Utilitzar

121/0108⁵⁵⁸

La seva formidable preparació li permet de transformar el vell concepte valent-se de la recerca constant i minuciosa sotmesa al rigor dels seus profunds coneixements
314/45,21,5/1936

saber, contra la meua voluntat, de quins mitjans es valia l'Ictíneo per a navegar per dessota l'aigua
498/3,31,8/1919

La raó era que Alemanya es valia de la petita diferència per comprar or suec
2115/13,29,1/1925

211/(0108) REFL⁵⁵⁹

La realitat era que Lleida, a desgrat de les unions i germandats imposades pels virreis, s'havia de valdre tota sola per foragitar-los
1446/40,33,6/1972

⁵⁵⁷ ADJUNT(SP), P='de'

⁵⁵⁸ Variant RF, TEM(SP), P='de'

⁵⁵⁹ Ser autosuficient

(IV) Atribuir

131/020508

i de seguida obrí l'aixeta de la seva mai continguda indignació, que li valgué el qualificatiu de "tremendo" en les tertúlies literàries de Barcelona

886/53,12,2/1966

(IV) Ésser atribuïble

122/0508

i això val també per a la ideologia de la societat burgesa

897/39,4,1/1974

(V) Verb auxiliar: Locucions diverses

112/08

En resum: la Història és com és, i no s'hi val a prendre-la parcialment⁵⁶⁰

653/281,17,12/1928

i obté, gràcies a la seva tossuderia, la seva influència i val a dir-ho els seus rals, que li siguin reconeguts els seus drets⁵⁶¹

6/23,28,2/1967

Val la pena de parar esment en una observació⁵⁶²

71/260,26,1/1982

Tant se val! Ernestina. Ja em faig càrrec que m'avorreixes⁵⁶³

30/17,12,2/1921

Al tractor, a diferència de la mula, no cal que li cantin. Més val així.⁵⁶⁴

⁵⁶⁰ Locució1: no s'hi val + VCOMP, OCOMP.

⁵⁶¹ Locució2: i val a dir-ho

⁵⁶² Locució3: val la pena + VCOMP, OCOMP

⁵⁶³ Locució4: tant se val

2749/8,21,5/1974

122/0508

Quina situació la d'aquest país, la de Barcelona, valga'm Déu!⁵⁶⁵
206/712,19,1/1966

validar

528

DGLC: validar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 19	
Corpus de mostra: 19	

121/0108

Si el cronista vulgués valdre's de les paraules d'en Menéndez Pelayo per a validar aquest article
442/72,27,7/1927

121/0208

La superació del nacionalisme agressiu o "chauvinista" redreçarà les regions naturals d'Europa,
validarà una democràcia del nostre temps
1567/5,10,5/1965

212/08 PASS

En els darrers temps de l'imperi romà, segons l'esmentat autor, els documents eren
validats per les subscripcions
1275/19,22,2/1915

212/08 PASS/RF

S'admet, com a hipòtesi, que el sociograma reflecteix l'estructura de la classe, però ha
de validar-se incorporant a la gràfica les segones eleccions i, si hi ha temps i paciència,
les altres
1141/53,7,8/1974

⁵⁶⁴ Locució5: Més val així

⁵⁶⁵ Locució6: Valga'm Déu!

212/08 INCO/RF

I així la fe es valida ella mateixa
592/38,7,13/1918

voltar

529

DGLC: voltar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 1417

Corpus de mostra: 73

(I) Girar, fer voltes

111/01⁵⁶⁶

I com succeeix en el ball dels Gegants i les Gegantesses s'anima a mesura que avança i la figura de l'ocell volta i giravolta amb veritable frenesí

73/141,22,10/1976

112/08⁵⁶⁷

sentirem que la politja vol voltar bo i exercint un esforç de torsió

549/6,35,13/1931

(II) Tombar, canviar de direcció

111/01

creua la plaça afuat i es perd carrers enllà, voltant cantons en angles tancats i fent tantes estacions com tavernes

56/15,28,10/1952

⁵⁶⁶ SUBJ[+animat]

⁵⁶⁷ SUBJ[-animat]

Des d'aquí pujarem en lliure difícil pel centre d'una placa llisa i vertical, per a voltar cap a la nostra esquerra en lliure molt difícil

1140/186,9,5/1975

Ve d'una família que no es mou d'un laberint, volten i volten tots ells pels tombants d'un laberint sense més sortida que la que el meu enginy va descobrir

1/165,12,9/1984

211/(0108) REFL⁵⁶⁸

En arribar a l'escaleta, es voltà a veure si la seguia

1242/64,26,3/1974

(III) Envoltar

121/0107

Mira, ara li duen xampany. Els galants la voltaven

27/66,31,4/1965

131/010708

Verdaguer va acabar de voltar aquesta llengua de tota la pompa i esplendor exigides per la seva dignitat

716/25,26,3/1933

221/(0107)08 REFL

Borra es voltava d'ells, els dominava i els animava tot sovint amb la idea de formar una partida i anar-se'n a la serra, a dedicar-se al bandidatge

8/122,10,2/1965

a Tortosa, a Lleida, a Girona i a Perpinyà, els prohoms procuraven voltar-se de reductes atrinxerats

17/71,19,2/1960

122/0708

Al centre de la sala un home jove toca la guitarra, i el volta un inusitat silenci

6/61,18,1/1967

⁵⁶⁸ Girar-se d'esquena

el meu cor pot començar a sentir un mal gust al paisatge que em volta
16/282,24,4/1964

212/07 PASS

Tot l'afer de l'extinció de les espècies ha estat voltat del més gratuït dels misteris
71/280,4,12/1982

Aquesta mort fou voltada de circumstàncies extraordinàriament dramàtiques
742/189,22,8/1958

212/07 PASS(adj)

"L'era de dalt", que no és cap era, sino un espai ombrejat per uns grans plàtans en
rengleres i voltat per un mur baix que feia de banc i amb una barana de ferro
51/63,6,9/1970

212/07 INCO/RF

El poble es desplegava en la vall i es voltava de suredes i pàmpols
149/17,19,7/1932

voltejar

530

DGLC: voltejar

VU

Nombre d'exemples a BDTLC: 52

Corpus de mostra: 52

(Ia) Girar, fer voltes

111/01

Totes, totes a una empenyides i acaronades per los filadors de l'Hort, ja espavilades, se llancen
a voltejar de ferm, de ferm, donant cadascuna lo seu to a aquell armoniós conjunt

378/67,5,10/1935

(Ib) Tombar, capgirar

111/01

Es tenyeix a temperatura poc alta i es volteja amb la mà i no amb objectes durs que deixarien ratlles a la roba

464/32,26,5/1917

LSP (tintoreria)

(II) Voletejar

111/01

y saltava de goig quan veyá voltejar las priumeras aurenetas

1842/4,29,2/1891

(III) Enlairar

121/0108

Voltejà l'aixada entorn del cap i amb tota la força la descarregà

8/164,14,6/1965

(IV) Rodar les campanes, llançar-se al vol

112/08

Voltegen les campanes segons mereixen les festes, ben solemnement, ben alegrement

56/96,22,10/1952

quan el batall colpeja pausadament es diu que toca, branda o venta, si ho fa amb tocs vius i repetits hom repica, i es diu que volteja o llança al vol quan amb el moviment de rotació de la campana el colpeig del batall la fa sonar

975/116,3,6/1981

(V) Envoltar, circumdar

121/0107

Deixant lo camí y la casa que dona nom al Coll á la dreta, voltejant á l'esquerra lo frondós bosch

2103/17,8,4/1879

Em rento les mans de culpa i voltejo el vostre altar, Senyor

3122/801,21,3/1964

212/07 PASS(adj)

en veure la pau de dos esposos voltejats d'un estol d'infants alegrois?

796/18,23,1/1923

(VI) Navegar fent zig-zags⁵⁶⁹

111/01

Després d'una tarda passada en mar, voltejant amb el vent de garbí fresc, arribo a terra

206/247,36,8/1966

LSP (nàutica)

221/0108 TRANS

El nostre propòsit és guanyar Fornells voltejant el vent

397/79,11,3/1950

Dues balandres voltejaven el vent, ajagudes sobre l'orla

206/486,11,2/1966

vomitar

531

DGLC: vomitar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 125	
Corpus de mostra: 125	

⁵⁶⁹

Tots els exemples d'aquesta accepció són manllevats de textos de Josep Pla.

111/01

es mareja i cal que corri a la porta, però, abans d'arribar-hi ja vomita entre les seves sabates
5/7,30,12/1967

No acaba mai la fam i menja fins a vomitar
1/59,9,9/1984

Compra't cent quilos de bacallà i menja'n, desgraciat, menja'n fins que rebentis, fins que vomitis, fins que t'alliberis!
68/241,17,4/1965

221/0108 TRANS

talment com la boca d'un forn, la seva boca vomita fum i vermelloses flames
67/79,31,1/1953

i aviat senten, rera la porta, els esforços de la dona per vomitar el licor
49/215,33,1/1931

De aquí es que no poden justificarse los renechs que vomitan los carreteros y traginers
2277/208,2,4/1859

212/08 PASS

Quanta saviesa, bon Déu! era engolida i vomitada, deixant, però, els sòlids cervells ben nets de tot rastre
6/97,28,6/1967

vorejar

533

DGLC: vorejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 382	
Corpus de mostra: 62	

(I) Circumdar, evitar un obstacle

121/0107

i després ell i la noia van seguint al llarg del camí, vorejant sempre el tossal
5/141,21,4/1967

121/0108

En un revolt del camí hem vorejat amb precaució una massa de glaç relliscosa i blanca
4/144,9,11/1975

212/08 PASS

Una vegada l'obstacle fou vorejat, les onades del Llusanès reprengueren la seva orientació primitiva
749/54,20,6/1934

(II) Envoltar

121/0107

Sense ocurrencies

212/07 PASS(adj)

D'altra banda, els cabussos i les fotges són eminentment aquàtics, encara que llurs dits estiguin només vorejats de membrana
71/178,18,9/1982

assegut en un carro vorejat per quatre querubins amb quàdruple testa i quatre ales
1022/30,35,1/1948

(III) Anar per la vora d'un espai

122/0708⁵⁷⁰

Ara el tren voreja l'estany de Berre
55/498,34,7/1934

⁵⁷⁰ SUBJ(TEM), OBJ(LLOC)

Llavors Marina, per entre les rengleres d'àlbers jovenets que vorejaven el camí, sortia fins al pont a esperar el seu fill
8/117,27,4/1965

Un guéser, i un altre, i un altre, obren solcs en la neu, i l'herba que voreja l'aigua fumejant creix verda i molsuda
391/175,15,9/1946

La drecera de Castel de Olivo voreja una vall ampla i erma, que té al fons un aiguamoll salobre
435/55,11,7/1956

122/0708⁵⁷¹

Una gran sobrietat, que voreja la misèria
24/91,2,2/1937

Ja voreja els quaranta anys quan decideix casar-se amb la mateixa Henriët que havia festejat tants anys
66/148,20,2/1938

El culte a aquest sant prodigiós vorejava el perill de caure en la superstició
459/232,4,3/1955

Aquesta dansa o acció pre-feta esdevé ritual, es carrega amb contingut religiós perquè voreja el propòsit i la tècnica de la màgia
1441/20,49,3/1987

212/07 PASS

La roseta és un motiu que s'interpreta com un vegetal esquematitzat o bé com un element purament geomètric (...) A vegades, a les bigues, és vorejada per una sanefa de perles
1149/41,24,3/1983

Els plats catalans són alguns pintats en blau i altres, policromats; en ells no apareixen els motius geomètrics que tant caracteritzen els plats valencians; són vorejats casi sempre per orles floreal
439/54,23,3/1926

212/07 PASS(adj)

⁵⁷¹ Fig.

Un caminal, vorejat per dos rengles de xiprers, s'estenia des de l'escalinata del temple en direcció al camí de Barcelona

485/120,34,3/1956

En el bell mig del delta de l'Ebre, vorejada pel corrent fluvial, hi ha la illa d'En Gràcia, emprò la més extensa, de forma triangular, és la illa de Buda

641/20,10,3/1923

d'exemplars de color blau pissarrós, amb dues franges negres a les ales, la part caudal blanca, la cua barrada a l'extrem i amb les bases de les plomes externes vorejades de blanc

71/159,13,5/1982

votar

536

DGLC: votar	VU
Nombre d'exemples a BDTLC: 897	
Corpus de mostra: 71	

111/01

Com que la votació era secreta, no pogué saber-se mai qui havia votat a favor o en contra de cadascun dels dos candidats

388/259,29,2/1946

"He votat amb pena, però he votat -explica un economista de trenta-dos anys

1388/30,19,1/1978

221/0108 TRANS

L'assemblea del Professorat de les Escoles d'Arts i Oficis, reunida a Barcelona, votà una conclusió demanant que s'obligués als patrons a deixar assistir els aprenents a l'Escola les hores de classe, sense disminució del jornal⁵⁷²

106/7,26,1/1923

⁵⁷²

Votar una proposició, una llei, un acord, etc.

i és el cas de limitar a un el nombre de candidats que pot votar cada elector quan són només dos els candidats a elegir⁵⁷³

408/37,5,7/1932

212/08 PASS/RF

Es votà l'Estatut, malgrat l'incovenient de la pluja

1388/16,26,2/1979

212/08 PASS

un programa d'actuació que fou ben explicat al poble i votat massivament

1183/5,30,1/1988

212/08 PASS(adj)

La llei de contractes de conreu votada pel Parlament català ho fixava en les quatre cinques parts com a mínim del treball total

574/8,17,4/1937

vulcanitzar

538

DGLC: vulcanitzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 1

Corpus de mostra: 1

121/0108

Sense ocurrencies

212/08 PASS/RF

Amb la dissolució s'impregnen els teixits, els quals després s'han de vulcanitzar per operar en la goma una transformació que la deixi elàstica

493/68,16,4/1918

⁵⁷³

Votar un candidat

vulgaritzar

539

DGLC: vulgaritzar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 49

Corpus de mostra: 49

121/0108

I aleshores vulgaritzà el començament d'una ària amb un estornut i amb l'anècdota d'un perfum
39/30,29,3/1932

121/0208

Aviat s'escau que la cultura massiva devora i vulgaritza tots els productes de la cultura
creadora autèntica
1084/75,10,5/1961

212/08 INCO/RF

Amb el nom de "xocolata familiar" es va vulgaritzar una pasta tova, rogenca i amb olor
de pega dolça
497/301,26,9/1954

La nostra llengua es vulgaritzà extraordinàriament en diversos indrets de l'illa
291/38,3,4/1957

212/08 PASS

El nom d'avellanes d'Espanya fou, per últim, vulgaritzat també per Christ
503/17,20,10/1922

ó borrarnejar ab quatre tochs algun tipus popular que havia de ser vulgarisat per força si
havia de fer riurer
2129/216,26,12/1876

vulnerar

540

DGLC: vulnerar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 73

Corpus de mostra: 73

121/0108

El nostre home no és un gramàtic; defuig tota norma, i la vulnera, si li convé
891/53,14,4/1961

i la tendència socialista dels Estats moderns a intervenir, vulnerant els preceptes de la llibertat,
en la vida privada
422/48,28,1/1934

Hom acusa contínuament Portugal de vulnerar el tractat de no intervenció
1673/16,236,8/1936

212/08 PASS

Si un organ o un vas important no ha estat vulnerat, el perill que corren aquests
lesionats és mínim
311/82,19,5/1938

212/08 PASS/RF

És anti-pedagògica, perquè en l'esfera oficial es vulnera ja aquell principi que serveix
de base argumental a favor de l'escola
100/57,7,5/1932

xafar

541

DGLC: xafar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 84

Corpus de mostra: 84

121/0108

A mitja cocció de la carn, sofregir el pa amb l'oli, posar-lo al morter i xafar-lo bé amb el julivert i els grans d'all pelats
697/91,26,9/1969

per què tenen tant de poder els funcionaris de mala mort? Per què poden xafar-ta d'aquesta manera, tractar-te pitjor que al gos
1244/45,25,8/1974

els casats entenen que els fadrins no els han de guanyar, no els han de xafar la ratlla
56/91,9,3/1952

Pere de la Mèl ja xafa'l vi
441/113,21,3/1947

211/01 INTR

i com que llavors no pot treballar, no pot xafar molt, degut al gruix d'olives que hi ha a la sola
521/93,21,6/1920

xafant de puntetes per lo turment de les botetes de cordons -i Jesús perdoneu-me!- i oint els elogis de la gentada, es ficà en casa de la novia
378/81,18,6/1935

121/0208

Si hagués hagut de pujar a peu, la calor m'hauria xafat
1244/50,38,8/1974

212/08 PASS/RF

Se trinxia y se xafa en lo morter, afeginthi sebetas fredas, una mica de julivert y ous
1987/96,17,4/1883

212/08 PASS(adj)

i no per les teves cames de lleidatana una mica xafada pels anys
1244/61,2,4/1974

xafardejar

542

DGLC: xafardejar Nombre d'exemples a BDTLC: 19 Corpus de mostra: 19

VI

111/01

s'aplegaren als portals a xafardejar, mentre s'acabava de coure el sopar
8/174,17,2/1965

No m'ha agradat mai d'anar a xafardejar per les cases
206/329,18,6/1966

ell li feia bastantes visites; al poble en xafardejava tothom
39/89,13,6/1932

les primeres a xafardejar sobre la vinguda de la "demoiselle" havien estat les germanes d'en Maurice
1281/69,2,9/1961

221/0108 TRANS

I hom volia contemplar les altres llotges per saludar els amics i xafardejar les joies i les robes
1155/120,26,9/1973

xaiar

544

DGLC: xaiar Nombre d'exemples a BDTLC: 2 Corpus de mostra: 2
--

VI

111/01

La d'un pagès de Foradada que volia un boc "encara que vingués del diable", i una volta aquest hagué cobert les cabres i elles xaiat, el boc, seguit dels cabrits, es precipità al Gorg
324/64,5,9/1947

creuen que les ovelles marrides el mateix dia de Sant Jaume apòstol (25 de juliol) corderen o xaien el mateix dia de Nadal
1280/74,3,7/1948

xalar

545

DGLC: xalar

VI

Nombre d'exemples a BDTLC: 12

Corpus de mostra: 12

121/0108⁵⁷⁴

ells si han pujat, sols ho han fet per a xalar de gorra unes copes i pastes en lo salonet de l'Ajuntament
378/91,5,2/1935

112/04⁵⁷⁵

¡Com xalem, filadors! -diuen uns que passen
378/87,3,2/1935

Oh! aquells eren els qui més xalaven de veure que oficialment, ells no tenien llinatges de conversos
1676/15,17,1/1966

Sents parlar del teatre: creus que, si hi vas, xalaràs qui-sap-lo!
68/123,23,10/1965

⁵⁷⁴ Tenir de regal

⁵⁷⁵ Passar-ho bé

112/04⁵⁷⁶

Els qui sortien de Barcelona a xalar-se i no volien arribar massa lluny, trobaven bon acolliment a l'Hostal del Gegant

485/29,8,5/1956

per a treure'n la conseqüència pagana de què parla la Bíblia: -"Mengem i bevem i xalem-nos, que demà morirem!"

1113/34,2,5/1947

222/0408 TRANS⁵⁷⁷

com Edgar de Morawitz, que només el va adquirir per xalar-se-la corrent amb el seu auto

1481/3,35,4/1976

111/01⁵⁷⁸

Si hi ha bronca (se descobreix), xales (fuges), si pots, o, sinó, et deixes agafar

1743/28,19,1/1910

xuclar

547

DGLC: xuclar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 404

Corpus de mostra: 62

121/0108

deixava passar els minuts, sense esma de xuclar el "camel" que cremava tot sol

39/96,33,7/1932

Preparen els aliments, un cop preparats, la planta els xucla i se'n serveix per a la seva alimentació

312/76,29,5/1938

⁵⁷⁶ Variant RF

⁵⁷⁷ Locució: xalar-se-la

⁵⁷⁸ Accepció d'argot

La terra dels reis de les finances i de la indústria, la terra que xucla rendes de la misèria dels negres⁵⁷⁹

1507/41,32,8/1940

L'allau de records i de visions retrospectives (...) m'havien xuclat de tal manera els sentits que, pràcticament, ni m'havia fet càrrec de lo que anava contant el meu amic⁵⁸⁰

393/214,3,7/1951

emprada per les sangoneres quan es tracta de xuclar sang d'una pell estomacada⁵⁸¹

39/23,7,1/1932

et tornaràs boig del tot i t'entrarà el desig de xuclar la sang a les criatures⁵⁸²

39/266,23,2/1932

211/01 INTR

-Prou i massa!, exclama tot xuclant

55/786,3,6/1934

abelles aferrades a una branca florida que s'estremia, feliç, de veure-les xuclar

68/120,6,4/1965

212/08 PASS

El Comandant de la Força Aèria de Salvament informa que Irlanda sembla haver estat xuclada pel mar

390/308,14,6/1947

212/08 INCO/RF

Absolutament esdentegat, aquell pobre ésser es xuclava seguidament, com per virtut d'un aspirador

393/203,13,1/1951

igual que si el pit se li xuclés com una pilota

222/86,5,8/1928

⁵⁷⁹ AG(metafòric)

⁵⁸⁰ AG(metafòric)

⁵⁸¹ ADJUNT(ORIG(SP)), P='de'

⁵⁸² ADJUNT(META(SP)), P='a'

xumar

548

DGLC: xumar

VT

Nombre d'exemples a BD TLC: 9

Corpus de mostra: 9

121/0108

Així mateix, els vasos anomenats "biberons", que no se sap si servien per xumar líquids o per a què

267/10,36,4/1951

El nen que es xuma el dit gros, a falta del pit de la mare, actua per desplaçament

870/53,29,11/1970

S'embruten els glops de marbre i el daurat s'enregolleix, talment plats, les llumeneres xumen del no-res les ombres

2750/7,16,4/1982

211/01 INTR

podrien molt bé haver-se usat com a recipients de beure a galet o xumant, durant els grans àpats o orgies bàquiques

267/10,48,1/1951

212/08 PASS

Un objecte és xumat, fregat, sacsejat, i la seva duresa, per exemple, entra per diferents canals perceptius

870/83,19,3/1970

la qual no serà, en aquell nivell, sinó una realitat susceptible d'ésser xumada

870/82,21,6/1970

122/0708⁵⁸³

aquests blancs s'hi posen de dos en dos, fins aconseguir una pasta ben mòlta, procurant que no

⁵⁸³

Amarar-se

xumin oli
699/117,19,4/1973

212/08 PASS(adj)⁵⁸⁴

T'en recordes quan escoltàvem a Leonard Cohen, bevent whisky de contrabando i després ben xumats jugàvem a tennis en el pati de ca teva
2750/9,3,7/1982

xurriaquejar

549

DGLC: xurriaquejar	VT
Nombre d'exemples a BDTLC: 2	
Corpus de mostra: 2	

121/0208

Si això tampoc xurriaqueja la nostra pensa, tant se val la mort nuclear
899/11,28,1/1975

212/08 PASS

La blasfèmia contra Déu, la Verge o els Sants era punida amb la pena de mort, si no que fos proferida en l'acalorament del joc, cas en el qual el blasfem era passejat per la vila i xurriaquejat de mig cos en amunt
1602/40,3,10/1959

xutar

550

DGLC: xutar	VI
Nombre d'exemples a BDTLC: 60	

⁵⁸⁴ Emborratxar-se

Corpus de mostra: 60

121/0108

Xuto la pilota, per exemple, gràcies a un reguitzell de seqüències sensitivo-perceptives
1226/26,10,3/1984

Tots els adults comencen a donar voltes amb els nens que es gronxen i xuten les pilotes que troben
1309/42,5,3/1987

Tenia una manera precisa i elegant de xutar els penaltys
2172/47,15,5/1962

211/01 INTR

i Lorente en una gran jugada xuta fort a gol
1248/1,18,5/1934

S'aprèn a parar la pilota i a xutar amb els dos peus
1295/34,1,10/1959

Això, ho podem veure en el desplegament de la d'un futbolista en el moment de xutar a gol
1663/12,26,6/1967

212/08 PASS

El penalti fou xutat p'en Cano
1593/2,1,1/1982

212/08 PASS(adj)

en una jugada de falta molt ben xutada per Codina
2755/26,18,2/1988

DGLC: zelar

VT

Nombre d'exemples a BDTLC: 9

Corpus de mostra: 9

121/0108⁵⁸⁵

resar, celebrar, guardar castedat, donar bon exemple, zelar la honra de Déu⁵⁸⁶

1624/16,12,4/1844

Zelarán que'ls escolans de la Sagristia vajan en los actes de servey ab calsat de cuyro⁵⁸⁷

1865/6,19,2/1890

121/0108⁵⁸⁸

la llei escrita amb els termes inequívocs que coneixem: "Zelant per la conservació de les cases principals"⁵⁸⁹

273/200,21,4/1953

degut a no tenir veedors que zelessin pel seu ensenyament

695/13,13,12/1972

⁵⁸⁵ Les ocurrències transitives estan datades entre 1800-1900.

⁵⁸⁶ TEM(SN)

⁵⁸⁷ TEM(OCOMP)

⁵⁸⁸ Les ocurrències de règim preposicional són posteriors a l'any 1900.

⁵⁸⁹ TEM(SP), P(per)

Índex de verbs

abaixar 003	20
abalançar 004	22
abaltir 006	23
abanderar 007	25
abaratir 008	26
abarrotar 010	26
abassegar 011	27
abastar 012	28
(I) Aconseguir	29
(II) Cobrir	29
(III) Fornir de provisions	30
abatre 013	31
abdicar 014	33
abellir 015	35
(I) Agradar	35
(II) Avenir-se a	36
(III) Desitjar	37
(IV) Embellir	37
abeurar 016	38
abillar 017	40
abismar 018	42
abjurar 020	43
ablamar 021	44
ablanir 022	45
avenir 024	47
(I) Concordar, anar bé amb	47
(II) Estar disposat, estar d'acord, voler	48
(III) Creure	48
aventurar 025	49
averganyar 026	51
avergonyir 027	51
avesar 029	52
aviar 030	54
aviciar 031	56
avidar 032	57
avinar 036	58
avisar 038	58
avituallar 039	61

avorrir 041	63
(I) Causar avorriment	64
(II) Odiar	64
avortar 042	65
(I) Perdre un fill, provocar-se un avortament	66
(II) Aturar, espatllar	66
(III) No néixer, espatllar-se	67
badallar 046	67
badar 047	68
(I) Abstreure's	68
(II) Obrir	68
badocar 048	69
badoquejar 049	69
bagolar 051	70
baixar 053	70
(I) Descendir, moure's en sentit descendent	70
(II) Desplaçar alguna cosa a un nivell més baix	72
(III) Fer baixada	72
(IV) Disminuir	73
(V) Abaixar, fer baixar	73
baladrear 054	74
balafiar 055	75
balançar 056	75
balancejar 057	76
(I) Moure's oscil·lant	76
(II) Quadrar, tancar	77
bufetejar 058	78
bugadejar 060	78
bugonar 061	79
buidar 062	79
bullir 063	80
burinar 064	81
burlar 066	81
(I) Evitar, enganyar	82
(II) Riure's d'algú o d'alguna cosa	82
burxar 067	82
burxinar 068	83
buscar 069	84
butxaquejar 070	85
cabdellar 071	85
(I) Fer un cabdell	85
(II) Llucar	86

cabeçar 072	87
cabestrear 075	87
caboriejar 076	88
cabotejar 077	88
cabre 079	89
cabrejar 080	90
cabridar 081	90
cabriolar 082	91
cabussar 083	91
caçar 084	93
caciquejar 085	94
cadellar 086	94
cuinar 087	95
cuinejar 088	97
cuirassar 089	98
uitar 090	98
culejar 092	99
culminar 093	100
culpar 095	101
cultivar 096	103
curar 097	104
(I) Guarir	105
(II) Tenir cura d'algú o d'alguna cosa	107
cursar 098	107
(I) Emetre una documentació, transmetre un telegrama	108
(II) Rebre un ensenyament, estudiar	109
(III) Anar, circular	109
curtejar 099	110
curullar 100	110
custodiar 101	112
dallar 103	113
damnar 105	114
damnificar 107	116
dansar 108	117
danyar 109	119
dar 110	121
(I) Donar	121
(II) Considerar, atendre, tenir en compte	122
(III) Causar, provocar	122
(IV) Considerar	123
(V) Fer	123
dardar1 111	124

dardar2 112	124
datar 113	125
(I) Posar data	125
(II) Determinar una data	125
(III) Existir des de certa data	126
daurar 114	126
davallar 115	128
(I) Descendir, moure's en sentit descendent	128
(II) Portar una cosa a un nivell més baix	129
(III) Fer baixada	130
(IV) Caure	130
(V) Disminuir	131
debanar 117	131
debategar 118	132
(I) Debatre	132
(II) Bategar	133
(III) Batre	133
debatre 119	133
(I) Discutir, polemitzar, lluitar	133
(II) Batre	136
debilitar 121	137
debutar 122	138
decandir 125	139
decantar1 126	141
decantar2 127	141
(I) Inclinar	141
(II) Passar un líquid d'un vas a un altre per separar-ne el pòsit	144
dominar 128	145
(I) Tenir prominència, exercir un domini	145
(II) Sovintejar, abundar	147
(III) Sobresortir	148
(IV) Albirar	148
domtar 129	149
donar 130	149
(I) Proporcionar, oferir	149
(II) Considerar, atendre, tenir en compte	151
(III) Causar, provocar	152
(IV) Considerar	153
(V) Fer	153
(VI) Estar encarat a un lloc	155
(VII) Rendir, produir benefici	155
(VIII) Tendir	155

donejar 131	156
dormir 132	156
dormisquejar 133	158
dormitar 134	158
dosar 136	159
dosificar 137	160
dotar 138	162
dragar1 139	164
dragar2 140	165
dramatitzar 141	166
dreçar 143	167
drenar 144	170
dringar 145	172
dropejar 146	174
dubtar 147	174
dulcificar 148	175
duplicar 149	176
dur 150	178
(I) Portar, carregar	178
(II) Menar, conduir	180
(III) Fer	181
durar 151	182
dutxar 152	183
eclipsar 153	184
economitzar 154	186
edificar 155	187
editar 156	189
educar 157	191
edulcorar 159	192
efectuar 160	193
efeminar 161	195
eguinar 163	196
eixalar 165	196
eixalbar 167	197
eixamenar 168	198
eixamorar 169	198
eixamplar 170	199
eixancar 171	201
eixancarrar 172	202
eixarcolar 173	203
eixarmar 175	204
eixarrancar 177	205

exprimir 178	205
(I) Expressar	205
(II) Esprémer	206
expropiar 179	207
expugnar 180	209
expulsar 181	210
expurgar 182	212
exsudar 183	213
extasiar 184	214
extenuar 185	216
exterioritzar 186	217
exterminar 187	219
extingir 188	220
extirpar 189	222
extorquir 190	224
extractar 191	224
(I) Resumir	225
(II) Fer extractes de substàncies	226
extralimitar 192	226
extraviar 197	227
extremar 198	228
extremunciar 199	229
extreure 200	230
exultar 202	232
fabricar 203	233
facilitar 204	235
(I) Fer fàcil	235
(II) Oferir, donar	236
facturar 205	237
(I) Fabricar	238
(II) Posar en factura	238
(III) Enviar, gestionar una tramesa	239
facultar 207	240
(I) Donar facultats	240
(II) Establir, disposar	242
(III) Fer possible, permetre	242
fadar 208	242
fadrinejar 210	243
faixar 211	243
falcar 212	244
(I) Introduir un tascó en una escletlla	244
(II) Lligar	245

faldejar 214	246
furar 216	247
furetejar 217	247
furgar 218	248
furonejar 221	250
furtar 222	250
fusionar 223	252
fustejar 224	254
fustigar 226	255
galantejar 230	256
galejar 231	256
(I) Fer ostentació	257
(II) Disparar salves i, per extensió, fer festa	257
(III) Jugar amb la veu, cantar d'una determinada manera (mall.)	258
galgar 232	258
gallardejar 236	259
gallejar 237	259
(I) Fer ostentació	260
(II) Cridar	260
gallinejar 238	261
galopar 241	261
guerrejar 244	262
guerxar 245	263
guiar 247	264
guillar 248	265
(I) Marxar	266
(II) Fer embogir	266
guillotinar 250	266
guimbar 251	267
guindar 252	268
guinyar 253	269
guisar 255	269
guitar 256	271
guixar 257	271
(I) Escriure	272
(II) Omplir de guix	272
guspirejar 258	273
gustar 259	273
(I) Assaborir	274
(II) Agradar	274
habilitar 261	275
habitar 262	277

habituar 263	278
hajar 264	279
humanitzar 265	280
humiliar 267	281
humitejar 268	282
idealitzar 269	283
idear 270	285
identificar 271	286
idolatriar 272	287
ignorar 273	288
(I) Desconèixer, no saber	288
(II) Evitar, no prendre en consideració	288
igualar 274	289
(I) Fer igual	289
(II) Ésser igual	290
il·luminar 275	291
il·lusionar 276	292
il·lustrar 277	293
(I) Mostrar, aclarir, exemplificar	293
(II) Ensenyar, informar	294
(III) Fer il·lustracions, dibuixar, pintar	294
imaginar 278	295
(I) Fer-se una imatge mental	295
(II) Concebre, inventar	295
(III) Creure, opinar	296
irradiar 279	297
(I) Projectar, emetre	297
(II) Sotmetre a radiació	299
irrigar 280	299
irritar 281	300
irrogar 283	301
(I) Causar, infligir	301
(II) Arrogar	302
irrompre 284	302
isolar 286	304
italianitzar 287	306
jactar 289	306
jalonar 290	307
jutjar 291	308
juxtaposar 292	310
laborar 294	311
lacerar 295	313

lacrar	296	313
laïcitzar	297	314
lamentar	298	315
laminar	299	316
lapidar	300	317
(I) Matar algú a pedrades		317
(II) Lapidificar		318
lassar	302	318
lavar	303	318
lluitar	304	319
il·lustrar	307	320
il·lustrejar	308	321
localitzar	309	321
lubricar	311	322
lubrificar	312	323
lucrar	313	324
luxar	314	325
macar	316	326
macerar	317	327
macular	320	327
madurar	322	328
(I) Esdevenir madur		328
(II) Fer madurar		329
(III) Fig. pensar, reflexionar		330
maganyar	323	330
magencar	324	330
magnetitzar	325	331
magnificar	326	332
muntar	328	333
(I) Cavalcar		333
(II) Pujar en un transport mecànic		333
(III) Iniciar una empresa		334
(IV) Edificar, construir		334
(V) Escenificar, posar en escena		335
(VI) Cobrir un animal (la femella)		335
(VII) Pujar		335
(VIII) Fer pujar		336
(IX) Remuntar		336
(X) Sumar		337
munyir	329	337
murallar	330	338
murmurar	332	338

murmurejar 333	339
murriejar 334	340
musicar 336	341
mussitar 337	341
musteir 338	342
mustigar 339	343
mutilar 340	343
nacionalitzar 341	344
nafrar 342	346
narcotitzar 346	347
noticiar 347	348
notificar 348	348
noure 349	349
nuar 350	350
(I) Lligar, fer un nus	351
(II) Despullar	352
numerar 351	352
obcecar 353	353
obeir 354	354
(I) Complir un manament	354
(II) Respondre a una cosa, tenir a veure amb alguna cosa	354
objectar 355	355
objectivar 356	355
oblidar 358	357
obligar 359	358
obliquar 360	361
obliterar 361	361
ortografiar 362	362
oscar 363	363
oscil·lar 364	364
ossificar 365	365
ostentar 366	366
ovacionar 367	366
oxigenar 369	367
ozonitzar 370	368
paccionar 371	368
pacificar 372	369
pactar 373	371
padrinejar 375	373
paganitzar 376	373
pagar 377	374
pair 380	376

pairar 381	378
paladejar 382	379
palanquejar 383	380
palatalitzar 384	380
palejar 385	381
palesar 386	382
pal·liar 388	384
palpar 390	386
palpejar 391	388
provar 392	388
(I) Demostrar	389
(II) Intentar	390
proveir 393	392
(I) Proporcionar, donar, posar	392
(II) Disposar, establir	394
(III) Cobrir, respondre, prendre mesures	394
provenir 394	395
provocar 395	396
pruir 396	398
publicar 397	399
pudir 399	400
pugnar 400	401
pujar 401	402
(I) Ascendir, moure's en direcció ascendent	403
(II) Transportar una cosa a un nivell més alt	405
(III) Construir, muntar; fig. educar	406
(IV) Fer pujada, elevar-se	407
(V) Augmentar	407
(VI) Tenir un determinat valor	408
pul·lular 402	409
punir 403	410
puntejar 405	411
(I) Marcar els punts d'una dansa	411
(II) Ferir les cordes d'una guitarra	412
(III) Marcar punts en una superfície	413
(IV) Apuntar	414
puntualitzar 406	414
puntuar 407	416
(I) Posar punts i comes en un escrit	416
(II) Valorar, avaluar quantitativament	417
(III) Aconseguir punts	417
punxar 408	418

punyar 409	420
(I) Esforçar-se	421
(II) Punyir, burxar	421
punyir 410	421
purgar 411	423
purificar 412	425
quadrar 413	427
(I) Retallar el suro en forma de quadrat o de rectangle	427
(II) Transformar en un quadrat	427
(III) Tancar un balanç	428
quadrejar 414	428
quadricular 415	429
quintuplicar 416	429
quitar 418	431
rabejar 419	431
(I) Mullar	431
(II) Bramar	433
raciocinar 420	434
racionalitzar 421	434
racionar 422	436
(I) Posar a ració	436
(II) Alimentar	436
radiar 423	437
(I) Fer emissions per ràdio	437
(II) Emetre raigs	438
(III) Sotmetre a radiacions	439
radicar 424	439
(I) Ésser en un lloc, arrelar	439
(II) Posar	440
(III) Calcular l'arrel quadrada	441
radiografiar 425	441
rajar 428	442
rallar 430	443
ramar 431	443
ramassar 432	444
ramblejar 433	445
rovellar 434	445
ruboritzar 435	446
rubricar 436	447
rugir 440	448
ruixar 441	449
rumbejar 443	451

rumiar 444	452
rutilar 447	453
rutilar 448	453
sabatejar 449	454
saber 451	455
sabotejar 452	457
sabrejar 453	458
sacar 454	459
sacificar 455	460
saciar 456	460
sacrificar 457	462
sacsar 458	464
sacsejar 459	466
sadollar 460	468
sagnar 462	469
(I) Treure sang	469
(II) Deixar més marge lateral en un text	470
sagramentar 463	471
superar 465	472
(I) Salvar algun obstacle	472
(II) Ésser superior	474
superposar 466	474
suplantar 467	477
suplicar 468	479
suplir 469	481
suportar 470	483
suposar 471	485
(I) Imaginar, creure	485
(II) Implicar	487
suprimir 472	487
supurar 473	489
suputar 474	490
suquejar 475	490
surar 476	491
suscitar 478	492
suspendre 479	494
(I) Sostenir en laire, penjar	494
(II) Cessar, anul·lar, deturar	495
(III) Avaluar negativament	497
(IV) No superar una prova	497
sustentar 480	497
(I) Sostenir	497

(II) Defensar, ostentar	499
(III) Alimentar	499
tacar 484	500
tafanejar 485	503
talar 487	503
tallar 490	505
(Ia) Separar, dividir	505
(Ib) Trossejar, especejar	506
(Ic) Retallar, afaitar	507
(Id) Causar talls	507
(II) Obstruir, obstaculitzar el pas, aturar, interrompre	508
(III) Escurçar trajecte	509
talonejar 493	509
talpinar 495	510
trufar 497	510
trullar 498	511
trumfar 499	511
(I) En certs jocs de cartes, vèncer amb un atot una carta d'un altra pal	511
(II) Esdevenir tubercle	512
truncar 500	512
tuberculitzar 501	514
tudar 502	514
tufejar 504	515
turmentar 506	516
tussar 507	518
tustar 508	518
tutejar 509	519
tutelar 510	520
udolar 511	522
ufanejar 512	522
usufructuar 514	523
usurpar 515	524
utilitzar 516	525
vacar 517	525
(I) Absentar-se	526
(II) Fer vacances	526
(III) Estar vacant	526
vacil·lar 519	526
(I) Balancejar-se lleument	527
(II) Dubtar	527
vacunar 520	527
vagabundejar 521	528

vagar 522	529
(I) Errar a la ventura	529
(II) Descansar, gandulejar, fig. romandre en un lloc	530
(III) Plaure, venir de gust	530
(IV) Deixar sense conrear	530
vagarejar 523	531
vaguejar 525	531
valer 527	532
(I) Ésser preferible	532
(II) Tenir un valor determinat	533
(III) Utilitzar	533
(IV) Atribuir	534
(IV) Ésser atribuïble	534
(V) Verb auxiliar: Locucions diverses	534
validar 528	535
voltar 529	536
(I) Girar, fer voltes	536
(II) Tombar, canviar de direcció	536
(III) Envoltar	537
voltejar 530	538
(Ia) Girar, fer voltes	538
(Ib) Tombar, capgirar	539
(II) Voletejar	539
(III) Enlairar	539
(IV) Rodar les campanes, llançar-se al vol	539
(V) Envoltar, circumdar	539
(VI) Navegar fent zig-zags	540
vomitar 531	540
vorejar 533	541
(I) Circumdar, evitar un obstacle	542
(II) Envoltar	542
(III) Anar per la vora d'un espai	542
votar 536	544
vulcanitzar 538	545
vulgaritzar 539	546
vulnerar 540	547
xafar 541	547
xafardejar 542	549
xaiar 544	549
xalar 545	550
xuclar 547	551
xumar 548	553

xurriaquejar 549	554
xutar 550	554
zelar 551	555